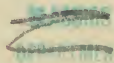

OAK ST. HDSF
THE UNIVERSITY
OF ILLINOIS
LIBRARY

478.3
G94

OAK ST. HDSF

Return this book on or before the
Latest Date stamped below.

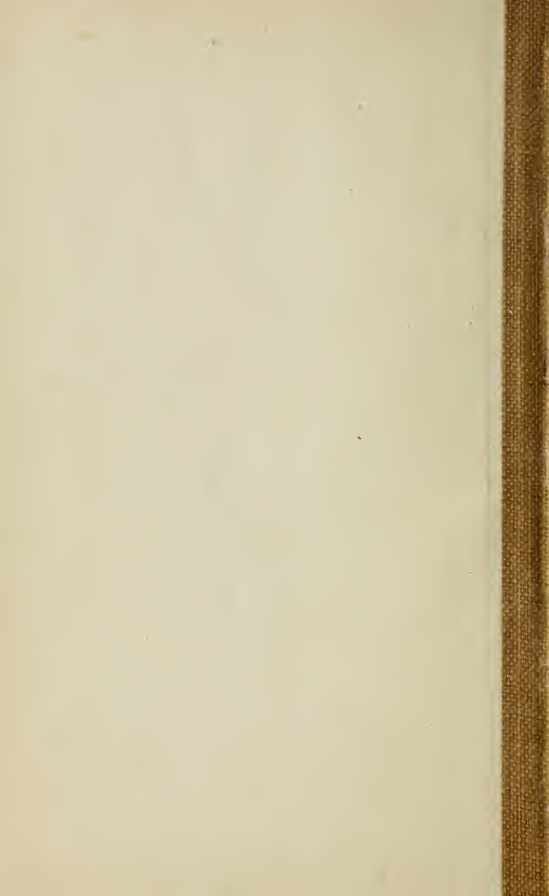
Theft, mutilation, and underlining of books
are reasons for disciplinary action and may
result in dismissal from the University.

University of Illinois Library

... AUG - 3 1965

SEP 30 1978

SEP 21 1978

478.3

G9+

115972

UTILITY AND GENERAL DIVISION OF THE BOOK.

Some colleges are trying to revive the custom of speaking Latin in the classroom. The success that has attended these efforts has fully justified the method pursued and brought into relief the real need of elementary books to supplement the endeavor. The desire of forwarding this movement in favor of more solid studies, and of seeing the scope of a method become more extended which has already borne such good fruit in Italy and in many colleges of France, has prompted us to write this *Guide to Latin Conversation*. We have reunited in a convenient and handy volume, a vocabulary of ordinary words, a list of comparatives and of superlatives, the principal irregular verbs, choice familiar phrases, dialogues, proverbs, choice sentences and quotations. A single volume contains, the phrases and dialogues of Erasmus, of Vivès, of Cordier, of Alde-Manùce, of Fathers Pontanus, Van Torre and Champs-neups.

B3789

The vocabulary, distributed under different headings, contains in alphabetical order the nomenclature of such words as are most in use. We have been careful not to introduce in this dictionary any word of uncertain Latinity. Some ecclesiastical terms, names of rank, of sciences, and of modern inventions, do not belong to the language of the Augustan age, and will be easily recognized. In the list of comparatives and of superlatives we were more desirous of giving positive indications than of wishing to make the list complete. The gender of nouns and the quantity of increments and penultimates which do not follow the rules of position, will be found designated.

A collection of idioms and Latin expressions follows the vocabulary. We have grouped them under general titles, which embrace the circle of ideas most familiar to students. Most of these phrases are taken from the letters of Cicero; others from Terence. A few are extracted from the writings of Titus Livius, of Caesar, and of Plautus.

There are eighty dialogues, thirty of which have been taken from the conversations of Father

Van Torre, a Belgian Jesuit.¹ In the latter part of the book we have given an idea of the kind of dialogue that should be used by the pupils of more advanced studies. All the other dialogues are those of the *Progymnasmata Latinitatis* of Pontanus,² which the Protestant gymnasiums of Germany did not hesitate to accept even at the hands of a born adversary of the Reform.

The dialogues only are not translated. We were compelled to lessen their number, and many professors were of the opinion that it would be more advantageous to have the pupils translate them for themselves.

∟ The sentences and choice thoughts come after the conversations. With a few proverbs from

¹ Anthony Van Torre was born at Alost, in 1615, became a religious in 1632, and passed his life in teaching belles-lettres, and in supervising classes. He died in 1677, at the college of Courtrai. His dialogues, written for the college of Anvers, were published for the first time in 1657. The same Father published, in 1674, *A Collection of Latin Phrases*.

² James Pontanus, a Bohemian Jesuit, taught belles-lettres for a long time and with great success in Germany. He died at Augsburg, in 1626, at the age of eighty-four years. He was the author of *Poetical Precepts*, *Commentaries* on Virgil and Ovid, several Greek *Translations*, and many other writings in prose and verse.

6 *Guide to Latin Conversation.*

Publius Syrus are grouped noted sayings from Juvenal, Terence, Seneca, Ovid, Virgil, and Horace, all of which we have inserted as happy remembrances of a solid and varied literary education.

The book ends with tables, abbreviations, notations, the Roman calendar, all of which cannot but be useful for easy reference.

MANNER OF USING GUIDE TO LATIN CONVERSATION.

The following method seems to us the most useful to follow :

(a.) In the sixth class the principal articles of the vocabulary may be learned, some paragraphs of Latin phrases, and the dialogues of the first part. The dialogues of Father Pontanus, being more erudite and elegant, are more appropriate for the higher classes. In the learning of the vocabulary it is necessary that the pupil be able to give the Latin word in answer to the English word. This exercise may be taken up once a week with profit, by having the pupils interrogate each other on some particular subject designated in advance by the professor. The proper accentuation of every Latin word should be insisted on from the first lesson. A habit of pronouncing words badly is corrected only with great difficulty.

(b.) In the fifth class, the vocabulary may be reviewed, the collection of Latin phrases taken

up, and the *colloquia* of the second part begun. The dialogues should be committed to memory and recited. The professor may appoint two or three on each side, to converse on a given subject and name some special day for the dialogue. This will also answer for a review. Examinations may also be held on the subject matter seen by each class.

(c.) In the fourth class, the students should exercise their minds by rendering into Latin, sentences such as are in the book, but with this difference, they should strive to change the verbs, the case of the nouns, the number, the tense, and even go so far as to introduce new phrases. They should make a special study of all the dialogues. When a certain number shall have been learned, they should seek to converse with one another, or answer in writing questions put to them by the professor. The book is suitable for any class and may be made useful in a thousand ways which will suggest themselves to the conscientious professor or student.

VOCABULARY.

VOCABULORUM INDEX.

1.

GOD, THE INHABITANTS
OF HEAVEN, HELL.

DEUS, COELICOLÆ,
INFERI.

God,	Deus.
The Holy Ghost,	Spiritus sanctus.
The Holy Trinity,	Sancta Trinitas, <i>ātis, f.</i>
Jesus Christ,	Jesus Christus.
The Lord,	Domīnus.
Heaven,	Cœlum ; <i>pl. Cœli, ōrum, m.</i>
The Blessed Virgin,	Sancta Virgo, <i>īnis, f.</i>
The Angels,	Angēli, <i>ōrum, m. pl.</i>
The Archangels,	Archangēli, <i>ōrum, m. pl.</i>
The Seraphim,	Serāphim, <i>n. pl. ind.</i>
An Apostle,	Apostōlus.
Patriarch,	Patriarcha, <i>æ, m.</i>
Prophet,	Prophēta, <i>æ, m.</i>
Martyr,	Martyr, <i>yris, m. f.</i>
Confessor,	Confessor, <i>ōris, m.</i>
Saint, <i>m.</i> , Saint, <i>f.</i>	Sanctus, <i>m</i> ; sancta, <i>f.</i>
Hell,	Infēri, <i>ōrum, m. pl.</i>
Infernal,	Infernus.
The Devil,	Diabōlus.

The Demon,
Satan,

Dæmon, ōnis, *m.*
Satānas, æ, *m.*

2.

TIME, DIVISION OF
TIME.

TEMPUS, DIVISIO
TEMPORIS.

Age,
Century,
Lustrum,
Year,
Month,
    January,
    February,
    March,
    April,
    May,
    June,
    July,
    August,
    September,
    October,
    November,
    December,
Week,
Day,
    Monday,
    Tuesday,
    Wednesday,
    Thursday,
    Friday,

Ætas, ātis, *f.*; ævum.
Secūlum.
Lustrum.
Annus.
Mensis, is, *m.*
    Januarius.
    Februarius.
    Martius.
    Aprīlis, is, *m.*
    Maius.
    Junius.
    Julius.
    Augustus.
    September, bris, *m.*
    Octōber, bris, *m.*
    November, bris, *m.*
    December, bris, *m.*
Hebdomāda.
Dies, ēi, *m. f.*
    Lunæ dies.
    Dies Martis.
    Dies Mercurii.
    Dies Jovis.
    Dies Venēris.

Saturday,	Dies Saturni.
Sunday,	Dominica dies.
Hour,	Hora.
Half-hour,	Semihora.
Quarter-hour,	Quadrans, <i>antis, m.</i>
The Seasons,	Tempora anni.
Spring,	Ver, <i>vēris, n.</i>
Summer,	Æstas, <i>ātis, f.</i>
Autumn,	Autumnus.
Winter,	Hiems, <i>ēmis, f.</i>
Morning,	Tempus matutinum.
Dawn,	Aurora.
Daybreak,	Diluculum.
Noon,	Meridies, <i>ēi, m.</i>
Afternoon,	Pomeridianum tempus.
Evening,	Vespertinum tempus.
Twilight,	Crepusculum.
Night,	Nox, <i>noctis, f.</i>
Midnight,	Media nox.
Light,	Lux, <i>lucis, f.</i> ; lumen,
	[<i>inis, n.</i>
Darkness,	Tenebræ, <i>ārum, f. pl.</i>
Yesterday,	Heri.
To-day,	Hodie.
To-morrow,	Crās.
The day after,	Postridie.
After to-morrow,	Perendie.
The day before,	Prædie.
The day before yes-	Nudius tertius.
[terday,	
In the morning,	Mane.
At noon,	Meridiano tempore.
In the evening,	Vespere.
At night,	Noctu.

3.

AIR, WATER AND
FIRE.

Air,
 — dense,
 — thin,
 — healthy,
 — unhealthy,
 Wind,
 Water,
 To flow,
 To gush out,
 To make wet,
 Damp,
 Wet,
 Fountain, spring,
 Gushing fountain,
 Rivulet,
 Brook,
 Current,
 Torrent,
 River,
 Stream,
 Well,
 Pond,
 Lake,
 Gulf,
 Strait,
 Sea,
 Surge, wave,
 Billow,

AER, AQUA ET IGNIS.

Āēr, āeris, *m.*
 — crassus.
 — tenuis.
 Cœlum salubre.
 — insalubre.
 Aura, ventus.
 Aqua.
 Fluēre.
 Scaturīre.
 Madefacēre.
 Humīdus.
 Madīdus.
 Fons, fontis, *m.*
 Scatebra.
 Rīvŭlus.
 Rīvus.
 Fluentum.
 Torrens, entis, *m.*
 Amnis, is, *m.*
 Fluvius; flumen, inis, *n.*
 Puteus.
 Stagnum.
 Lacus, ūs, *m.*
 Sinus, ūs, *m.*
 Fretum.
 Mare, is, *n.*
 Unda.
 Fluctus, ūs, *m.*

Shore, strand,	Littus, ōris, <i>n.</i>
Bank,	Ripa.
Channel,	Alveus.
Rain,	Pluvia.
Harbor,	Statio, ōnis, <i>f.</i>
Port,	Portus, ūs, <i>m.</i>
Fire,	Ignis, is, <i>m.</i>
Flame,	Flamma.
Heat,	Calor, ōris, <i>m.</i>
Warm,	Calidus.
Light,	Lux, lucis, <i>f.</i> ; lumen,
Luminous,	Lucidus. [inis, <i>n.</i>
To burn,	Urere.
To warm,	Calefacere.
To emit light,	Lucere.
Hearth,	Focus.
Candle,	Candela.
Torch,	Tæda, fax, facis, <i>f.</i>
Fire,	Incendium.
To set fire to,	Incendere.

4.

MINERALS.

Agate,
 Alabaster,
 Alum,
 Amber,
 Antimony,
 Arsenic,
 Asphalt,
 Bitumen,

MINERALIA ET FOSSILIA.

Achates, æ, *m. f.*
 Alabastrites, æ, *m.*
 Alumen, inis, *n.*
 Succinum, electrum.
 Stibium.
 Arsenicum.
 Asphaltium, ii, *n.*
 Bitumen, inis, *n.*

Bituminous,	Bitumineus.
Brass (bi-metal),	Æs, æris, <i>n.</i>
Brick,	Láter, ěris, <i>m.</i> ; testa.
Small brick,	Latercŭlus.
Of brick,	Latericius, testaceus.
Camphor,	Camphōra.
Carbuncle,	Carbunculus.
Chalk,	Marga.
Clay,	Argilla.
Clayey,	Argillaceus.
Copper ore,	Æs, æris, <i>n.</i> ; cuprum.
Made of copper,	Æneus, æreus.
Rust of copper,	Ærŭgo, ĩnis, <i>f.</i>
Mine of copper,	Æris fodĭna.
Crystal,	Crystallus, crystallum.
Crystalline,	Crystallĭnus.
Diamond,	Adāmas, antis, <i>m.</i>
Of diamond,	Adamantĭnus.
Emerald,	Smaragdus, <i>m.</i>
Of emerald,	Smaragdĭnus.
Emery,	Smyris, ĩdis, <i>f.</i>
Enamel,	Encaustum.
Enamelled,	Encaustus, encaustĭcus.
Enamelled picture,	Encaustĭce, es, <i>f.</i>
Flint-stone,	Silex, ĩcis, <i>m. f.</i> ; lapis, ĩdis,
Place full of flint-	Saxĕtum. [<i>m.</i>
Gold,	Aurum.
Golden,	Aureus.
Gum,	Gummi, <i>n. ind.</i>
Gypsum,	Gypsum.
Incense,	Thus, thuris, <i>n.</i>
Iron,	Ferrum.
Ivory,	Ēbur, bōris, <i>n.</i>
Of ivory,	Eburneus, eburnus.

Jasper,	Iaspis, ĭdis, <i>f.</i>
Of jasper,	Iaspideus.
Lead,	Plumbum.
Of lead,	Plumbeus.
Mixed with lead,	Plumbōsus.
Loadstone,	Magnes, ētis, <i>m.</i>
Marble,	Marmor, ōris, <i>n.</i>
Of marble,	Marmoreus.
Adorned with marble,	Marmorātus.
Mercury,	Hydrargyrus.
Nitre,	Nitrum.
Nitrous,	Nitrōsus.
Nitre-bed,	Nitraria.
Ochre,	Ochra.
Opal,	Opālus, <i>i, f.</i>
Pearl,	Unio, ōnis, <i>f.</i> ; margarīta.
Pitch,	Pix, pīcis, <i>f.</i>
Of pitch,	Piceus.
Porphyry,	Porphyrites, <i>æ, m.</i>
Pyrites,	Pyrites, <i>æ, m.</i>
Resin,	Resīna.
Resinous,	Resinōsus.
Rock,	Rupes, <i>is, f.</i> ; <i>petra.</i>
Ruby,	Carbuncūlus.
Rust,	Rubigo, ĩnis, <i>f.</i>
Saltpetre,	Salnitrum.
Salt,	Sal, salis, <i>m.</i>
Natural salt,	Sal natīvus.
Artificial salt,	Sal factitius.
Sea salt,	Sal marīnus.
Grain of salt,	Salis mica.
Mine of salt,	Salifodīna.
Salt works,	Salīnæ, ārum, <i>f. pl.</i>
Sandarach,	Sandarāca.

Sapphire,	Sapphīrus, <i>i, f.</i>
Of sapphire,	Sapphirīnus.
Sardonyx,	Sardōnyx, <i>īchis, m.</i>
Silver,	Argentum.
Of silver,	Argenteus.
Soot,	Fuligo, <i>īnis, f.</i>
Color of soot,	Fuliginēus.
Blackened by soot,	Fuliginōsus.
Stone,	Lapis, <i>īdis, m.</i>
Small stone,	Lapillus.
Large stone,	Saxum.
Pumice stone,	Pumex, <i>īcis, m.</i>
Stony,	Lapideus.
Full of stones,	Lapidōsus.
Precious stones,	Gemmæ, <i>ārum, f. pl.</i>
Sulphur,	Sulphur, <i>ūris, n.</i>
Sulphurous,	Sulphureus.
Verdigris,	Scolecia.
Vitriol,	Chalcantum.
Wax,	Cera.
Sealing wax,	Cera signatoria.
Of wax,	Cereus.
Of the color of wax,	Cerīnus.
White lead,	Cerussa, <i>psimmythium.</i>
Painted with white [lead,	Cerussātus.

5.

TREES, PLANTS,
FLOWERS, FRUITS.

ARBORES, PLANTÆ,
FLORES, FRUCTUS.

Abraham's-balm,
Acacia,

Vitex, *īcis, m.*
Acacia.

Acanthus,	Acanthus.
Aconite,	Aconitum.
Alder-tree,	Alnus, <i>i, f.</i>
Almond-tree,	Amygdalus, <i>i, f.</i>
Almond,	Amygdalum, amygdala.
Aloes,	Aloe, <i>es, f.</i>
Amaranth,	Amarantus.
Anemone,	Anemone, <i>es, f.</i>
Anise,	Anisum, anicetum.
Apple-tree,	Malus, <i>i, f.</i>
Of an apple-tree,	Malus.
Apple,	Malum.
Apple-orchard,	Pomarium.
Apricot-tree,	Armeniaca.
Apricot,	Armeniacum.
Arbute,	Arbutus, <i>i, f.</i>
Arbute-berry,	Arbutum.
Artichoke,	Cinara.
Head of artichoke,	Cinaræ strobilus.
Ash-tree,	Fraxinus.
Of ash,	Fraxineus.
Wood of ash,	Fraxinatum.
Asparagus,	Asparagus.
Balm-mint,	Apiastrum.
Balsam,	Balsamum.
Banana,	Ariena.
Barley,	Hordeum.
Of barley,	Hordeaceus.
Basilisk,	Ocimum.
Bean,	Faba.
Beech-tree,	Fagus, <i>i, f.</i>
Of beech,	Fageus, faginus, fagi- [nëus.

Beech-nut,	Fagea glans, <i>f.</i> ; fagīna
Beet-root,	Betaceus (pes). [nux.
Bind-weed,	Convolvulus.
Birch-tree,	Betŭla.
Blite,	Blitum.
Borage,	Buglossus, <i>i, m.</i>
Box-thorn,	Vepres, <i>is, m.</i>
Box-wood,	Buxus, <i>i, f.</i> ; buxum.
Of box-wood,	Buxeus.
Place planted with	Buxētum.
Brier, [box-wood,	Rubus.
Thicket,	Rubētum.
Broom,	Genista, spartum.
Bulrush,	Juncus, scirpus.
Of bulrush,	Junceus.
Full of bulrushes,	Juncōsus.
Place where bul-	Juncētum.
[rushes grow,	
Basket made of bul-	Sporta.
Cabbage, [rushes,	Brassica, caulis, <i>is, m.</i>
Camomile,	Anthēmis, īdis, <i>f.</i>
Carnation,	Ocellus.
Cedar,	Cedrus, <i>i, f.</i>
Centaury,	Centaureum.
Cherry-tree,	Cerāsus, <i>i, f.</i>
Cherry,	Cerāsum.
Chervil,	Cærefolium.
Chestnut-tree,	Castanea.
Chestnut,	Castanea.
Chestnut-plot,	Castanētum.
Chicory,	Intūbus, <i>i, m. f.</i>
Cinnamon,	Casia.
Cork-tree,	Suber, ēris, <i>n.</i>

Of cork,	Subereus.
Corn,	Frumentum.
Ear of corn,	Spica.
The beard of corn,	Arista.
Cress,	Nasturtium.
Cucumber,	Cucūmis, is and ěris.
Cumin,	Cumīnum.
Currant-bush,	Grossularia.
Currant,	Grossulariæ, acīnus.
Cypress-tree,	Cupressus, <i>i, f.</i>
Cytisus,	Cytīsus, <i>m. f.</i> ; cytīsum.
Darnel (or cocle),	Lolium.
Date-tree,	Palma.
Date,	Palmŭla.
Dog-berry-tree,	Cornus, <i>i, f.</i>
Dog-berry,	Cornum.
Ebony-tree,	Ebēnus.
Ebony,	Ebēnum.
Eglantine,	Cynosbātos, <i>i, f.</i>
Elder-tree,	Sambūcus.
Of the elder-tree,	Sambūceus.
Elm,	Ulmus.
Of elm,	Ulmeus.
Elm-seed,	Samĕra.
Evergreen,	Ilex, Īcis, <i>f.</i>
Of evergreen,	Ilignus, iligneus.
Place planted with	Ilicĕtum.
Fennel, [evergreens,	Marāthrus, marāthrum.
Fern,	Filix, Īcis, <i>f.</i>
Fern-plot,	Filictum.
Fig-tree,	Ficus, <i>i</i> , and ūs, <i>f.</i>
Fig,	Ficus, <i>i</i> , and ūs, <i>f.</i>
Flax,	Linum.

Of flax,	Lineus.
Of fine flax,	Carbaseus, carbasinus.
Fumitory,	Capnos, <i>i, f.</i>
Furze, tamarisk,	Myrica; myrice, <i>es, f.</i>
Gall-nut,	Galla.
Garlic,	Allium.
Clove of garlic,	Nucleus alii, <i>stica.</i>
Hazel-tree,	Corylus, <i>i, f.</i>
Of hazel,	Columnus.
Hazel-nut,	Avellana.
Hellebore,	Hellebörum, veratrum.
Hemlock,	Cicuta.
Hemp,	Cannabis, <i>is, f.</i> ; cannabis.
Holly,	Aquifolia, aquifolium.
House-leek,	Digitellum.
Hyacinth,	Hyacinthus.
Ivy,	Hedera.
Of ivy,	Hederaceus.
Seed of ivy,	Hederae acinus.
Larch-tree,	Larix, <i>icis, m. f.</i>
Of the wood of the	Larignus.
Laurel, [larch,	Laurus, <i>i, and us, f.</i>
Of laurel,	Laureus, laurinus.
Place planted with	Lauratum.
[laurel,	
Crowned with laurel,	Laureatus.
Lavender,	Saliunca.
Leek,	Porrus, porrum, <i>pl. porri.</i>
Lemon-tree,	Citrus, <i>i, f.</i> ; citrea.
Lemon,	Citreum.
Lentil,	Lens, lentis, <i>f.</i> ; lenticula.
Lentisk,	Lentiscus.
Of lentisk,	Lentiscinus.
Lettuce,	Lactuca.

Licorice,	Glycyrrhiza.
Lily,	Lilium.
Garden of lilies,	Liliētum.
Bulb of the lily,	Lilii bulbus.
Linden (or lime-tree),	Tilia.
Lucern-grass,	Medīca.
Lupine,	Lupīnus, lupīnum.
Madder,	Rubia.
Mallow,	Malva.
Like to the mallow,	Malvaceus.
Maple-tree,	Acer, ěris, <i>n.</i>
Marigold,	Caltha.
Marjoram,	Amarācus, <i>i, m. f.</i>
Marsh-mallow,	Althæa, hibiscum.
Medlar-tree,	Mespīlus, <i>i, f.</i>
Fruit of medlar-tree,	Mespīlum.
Melon,	Pepo, ōnis, <i>m.</i>
Millet,	Milium.
Mistletoe,	Viscum.
Moss,	Muscus.
Mountain-ash,	Sorbus.
Sorb apple,	Sorbum.
Mulberry-tree,	Morus, <i>i, f.</i>
Mulberry,	Morum.
Mushroom,	Fungus, bolētus.
Myrrh,	Myrrha.
Of myrrh,	Myrrheus.
Grain of myrrh,	Myrrhæ globūla.
Myrtle-tree,	Myrtus, <i>i, and ūs, f.</i>
Place planted with	Myrtētum.
[myrtle,	
Full of myrtle.	Myrtōsus.
Bays of myrtle,	Myrta, ōrum, <i>n. pl.</i>

Nard,	Nardum, nardus, <i>i, f.</i>
Of nard,	Nardīnus.
Narcissus,	Narcissus, <i>i, m.</i>
Nettle,	Urtīca.
Oak,	Quercus.
Oak-grove,	Quercētum.
Acorn,	Glans, <i>dis, f.</i>
Olive-tree,	Olea, olīva.
Wild-olive,	Oleaster, <i>tri, m.</i>
Place planted with	Olivētum.
Olive, [olive,	Olea, olīva.
Onion,	Cæpa or cæpe, <i>n. ind.</i>
Green-onion,	Cepūla,
Orange-tree,	Aurea malus, <i>i, f.</i>
Orange,	Aureum malum.
Osier-tree,	Vimen, īnis.
Of the osier,	Vimīneus.
Osier-plot,	Viminētum.
Palm,	Palma, pamūla.
Of palm,	Palmarius.
Place planted with	Palmētum.
Date, [palms,	Palma, palmula.
Dried dates,	Patētæ, ārum, <i>f. pl.</i>
Parsley,	Apium.
Pea,	Pisum.
Gray pea,	Cicer, ěris, <i>n.</i>
Peach-tree,	Persīcus, <i>i, f.</i>
Peach,	Persīcum.
Pear-tree,	Pirus, <i>i, f.</i>
Pear,	Pirum.
Peony,	Pavonia.
Periwinkle,	Vinca pervinca.
Pine,	Pinus, <i>i, and ūs, f.</i>

Of pine,	Pineus.
Place planted with	Pinētum.
Pineapple, [pines,	Pinea.
Pistachio,	Pistacium, pistaceum.
Plane-tree,	Platānus, <i>i, f.</i>
Of a plane-tree,	Platanīnus.
Plum-tree,	Prunus, <i>i, f.</i>
Prune,	Prunum.
Pomegranate-tree,	Punīca, or granāta malus,
Pomegranate,	Granātum. [i, f.
Pomegranate-flower,	Balaustium.
Rind of pomegran-	Mali punīci corium.
Poplar, [ate,	Popūlus, <i>i, f.</i>
Of poplar,	Populeus.
Place planted with	Populētum.
Poppy, [poplars,	Papāver.
Of poppy,	Papavereus.
Stem of poppy,	Scorpus papavēris.
Prune,	Prunum.
Pumpkin,	Cucurbīta.
Radish,	Rapum.
Bed of radish,	Rapīna.
Reed,	Arundo, īnis, <i>f.</i>
Reedy,	Arundineus.
Place planted with	Arundinētum.
Rice, [reeds,	Oryza.
Rope-wood,	Convolvūlus.
Rose-laurel,	Rhododaphne, <i>es, f.</i>
Rose-mary,	Libanōtis, īdis, <i>f.</i>
	Secāle, <i>is, n.</i>
	Salvia.
	Alburnum.
	Scrbus, <i>i, f.</i>

Fruit of service-tree,	Sorbum.
Sesamum,	Sesānum.
Shallot,	Ascalonia, cæpa.
Sorrel,	Oxālis, ĩdis, <i>f.</i>
Stock-gillyflower,	Leucoion, ĩi, <i>n.</i>
Strawberry,	Fraga, ōrum, <i>n. pl.</i>
Sunflower,	Heliotrōpium.
Tamarind,	Tamarice, es, <i>f.</i>
Thistle,	Carduus.
Thicket,	Rubētum.
Thorn,	Spina.
Thyme,	Thymum.
Of thyme,	Thymĭnus.
Truffle,	Tuber, ěris, <i>n.</i>
Turnip,	Napus.
Twig,	Vimen, ĩnis, <i>n.</i>
Vervain,	Verbenāca.
Vetch,	Vicia.
Of vetch,	Viciarius.
Vine,	Vĭtis, is, <i>f.</i>
Vine-branch,	Sarmentum ; palmes, [ĭtis, <i>m.</i>
Vineyard,	Vinētum, vitarium.
Vine-dresser,	Vinitor, ōris, <i>m.</i>
Tendrill,	Clavicŭla.
Leafy branch,	Pampĭnus.
Of a branch,	Pampineus.
Violet,	Viĉla, ianthis.
Viburnum,	Viburnum.
Walnut-tree,	Nux, nucis, <i>f.</i>
Walnut,	Nux, nucis, <i>f.</i> ; Jup [an
Walnut shell,	Putāmen, ĩnis, <i>n.</i>

The two shells,	Carīnæ, ārum, <i>f. pl.</i>
Kernel,	Nucleus.
Gall-nut,	Galla.
Wheat,	Tritīcum.
Wild thyme,	Serpyllum, serpullum.
Wild vine,	Labrusca.
Flower of the wild	Cēnanthe, es, <i>f.</i>
Willow-tree, [vine,	Salix, icis, <i>f.</i>
Of willow,	Salignus, saligneus.
Wormwood,	Absinthum.
Yew-tree,	Taxus, i, <i>f.</i>
Of the yew,	Taxeus.

6.

ANIMALS.

ANIMALIA.

Adder,	Colūber, bri, <i>m.</i>
Anchovy,	Aphyā, apua; apnye, e
Ant,	Formīca.
Ape,	Simia, simius.
Asp,	Aspis, idis, <i>f.</i>
Ass,	Asīnus.
Young ass,	Asellus.
Badger,	Meles, is, <i>f.</i> ; taxo, ōnis, <i>f.</i>
Bat,	Vespertilio, ōnis, <i>m.</i>
Basilisk,	Basiliscus.
Bear,	Ursa.
Cub,	Ursæ catūlus.
Beaver,	Castor, ōris, <i>m.</i> ; liber, bri,
Of a beaver,	Fibrīnus, castoreus. [<i>m.</i>
Bee,	Apis, is, <i>f.</i>
Swarm of bees,	Apum exāmen, īnis, <i>n.</i>

Bee-hive,	Alveus, alvearium.
Small bee,	Apīcula.
Bison,	Bison, ontis, <i>m.</i> ^f
Blackbird,	Merūla.
Boar,	Verres, is, <i>m.</i>
Buffalo,	Urus.
Bug,	Cimex, ĩcis, <i>m.</i>
Bull,	Taurus.
Bustard,	Otis, ĩdis, <i>f.</i>
Butterfly,	Papilio, ōnis, <i>m.</i>
Calf,	Vitūlus.
Camel,	Camēlus.
Of a camel,	Camelīnus.
Cantharides,	Canthāris, ĩdis, <i>f.</i>
Canon,	Capus; capo, ōnis, <i>m.</i>
Columnar pillar,	Felis, or feles, is, <i>f.</i>
Chaffinch,	Erūca; campe, es, <i>f.</i>
Chameleon,	Frigilla, fringilla.
Chamois,	Chamæleon, ontis and
Chicken,	Rupicapra. [ōnis, <i>m.</i>
Cock,	Gallinaceus pullus.
Comb of cock,	Gallus.
Colt,	Crista.
She-colt,	Equūlus, equīnus pullus.
Cow,	Equūla.
Crane,	Vacca.
Cricket,	Grus, gruis, <i>f.</i>
Craw-fish,	Grillus, gryllus.
Crocodile,	Astācus.
Crow,	Crocodilus.
Little crow,	Cornix, ĩcis, <i>f.</i>
Cuckoo,	Cornicūla.
	Cucūlus and cucūlus.

Deer,	Dama, <i>m. f.</i>
Diver,	Mergus.
Dog,	Canis, <i>is, m. f.</i>
Pup,	Catulus.
Dolphin,	Delphinus; delphin, <i>īnis,</i>
Dorce (gold-headed),	Aurata. [<i>m.</i>]
Dormouse,	Glis, gliris, <i>m.</i>
Dove,	Columba.
Drone-bee,	Fucus.
Duck,	Anas, ātis, <i>f.</i>
Eagle,	Aquila.
Eaglet,	Aquilæ pullus.
Eel,	Anguilla.
Elephant,	Elephantus; elēphas, an-
Trunk,	Proboscis, <i>īdis, f.</i> [<i>tis, f.</i>]
Falcon,	Falco, <i>ōnis, m.</i>
Ferret,	Viverra.
Field-mouse,	Nitedūla, nitēla.
Flea,	Pulex, <i>īcis, m.</i>
Fly,	Musca.
Fox,	Vulpes, <i>is, f.</i>
Frog,	Rana.
Bush-frog,	Rubēta.
Tadpole,	Gyrinus.
Gnat,	Culex, <i>īcis, m.</i>
Goat,	Capra, capella.
Kid,	Hoedus.
Of a goat,	Caprinus.
Goat-house,	Caprile, <i>is, n.</i>
Wild-goat,	Capreolus.
Goldfinch,	Carduelis, <i>is, f.</i>
Goose,	Anser, ēris, <i>m.</i>
Grasshopper,	Cicada.

Greyhound,	Vertăgus.
Gudgeon,	Gobio, ōnis, <i>m.</i> ; gabius.
Halycon,	Alcyon; alcēdo, ĩnis, <i>f.</i>
Hare,	Lepus, ōris, <i>m.</i>
Young hare,	Lepuscŭlus.
Hedgehog,	Herinaceus, hericius.
He-goat,	Caper, capri, <i>m.</i> ; hircus.
Of a he-goat,	Hircĭnus.
Heifer,	Juvenca.
Hen,	Gallĭna.
Water-hen,	Fulĭca.
Turkey-hen,	Fulix, ĩcis, <i>f.</i>
Hind,	Cerna.
Hog,	Porcus, <i>m.</i> ; sus, suis, <i>m. f.</i>
Little hog,	Porcellus.
Hornet,	Crabro, ōnis, <i>m.</i>
Horse,	Equus.
Mane,	Juba.
Horse-fly,	Asĭlus, œstrus.
Hydra,	Hydrus.
Jackdaw,	Gracŭlus.
Kite,	Milvus.
Lamb,	Agnus.
Kid,	Agnellus.
Lap-wing,	Upŭpa.
Lark,	Alauda.
Leech,	Hirŭdo, ĩnis, <i>f.</i>
Leopard,	Pardus.
Lion,	Leo, ōnis, <i>m. f.</i>
Lioness,	Læna.
Young lion,	Leōnis catŭlus.
Lizard,	Lacertus, lacerta.
Locust,	Locusta.

Loriot,	Galbŭla.
Louse,	Pedicŭlus.
Lynx,	Lynx, cis, <i>m. f.</i>
Mackerel,	Scomber, bri, <i>m.</i>
Magpie,	Pica.
Mare,	Equa.
Marten,	Ictis, ŷdis, <i>f.</i>
Martinet,	Cypsĕlus, cypsellus.
Merlin,	Æsalon, ōnis, <i>m.</i>
Mole,	Talpa, <i>m. f.</i>
Monkey,	Simia, simius.
Moth,	Tinea.
Mouse,	Sorex, ŷcis, <i>m.</i>
Mule,	Mulus.
She mule,	Mula.
Mullet,	Mullus, barbus.
Muræna,	Muræna.
Ostrich,	Strŭthiocāmĕlus.
Otter,	Lutra.
Owl,	Bubo, ōnis, <i>m.</i>
Screech-owl,	Noctua.
White-owl,	Strix, strĭgis, <i>f.</i>
Horned-owl,	Bubo, ōnis, <i>m. f.</i>
Ox,	Bos, bovis, <i>m. f.</i>
Horn,	Cornu, ŷs, <i>n. pl.</i> ; cornua.
Oyster,	Ostrea, ostreum.
Oyster-bank,	Ostrearium.
Panther,	Panthĕra.
Parrot,	Psittăcus.
Partridge,	Perdix, ŷcis, <i>m. f.</i>
Young partridge,	Perdĭcis pullus.
Peacock,	Paro, ōnis, <i>m.</i>
Pelican,	Pelicānus.

Pheasant,	Phasiāna (avis).
Pig,	Porcus; sus, suis, <i>m. f.</i>
Pigeon,	Columba, columbus.
Pike,	Lucius.
Polypus,	Polypus.
Pony,	Mannus.
Porcupine,	Hystrix, ĩcis, <i>f.</i>
Porpoise,	Tursio, ōnis, <i>m.</i>
Quail,	Coturnix, ĩcis, <i>f.</i>
Rabbit,	Cunicŭlus.
Rail,	Glottis, ĩdis, <i>f.</i>
Ram,	Aries, ětis, <i>m.</i>
Rat,	Mus, muris, <i>m.</i>
Raven,	Corvus.
Rhinoceros,	Rhinocĕros, ōtis, <i>m.</i>
Ring-dove,	Palumbes, is, <i>f.</i>
Of a ring-dove,	Palumbĭnus.
Roach,	Rubellio, ōnis, <i>f.</i>
Rock-dove,	Palumbes, is, <i>m. f.</i>
Salamander,	Salamandra.
Salmon,	Salmo, ōnis, <i>m.</i>
Sardine,	Sardĭna, sarda.
Scarabee,	Scarabæus.
Scolopendra,	Scolopendra multipĕda.
Scorpion,	Scorpio, ōnis, <i>m.</i> ; scorpius.
Serpent,	Serpens, entis, <i>m. f.</i>
Sheep,	Ovis, is, <i>f.</i>
Snail,	Cochlea.
Sow,	Sus, suis, <i>f.</i> ; porca.
Sparrow,	Passer, ěris, <i>m.</i> ; passer-
Sparrow-hawk,	Accipĭter, tris, <i>m.</i> [cŭlus.
Spider,	Araneus, aranea.
Small spider,	Araneŏlus, araneŏla.

Squirrel,	Sciūrus.
Stag,	Cervus.
Of a stag,	Cervīnus.
Doe,	Hinnuleus, hinnūlus.
To unharbor a stag,	Excitāre cervum.
Starling,	Sturnus.
Stork,	Cicōnia.
Swallow,	Hirundo, īnis, <i>f.</i>
Swan,	Olor, ōris, <i>m.</i> ; cycnus.
Tarantula,	Phalangium.
Teal,	Querquedūla.
Tench,	Tinca.
Thrush,	Turdus.
Tiger, tigress,	Tigris, is, or īdis, <i>m. f.</i>
Titlark,	Ficedūla.
Titmouse,	Ægīthus.
Toad,	Bufo, ōnis, <i>m.</i>
Tortoise,	Testūdo, īnis, <i>f.</i>
Trout,	Tructus, tructa.
Thunny,	Thynnus, thunnus.
Turbot,	Rhombus.
Turtle,	Turtur, ūris, <i>m.</i>
Viper,	Vipēra.
Vulture,	Vultur, ūris, <i>m.</i>
Wagtail,	Motacilla.
Wasp,	Vespa.
Weasel,	Mustēla.
Whale,	Balæna.
Wild boar,	Aper, pri, <i>m.</i>
Wolf,	Lupus.
She-wolf,	Lupa.
Cub,	Lupæ catūlus.
Woodcock,	Rusticūla.

Woodlouse,	Multipēda.
Woodfretter,	Cossus; terēdo, ĩnis, <i>f</i> .
Woodpecker,	Picus.
Worm,	Vermis, <i>is, m</i> .
Small worm,	Vermicūlus.
Earth worm,	Lumbrīcus.
Tape worm,	Tænia.
Silk worm,	Bombyx, <i>ycis, m</i> .
Grub worm,	Necydālus.
Wren,	Trochīlus, regaliōlus.

7.

CRIES OF ANIMALS.

VOCES ANIMALIUM.

Ass <i>brays</i> ,	Rudēre, oncāre.
Bat <i>whizzes</i> ,	Stridēre.
Bear <i>grunts</i> ,	Gemēre, sævīre.
Bee <i>buzzes</i> ,	Bombilāre, bombitāre, [susurāre, strepēre, stri- [dēre.
Blackbird <i>whistles</i> ,	Balbutīre, canēre.
Bull <i>bellows</i> ,	Mugīre.
Camel,	Blaterāre.
Chicken <i>pips</i> ,	Pipīre.
Cock <i>crows</i> ,	Cucurīre, canēre.
Crow <i>croaks</i> ,	Grillāre, stridēre.
Cuckoo <i>sings</i> ,	Cuculāre.
Dog <i>barks</i> ,	Latrāre, baubāri, ululāre.
Elephant <i>roars</i> ,	Barrīre, stridēre.
Fox <i>yelps</i> ,	Gannīre.
Frog <i>croaks</i> ,	Coaxāre, garrīre, blaterāre
Goat <i>bleats</i> ,	Balāre, belāre.

Goose <i>gabbles</i> ,	Clangëre, strepëre.
Grasshopper <i>chirps</i> ,	Fritinnëre, stridëre, ca- [nëre, clamäre.
Hawk <i>screeches</i> , <i>shrieks</i> ,	Pipäre, clamäre.
Hen <i>cackles</i> ,	Glocïre, glocitäre, pipäre.
Jackdaw <i>cajoles</i> ,	Friguläre.
Kid,	Vagïre.
Kite <i>cries</i> ,	Jugëre.
Lamb <i>bleats</i> ,	Baläre, beläre.
Leopard <i>mews</i> ,	Rictäre.
Lion <i>roars</i> ,	Rugïre, rudëre, frendëre.
Locust <i>chirps</i> ,	Stridëre.
Monkey <i>chatters</i> ,	Stridëre.
Mouse <i>squeaks</i> ,	Occinëre.
Nightingale <i>warbles</i> ,	Garrïre, canëre.
Owl <i>hoots</i> ,	Bubuläre, ululäre.
Ox <i>bellows</i> ,	Boäre, mugïre.
Partridge <i>cries</i> ,	Cacabäre, canëre.
Pig <i>grunts</i> ,	Grunnëre, quirritäre.
Rabbit <i>squeals</i> ,	Vagïre.
Rat <i>squeaks</i> ,	Mintrïre.
Screech owl <i>hoots</i> ,	Ululäre.
Serpent <i>hissës</i> ,	Sibiläre, stridëre.
Sparrow <i>pi es</i> ,	Pipiläre, gannïre.
Stag <i>bells</i> ,	Rudëre.
Swallow <i>chirps</i> ,	Fritinïre.
Swan <i>sings</i> ,	Canëre.
Tiger <i>growls</i> ,	Raucäre, rancäre.
Turtle-dove <i>sighs</i> , ^{Coos}	Gemëre.
Weasel,	Dintrïre.
Wild-boar <i>snuffles</i> ,	Frendëre.
Wolf <i>howls</i> ,	Ululäre.
Wood-pigeon <i>coos</i> ,	Gemëre.

8.

PARTS OF THE HUMAN
BODY.PARTES CORPORIS
HUMANI.

Arm,	Brachium, lacertus.
Arm-pit,	Axilla, ala.
Artery,	Arteria.
Back,	Dorsum.
Beard,	Barba.
Belly,	Alvus, i, <i>f.</i>
Bile,	Bilis, is, <i>f.</i>
Bladder,	Vesīca.
Blood,	Sanguis, ĩnis, <i>m.</i>
Bone,	Os, ossis, <i>n.</i>
Bosom,	Sinus, ũs, <i>m.</i>
Brain,	Cerebrum.
Breast,	Pectus, ōris, <i>n.</i>
Calf of the leg,	Sura.
Cartilage,	Cartilāgo, ĩnis, <i>f.</i>
Cheeks,	Genæ, arum, <i>f. pl.</i>
Chin,	Mentum.
Diaphragm,	Præcordia, ōrum, <i>n. pl.</i>
Down,	Pilus.
Ear,	Auris, is, <i>f.</i>
Ear-pick,	Auriscalpium.
Elbow,	Cubĭtus, cubĭtum.
Entrails,	Extā; viscĕra, rum, <i>n. pl.</i>
Eye,	Ocŭlus.
Eye-lid,	Palpĕbra.
Eye-lashes,	Cilia, ōrum, <i>n. pl.</i>
Eye-ball,	Pupilla.
Eye-brows,	Supercilia, ōrum, <i>n. pl.</i>

To wink,	Nictāre.
Finger,	Digītus.
Thumb,	Pollex, ĩcis, <i>m.</i>
Index-finger,	Index, ĩcis, <i>m. f.</i>
Middle-finger,	Medius.
Ring-finger,	Annulāris.
Little-finger,	Auriculāris.
Flanks,	Ilia, ilium, <i>n. pl.</i>
Flesh,	Caro, carnis, <i>f.</i>
Foot,	Pes, pēdis.
Sole of foot,	Planta.
Gall,	Fel, fellis, <i>n.</i>
Gullet,	Guttur, ūris, <i>n.</i> ; jugŭlum.
Taste,	Gustus, ūs, <i>m.</i>
Hair,	Capillus; crinis, is, <i>m.</i>
Hair of the head,	Coma; cæsaries, ēi, <i>f.</i>
Ham-string,	Poples, ĩtis, <i>m.</i>
Hand,	Manus.
Right-hand,	—dextĕra.
Left-hand,	—laeva, sinistra.
Open-hand,	Palma.
Closed-hand,	Pugnus.
Palm of hand,	Palma, vola.
Head,	Caput, ĩtis, <i>n.</i>
Top of head,	Vertex, ĩcis, <i>m.</i>
Hind part of head,	Occipitium, ii, <i>n.</i>
Front part of head,	Sinciput, ĩtis, <i>n.</i>
Hearing,	Auditus, ūs, <i>m.</i>
Heart,	Cor, cordis, <i>n.</i>
Heel,	Calx, cis, <i>f.</i>
Hip,	Coxendix, ĩcis, <i>f.</i>
Intestines,	Intestīna, ōrum, <i>n. pl.</i>
Jaw,	Maxilla, mala.

Kidneys,	Renes, um, <i>n. pl.</i>
Knee,	Genu, us, <i>n.</i> ; <i>pl. gēnua.</i>
Lap,	Grēmium.
Leg,	Crus, ūris, <i>n.</i>
Lip,	Labrum, labium, (<i>gener-</i> [ally) labra, labia, [ōrum, <i>n. pl.</i>
Upper-lip,	Superius.
Under-lip,	Inferius.
Marrow,	Medulla.
Spinal-marrow,	Medulla e dorso.
Milk,	Lac, lactis, <i>n.</i>
Mouth,	Bucca; os, oris, <i>n.</i>
Muscle,	Muscūlus.
Mucus,	Muscus.
Nail,	Unguis, is, <i>m.</i>
Navel,	Umbilicus.
Neck,	Collum; cervix, icis, <i>f.</i>
Nerve,	Nervus.
Nose,	Nasus.
Nostrils,	Nares, ium, <i>f. pl.</i>
To curl up the nose,	Corrugāre nares.
Hair of nostrils,	Vibrissae, ārum, <i>f. pl.</i>
Palate,	Palātum.
Phlegm,	Pituīta.
Rib,	Costa.
Saliva,	Salīva. [<i>f. pl.</i>
Shoulder,	Humērus, scapulae, ārum,
Shoulder-blades,	Omoplātae, ārum, <i>f. pl.</i>
Side,	Latus, ěris, <i>n.</i>
Skull,	Calva.
Smell,	Odorātus, ūs, <i>m.</i>
Spittle,	Spūtum.
To spit,	Spuĕre.

Sweat,	Sudor, ōris, <i>n.</i>
Tear,	Lacrīma; lacrimae, ārum, [<i>pl.</i> plural used.]
Temple,	Tempus, ōris, <i>n.</i> used in <i>pl.</i>
Thigh, hip,	Coxa.
Outward thigh,	Femen, <i>inus.</i> , ĩnis, <i>n.</i>
Inward thigh,	Femur, ōris, <i>n.</i>
Throat,	Fauces, cium, <i>f. pl.</i>
Toe (great),	Pollex, ĩcis, <i>m.</i>
Tongue,	Lingua.
Tooth,	Dens, tis, <i>m.</i>
Incisors,	Dentes primōres.
Molars,	Dentes maxillāres.
To clean the teeth,	Pergāre dentes.
To pick the teeth,	Perfodēre dentes.
Tooth-pick,	Dentiscalpium.
Touch,	Tactus, ūs, <i>m.</i>
Windpipe,	Gula, stomāchus.
Wrinkle,	Ruga.
Vein,	Vena.
Vertebra,	Vertēbra.
Visage, face,	Vultus, ūs, <i>m.</i> ; facies, ēi, <i>f.</i>
The sight,	Visus, ūs, <i>m.</i>

9.

QUALITIES AND DEFECTS OF THE HUMAN BODY; DISEASES, WOUNDS, DEATH. DOTES ET VITIA CORPORIS HUMANI; MORBI, VULNERA, MORS.

Abscess,	Abscessus, ūs, <i>m.</i> ; vomīca.
Alopecy,	Alopecia.
Apoplexy,	Apoplexia.

Aposteme,	Apostēma, ātis, <i>n.</i>
Asthma,	Anhelatio, ōnis, <i>f.</i>
Baldness,	Calvities, ēi, <i>f.</i>
Baldheaded,	Calvus.
Bandy-legged,	Valgus.
Beauty,	Pulchritūdo, ĩnis, <i>f.</i> ; de- [cor, ōris, <i>m.</i> ; venustas, [ātis, <i>f.</i>
Blearedness,	Gramia; lema.
Blear-eyed,	Lippus, gramiōsus.
Blindness,	Caecitas, ātis, <i>f.</i>
Blindman,	Caecus.
Blow,	Ictus, ūs, <i>m.</i> ; plaga.
Boil,	Furuncūlus.
Bow-legged,	Varus.
Bump, hump,	Gibbus, i, <i>m.</i> ; tuber, ěris, <i>n.</i>
Cancer,	Cancer, cri, and cĕris, <i>m.</i>
Catarrh,	Epiphōra.
Chilblain,	Pernio, ōnis, <i>m.</i>
Club-foot,	Scaurus.
Cold,	Epiphōra.
To have a cold,	Tusses concoquĕre.
Colic,	Intestīni morbus.
To suffer from colic,	Ex intestīno laborāre.
Contusion,	Contusio; suggillatio, [ōnis, <i>f.</i>
Convulsion,	Convulsio, ōnis, <i>f.</i>
Corpse,	Cadāver, ěris, <i>n.</i>
Cough,	Tussis, is, <i>f.</i>
To cough,	Tussire.
Crippled, lame,	Claudus.
Crisis,	Crisis, is, <i>f.</i>
Cut,	Caesio; incisio, ōnis, <i>f.</i>

Dandruff,	Porrigo, ĩnis, <i>f.</i>
Deafness,	Surditas, ātis, <i>f.</i>
Deaf,	Surdus.
Death,	Mors, rtis, <i>f.</i> ; obitus, ūs, <i>m.</i>
Deformity,	Deformitas; foeditas, ātis,
Deformed,	Deformis, foedus. [<i>f.</i>
Diarrhoea,	Diarrhæa.
Dislocation,	Luxatūra.
Dislocated,	Luxātus.
Dropsy,	Hydrops, ōpis, <i>m.</i> ; hydro-
Dropsical,	Hydropicus. [pĭsis, is, <i>f.</i>
Dumb,	Mutus, elinguis.
Dwarf,	Pumilio, ōnis, <i>m.</i>
Dysentery.	Dysenteria. [bus.
Epilepsy,	Comitiālis; sonticus mor-
Eruption, rash,	Impetigo, ĩnis, <i>f.</i>
— on the face,	Ortigo, ĩnis, <i>f.</i>
Erysipelas,	Erysipelas, ātis, <i>n.</i> [<i>f.</i>
Feebleness,	Debilitas; infirmitas, ātis,
Feeble,	Debilis, infirmus.
Fever,	Febris, is, <i>f.</i>
Fistula,	Fistūla.
Flat-nosed,	Simus.
Freckle, mole,	Naevus.
Gangrene,	Gangraena.
Gaping,	Oscitatio, ōnis, <i>f.</i>
To gape,	Oscitāre.
Gargling,	Gargarizatio, ōnis, <i>f.</i>
To gargle,	Gargarizāre.
Gout,	Arthritis, ĩdis, <i>f.</i> ; articu-
— in the hands,	[lōrum dolor.
— in the feet.	Chiragra.
	Podagra.

Headache,	Hemicranium.
Health,	Valetūdo, īnis, <i>f.</i>
— good,	— bona, secunda; sanītas, [ātis, <i>f.</i>
— bad,	— infirma, incommōda.
Hemorrhage,	Haemorrhagia, <i>f.</i>
Hemorrhoids,	Hymorrhōis, īdis, <i>f.</i>
Hunch-backed,	Gibbus; gibber, ěra, ěrum.
Hunger,	Fames, is, <i>f.</i>
Indigestion,	Cruditās, ātis, <i>f.</i>
Jaundice,	Ictĕrus, i, <i>m.</i>
Leanness,	Macies, ěi, <i>f.</i>
Lean,	Macer, cra, crum.
Leper,	Lepra.
Leprous,	Leprōsus.
Lethargy,	Lethargus, i, <i>m.</i>
Mucus,	Mucus, i, <i>m.</i>
Mutilated,	Truncus.
Obesity,	Obesītas, ātis, <i>f.</i>
Obese,	Obĕsus.
One-handed,	Mancus.
Ophthalmia,	Lippitūdo, īnis, <i>f.</i>
Ozæna, affected with,	Fetīdæ naris homo, īnis.
Palpitation,	Palpitatio, ōnis, <i>f.</i>
Paralysis,	Paralysis, is, <i>f.</i>
Pest,	Pestis, is, <i>f.</i> ; pestilentia.
Pleurisy,	Pleurītis, īdis, <i>f.</i>
Phthisis,	Phthīsis, is, <i>f.</i>
Quinsy,	Angīna.
Rheumatism,	Rheumatismus.
Scab, itch,	Scabies, ěi, <i>f.</i>
Scabby,	Scabiōsus.
Sciatica,	Ischias, ādis, <i>f.</i>

Sneezing,	Sternutamentum.
To sneeze,	Sternuëre.
Snivel,	Stiria.
Sob,	Singultus, ūs, <i>m.</i>
Spasm,	Spasma, ātis, <i>n.</i> ; spasmus.
Squint-eyed,	Strabo, ōnis, <i>m.</i> ; luscus.
Stature,	Statūra.
Strength,	Robur, ōris, <i>n.</i> ; vires, ium,
	[<i>f. pl.</i> ; fortitūdo, ĩnis, <i>f.</i>
Strong,	Firmus, valīdus.
Thirst,	Sitis, is, <i>f.</i> [ĕris, <i>n.</i>
Tumor,	Tumor, ōris, <i>m.</i> ; tuber,
Ulcer,	Ulcus, ĕris, <i>n.</i>
Varix,	Varix, ĩcis, <i>f. m.</i>
Vertigo,	Vertĕgo, ĩnis, <i>f.</i>
Vomiting,	Vomitio, ōnis, <i>f.</i> ; vomĭ-
	[tus, ūs, <i>m.</i>
To vomit,	Vomĕre.
Wart,	Verrūca.
Wen,	Ganglion, ii, <i>n.</i> ; panus.
Whitlow,	Paronychia, ōrum, <i>n. pl.</i>
Wound,	Plaga.

10.

APPAREL OF MEN
AND OF WOMEN.VESTES VIRILES ET
MULIEBRES.

Apron,	Vestiarĭum.
Belt,	Cingŭlum, zona.
Binding,	Limbus, fimbria.
Bonnet,	Pileus, pileum.
Small bonnet,	Pileŏlus.

Boot,	Ocrea.
Box,	Thēca.
Bracelet,	Armilla.
Buskin,	Cothurnus.
Button,	Globūlus; glans, <i>dis. f.</i>
Button-hole,	Fissūra, rimūla.
Cap,	Petāsus.
Rim of,	Petāsī margīnes, <i>f. pl.</i>
To take off,	Caput aperīre.
To put on,	Caput operīre.
Chain,	Catēna.
Small chain,	Catella.
Clasp,	Fibūla, uncīnus.
To clasp,	Infibulāre.
Cloak,	Pallium. [via.
Weather-cloak,	Penūla, lacerna, implu-
Cloth,	Pannus.
— of gold,	— aureus.
coarse cloth,	— crassus, vilis.
Clothing,	Vestis, <i>is, f.</i> ; vestītus, ūs,
To clothe,	[m.; vestimentum.
Comb,	Vestīre.
To comb,	Pecten, īnis, <i>n.</i>
Distaff,	Pectēre.
To spin,	Colus, <i>us, and i, f.</i>
Spindle,	Nēre.
Ear-rings,	Fusus.
Egrett,	Inaures, <i>ium, f. pl.</i>
Fan,	Crista.
Flax,	Flabellum.
Fringe,	Linum.
Gaiter,	Fimbria.
	Pero, ōnis, <i>m.</i>

Garter	Periscēlis, ĩdis, <i>f.</i>
Glove.	Digitalia, ium, <i>n.</i> ; manĭ- [cae, ārum, <i>f.</i>
Handkerchief,	Linteōlum,
To blow one's nose,	Emungĕre,
Helmet,	Galea.
Jewel,	Gemma, lapillus.
Knot,	Nodus.
To knot,	Nodāre.
Linen,	Linteum.
Linen-cloth	Tela.
Mirror,	Specŭlum. [n.
Necklace,	Torques, is, <i>m.</i> ; monĭle, is,
— of pearls,	— baccātum.
— of precious stones,	— gemmātum.
Needle,	Acus, ũs, <i>f.</i>
Needleful,	Acia, æ, <i>f.</i>
Overcoat,	Lacerna.
Pantaloons,	Femoralia, ōrum, <i>n. pl.</i>
Pin,	Acicŭla, spina metallĭca.
Plait,	Sinus, ũs, <i>m.</i>
Pocket,	Perŭla.
Purse,	Crumĕna, marsupium.
Ribbon,	Vitta, taenia.
Ring,	Annŭlus.
Bezel of ring,	Annŭli pala. [liebris.
Robe,	Vestis, is, <i>m.</i> ; toga mu-
Sandal,	Sandalium, solea.
Scissors,	Forfex, ĩcis, <i>f.</i>
Small scissors,	Forficŭla.
Shirt,	Indusium, subucŭla.
Shoe,	Calceus, calceamentum.
Silk,	Bombyx, ycis, <i>m.</i> ; serĭcum.

Sleeve,	Manīca, manulea.
Slipper,	Crepīda.
Spindle,	Fusus.
Spur,	Calcar, āris, <i>n.</i>
Starch,	Amylum, amūlum.
Stocking,	Tibiāle, is, <i>n.</i>
Veil,	Velum.
Waistcoat,	Brevior subucūla.
Wig,	Galericūlum.
Wool,	Lana.

11.

OF THE SOUL.

DE ANIMA.

QUALITIES AND DEFECTS OF THE INTELLIGENCE, OF THE WILL; THE PASSIONS.

VIRTUTES ET VITIA JUDICII, VOLUNTATIS; MOTUS ANIMI.

Affability,	Affabilītas, comītas, ātis, <i>f.</i>
Affable,	Affabilis, comis.
Ambition,	Ambitio, ōnis, <i>f.</i>
Ambitious,	Ambitiōsus, avidus.
Anger,	Ira, iracundia.
Angry,	Irātus.
To get angry,	Irasci, tumēre.
Anxiety,	Anxiētas, ātis, <i>f.</i>
Arrogance,	Arrogantia.
Arrogant,	Arrogans, antis.
Assassination,	Caedes, is, <i>f.</i>
Assassin,	Sicarius.
Audacity.	Audacia.

Audacious,	Audax, ācis.
To dare,	Audēre.
Avarice,	Avaritia.
Avaricious,	Avārus. [ātis, <i>f.</i>
Babbling,	Loquacitas, garrulitas,
Babbler,	Loquax, ācis; garrulus.
Barbarity,	Barbaria, barbaries, ēi, <i>f.</i>
Barbarous,	Barbārus.
Benevolence,	Beneficentia, liberalitas.
Benevolent,	Beneficus.
Benignity,	Benignitas, ātis, <i>f.</i>
Benign,	Benignus.
Bravery,	Fortitudo, inis, <i>f.</i>
Brave,	Strenuus, animosus.
Calumny,	Obtrectatio, ōnis, <i>f.</i>
Calumniator,	Obtrectator, ōris, <i>m.</i>
To calumniate,	Obtrectare.
Candor,	Candor, ōris, <i>m.</i>
Candid,	Candidus.
Character,	Indoles, is, <i>f.</i> [ōris, <i>m.</i>
Chastity,	Castitas, ātis, <i>f.</i> ; pudor,
Chaste,	Castus, pudicus.
Cheerfulness,	Alacritas, ātis, <i>f.</i>
Cheerful,	Alācer, cris, cre.
Circumspection,	Circumspectio, ōnis, <i>f.</i>
Circumspect,	Consideratus, cautus.
Civility,	Urbānitas, ātis, <i>f.</i>
Civil,	Urbānus, comis. [tia.
Cleanliness,	Mundities, ēi, <i>f.</i> ; mundi-
Clean,	Mundus. [ōnis, <i>f.</i>
Compassion,	Miseratio, commiseratio
Compassionate,	Miserīcors, ordis.
To have compassion.	Miserere.

Confidence,	Fiducia, confidentia.
Confident,	Confidens, entis.
To have confidence,	Confidēre.
Constancy,	Constantia.
Constant,	Constans, antis.
Continence,	Continentia.
Continent,	Continens, entis.
Courage,	Audacia.
Courageous,	Audax, ācis,
To be courageous,	Audēre.
Cruelty,	Crudelitas, ātis, <i>f.</i> saevitia.
Cruel,	Crudēlis, saevus.
Deceit, trickery,	Dolus, fallacia.
Deceitful,	Fraudulentus, subdōlus.
To deceive,	Fallere.
Decency,	Decentia, decōrum.
Decent,	Decens, entis; decōrus.
Despair,	Desperatio, ōnis, <i>f.</i>
To despair,	Desperāre. [<i>f.</i>
Diligence,	Diligentia, festinatio, ōnis,
Diligent,	Diligens, entis; festīnus.
Displeasure, vexation,	Molestia, aerumna.
Docility,	Docilitas, ātis, <i>f.</i>
Docile,	Docilis, facilis.
Drunkenness,	Ebrietas, vinolentia.
Drunk,	Ebrius, vinolentus.
Given to drink,	Ebriositas, ātis, <i>f.</i>
Emulation,	Aemulatio, ōnis, <i>f.</i>
Emulous,	Aemūlus.
Envy,	Invidia, livor, ōris, <i>m.</i>
Envious,	Invidus.
To envy,	Invidere.
Extortion,	Peculatus, ūs, <i>m.</i>
Extortioner,	Peculātor, ōris, <i>m.</i>

Extravagance,	Deliratio, ōnis, <i>f.</i>
Extravagant,	Desipiens, entis; delīrus.
To be extravagant,	Delirāre.
Faith,	Fides, ēi, <i>f.</i> [m.]
Fear,	Timor, ōris, <i>m.</i> ; metus, ūs,
Fearful,	Timīdus, pavīdus.
To fear,	Timēre, metuēre.
Fidelity,	Fides, ēi, <i>f.</i>
Faithful,	Fidus, fidēlis.
Finesse,	Astutia, calliditas, ātis, <i>f.</i>
Astute,	Astūtus, callīdus.
Flattery,	Adulatio, ōnis, <i>f.</i>
Flattering,	Adulātōrius.
Flatterer,	Adulātor, ōris, <i>m.</i>
To flatter,	Adulāri, blandīri.
Folly, insanity,	Insana, dementia.
Fool,	Insānus, demens, entis.
Fraud,	Fraus, dis, <i>f.</i>
Friendship,	Amicitia.
Friend,	Amīcus.
Fury,	Furor, ōris, <i>m.</i>
Furious,	Furens, entis; furiōsus.
Generosity,	Munificentia, liberalitas,
Generous,	Munifīcus. [ātis, <i>f.</i>
Gentility,	Lepos, ōris, <i>m.</i> ; venustas,
Genteel,	Lepīdus, venustus.
Glory,	Gloria.
Glorious,	Gloriōsus.
Gluttony,	Gūla.
Gluttonous,	Gulōsus.
Goodness,	Bonitas, ātis, <i>f.</i>
Good,	Bonus.

Gravity,	Gravitas; severitas, ātis, <i>f.</i>
Grave,	Gravis, sevērus.
Haste, eagerness,	Festinatio; properatio,
Hasty,	Festinātus. [ōnis, <i>f.</i>
To hasten,	Festināre, properāre.
Hatred,	Odium.
Hateful,	Invīsus.
To hate,	Odisse.
Homicide, murder,	Homicidium, caedes, is, <i>f.</i>
Homicide, murderer.	Homicīda, ae, <i>m.</i>
To kill,	Necāre, interficere.
Honor,	Honor, ōris, <i>m.</i>
Honorary,	Honorarius.
Honorable,	Honorabilis.
Honorific,	Honorificus.
To honor,	Honorāre.
Hope,	Spes, spei, <i>f.</i>
Humanity,	Humanitas, ātis, <i>f.</i>
Humane,	Humānus.
Ignorance,	Ignorantia.
Ignorant,	Ignārus.
To be ignorant,	Ignorāre, nescire.
Immodesty,	Immodestia, inverecundia.
Immodest,	Immodestus, inverecun- [dus.
Immortality,	Immortalitas, ātis, <i>f.</i>
Immortal,	Immortālis.
Impatience,	Impatientia.
Impatient,	Impatiens, entis.
Importunity,	Importunitas, molestia,
Importunate,	Gravis, molestus.
Imposture,	Fraus, fraudis, <i>f.</i> ; fallacia.
Imposter,	Deceptor, ōris, <i>m.</i>

Imprudence,	Imprudentia.
Imprudent,	Inconsultus.
Impudence,	Impudentia.
Impudent,	Impūdēns, entis.
Incivility,	Inurbanitas, rusticitas.
Uncivil,	Inurbānus, rusticānus.
Inconstancy,	Inconstantia, levitas, ātis, <i>f.</i>
Inconstant,	Inconstans, antis; levis,
Incontinency,	Incontinentia. [mōbilis.
Incontinent,	Incontīnens, entis; in-
	[tempērans, antis.
Indecency,	Indecōrum.
Indecent,	Indecōrus, inverecondus.
Indignation,	Indignatio, ōnis, <i>f.</i>
Indignant, [nant,	Indignus.
To become indig-	Indignāri.
Industry,	Industria, solertia.
Industrious,	Industrius, solers, ertis.
Infidelity.	Infidelitas, ātis, <i>f.</i>
Unfaithful,	Infīdus, infidēlis.
Ingenuousness,	Ingenuitas, ātis, <i>f.</i>
Ingenuous,	Ingenuus, candidus.
Ingratitude,	Ingrātus animus.
Ungrateful,	Ingrātus.
Inhumanity,	Inhumanitas, ātis, <i>f.</i>
Inhuman,	Inhumānus, durus.
Injustice,	Injustitia, iniquitas, ātis, <i>f.</i>
Unjust,	Injustus, inīquus.
Innocence,	Innocentia. [ontis.
Innocent,	Innōcens, entis; insons,
Insolence,	Insolentia, arrogantia.
Insolent,	Insōlens, entis; petūlans,
	[antis.

Intelligence,	Ingenium, intelligentia.
Intelligent,	Intelligens, entis.
To understand,	Intelligere.
Intemperance,	Intemperantia.
Intemperate,	Intempĕrans, antis.
Jealousy,	Invidia, obtreectatio, ōnis, <i>f.</i>
Jealous,	Invīdus.
To be jealous of,	Invidēre.
Joke,	Cavillatio, ōnis, <i>f.</i>
A joker,	Nugax, ācis; nugātor.
Jesting,	Nugatorius, joculariorius.
To joke.	Cavillāre.
Joy,	Laetitia, gaudium.
Joyful,	Laetus; gaudens, entis.
To be joyful,	Laetāri, gaudere.
Judgment,	Mens, entis, <i>f.</i> ; iudicium.
Justice,	Justitia, aequitas, ātis, <i>f.</i>
Just,	Justus, aequus.
To judge,	Judicāre.
Larceny,	Furtum.
Laziness,	Pigritia; segnities, ēi, <i>f.</i>
Lazy,	Piger, segnis.
Levity,	Levitas, ātis, <i>f.</i>
Light,	Levis.
Liberality,	Liberalitas, ātis, <i>f.</i>
Liberal,	Liberālis.
Liberty,	Libertas, ātis, <i>f.</i>
Free,	Liber, ĕra, ĕrum.
To free,	Liberāre.
Lie,	Mendacium.
Liar,	Mendax, ācis.
Love,	Amor, ōris, <i>m.</i>
To love,	Amāre.

Magnanimous,	Magnanĭmus. [ōris, <i>m.</i>
Magnificence,	Magnificentia, splendor,
Magnificent,	Magnificus, splendidus.
Malice,	Malitia; malignitas, ātis, <i>f.</i>
Malignant,	Malignus, malitiōsus.
Massacre,	Caedes, is, <i>f.</i> ; strages, is, <i>f.</i> ;
	[occisio, ōnis, <i>f.</i>
To massacre,	Occidĕre. [ōnis, <i>f.</i>
Mercy,	Misericordia, miseratio,
Merciful,	Miserīcors, ordis.
Mockery,	Irrisio, ōnis, <i>f.</i> ; ludibrium.
Mocker,	Derīsor; irrīsor, ōris, <i>m.</i>
To mock,	Deridĕre.
Moderation,	Moderatio, ōnis, <i>f.</i> ; modus.
Moderate,	Moderātus, temperātus.
Modesty,	Modestia.
Modest,	Modestus.
Negligence,	Negligentia, incuria.
Negligent,	Indilĭgens; negligens,
To neglect,	Negligĕre. [entis.
Obedience,	Obedientia.
Obedient,	Obediens, entis.
To obey,	Obedĭre.
Oblivion,	Oblivium; oblivio, ōnis, <i>f.</i>
Oblivious,	Obliviōsus.
To forget,	Oblivisci.
Obstinacy,	Obstinatio, ōnis, <i>f.</i>
Obstinate, head-	Pertīnax; pervīcax,
[strong,	[ācis; obstinātus.
Pain,	Dolor, ōris, <i>m.</i>
Doleful,	Dolens, entis.
Painful,	Acerbus, gravis.
To suffer,	Pati, dolĕre.

Parricide,	Parricidium.
A parricide,	Parricīda, matricīda.
Parsimony,	Parcimonia.
Thrifty,	Parcus.
Passion,	Anīmi motus; affectus.
Passionate,	Impōtens, entis; cu-
Patience,	Patientia. [pīdus.
Patient,	Patiens, entis.
Perfidy,	Perfidia; infidelītas, ātis, <i>f.</i>
Perfidious,	Perfīdus.
Piety,	Piētas, ātis, <i>f.</i>
Pious,	Pius.
Pride,	Superbia.
Proud,	Superbus.
Probity,	Probītas, ātis, <i>f.</i>
Honest,	Probus.
Prodigality,	Effūsa liberalītas, ātis, <i>f.</i> ;
	[effusio, ōnis, <i>f.</i>
Prodigal,	Prodīgus.
Propriety,	Mundities, ēi, <i>f.</i> ; munditia.
Proper,	Mundus.
Prudence,	Prudentia.
Prudent,	Prudens, cautus.
Punishment,	Pœna.
Rage,	Rabies, ēi, <i>f.</i>
Enraged,	Rabīdus, rabiōsus.
Raillery,	Jocatio; cavillatio, ōnis, <i>f.</i>
Banterer,	Joculātor, cavillātor.
Religion,	Religio, ōnis, <i>f.</i>
Religious,	Religiōsus, pius.
Respect,	Reverentia; observantia,
	[veneratio, ōnis.
Respectable,	Venerandus.

Respectful,	Revērens, entis.
Robbery,	Latrocinium.
Robber,	Latro, prædo, ōnis, <i>m.</i>
Ruse,	Dolus ; astus, ūs, <i>m.</i> ; calli- [dītas, ātis, <i>f.</i>
Subtle,	Callīdus, astūtus.
Sacrilege,	Sacrilegium.
Sacrilegious,	Sacrilēgus.
Sadness,	Tristitia.
Sad,	Tristis.
Sanctity,	Sanctītas, ātis, <i>f.</i>
Holy,	Sanctus.
Sedition,	Seditio, ōnis, <i>f.</i>
Seditious,	Seditiōsus.
Silliness,	Ineptiæ, ārum, <i>f. pl.</i>
Silly,	Insulsus, ineptus.
Simplicity,	Simplicītas, ātis, <i>f.</i>
Simple,	Simplex, icis. [ōnis, <i>f.</i>
Slander,	Maledictio ; obtreectatio,
Slanderer,	Obtreectātor, ōris, <i>m.</i> ; [maledīcus.
To slander,	Maledicēre.
Softness,	Mollitia ; mollities, ēi, <i>f.</i>
Soft,	Mollis.
Temerity,	Temerītas, ātis, <i>f.</i>
Rash,	Temerarius.
Temperance,	Temperantia.
Temperate,	Temperans, antis.
Temperance in	Sobriētas, ātis, <i>f.</i>
Terror, [drinking,	Terror, ōris, <i>m.</i>
Terrible,	Terribilis.
To be afraid,	Pavēre, timēre.
Theft,	Furtum.

Thief,	Fur, furis, <i>m.</i>
To steal,	Furāri.
Thought,	Cogitatio, ōnis, <i>f.</i> ; senten- [tia, consilium.
Timidity,	Timiditas, ātis, <i>f.</i>
Timid,	Timīdus.
Trickery,	Fallacia.
Deceitful,	Fallax, ācis.
Tyranny,	Tyrannis, idis, <i>f.</i>
Tyrannical,	Tyrannicus. [<i>f.</i>
Wickedness,	Improbitas, pravitas, ātis,
Wicked;	Malus, imprōbus.
Wisdom,	Sapientia, prudentia.
Wise,	Sapiens; prudens, entis.
Valor,	Fortitūdo, inis, <i>f.</i> ; virtus.
Valiant,	Fortis, strenuus. [<i>f.</i>
Vigilance,	Vigilantia, sedulitas, ātis,
Vigilant,	Vigilans, antis; sedūlus.
To be vigilant,	Vigilāre.

12.

OF A CITY AND OF
ITS PARTS.DE CIVITATE EJUSQUE
PARTIBUS.

Abbey,	Abbatia.
Academy,	Academia.
Arsenal,	Armamentarium.
Arms,	Arma, ōrum, <i>n. pl.</i>
Ball,	Glans, dis, <i>f.</i> ; globus.
Boar-spear,	Venabūlum.
Bow,	Arcus, ūs, <i>m.</i>

Buckler,	Scutum, clypeus.
Cannon,	Tormentum, bellĭcum.
Cuirass,	Lorĭca.
Dart, arrow,	Telum.
Helmet,	Galea; cassis, ĭdis, <i>f.</i>
Javelin,	Jacŭlum.
Lance,	Lancea.
Pike, spear,	Hasta.
Poniard,	Sica; pugio, ōnis, <i>m.</i>
Quiver,	Pharetra.
Sabre,	Acināces, is, <i>m.</i>
Sword,	Ensis, is, <i>f.</i> ; gladius.
Basilica,	Basilĭca.
Bishopric,	Episcōpi palatium.
Butcher-shop,	Laniēna.
Castle,	Castellum, castrum.
Church,	Ecclesia.
Citadel,	Arx, arcis, <i>f.</i> [ludus.
College,	Gymnasium, litterarius
School,	Schola.
Master of,	Ludimagister, tri, <i>m.</i>
Pupil,	Discipŭlus.
School-mate.	Condiscipŭlus.
Cross-road,	Compĭtum, trivium.
Fortification.	Munitio, ōnis, <i>f.</i>
Camp,	Castra, ōrum, <i>n. pl.</i>
Ditch,	Fossa.
Palisade,	Vallum.
Mine,	Cunicŭlus.
Machine,	Machĭna.
Gate,	Porta.
Hostelry,	Diversorium.
Market,	Macellum.

Merchant,	Mercātor, ōris, <i>m.</i>
Buyer,	Emptor, ōris, <i>m.</i>
Purchase,	Emptio, ōnis, <i>f.</i>
To buy,	Emĕre.
Price,	Pretium.
To pay,	Solvĕre.
Sale,	Venditio, ōnis, <i>f.</i>
To sell,	Vendĕre.
Merchandise,	Merx, mercis, <i>f.</i>
Monument,	Monumentum.
Palace,	Palatium.
Prison,	Carcer, ĕris, <i>m.</i> ; custodia.
Warden,	Carcĕris custos, ōdis, <i>m.</i>
Shop,	Taberna.
Square,	Forum.
Street,	Vicus, via.
Alley,	Angiportus, ūs, <i>m.</i>
Temple,	Templum.
Parvise,	Proānus.
Choir,	Chorus.
Altar,	Ara; altāre, is, <i>n.</i>
Tabernacle,	Tabernacŭlum.
Lectern,	Pluteus.
Sacristy,	Sacrarium.
Pulpit,	Cathedra, pulpĭtum.
Gallery,	Suggestum; suggestus,
Chapel,	Sacellum. [ūs, <i>m.</i>
Belfry,	Campanĭle, is, <i>n.</i>
Bell,	Campāna.
Theatre,	Theātrum.
Amphitheatre.	Amphitheātrum.
Tower,	Turris, is, <i>f.</i>
Walls,	Moenia, ōrum, <i>n. pl.</i>

13.

OF THE INHABITANTS
OF A CITY.

DE INCOLIS
CIVITATIS.

Architect,	Architectus.
Artisan,	Artífex ; opífex, ícis, <i>m.</i>
Astrologer,	Astrolögus.
Astronomer,	Astronömus.
Author,	Scriptor, öris, <i>m.</i>
Chancellor,	Cancellarius.
Citizen,	Civis, is, <i>m.</i>
Clerk,	Scriba, æ, <i>m.</i> ; tabularius.
Comedian,	Comædus ; histrio, önis, <i>m.</i>
Comedienne,	Mima, mimöla.
Dean,	Decānus.
Doctor,	Doctor, öris, <i>m.</i>
Doctor of medicine,	Medícus. [<i>m.</i>
Door-keeper,	Accensus, apparítor, öris,
Executioner,	Carnífex, ícis, <i>m.</i>
Emperor,	Imperātor, öris, <i>m.</i>
Empress,	Imperātrix, ícis, <i>f.</i>
Empire,	Imperium.
Farmer,	Rustícus.
Freedman,	Libertus. [<i>m.</i>
Geometrician,	Geometres, geometra, æ,
Grammarian,	Grammatícus.
Hawker,	Præco, önis, <i>m.</i>
Historian,	Historícus.
Host,	Hospes, ítis, <i>m.</i>
Judge,	Judex, ícis, <i>m.</i> [<i>tus.</i>
Jurisconsult,	Jurisconsultus, jurisperi-

King,	Rex, regis, <i>m.</i>
Queen,	Regīna.
Kingdom,	Regnum.
Lawyer,	Causidīcus, patrōnus.
Lodger,	Inquilīnus.
Magistrate,	Magistrātus, ūs, <i>m.</i>
Master,	Domīnus, herus.
Mathematician,	Mathematīcus.
Musician,	Musīcus.
Notary,	Libellio, ōnis, <i>m.</i>
Will,	Testamentum.
Orator,	Orator, ōris, <i>m.</i>
Oration,	Orātiō, ōnis, <i>f.</i>
Painter,	Pictor, ōris, <i>m.</i>
Philologist,	Philolōgus.
Philosopher,	Philosōphus.
Physician,	Physīcus.
Poet,	Poēta, æ, <i>m.</i>
Preacher,	Concionātor, ōris, <i>m.</i>
Sermon,	Concio, ōnis, <i>f.</i>
Prefect,	Præfectus.
Priest,	Sacerdos, ōtis, <i>m.</i>
Pope,	Papa, æ, <i>m.</i>
Cardinal,	Cardinālis, is, <i>m.</i>
Archbishop,	Archiepiscōpus.
Bishop,	Episcōpus.
Prelate,	Antistes, itis, <i>m.</i>
Canon,	Canonīcus.
Archdeacon,	Archdiacōnus. [chus
Parish-priest,	Curio, ōnis, <i>m.</i> ; parō-
Vicar,	Vicarius.
Deacon,	Diacōnus.
Sub-deacon,	Sub-diacōnus.

Acolyte,	Acolythus.
Abbot,	Abbas, ātis, <i>m.</i>
Abbess,	Abbatissa.
Clerk,	Clericus.
Sacristan,	Ædituus.
Prince,	Princeps, ĩpis, <i>m.</i>
Professor,	Magister, tri, <i>m.</i>
Pupil,	Discipulus, alumnus.
Receiver,	Coactor, exactor, ōris, <i>m.</i>
Rector,	Rector, ōris, <i>m.</i>
Religious, monk,	Monachus, [ālis, is, <i>f.</i>
Religieuse,	Monacha, sanctimoni-
Rhetorician,	Rhetor, ōris, <i>m.</i>
Rich man,	Dives, divitis.
Poor man,	Pauper, ěris.
Beggar,	Mendicus.
Sculptor,	Sculptor, ōris, <i>m.</i>
Secretary,	Scriba, æ, <i>m.</i> ; librarius.
Slave,	Servus.
Soldier,	Miles, ĩtis, <i>m.</i>
Cavalier,	Eques, ĩtis, <i>m.</i>
Foot-soldier,	Pedes, ĩtis, <i>m.</i> [tus.
Admiral,	Rei maritimæ præfec-
General,	Dux, dūcis, <i>m.</i>
Colonel of Infantry,	Chiliarchus, legiōnis [tribūnus.
Captain,	Centurio, ōnis, <i>m.</i>
Lieutenant,	Legatus.
Corporal,	Decurio, ōnis, <i>m.</i>
Ensign,	Signifer, ěri, <i>m.</i> ; vexil- [larius.
Sentinel,	Speculātor, excubitor, [ōris, <i>m.</i>

Sophist,	Sophista, ae, <i>m.</i>
Surveyor,	Mensor, ōris, <i>m.</i>
Theologian,	Theolōgus.
Treasurer,	Aerarii tribūnus.
Valet, attendant,	Famulus.
Woman-servant,	Famula.

14.

AGE, RELATIONSHIP.	AETAS, COGNATIO ET AFFINITAS.
Adolescence (from 14 [to 28 years),	Adolescentia.
Young man,	Adolescens, entis, <i>m.</i>
Young woman,	Adolescentula, ae, <i>f.</i>
Ancestors,	Atavi, ōrum, <i>m, pl.</i>
Aunt (father's sister),	Amīta.
Aunt (mother's sister),	Matertera.
Brother,	Frater, tris, <i>m.</i>
Brother-in-law,	Levir, iri, <i>m.</i>
Childhood,	Infantia,
More advanced,	Pueritia,
Infant, [of 7 yrs.),	Infans, antis, <i>m. f.</i>
Child (up to the age	Puellus, <i>m.</i> ; puellula, <i>f.</i>
Child (up to the age	
[of 14 yrs.),	Puer, <i>m.</i> ; puella, <i>f.</i>
Child (with father	
[alive),	Patrimus.
Child (with mother	
[alive),	Matrimus.
Cousins (children of	
[two brothers),	Patruēles, <i>m. f. pl.</i>

Cousins (children of [two sisters),	Consobrīni, <i>m.</i> ; consobrī- [nae, <i>f.</i>
Cousins (children of [brother and of sis- ter),	Amitīni, <i>m.</i> ; amitīnae, <i>f.</i>
Daughter, [ter),	Filia, nata.
Granddaughter,	Neptis, <i>is, f.</i>
Great-grand- [daughter.	Proneptis, abneptis, <i>is, f.</i>
Daughter-in-law,	Nurus, ūs, <i>f.</i>
Daughter (minor),	Filia familiās.
Daughter (adopted),	Filia adoptīva.
Daughter (step),	Privigna.
Father,	Pater, patris, <i>m.</i>
Father of family,	Paterfamiliās, <i>m.</i>
Father-in-law,	Socer, ěri, <i>m.</i>
Grandfather,	Avus.
Grandmother,	Avia.
Great-grandfather,	Proāvus.
Great-grandmother,	Proavīa.
Great-great-grand- [father,	Abāvus.
Great-great-grand- [mother,	Abavīa.
Husband,	Marītus, conjux, jŭgis, <i>m.</i>
Man of ripe age,	Vir maturæ ætātis.
Man of advanced age,	Homo ætātis provectæ.
Mother,	Mater.
Mother of family,	Mater familiās, <i>f.</i>
Mother (step),	Noverca.
Mother-in-law,	Socrus, <i>us, f.</i>
Nephew, niece,	Filius, filia fratris, sorōris.
Nurse,	Nutrix, icis, <i>f.</i> ; nutricŭla.
Old age,	Senectus, tŭtis, <i>f.</i>

Old man,	Senex, is, <i>m.</i>
Old woman,	Anus, ūs, <i>f.</i>
Sister,	Soror, ōris, <i>f.</i>
Sister-in-law (sister [of husband]),	Glos, glōris, <i>f.</i>
Sister-in-law (wife of [brother]),	Fratrīa.
Son,	Filius, natus.
Grandson,	Nepos, ōtis. [<i>m.</i>
Great-grandson,	Pronēpos, abnēpos, ōtis,
Son-in-law,	Gener, genēri, <i>m.</i>
Son (minor),	Filius familiās, <i>m.</i>
Son (adopted),	Filius adoptīvus.
Stepson, [brother),	Privignus.
Uncle (father's	Patruus.
Uncle (mother's	Avuncūlus.
Virgin, [brother),	Virgo, īnis, <i>f.</i>
Ward (boy),	Pupīllus.
Ward (girl),	Pupīlla. [<i>gis, f.</i>
Wife,	Uxor, ōris, <i>f.</i> ; conjux jū-
Woman,	Mulier, ěris, <i>f.</i>
Youth,	Juventus, ūtis, <i>f.</i>
Young man,	Juvēnis.
Man, [woman),	Homo, īnis, <i>m.</i>
Man (opposite of	Vir, viri, <i>m.</i>

15.

OF A HOUSE AND
OF ITS PARTS.

DE DOMO EJUSQUE
PARTIBUS.

Air-hole,

Spirāmen, īnis, *n.*; spiracū-
[lum.

Arch,

Camēra; fornix, ĩcis, *m.*

Area,	Area.
Bakery,	Pistrīna.
Balcony,	Māniānum, podium.
Balustrade,	Clathri, ōrum, <i>m.</i> ; septum.
Barn,	Horreum.
Bench,	Sedile, is, <i>n.</i>
Bolt,	Pessūlus.
Cabin,	Casa, turgurium.
Small cabin,	Casūla.
Castle,	Castellum.
Chamber, room,	Conclāve, is, <i>n.</i>
Sleeping-chamber.	Cubicūlum.
Closet,	Cella.
Valet de chambre,	Cubicularius.
Chimney,	Camīnus.
Chimney-place,	Focus.
Corridor,	Circuitio, ōnis, <i>f.</i>
Court,	Area, aula.
Lower court,	Chors, chortis, <i>f.</i>
Cow-house,	Stabūlum.
Ox stall,	Bovile, bubile, is, <i>n.</i>
Sheep cot,	Ovile, is, <i>n.</i>
Hog sty,	Suile, is, <i>n.</i>
Goat house,	Caprile, is, <i>n.</i>
Door,	Porta; fores, ium, <i>f. pl.</i>
Small door,	Portūla, ostiōlum.
Back door,	Posticum.
Front door,	Antica,
False door,	Pseudothyrum,
Door case,	Antepagmenta, ōrum, <i>n. pl.</i>
Uprights,	Scapi cardināles.
Cross-piece.	Supercilium.
Dove-house,	Columbarium.

Edifice,	Aedificium.
Entry,	Ambulācrum.
Farm,	Praedium.
Small farm,	Praediōlum.
Floor,	Tabulātum.
To plank a floor,	Constabulāre, assāre.
Board,	Axis, is, <i>m. f.</i> ; tabūla.
Floor, story,	Contabulatio, ōnis, <i>f.</i>
Highest floor,	Domūs suprēma pars.
Lowest floor,	Domūs infīma pars,
Ground floor,	Solum. [quatuor.
Four storied house,	Domus tabulatōrum
Furnace,	Fornax, ācis, <i>f.</i>
Garden,	Hortus.
Kitchen-garden,	— olitorius.
Gutter,	Colliquiae, ārum <i>f. pl.</i>
Hay-loft,	Fenilia, ium, <i>n. pl.</i>
House,	Domus, <i>f.</i> ; aedes, ium, <i>f. pl.</i>
Small house,	Domuncūla, aediculae, [ārum, <i>f. pl.</i>
Country house,	Villa.
Infirmary,	Valetudinarium.
Kitchen,	Culina.
Cook (<i>m.</i>),	Coquus.
Cook (<i>f.</i>),	Coqua.
Landing-place,	Diazōma, ātis, <i>n.</i>
Oven,	Furnus, <i>m.</i>
Palace,	Palatium.
Palisade,	Pali, valli, ōrum, <i>m. pl.</i>
Parapet,	Pluteum.
Park,	Septum.
Parterre,	Floralia, ium, <i>n. pl.</i>
Partition,	Sepimentum.

Pedestal,	Stylobăta, ae, <i>m.</i>
Pilaster,	Parastăta, ae, <i>m.</i>
Pillar,	Columna.
Twisted pillar,	— tortilis.
Fluted pillar,	— striăta.
Cap of pillar,	Capitulum.
Portico, piazza,	Porticus, ūs, <i>f.</i>
Poultry-house,	Gallinarium.
Quincunx,	Quincunx, uncis, <i>m.</i>
Rail,	Clathri; cancelli, ōrum, [<i>m. pl.</i>
Refectory,	Coenaculum, triclinium.
Ridge,	Culmen, ĩnis, <i>m.</i> ; fastigium.
Roof,	Tectum.
Shutter,	Foricula.
Stable,	Equile, is, <i>n.</i>
Stairs,	Scalae, ārum, <i>f. pl.</i>
Steps,	Podium.
Vestibule,	Vestibulum.
Wainscot, ceiling,	Lacunar, lacquear, āris, <i>n.</i>
Wall,	Murus; mœnia, ium, <i>n. pl.</i>
— of a house,	Paries, ětis, <i>m.</i>
Window,	Fenestra.
— with bars,	— clathrata.
— with blinds,	— reticulata.
Wine cellar,	Vinaria cella.
Cask,	Dolium.
Barrel,	Codus.
Wood-shed,	Cella lignaria.
Log,	Stipes, ĩtis, <i>m.</i>

16.

PRINCIPAL ARTICLES
OF FURNITURE OF
A HOUSE.DE PRÆCIPUIS DOMUS
SUPELLECTIBUS.

Alcove,	Zothecŭla.
Bag,	Panarium.
Baggage,	Sarcīna.
Balance,	Libra, trutīna, statēra.
Tree of —	Ansa.
Beam of —	Scopus, jugum.
Ends of —	Jugicornua, capīta.
Needle of —	Exāmen, īnis, <i>n.</i>
Plate of —	Lanx, cis, <i>f.</i> ; lancŭla.
Basin,	Pelvis, is, <i>f.</i> ; pelluvia.
Basket,	Corbis, is, <i>f.</i> ; sporta.
Small basket,	Sportella.
Bath-tub,	Solium, piscīna.
Battledore,	Palmŭla.
Bed,	Lectus.
Bell (small),	Cymbālum, crepitacŭlum
Bellows,	Follis, is, <i>m.</i>
Bench,	Scamnum.
Small bench,	Scabellum.
Bobbin,	Sucŭla.
Bolter,	Farīnæ incernicŭlum.
Bottle,	Lagēna.
Small bottle,	Laguncŭla.
Large bottle,	Amphōra.
Bowl,	Gabāta.
Brick pavement,	Pavimentum.
Paved,	Pavimentātus.

Broom,	Scopæ, ārum, <i>f. pl.</i>
Brush,	Scopŭla.
Bucket,	Sitŭla, sitŭlus.
Bucket of a well,	Haustum.
Burning of coal,	Pruna.
Bushel,	Modius.
Canopy,	Umbella.
Carpet,	Tapes, ētis, <i>m.</i>
Tapestry,	Peripetasma.
Casket,	Arcŭla, capsula, capsŭla.
Chafing dish,	Focŭlus.
Chair,	Sella.
Small chair,	Sellŭla.
Chandelier,	Candelabrum.
Candle,	Candēla.
Light,	Lumen, ĩnis, <i>n.</i>
Flame,	Fax, ācis, <i>f.</i> ; tæda.
Fly protector,	Muscarium.
Cinders,	Cinis, ěris, <i>m.</i>
Hot —	Favilla.
Closet,	Arca, armarium.
Cork,	Obturamentum.
Cover, lid,	Opercŭlum.
Covering,	Tegŭmen, ĩnis, <i>n.</i> [<i>n.</i>
— of bed,	Stragŭlum; toral, ālis,
— of well,	Puteal, ālis, <i>n.</i>
Desk, bookcase,	Pluteus.
Drawer,	Penicillus.
Drying-pan,	Vaporarium, hypocaustum.
Duster,	Penicŭlus, penicillum.
Earthen-pan,	Cymbium.
Ewer,	Aquālis, is, <i>m.</i>
Fan,	Flabellum.

Faucet,	Tubūlus.
Filter,	Colum.
Fire,	Ignis, is, <i>m.</i>
Flame,	Flamma.
Spark,	Scintilla, scintillūla.
Fire-brand,	Titio, ōnis, <i>m.</i> ; torris, is, <i>m.</i>
Flagon,	Laguncūla.
Fly-flap,	Muscarium.
Frying-pan,	Sartāgo, ĩnis, <i>f.</i>
Furniture,	Supellex, ectĭlis, <i>f.</i>
Goblet,	Calix, ĩcis, <i>m.</i>
Grater, rasper,	Scobĭna.
Gratings,	Scobis, is, <i>f.</i> ; pocūlum.
Grid-iron,	Craticūla.
Handkerchief,	Sudarium.
Handle,	Ansa.
Small handle,	Ansūla.
Two-handled vessel,	Diōta.
Hook, large,	Uncus.
— small,	Uncĭnus, hamus.
Ink-stand,	Atramentarium.
Jar,	Hydria, urna.
Jewel-box,	Scrinium.
Jug,	Hydria, urna.
Small jug,	Urnūla, urceŏlus.
Kettle,	Cortĭna, ahĕnum.
Key,	Clavis, is, <i>f.</i>
Small key,	Clavicūla.
To lock,	Obserāre.
Knife,	Culter, tri, <i>m.</i>
Small knife,	Cutellus.
Ladder, step,	Gradus.
Lamp,	Lucerna, lychnus.

- Wick,
 Base of lamp,
 Lantern,
 Latch,
 Lip of a vessel,
 Manger, crib,
     Bird-crib,
 Marker,
 Mat,
 Mortar,
 Mouse-trap,
     Mouse,
 Nail,
 Napkin,
 Pan,
 Pillow,
 Plate,
 Pocketbook,
 Portmanteaus,
 Pot,
     Small pot,
     Butter pot,
     Milk pot,
 Pump,
 Rake,
 Razor,
 Reed,
 Rubbing-cloth,
 Sack,
     Small sack,
 Salad-dish,
 Salt-cellar,
     Small salt-cellar,
- Ellychnium, myxus.
 Lychnūchus.
 Laterna.
 Versatilis pesūlus, *m.*
 Gultus, gultūlus.
 Præsēpe, *is, n.*; præsēpium.
     Scutella, gabāta.
 Tæniōla, indicīna.
 Matta.
 Mortarium.
 Muscipūla, muscipūlum.
     Sorex, ĭcis, *m.*
 Clavus.
 Mantile, *is, n.*; mappa.
 Cacābus, olla.
 Cervical, ālis, *n.*; pulvīnus.
 Escarius orbis, *is, m.*
 Capsa, scrinium.
 Hippopēra.
 Vas, vasis; vasa, ōrum.
     Vascūlum.
 Sinium
     Multrāle, *is, n.*
 Antlia.
 Radūla, rallum.
 Novacūla.
 Arundo, ĭnis, *f.*; bacūlus.
 Sudarium.
 Saccus.
     Saccūlus.
 Olitoria lanx, ancis, *f.*
 Salīnum.
     Salillum.

Sauce pan,	Ænea paropsis, idis, <i>f.</i>
Scales,	Scalae, ārum, <i>f. pl.</i>
Scraper,	Radūla.
Seal,	Sigillum.
Seat,	Sella, sedes, sedile.
Small seat,	Sedecūla, sellūla.
Sheet,	Lecti linteum.
Shovel,	Batillum, pala.
Side-board,	Armarium, abācus.
Sieve,	Cribrum incernicūlum.
Skillet,	Pultarius.
Small wood,	Cremium.
Snuff-box,	Tabāci pixidicūla.
Snuffers,	Forfex, icis, <i>f.</i> ; forficūla.
Socket of candlestick,	Candēlae receptacūlum.
Spindle,	Rhombus.
Spit,	Veru, ūs, <i>n.</i>
Spoon,	Cochlear, āris, <i>n.</i>
Pot-ladle,	Trulla.
Spout,	Epistomium.
Statue,	Statua, signum.
Small statue,	Sigillum.
Stool,	Sellūla.
Straw-mat,	Storea, storia.
Strickle,	Putellum.
Table, [mensions,	Mensa.
Table of small di-	— Monopodium.
Table utensils,	Vasa, ōrum, <i>n. pl.</i>
Earthenware,	Fictilia, ōrum, <i>n. pl.</i>
Silver,	Argentea, ōrum, <i>n. pl.</i>
Gold,	Aurea, ōrum, <i>n. pl.</i>
Tea-pot,	Cucumella.
Tongs,	Forceps, forcīpis, <i>m. f.</i>

Tray,	Alveus.
Trunk,	Arca, or copsa sarcinaria.
Tub,	Cupa, labrum.
Umbrella,	Umbella.
Urn,	Urna.
Utensils,	Utensilia, ium, <i>n. pl.</i>
Valise,	Vidūlus.
Valve,	Parma.
Vial,	Vitrea ampulla.
Vine-arbor,	Pergūla, trichīla.
Warming-pan,	Ignitabūlum.
Warming-place,	Focus.
Wash-basin,	Malluvium.
Watering-pot,	Alveōlus.
To sprinkle water,	Aspergēre, conspergēre.
Writing-desk,	Abācus.
Yard,	Ulna.

17.

TABLE VICTUALS.

MENSA CIBARIA.

Almond,	Amygdāla.
Apple,	Malum.
Apricot,	Malum armeniācum.
Banquet, repast,	Convivium; epūlæ,
Beer,	Licēra. [ārum, <i>f. pl.</i>
Bottle,	Lagēna, ampulla, seria.
Bread,	Panis, is, <i>m.</i>
Breakfast,	Jentacūlum.
To take breakfast,	Jentacūlum semēre.
Butter,	Butyrum.
Cake,	Crustum.

Cheese,	Caseus.
Cherry,	Cerāsum.
Crumpet,	Placenta.
Decanter,	Aquālis, <i>is, m.</i>
To drink,	Bibēre, potāre.
To sip,	Sorbillāre.
To be thirsty,	Sitire.
Thirst,	Sitis, <i>is, f.</i>
Dinner,	Prandium.
To dine,	Prandēre.
Dish,	Lanx, <i>cis, m.; catīnus.</i>
— small,	Catillus, catillum.
— long,	Paropsis, <i>īdis, f.</i>
— large,	Gabāta.
— large and deep,	Magis, <i>īdis, f.</i>
Drink, beverage,	Potus, <i>ūs, m.</i>
Drinker,	Potātor, <i>ōnis, m.</i>
To eat,	Edere, or esse, comedere.
To be hungry,	Esurire.
Hunger,	Fames, <i>is, f.</i>
Egg,	Ovum.
Fig,	Ficus, <i>i, f.</i>
Fork,	Fuscīnūla, fuscīna.
Gallipot,	Pultarius. [<i>īcis, m.</i>]
Glass,	Pocūlum, scyphus, calix,
Grape,	Uva.
Ham,	Petāso, <i>ōnis, m.</i>
Knife,	Culter, <i>tri, m.</i>
Meat,	Caro, <i>carnis, f.</i>
Beef,	— bubūla.
Pork,	— suilla.
Veal,	— vitulīna.
Lamb,	— agnīna.

Medley,	Satūra.
Milk,	Lac, lactis, <i>n.</i>
— thick,	Puls, pultis, <i>f.</i>
Mustard-bottle,	Sinapedōchos, <i>i, m.</i> [<i>is, f.</i>
Mustard,	Sināpi, <i>n. ind.</i> ; sināpis,
Napkin,	Mantīle, mantēle, <i>is, n.</i> ;
	[mantilium, mantelium.
Nut,	Avellāna.
Oil-bottle,	Olearium; vas, vasis, <i>n.</i>
Oil,	Oleum.
Orange,	Malum aureum.
Peach,	Malum persīcum.
Pear,	Pirum.
Pepper,	Piper, ēris, <i>n.</i>
Plate,	Orbis, <i>is, m.</i>
Plum,	Prunum.
Porringer,	Scutella.
Roast,	Assum.
Salt-cellar,	Salinum.
Salt,	Sal, salis.
Pepper,	Piper, ēris, <i>n.</i>
Sausage,	Tomacīna, tomāclum.
Sea-biscuit,	Placenta.
Spoon,	Cochlear, āris, <i>n.</i>
Sugar,	Sacchārum.
— coarse,	— crudum.
Supper,	Cœna.
To take supper,	Cœnāre.
Sweet-meats,	Bellaria, ōrum, <i>n. pl.</i>
Vinegar-bottle,	Acetabŭlum.
Vinegar,	Acētum.
Water,	Aqua.

Wine,	Vinum.
— fermented,	Vappa.
— unfermented,	Mustum.
— paltry,	Villum.

18.

GRAMMAR.

GRAMMATICA.

Letter,	Littĕra.
Vowel,	Vocālis.
Consonant,	Consōnans, antis.
Syllable,	Syllāba.
Diphthong,	Diphthongus.
Word,	Dictio, ōnis, <i>f.</i> ; vocabŭlum.
Parts of a discourse,	Partes oratiōnis.
Noun, substantive,	Nomen, ĩnis, <i>n.</i> ; nomen [substantivum.
Case,	Casus, ūs, <i>m.</i>
Nominative,	Nominatīvus.
Genitive,	Genitīvus casus, patrius.
Dative,	Datīvus.
Accusative,	Accusatīvus.
Vocative,	Vocatīvus.
Ablative,	Ablatīvus.
Gender,	Genus, ĕris, <i>n.</i>
Masculine,	Masculinum.
Feminine,	Femininum.
Neuter,	Neutrum.
Number,	Numĕrus.
Singular,	Singulāris.
Plural,	Plurālis.
Dual,	Duālis.
Declension,	Declinatio, ōnis, <i>f.</i>

Adjective,	Nomen adjectivum.
Grades of comparison,	Gradus comparationis.
Positive,	Positivus.
Comparative,	Comparativus.
Superlative,	Superlativus.
Pronoun,	Pronomen, inis, n.
Personal,	Personale.
Demonstrative,	Demonstrativum.
Possessive,	Possessivum.
Relative,	Relativum.
Verb,	Verbum.
Active,	Activum.
Passive,	Passivum.
Neuter,	Neutrum.
Deponent,	Depoñens, entis.
Impersonal,	Impersonale.
Substantive,	Substantivum.
Defective,	Defectivum.
Irregular,	Anomalum, irregulare.
Regular,	Regulare.
Mood,	Modus.
Indicative,	Indicativus.
Imperative,	Imperativus.
Optative,	Optativus.
Subjunctive,	Subjunctivus.
Tense,	Tempus, oris, n.
Present,	Præsens, entis.
Imperfect,	Imperfectum.
Perfect,	Perfectum.
Pluperfect,	Plusquam perfectum.
Future,	Futurum.
Future perfect,	Futurum exactum.
Participle,	Participium.

Gerund,	Gerundium.
Number,	Numĕrus.
Singular,	Singulāris.
Plural,	Plurālis.
Dual,	Duālis.
Person,	Persōna.
Conjugation,	Conjugatio, ōnis, <i>f.</i>

19.

POETRY.

PŒTICA.

Quantity,	Quantitas, ātis, <i>f.</i>
Syllable,	Syllāba.
Long,	Longa.
Short,	Brevis.
Common,	Commūnis.
Increment,	Incrementum.
Foot,	Pes, pedis, <i>m.</i>
Spondee,	Spondĕus.
Dactyl,	Dactylus.
Anapæst,	Anapæstus.
Trochee,	Trochæus.
Iambus,	Iambus.
Tribrach,	Tribrāchus.
Amphibrach,	Amphibrāchus.
Pyrrhic,	Pyrrhĭcum.
Verse,	Versus, ūs, <i>m.</i>
Meter hexameter,	Metrum hexamĕtrum.
Pentameter,	Pentamĕtrum.
Iambic,	Iambĭcum.
Trochaic,	Trochaĭcum.
Lyric,	Lyrĭcum.

Choriambic,	Choriambicum.
Glyconic,	Glyconium.
Phalencic,	Phalencium.
Sapphic,	Sapphicum.
Adonic,	Adonium.
Alcaic,	Alcaicum.
Anapæstic,	Anapæsticum.
Poem,	Carmen, ĩnis, <i>n.</i> ; poēma,
Elegy,	Elegia. [ātis, <i>n.</i>
Eclogue,	Eclōga.
Satire,	Satyra.
Sylva,	Sylva.
Ode,	Oda; ode, es, <i>f.</i>
Epigram,	Epigramma, ātis, <i>n.</i>
Enigma,	Ænigma, ātis, <i>n.</i>
Emblem,	Emblēma, ātis, <i>n.</i>
Strophe,	Strophe, es, <i>f.</i>
Distich,	Distīchon, i, <i>n.</i>
Fable,	Fabūla, fabella.
Apologue,	Apolōgus.

20.

RHETORIC.

Orator,
Invention,
Disposition,
Elocution,
Memory,
Pronunciation,
Argument,
Intrinsic loci,

RHETORICA.

Orātor, ōris, <i>m.</i>
Inventio, ōnis.
Dispositio, ōnis, <i>f.</i>
Elocutio, ōnis, <i>f.</i>
Memoria.
Pronunciātiō, ōnis, <i>f.</i>
Argumentum.
Loci intrinsēci, ōrum, <i>m.</i>

Definition,	Definitio, ōnis, <i>f.</i>
Enumeration,	Enumeratio, ōnis, <i>f.</i>
Etymology,	Etymologia.
Derivatives,	Conjugāta, ōrum, <i>n. pl.</i>
Genus,	Genus, ěris, <i>n.</i>
Species,	Species, ěi, <i>f.</i>
Similitude,	Similitūdo, ĩnis, <i>f.</i>
Dissimilitude,	Dissimilitūdo, ĩnis, <i>f.</i>
Contraries,	Contraria, ōrum, <i>n. pl.</i>
Adjuncts,	Adjuncta, ōrum, <i>n. pl.</i>
Antecedents,	Antecedentia, um, <i>n. pl.</i>
Consequents,	Consequentia, um, <i>n. pl.</i>
Contradictions,	Repugnantia, um, <i>n. pl.</i>
Causes,	Causæ, ārum, <i>f. pl.</i>
Effects,	Effecta, ōrum, <i>n. pl.</i>
Comparison,	Comparatio, ōnis, <i>f.</i>
Extrinsic loci,	Loci extrinsĕci, ōrum,
Judgments formed [beforehand,	[<i>n. pl.</i> Præjudicia, ōrum, <i>n. pl.</i>
Report,	Fama.
Documents,	Tabŭlæ, ārum, <i>f. pl.</i>
Oath,	Jusjurandum.
Torment,	Tormentum.
Witness,	Testis, is, <i>m. f.</i>
Parts of a speech,	Oratiōnis partes.
Exordium,	Exordium.
Narration,	Narratio, ōnis, <i>f.</i>
Confirmation,	Confirmatio, ōnis, <i>f.</i>
Refutation,	Refutatio, ōnis, <i>f.</i>
Peroration,	Peroratio, ōnis.
Figures of words,	Figŭræ verbŏrum.
Conversion,	Conversio, ōnis, <i>f.</i>
Complexion,	Complexio, ōnis, <i>f.</i>

Conduplication,	Conduplicatio, ōnis, <i>f.</i>
Translation,	Traductio, ōnis, <i>f.</i>
Gradation,	Gradatio, ōnis, <i>f.</i>
Synonym,	Synonymia.
Synecdoche,	Synecdōche, <i>es, f.</i>
Adjunction,	Adjunctio, ōnis, <i>f.</i>
Disjunction,	Disjunctio, ōnis, <i>f.</i>
Paranomasia,	Paranomasia.
Pleonasm,	Pleonasmus.
Ellipsis,	Ellipsis, <i>is, f.</i>
Syllepsis,	Syllepsis, <i>is, f.</i>
Figures of thought,	Figūræ sentiētiārum.
Allegory,	Allegoria.
Antithesis,	Antithēton, <i>i, n.</i>
Apostrophe,	Apostrōpha.
Communication,	Communicatio, ōnis, <i>f.</i>
Concession,	Concessio, ōnis, <i>f.</i>
Correction,	Correctio, ōnis, <i>f.</i>
Deprecation,	Deprecatio, ōnis, <i>f.</i>
Distribution,	Distributio, ōnis, <i>f.</i>
Dubitation,	Dubitatio, ōnis, <i>f.</i>
Exclamation,	Exclamatio, ōnis.
Climax,	Gradatio, ōnis, <i>f.</i>
Hypotyposis,	Hypotypōsis, <i>is, f.</i>
Imprecation,	Imprecatio, ōnis, <i>f.</i>
Interpretation,	Interpretatio, ōnis, <i>f.</i>
Interrogation,	Interrogatio, ōnis, <i>f.</i>
Irony,	Ironia.
Licence,	Licentia.
Occupation,	Occupatio, ōnis, <i>f.</i>
Preterition,	Præteritio, ōnis, <i>f.</i>
Prosopopœia,	Prosopopœia.
Reticence,	Reticentia.

Subjection,	Subjectio, ōnis, <i>f.</i>
Transition,	Transitio, ōnis, <i>f.</i>
Different kinds of	Varia oratiōnum generā.
[orations,	
Discourse, speech,	Oratio, concio, ōnis, <i>f.</i>
Declamation,	Declamatio, ōnis, <i>f.</i>
Panegyric,	Panegyricus. [ōnis, <i>f.</i>
Funeral oration,	Funebris laudatio,
Invective,	Objurgatoria oratio, <i>f.</i>
Epistle,	Epistōla.
Preface,	Præfatio, ōnis, <i>f.</i>
Dissertation,	Dissertatio, ōnis, <i>f.</i>
Dialogue,	Dialōgus.
Lesson,	Prælectio, ōnis, <i>f.</i>

21.

RIVERS, STREAMS.

FLUMINA, AMNES.

Aisne,	Axōna, <i>m.</i>
Ardeche,	Ardesca, <i>m.</i>
Aube,	Alba, <i>m.</i>
Aude,	Atax, ācis, <i>m.</i>
Aveyron,	Averonius.
Charente,	Carantōnus.
Cher,	Caris.
Corrèze,	Curezia, <i>m.</i>
Creuse,	Crosa, <i>m.</i>
Dordogne,	Duranius.
Doubs,	Dubis, is, <i>m.</i>
Drôme,	Druma, <i>m.</i>
Durance,	Druentia, <i>m.</i>
Ebro,	Ibērus.

Elbe,	Albis, is, <i>m.</i>
Euphrates,	Euphrātes, æ, <i>m.</i>
Eure,	Ebura, Audura, Autura.
Ganges,	Ganges, is, <i>m.</i>
Gard,	Vardo, ōnis, <i>m.</i>
Garonne,	Garumna, <i>m.</i>
Gironde,	Girumna, <i>m.</i>
Guadalquivir,	Bætis.
Guadiana,	Anas, æ, <i>m.</i>
Hérault,	Arauris, is, <i>m.</i>
Indre,	Ingēris, is, <i>m.</i>
Indus,	Indus.
Jordan,	Jordānis, is, <i>m.</i>
Loir,	Lædus.
Loire,	Liger, ěris, <i>m.</i>
Lot,	Olpus.
Marne,	Matrōna.
Meuse,	Mosa, <i>m.</i>
Moselle,	Mosella, <i>m.</i>
Nievre,	Nevĕra, <i>m.</i>
Nile,	Nilus.
Po,	Padus (poet.), Eridānus.
Rhine,	Rhenus.
Rhone,	Rhodānus. [<i>m.</i>
Saône,	Arar, āris, and Arāris, is,
Sarthe,	Sartha, <i>m.</i>
Scheldt,	Scaldis, is, <i>m.</i>
Seine,	Sequāna, <i>m.</i>
Somme,	Samara, <i>m.</i>
Tagus,	Tagus.
Thames,	Tamĕsis, is, <i>n.</i>
Tigris,	Tigris, is, or ĭdis, <i>m.</i>

Vistula,
Xanthus,
Yonne,

Vistūla, *m.*
Xanthus.
Icauna, *m.*

22.

MOUNTAINS.

MONTES.

Alpes,
Antilibyan,
Apennines,
Ardennes,
Atlas,
Causasus,
Cevennes,
Etna,
Helicon,
Hybla,
Hymettus,
Ida,
Jura,
Libyan,
Lozère,
Olympus,
Parnassus,
Pinde,
Pyrenees,
Taurus,
Vesuvius.
Vosges,

Alpes, *ium, f. pl.*
Antilibānus.
Appenīnus.
Arduenna silva.
Atlas, *antis, m.*
Caucāsus.
Gebennæ, *ārum, f. pl.*
Ætna, *æ, f.*
Helicon, *ōnis, m.*
Hybla, *æ, f.*
Hymettus.
Ida, *æ, m.*
Jura, *æ, m.*
Libānus.
Ligericīnus, Legerītus.
Olympus.
Parnassus.
Pindus.
Pyrenæi montes, *ium, m.*
Taurus.
Vesuvius.
Vosgēsus, Vosēgus.

23.

DIFFERENT COUNTRIES.	VARIÆ REGIONES.
Africa,	Afrīca. [Afer.
African,	Africānus, Afrīcus,
America,	Amerīca.
American,	Americānus.
Arabia,	Arabia.
Arabian,	Arabs, ābis; Arābus.
Asia,	Asia.
Asiatic,	Asiānus, Asiaticus.
Assyria,	Assyria.
Assyrian,	Assyrius.
Austria,	Austria.
Austrian,	Austriācus.
Baleares,	Baleāres, ium, <i>f. pl.</i>
Barbary,	Barbaria.
Belgium,	Belgium.
Belgian,	Belgīcus.
Bohemia,	Bohemia, Boiohēmum.
Bohemian,	Boiohēmūs, Bohēmus.
China,	Sinarium imperium.
Chinamen,	Sinæ, ōrum, <i>f. pl.</i>
Denmark,	Dania.
Danes,	Dani, ōrum, <i>m. pl.</i>
Egypt,	Ægyptus, i, <i>f.</i>
Egyptian,	Ægyptius.
England,	Britannia, Anglia.
Englishman,	Britannus, Anglus.
Ethiopia,	Æthiopia.
Ethiopian,	Æthiops, ōpis.
Europe,	Eurōpa.
European,	Europæus.

Finland,	Finlandia, Finnonia.
Finlander,	Finno, ōnis, <i>m.</i>
France,	Gallia, Francia.
Frenchman,	Gallus, Francus.
Germany,	Germania.
German,	Germanicus.
Greece,	Græcia. [<i>pl.</i>
Grecians,	Græci, Achivi. ōrum, <i>m.</i>
Helvetia,	Helvetia.
Helvetians,	Helvetii, ōrum, <i>m. pl.</i>
Holland,	Hollandia, Batavia.
Hollander,	Hollandus, Batavus.
India,	India.
Indians,	Indi, ōrum.
Ireland,	Hibernia.
Irishman,	Hibernus.
Italy,	Italia.
Italian,	Italus, Italicus.
Japan,	Japonia.
Japanese,	Japo, ōnis; Japonicus.
Judea,	Judæa.
Jew,	Judæus.
Lapland,	Laponia.
Laplanders,	Lapones, ium, <i>m. pl.</i>
Malta,	Melita, Melite, es, <i>f.</i>
Maltese,	Melitensis.
Mauritania,	Mauritania.
Of Mauritania,	Maurus, Marusius.
Numidia,	Numidia.
Numidians,	Numidæ, arum, <i>m. pl.</i>
Palestine,	Palæstina.
Of Palestine,	Palæstinus.

Poland,	Polonia.
Polander,	Polōnus.
Portugal,	Lusitania.
Portuguese,	Lusitānus.
Prussia,	Prussia, Borussia.
Prussian,	Borussus.
Russia,	Russia.
Russian,	Russus.
Sardinia,	Sardinia.
Sardinians,	Sardi, ōrum, <i>m. pl.</i>
Savoy,	Sabaudia.
Savoyard,	Sabaudus.
Scotland,	Scotia.
Scotchman,	Scotīcus.
Sicily,	Sicilia.
Sicilian,	Sicūlus.
Switzerland,	Helvetia.
The Swiss,	Helvetii, ōrum, <i>m. pl.</i>
Syria,	Syria.
Syrian,	Syrus.
Tartary,	Tartaria.
Tartar, [around),	Tartārus.
Thebes (country	Thebais, īdis.
Of the Theban	Thebaīcus.
Troy, [country,	Troas, ādis, <i>f.</i> ; Dardania.
Trojans,	Trojāni, ōrum, <i>m. pl.</i>

24.

CITIES.

URBES.

Aix,	Aquae Sextiae, ārum, <i>f. pl.</i>
Algiers,	Algerium.

Amiens,	Ambiānum.
Andrianople,	Andrianopōlis, 's, <i>f.</i>
Autun,	Augustodūnum.
Auxerre,	Antissiodōrum.
Avignon,	Avenio, ōnis, <i>m.</i>
Bayonne,	Lapurdum.
Beauvais,	Bellovācum.
Bologne,	Bononia.
Bordeaux,	Burdigāla.
Brussels,	Bruxellae, ārum, <i>f. pl.</i>
Cadix,	Gades, ium, <i>f. pl.</i>
Caen,	Cadōmus, i, <i>f.</i> ; Cadōmum.
Cambridge,	Cantabrigia.
Canterbury,	Cantuaria.
Chartres,	Carnūtum, Carnōtum.
Chicago,	Chicago, īnis
Clermont,	Claromontium.
Constantinople,	Constātinopōlis, is, <i>f.</i>
Copenhagen,	Hafnīa, Codania.
Corinth,	Corinthus, i, <i>f.</i>
Cracovia,	Cracovia.
Damascus,	Damascus, i, <i>f.</i>
Damietta,	Damieta.
Dieppe,	Deppa.
Dublin,	Dublinium.
Edinburgh,	Edimbūrum.
Florence,	Florentia.
Friburg,	Friburgum.
Gloucester,	Glovernīa, Glocestria.
Glasgow,	Glascovium, Glascovia.
Hamburg,	Hamburgum.
Hanover,	Hannovēra, Leuphāna.
Jericho,	Hierīcus, untis, <i>f.</i>

Jerusalem,	Hierosolyma, ae, <i>f.</i>
Laval,	Lavalium.
Liege,	Leodium.
Lille,	Insŭlae, ārum, <i>f. pl.</i>
Limoges,	Lemovicum.
Lisbon,	Olisippo, ōnis, <i>m.</i>
London,	Londīnum, Londinium.
Lourdes,	Lapurdum.
Louvain,	Lovanium.
Lyons,	Lugdūnum.
Madrid,	Matritum.
Mantua,	Mantua.
Marseilles,	Massilia.
Mayence,	Moguntia.
Metz,	Divodŭrum.
Milan,	Mediolānum.
Montpelier,	Mons pessulānus, <i>m.</i>
Moscow,	Mosca, ae, <i>f.</i>
Munich,	Monachium.
Namur,	Namurcum.
Nancy,	Nancium, Nanceium.
Nantes,	Namuētes, um, <i>m. pl.</i>
Naples,	Neapōlis, is, <i>f.</i>
Narbonne.	Narbo, ōnis, <i>m.</i>
New Orleans,	Nova Aurelia.
New York,	Neo-Eborācum,
Orleans,	Aurelia.
Padua,	Patavium.
Paris,	Lutetia, Parisii, ōrum, <i>m.</i>
Philadelphia,	Philadelphia.
Poitiers,	Pictavium.
Reims,	Remi, ōrum, <i>m. pl.</i>
Rome,	Roma.

Rouen,	Rothomagus.
Saragossa,	Caesaraugusta.
Soissons,	Suessiōnes, um, <i>m. pl.</i>
Strasburg,	Argentorātum.
Syracuse,	Syracūsae, ārum, <i>f. pl.</i>
Toledo,	Tolētum.
Toulon,	Telo, ōnis, <i>m.</i>
Toulouse,	Tolōsa.
Tours,	Turōnes, um, <i>m. pl.</i>
Trent,	Tridentum.
Valencia,	Valentia.
Valladolid,	Pintia.
Venice,	Venetiae, ārum, <i>f. pl.</i>
Verdun,	Virodūnum.
York,	Eborācum.

25.

MATHEMATICS.

Cardinal Numbers.

1	Unus, a, um,
2	Duo, ae, o,
3	Tres, Tria,
4	Quatuor,
5	Quinque,
6	Sex,
7	Septem,
8	Octo,
9	Novem,
10	Decem,

MATHEMATICA.

Ordinal Numbers.

Primus, a, um.
Secundus, a, um.
Tertius.
Quartus.
Quintus.
Sextus.
Septimus.
Octāvus.
Nonus.
Decimus.

11	Undĕcim,	Undecĭmus.
12	Duodĕcim,	Duodecĭmus.
13	Tredĕcim,	Decĭmus tertius.
14	Quatuordĕcim,	Decĭmus quartus.
15	Quindĕcim,	Quintus decĭmus.
16	Sedĕcim, Sexdĕ-	
	[cim,	Sextus decĭmus.
17	Septemdĕcim,	Septĭmus decĭmus.
18	Octodĕcim,	Octāvus decĭmus.
19	Novemdĕcim,	Nonus decĭmus.
20	Viginti,	Vicesĭmus, Vigēsĭmus.
21	Viginti unus,	Vicesĭmus primus.
22	Viginti duo,	Vicesĭmus secundus.
30	Triginta,	Tricesĭmus.
40	Quadraginta,	Quadragesĭmus.
50	Quinquaginta,	Quinquagesĭmus.
60	Sexaginta,	Sexagesĭmus.
70	Septuaginta,	Septuagesĭmus.
80	Octoginta,	Octogesĭmus.
90	Nonaginta,	Nonagesĭmus.
100	Centum,	Centesĭmus.
101	Centum unus,	Centesĭmus primus.
102	Centum duo,	Centesĭmus secundus.
200	Ducenti, ae, a,	Ducentesĭmus.
300	Trecenti, ae, a.	Trecentesĭmus.
400	Quadringenti,	
	[ae, a,	Quadringentesĭmus.
500	Quingenti, ae, a,	Quingentesĭmus.
600	Sexcenti, ae, a,	Sexcentesĭmus.
700	Septingenti, ae, a,	Septingentesĭmus.
800	Octingenti, ae, a,	Octingentesĭmus.
900	Nongenti, Non-	Nonĭngentesĭmus,
1000	Mille, [ingenti,	Millesĭmus.

<i>Distributives.</i>	<i>Numeral Adverbs.</i>
1 Singŭli, ae, a,	Semel.
2 Bini, ae, a,	Bis.
3 Terni,	Ter.
4 Quaterni,	Quater.
5 Quini,	Quinquies.
6 Seni,	Sexies.
7 Septēni,	Septies.
8 Octōni,	Octies.
9 Novēni,	Novies.
10 Deni,	Decies.
11 Undēni,	Undecies.
12 Duodēni,	Duodecies.
13 Ternidēni,	Tredecies.
14 Quaternidēni,	Quatuordecies.
15 Quinidēni, Quin-	Quindecies.
16 Senidēni, [dēni.	Sexdecies.
17 Septenidēni,	Septiesdecies.
18 Octonidēni,	Octiesdecies.
19 Novenidēni,	Noviesdecies.
20 Vicēni,	Vicies.
21 Vicēni singŭli,	Vicies semel.
22 Vicēni bini,	Vicies bis.
30 Tricēni,	Tricies.
40 Quadragēni,	Quadrages.
50 Quinquagēni,	Quinquages.
60 Sexagēni,	Sexages.
70 Septuagēni,	Septuages.
80 Octogēni,	Octoges.
90 Nonagēni,	Nonages.
100 Centēni,	Centies.
101 Centēni singŭli,	Centies semel.

102 Centēni bini,	Centies bis.
200 Ducentēni, Du- [cēni,	Ducenties.
300 Trecentēni, Tre- [cēni,	Trecenties.
400 Quadringen- [tēni, gēni,	Quadringenties.
500 Quingentēni,	Quingenties.
600 Sexcentēni, Sex- [cēni,	Sexcenties.
700 Septingentēni, [gēni,	Septingenties.
800 Octingentēni, [gēni,	Octingenties.
900 Nongentēni, [Nongēni,	Nongenties.
1000 Millēni,	Millies.

The distributives ducēni, trecēni, quadringēni, etc., are used most frequently.

Arithmetic,	Arithmetica.
Figure,	Nota arithmetica.
Number,	Numērus.
Addition,	Additio, ōnis, <i>f.</i>
To add,	Addere.
Subtraction,	Deductio, ōnis, <i>f.</i>
To subtract,	Subducere, subtrahere.
Multiplication,	Multiplicatio, ōnis, <i>f.</i>
To multiply,	Multiplicare.
Division,	Divisio, ōnis, <i>f.</i>
To divide,	Dividere, diducere.
Fraction,	Numerōrum particula.

Rule of three,
 Rule of partnership,
 Extraction of the
     [square root,

Extraction of the
 Algebra, [cube root,

Algebraic,

Geometry,

Point,

Line,

— straight line,

curved line,

broken line,

perpendicular,

parallel,

tangent,

secant,

spiral,

diagonal,

circular,

Hypothénuse,

Angle,

— right,

acute,

obtuse,

Triangle,

— equilateral,

right angle,

isosceles,

scalene,

Surface,

— convex,

concave,

oval,

Regūla aurea proporti-
 Regula societātis. [ōnum.

Quadrātæ radīcis inves-
     [tigatio.

Cubīcæ radīcis investi-
 Algebra. [gatio.

Algebraicus.

Geometria.

Punctum.

Linea.

— recta.

curva.

fracta.

perpendiculāris.

parallēla.

tangens, entis.

secans, antis.

spira, æ, f.

diagonālis.

circularis.

Hypothénūsis.

Angūlus.

— rectus.

acūtus.

obtūsus.

Triangūlum.

— æquilatērum.

rectangūlum.

isoscēles, is, n.

scalēnum.

Superficies.

— convexa.

concāva.

ovāta.

Square,	Quadrātum, quadrum.
Parallelogram,	Parallelogrammum.
Trapezoid,	Trapezium.
Rhomboid,	Rhomboïdes, <i>is, f.</i>
Polygon,	Polygōnum.
Circle,	Circūlus.
Circumference,	Circumductio, <i>ōnis, f.</i>
Centre,	Centrum.
Diameter,	Diametros, <i>i, f.</i>
Radius,	Semidiametros, <i>i, f.</i>
Segment,	Segmentum.
Sphere,	Sphaera.
Cylinder,	Cylindrus.
Cone,	Conus.
Pyramid,	Pyrāmis, <i>īdis, f.</i>
Prism,	Prisma, <i>ātis, n.</i>

26.

ASTRONOMY.

ASTRONOMIA, ASTROLOGIA

Astronomer,	Astrolōgus.	[<i>pl.</i>
Heavens,	Coelum; coeli, <i>ōrum,</i>	<i>m.</i>
Comet,	Comētes, <i>æ,</i>	<i>m.</i>
Constellation	Sidus, <i>ēris,</i>	<i>n.; astrum.</i>
The Ram,	Aries, <i>ētis,</i>	<i>m.</i>
The Bull,	Taurus.	
The Twins,	Gemīni, <i>ōrum,</i>	<i>m. pl.</i>
The Crab,	Cancer, <i>cancrī,</i> and	
		[<i>cancēris, m.</i>
The Lion,	Leo, <i>ōnis,</i>	<i>m.</i>
The Virgin,	Virgo, <i>īnis,</i>	<i>f.</i>
The Balance,	Libra.	

The Scorpion,	Scorpius.
The Archer,	Sagittarius. [ri, m.
The Capricorn,	Capricornus; caper,
The Water Bearer,	Aquarius.
The Fishes,	Pisces, ium, m. pl.

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libraque, Scorpius, Arciteneus, Caper, Amphora, Piscis.

Eclipse,	Defectus, ūs, m.; eclipsis,
Star,	Stella. [is, f.
— falling,	— vaga; errans, tis, f.
Planet,	Planēta, æ, m.
Sun,	Sol, solis, m.
Moon,	Luna.
— Full moon,	— Plenilunium.
Venus,	Venus, ěris, f.
Jupiter,	Jupĭter, Jovis, m.
Mercury,	Mercurius.
Mars,	Mars, tis, m.
Saturn,	Saturnus.
Earth,	Terra.
Pole,	Polus. [septentrio.
North,	Septentriōnes, um, m.;
Meridian,	Meridies, ěi, m.
East,	Oriens, tis, m.
West,	Occidens, tis, m.

27.

PHYSICS.

Air,
Cold,

PHYSICA.

Aer, aĕris, m.
Frigus, ōris, n.

Cold, <i>a</i> ,	Frigidus.
Tepid,	Tepidus.
Frost,	Gelu, <i>n. ind.</i>
Ice,	Glacies, <i>ēi, f.</i>
Snow,	Nix, nivis, <i>f.</i>
Snowy,	Niveus.
To snow,	Ningere.
Cloud,	Nubes, <i>is, f.</i>
Dew,	Ros, roris, <i>m.</i>
Flash, spark,	Scintilla.
Heat,	Calor, <i>ōris, m.</i>
Hot,	Calidus.
Fire,	Ignis, <i>is, m.</i>
To burn,	Urere.
Flame,	Flamma.
Of flame,	Flammeus.
Smoke,	Fumus.
Lightning,	Fulgur, <i>ūris, n.</i>
Thunderbolt,	Fulmen, <i>inis, n.</i>
Thunder,	Tonitrus, <i>ūs, m.; toni-</i>
To thunder,	Tonare. [truum.
Rainbow,	Arcus coelestis; iris, <i>idis, f.</i>
Storm,	Tempesta, <i>ātis, f.</i>
— rain,	— Pluvia; imber, <i>bris,</i>
— to rain,	— Pluere. [<i>m.</i>
Hailstone,	Grando, <i>inis, f.</i>
To hail,	Grandinare.
Wind,	Ventus.
Breeze,	Aura.
Zephyr,	Zephyrus, favonius.

28.

ARCHITECTURE.

Architect,
 Arch,
   Support of an arch,
   Arch of a bridge,
 Architrave,
 Base,
 Capital of a pillar,
 Column,
   — twisted,
   — fluted,
   — Corinthian,
   — Doric,
   — Ionian,
 Consol, bracket,
 Coping of a wall,
 Cornice,
 Counterforts, props,
 Denticles,
 Frieze,
 Modillon,
 Moulding,
 Niche,
 Obelisk,
 Pedestal,
 Pilaster,
 Pile,
 Plinth,
 Shaft of column,
 Traverse,
 Tympan,

ARCHITECTURA.

Architectus.
 Arcus, ūs, *m.*
   Erisma, ātis, *n.*
   — Sublicium.
 Epistylum.
 Basis, is, *f.*; fundamentum.
 Capitulum, capitellum.
 Columna.
   — tortilis.
   — striata.
   — Corinthia.
   — Dorica.
   — Ionica.
 Prothyris, idis, *f.*
 Mentum.
 Corōna.
 Anterides, um, *f. pl.*
 Denticuli, ōrum, *m. pl.*
 Zoophorus.
 Mutulus.
 Torus; prostypa, ōrum, *n.*
 Loculamentum.
 Obeliscus.
 Stylobata, ae, *m.*
 Parastata, ae, *m.*
 Pila.
 Plinthus, i, *f.*
 Columnae scapus, truncus.
 Impages, is, *f.*
 Tympanum.

Vault, arch,	Camēra; fornix, icis, <i>m.</i>
Key of —	Camērae conclusūra.
Volute,	Volūta; helix, icis, <i>f.</i>

29.

MUSIC.

Musician (*m.*),
 Musician (*f.*),
 Singer,
 Songstress,
 Canticle,
 Singing,
 Song,
 Concert,
 Musical instrument,
 Clarionette,
 Flageolet,
 Flute,
 Lute,
     Bow,
     Bridge,
     String,
 Organ,
 Trumpet,
 Violin,
 To play before,
 Time,
     To beat time,
     Beater of time,
 Note,

MUSICA.

Musicus.
 Musīca.
 Cantātor, ōris, *m.*
 Cantrix, cantātrix, icis, *f.*
 Cantīcum.
 Cantus, ūs, *m.*
 Cantilēna, cantio, ōnis, *f.*
 Concentus, ūs, *m.*
 Musīcum instrumentum.
 Lituus.
 Fistūla.
 Tibia.
 Testūdo, inis, *f.*; cithāra.
     Plectrum.
     Fidium canteriōlus.
     Nervus, chorda.
 Orgānum.
 Tuba, buccīna. [*f. pl.*]
 Minōris modi fides, ium,
 Praecinēre.
 Modus. [moderāri.
     Cantum numerosque
     Concentūs moderātor,
 Musīcae nota. [ōris, *m.*

Stop,
 To make a stop,
 Suspiration,
 Tune, air,
 To give the tune,
 Voice,
 — clear,
 beautiful,
 sharp,
 sweet,
 strong,
 shrill,
 false,
 flexible,

Cantûs intermissio, ōnis, *f.*
 Intervallis uti.
 Suspirium.
 Tonus.
 Vocis modum praefinire
 Vox, vocis, *f.*
 — clara,
 canōra.
 acūta.
 suāvis,
 valīda.
 gracīlis.
 absōna.
 flexibīlis, flexīlis.

30.

PAINTING AND
SCULPTURE.

Painter,
 To paint,
 Color,
 — white,
 blue,
 flame-colored,
 feeble,
 charged,
 gray,
 yellow,
 black,
 sombre,
 red,

PICTURA ET SCULPTURA.

Pictor, ōris, *m.*
 Pingere, depingere.
 Color, ōris, *m.*
 — albus.
 caeruleus, cyaneus.
 flammeus.
 languescens, languīdus.
 saturātus, pressior.
 leucophaeus, cinereus.
 flavus.
 niger.
 austērus, surdus.
 ruber.

rose,	roseus.
green,	virīdis; virens, entis.
violet,	violaceus, ianthīnus.
lively,	acūtus, ardentissīmus.
Palette,	Assūla.
Brush,	Penicillum, penicillus,
Brush-stroke,	Penicilli ductus, ūs, <i>m</i> .
Portrait,	Effigies, ēi, <i>f</i> .
Canvass,	Tela. [arius.
Sculptor,	Sculptor, ōris, <i>m</i> .; statu-
To chisel,	Sculpēre.
Statue,	Statua, simulacrum.
Impression,	Proplasma, ātis, <i>n</i> .
Chisel,	Scalprum.
Small chisel,	Scalpellum.
Carver,	Caelātor, ōris, <i>m</i> .
Carving,	Caelāmen, īnis, <i>n</i> .
Graver, stencil,	Caelum.
To engraven,	Caelāre.

31.

MEDICINE.

Apothecary,
Surgeon,
Surgical,
Physician,
Oculist,
Medicine,
Remedy,
To take a —

MEDICINA.

Pharmacopōla, æ, <i>n</i> .
Chirurgus.
Chirurgīcus.
Medīcus.
Ocularius medīcus.
Medicāmen, īnis, <i>n</i> .
Medicīna, remēdium.
Medicamentum sumēre.

Potion,	Potio, ōnis, <i>f.</i>
To take a —	Medicamentum bibĕre.
Bandage,	Mitella.
Cautery,	Cauterium.
Cataplasm,	Cataplasma, ātis, <i>m.</i>
Eye-salve,	Collyrium.
Diet,	Dieta.
Plaster,	Emplastrum.
Gargling,	Gargarizatio, ōnis, <i>f.</i>
Lancet,	Scalpellum.
Washing, clyster,	Clyster, ēris, <i>m.</i>
Ointment,	Unguen, īnis, <i>n.</i>
Pill,	Pilŭla, catapotium.
Blood-letting,	Sanguinis detractio.
To bleed,	Venam incidĕre. [sŭga.
Leech,	Hirŭdo, īnis, <i>f.</i> ; sangui-
Probe,	Sepecillum.
Trepan,	Abapistum.
Cupping-glass,	Cucurbitŭla. [tum.
Emetic,	Vomitorium medicamen-
Vomiting,	Vomitivus.

32.MECHANICAL ARTS
AND ARTISANS.

Acrobat,
Baker,
Baker's wife,
Bake-shop,
Kneading trough,
Leaven,

ARTES ILLIBERALES
ET OPIFICES.

Funambŭlus.
Pistor, ōris, <i>m.</i>
Pistrix, icis, <i>f.</i>
Pistrīna.
Mactra magis, īdis, <i>f.</i>
Fermentum.

Bank,	Argentaria.
Banker,	Mensarius.
Barber,	Tonsor, ōris, <i>m.</i>
Barber's wife,	Tonstrix, icis, <i>f.</i>
Barber-shop,	Tonstrīna.
Razor,	Novacūla.
To shave,	Barbam tondēre.
Blacksmith,	Ferrarius faber, bri, <i>m.</i>
Forge,	Ustrīna.
Bellows,	Follis, is, <i>m.</i>
Anvil,	Incus, ūdis, <i>f.</i>
Tongs,	Forceps, ĩpis, <i>m. f.</i>
Hammer,	Malleus.
Boatman,	Navicularius.
Boat,	Cymba, navicūla.
Oar,	Remus.
Prow,	Prora.
Anchor,	Anchōra.
Mast,	Mālus.
Bookbinder,	Librōrum concinnātor.
Clippings,	Praesegmen, ĩnis, <i>n.</i>
Bottle-maker,	Ampullarius.
Butcher,	Lanius.
Slaughter-house,	Laniēna, laniarium.
Butcher-stall,	Lanionia mensa.
Candle-maker,	Candelārum artĭfex, ĩcis, <i>m.</i>
Cap-maker,	Pileōrum artĭfex, ĩcis, <i>m.</i>
Carman,	Carrucarius.
Carpenter,	Materiārius.
Hammer,	Malleus.
Saw,	Serra.
Pinchers,	Forceps, cĭpis, <i>m. f.</i>
Auger,	Terebra.

Gimlet,	Terebella.
Hatchet, axe,	Secūris, is, <i>f.</i> ; ascia.
Plane,	Dolabra, runcīna.
Nail,	Clavus.
Pin, peg,	Fibūla, subscus, ūdis, <i>f.</i>
Coach-builder,	Rhedārum artīfex, īcis, <i>m.</i>
Car,	Currus, ūs, <i>m.</i>
Cart,	Currus; vehes, is, <i>f.</i>
Tumbrel,	Plaustrum.
Waggon,	Carrūca.
Truck,	Traha.
Carriage, coach,	Rheda, carrūca,
— two-horse,	— bigae, ārum, <i>f. pl.</i>
three-horse,	triga, ae, <i>f.</i>
four-horse,	quadrīgae, ārum, <i>f. pl.</i>
coach-pole,	temo, ōnis, <i>m.</i>
body, box,	capsus rhedae.
spoke,	radius rotae.
felly,	canthus; aspis, īdis, <i>f.</i>
tire,	rota.
hub,	modiōlus.
axle,	axis, is, <i>m.</i>
Coachman,	Cisiarius, essedarius.
Post-boy,	Veredarius.
Coal merchant,	Carbonarius.
Coal,	Carbo, ōnis, <i>m.</i>
Cobbler,	Cerdo, ōnis, <i>m.</i>
Cook (<i>m.</i>),	Coquus.
Cook (<i>f.</i>),	Coqua.
Kitchen,	Culīna.
Cooper,	Doliarius.
Cask,	Cadus.
Tun,	Dolium.

Bunghole,	Obturamentum.
Hoop,	Orbis, vinclum dolii.
Coppersmith,	Lebētum faber, bri, <i>m.</i>
Cauldron,	Lebes, ētis.
Cow-herd,	Bubulchus.
Cutter (of clothes),	Sartor, ōris, <i>m.</i> ; vestiarius.
Needle,	Acus, ūs, <i>f.</i>
Scissors,	Forfex, ĩcis, <i>f.</i>
Thread,	Filium.
To sew,	Suēre, consuēre.
Dyer,	Infector, ōris, <i>m.</i>
To dye,	Tingēre, colorāre.
Embroiderer,	Phrygio, ōnis, <i>m.</i>
Enameller,	Encaustes, æ, <i>m.</i>
Enamel,	Encaustum.
Farmer,	Villĭcus.
Farmer's wife,	Villĭca.
Farm,	Villa, praedium.
Fiddler,	Fidĭcen, ĩnis, <i>m.</i>
Fowler,	Auceps, cŭpis, <i>m.</i>
Snare,	Rete, is, <i>n.</i> ; cassis, is, <i>m.</i>
Bird-call, decoy,	Ilex, ĩcis, <i>m.</i>
Glue,	Viscum.
Cage,	Cavea.
Fuller,	Fullo, ōnis, <i>m.</i>
Furbisher,	Polĭtor, ōris, <i>m.</i>
Furrier,	Pellio, ōnis, <i>m.</i>
Skin,	Pellis, is.
Gardener,	Olĭtor, ōris, <i>m.</i>
Gilder,	Inaurātor, ōris, <i>m.</i>
To gild,	Inaurāre.
Glazier,	Vitrearius. [lamella.
— glass window,	— vitrea lamĭna,
— glass,	— vitrum.

Goat-herd,	Caprarius.
Goldsmith,	Aurifex, icis, <i>m.</i>
Grave-digger,	Fossor, oris, <i>m.</i>
Hatter, hat seller,	Pileorum artifex, icis, <i>m.</i>
Horse dealer,	Mango, onis.
Juggler,	Histrion, onis, <i>m.</i> ; ludius.
Laborer,	Arator, oris, <i>m.</i>
To plough,	Arare.
Plough,	Aratrum.
Tail of a plough,	Stiva.
Ploughshare,	Vomer, eris, <i>m.</i>
Coulter,	Culter, tri, <i>m.</i>
Harrow,	Occa.
To harrow,	Occare.
Laundress,	Lavatrix, icis, <i>f.</i>
Laundry,	Lavandaria.
Lye,	Lixivia.
Of lye,	Lixivius. [rius.
Librarian, bookseller,	Bibliopola, ae, <i>m.</i> ; libra-
Book,	Liber, bri, <i>m.</i>
Binding,	Concinnatio, onis, <i>f.</i>
Cover,	Libri tegmen, inis, <i>n.</i>
Back of book,	Dorsum.
Title,	Titulus.
Author,	Auctor, oris, <i>m.</i>
Page,	Pagina.
Chapter,	Caput, itis, <i>n.</i>
Section,	Sectio, onis, <i>f.</i>
Paragraph,	Paragrapus.
Line,	Linea. [muralis.
Mason,	Faber lapidarius, structor
Mortar,	Arenatum.
Lime,	Calx, cis, <i>f.</i>

Plaster,	Gypsum.
Trowel,	Trulla.
Level,	Libra.
Line,	Amussis, <i>is, f.</i> ; <i>linea.</i>
Rule,	Regūla. [<i>m.</i>]
Square,	Norma; gnomon, <i>ōnis,</i>
Plummet,	Perpendicūlum.
Lever,	Vectis, <i>is, m.</i>
Mason's workman,	Operarius.
Merchant,	Mercātor, <i>ōris, m.</i>
To buy,	Emĕre.
Purchase,	Emptio, <i>ōnis, f.</i>
Buyer,	Emptor, <i>ōris, m.</i>
To sell,	Vendĕre.
Sale,	Venditio, <i>ōnis, f.</i>
Seller,	Venditor, <i>ōris, f.</i>
Miller,	Molitor, <i>ōris, m.</i>
Wheat-mill,	Moletrīna, <i>pistrīnum.</i>
Oil-mill,	Trapĕtus, <i>trapĕtum.</i>
Mill-stone,	Mola.
Muleteer,	Mulio, <i>ōnis, m.</i>
Whip,	Flagellum.
To whip,	Flagellāre.
To crack a whip,	Flagello insonāre.
Paver,	Structor viarius.
Pavement,	Pavimentum.
Beetle of a paver,	Fistūca, <i>pavicūla.</i>
To pave with ham-	Fistucāre.
Road, route, [<i>mer,</i>	Via, <i>iter, itinĕris, n.</i>
Path,	Semīta, <i>callis, is, m.</i>
Peddler,	Circumforaneus <i>propōla.</i>
Porter,	Bajūlus, <i>gerūlus.</i>
To carry,	Bajulāre, <i>ferre.</i>

Potter,	Figūlus.
Wheel,	Rota figulāris. [n.]
Mould,	Typus, proplasma, ātis,
Printer,	Typogrāphus.
Type,	Typus.
Press,	Prelum typographīcum.
Reaper,	Messor, ōris, m. [f.]
Harvest,	Messis, is, f.; seges, ētis,
To reap,	Metēre, demetēre.
Reaping hook,	Falcūla, secūla.
Scythe,	Falx, falcis, f.
Flail,	Flagellum.
Fork,	Furca.
Small fork,	Furcilla.
Rake,	Rastellus, raster, tri, m.
Fan,	Vannus, i, f.; ventila- [brum.]
Rope-maker,	Restiarius, restio, ōnis, m.
Rope, cord,	Funis, is, m.
— Bow string,	— Chorda.
Violin string,	Nervus chorda.
Rope of a ship,	Rudens, entis, m.
Halter,	Laqueus, restis, is, f.
Line,	Resticūla.
Fillet,	Funicūlus.
Saddler,	Ephippiōrum opifex, icis,
Saddle,	Ephippium. [m.]
Shepherd,	Opilio, ōnis, m.
Scrip or sack,	Pera.
Crook,	Pedum.
Sling,	Funda.
Shoemaker,	Sūtor, ōris, m.; calceola-
Shop of —	Sutrīna. [rius.]

- Awl,
 Paring-knife,
 Leather strap,
 Thread,
 Currier,
 Leather,
 To curry,
 Sheep-skin,
 Sower,
 Seed,
 To sow,
 Stone-cutter,
 Hammer,
 Chisel,
 Compass,
 Crayon,
 Swine-herd,
 Tavern-keeper,
 Tavern,
 Upholsterer,
 Tapestry,
 Vintager,
 Vintage,
 To gather grapes,
 Vineyard,
 — Vine dresser,
 Pole,
 Spade,
 Mattock,
 Weaver,
 Shop of —
 Shuttle of —
- Subŭla.
 Scalprum sutorium.
 Lorum.
 Filum picātum.
 Coriarius.
 Corium.
 — subigĕre, concinnāre.
 Alŭta.
 Sator, ōris, *m.*
 Semen, ĩnis, *n.*
 Serĕre.
 Lapidāda, ae, *m.*
 Malleus; tudes, ĩtis, *m.*
 Scalprum.
 Circĭnus.
 Carbo lineāris.
 Subulcus, porcarius.
 Caupo, ōnis, *m.* [na.
 Caupōna, popĭna, taber-
 Aulaeōrum opĭfex, ĩcis, *m.*
 Aulaeum, peripetasma,
 [ātis, *n.*
 Vindemiātor, ōris, *m.*
 Vindemia.
 Vindemiāre.
 Vineā, vinĕtum.
 — Vinĭtor, ōris, *m.*
 Ridĭca, pedāmen, ĩnis,
 Ligo, ōnis. [n.
 Pastĭnum.
 Textor, ōris, *m.*
 Textrĭna, textrĭnum.
 Radius textorius.

Treadle of —
To weave,

Insilia, ium, *n. pl.*
Texere.

33.

GAMES, AMUSEMENTS. LUDI, OBLECTAMENTA.

Ball,	Pila. [culāris.
Billiards,	Lūdus tudiculāris, trudi-
Billiard table,	Alea, selum.
Pocket,	Fundūla, barathrum.
Ball,	Globūlus, pila.
Cue,	Clavūla, tudicūla.
Carousal,	Equestre ludicrum.
Chase,	Venatio, ōnis, <i>f.</i> ; venātus,
Hunter,	Venātor ōris, <i>m.</i> [ūs, <i>m.</i>
Fowler,	Auceps, cūpis, <i>m.</i> [da.
Killed game,	Venatio, venātus, prae-
Snares,	Plagae, ārum, <i>f. pl.</i> ; cas-
	[ses, ium, <i>m. pl.</i> ; retia,
	[ium, <i>n. pl.</i>
Bird-call, decoy,	Ilex, ĩcis, <i>m.</i>
Bird-lime, glue,	Viscum.
Cage,	Cavea.
Checker-board,	Alveus.
Checker,	Calcūlus.
Chess,	Latruncūli, ōrum, <i>m. pl.</i>
Chess-player,	Alveŏlus, alveus luso-
A piece,	Latruncūlus. [rius.
Pawn,	Pedes, ĩtis, <i>m.</i>
Knight,	Eques, ĩtis, <i>m.</i>
Bishop,	Morio, ōnis, <i>m.</i>
Castle, rook,	Turris, is, <i>f.</i>

Queen,	Regīna.
King,	Rex, regis, <i>m.</i> [gem.]
Check-mate,	Vici regem, teneo re-
Die (sing. of Dice),	Tessera, talus, taxillus.
Dice-box,	Fritillus.
Cast,	Tesserae jactus.
Ace,	Monas, ādis, <i>f.</i>
Deuce,	Duella; duplio, ōnis, <i>m.</i>
Three points,	Ternio, ōnis, <i>m.</i>
Six points,	Sernio, ōnis, <i>m.</i>
Double-six,	Jactus Venēris.
Fishing,	Piscātus, ūs, <i>m.</i> ; piscatio,
To fish with a hook,	Piscāri hamo. [ōnis, <i>f.</i>
Fisher,	Piscātor, ōris, <i>m.</i>
Net,	Everricūm; rete, <i>is, n.</i>
Mesh,	Macūla.
Line,	Linea.
Hook,	Hamus.
Pole,	Arundo, īnis, <i>f.</i>
Foot-ball,	Follis, <i>is, m.</i>
Game of the goose,	Ludus ansērum.
Juggler,	Praetigiātor, ōris, <i>m.</i>
Cup,	Acetabūlum.
Ball,	Globūlus; nux, nucis, <i>f.</i>
Jump,	Saltus, ūs, <i>m.</i>
Quoit,	Discus.
Race,	Cursus, ūs, <i>m.</i>
Horse-race,	Equestris cursus.
Racket,	Reticūlum. [tio.]
Riding,	Equitātus, ūs, <i>m.</i> ; equita-
Horse,	Equus.
Mare,	Equa.
Ass,	Asīnus.

She-ass,	Asīna.
Ass-foal,	Asellus.
Saddle,	Ephippium.
Crupper,	Postilēna.
Martingale,	Antilēna.
Bags,	Hippopēra.
Bridle, reins,	Habēnae, ārum, <i>f. pl.</i>
Curb,	Frenum.
Whip,	Flagellum.
Riding-whip,	Verber, ēris, <i>m.</i>
Spur,	Calcar, āris, <i>m.</i>
Currycomb,	Strigīlis, is, <i>f.</i>
To trot,	Tolūtīm ire. [ferri.
To gallop,	Cursu incitatissīmo
See-saw,	Oscillum. [oscillāri.
To see-saw,	Oscillatiōne ludere;
Stilts,	Grallae, ārum, <i>f. pl.</i>
Top,	Turbo, īnis, <i>m.</i> [nem.
To spin a top,	Agitāre, movēre turbī-
Toys,	Crepundia, ōrum, <i>n. pl.</i>

COMPARATIVA ET SUPERLATIVA A
PROBATISSIMIS AUCTORI-
BUS USURPATA.

LIST OF LATIN COMPARATIVES
AND SUPERLATIVES.

---

c, comparative alone used.

s, superlative alone used.

* comparative or superlative of doubtful authority.

Abiectus.	Accurāte.
Abiecte, <i>c</i> .	Acer.
Abruptus.	Acrīter.
Abcissus, <i>c</i> .	Acerbus.
Absolūtus.	Acerbe.
Absolūte.	Acīdus.
Abstīnens.	Actuōsus, <i>c</i> .
Abstrūsus, <i>c</i> .	Acūtus.
Absurdus.	Acūte.
Abundans.	Adductus, <i>c</i> .
Abundanter.	Adducte, <i>c</i> .
Acceptus.	Adjunctus.
Accommodātus.	Adminiculātus, <i>c</i> .
Accommodāte.	Admirābilis, <i>c</i> .
Accumulāte, <i>s</i> .	Adolescens, <i>c</i> .
Accurātus.	*Adoptātus, <i>s</i> .

Adustus, <i>c.</i>	Amanter.
Adversus, <i>s.</i>	Amārus.
Æger.	Amāre.
Ægre.	Ambitiōsus.
Æquabilis, <i>c.</i>	Ambitiōse.
Æquabiliter, <i>c.</i>	Amens.
Æquālis, <i>c.</i>	Amīcus.
Æqualiter, <i>c.</i>	Amīce.
Æquus.	Amoenus.
Ærumnōsus.	Amoene.
Æstuōsus, <i>s.</i>	Amplius.
Æstuōse, <i>c.</i>	Ample.
Affabilis.	Augustus.
Affabiliter, <i>s.</i>	Anguste.
Affectus, <i>s.</i>	Animōsus.
Afirmāte, <i>s.</i>	Animōse.
Afflictus, <i>c.</i>	Anterior, <i>us.</i>
Afluens, <i>c.</i>	*Anteriorius.
Affluenter, <i>c.</i>	Antīquus,
Agilis, <i>c.</i>	Antīque.
Agiliter, <i>c.</i>	Apertus.
Agitātus, <i>c.</i>	Aperte.
Agrestis.	Apparātus.
Alācer, <i>c.</i>	Apparāte, <i>c.</i>
Alacriter, <i>c.</i>	Appētens.
Albidus.	Apposītus.
Aliēnus.	Aprīcus.
Alsus.	Aptus.
Altus.	Apte.
Alte.	Aquātus, <i>c.</i>
Amabilis.	Aquāte, <i>c.</i>
Amabiliter, <i>c.</i>	Aquōsus.
Amans.	Arctus.

Arcte.	Audenter, <i>c.</i>
Ardens.	Augustus.
Ardenter.	Auguste, <i>c.</i>
Arenōsus.	Auspiciātus.
Argūtus.	Auspiciāto, <i>c.</i>
Argūte, <i>s.</i>	Austērus, <i>c.</i>
Arīdus.	Avārus.
*Arrectus, <i>c.</i>	Avāre.
Arrōgans.	Aversus.
Arroganter, <i>c.</i>	Avīdus.
Artificiōsus.	Avīde.
Artificiōse.	
Asper.	Barbārus, <i>c.</i>
Aspēre.	Beātus.
Asseveranter, <i>c.</i>	Beāte.
Assiduus.	Bellicōsus.
Assidue, <i>s.</i>	Bellus.
Assuētus, <i>c.</i>	Belle, <i>s.</i>
Astrictus, <i>c.</i>	Bene, melius, optīme.
Astricte, <i>c.</i>	Beneficus.
Astūtus, <i>c.</i>	Benevōlens.
Astūte.	Benignus.
Ater, <i>c.</i>	Benigne.
Atrox.	Blandus.
Atrocīter.	Blande.
Attentus.	Bonus, melior, optīmus.
Attente.	Brevis.
Attenuātus.	Brevīter.
Attrītus, <i>c.</i>	
Auctus, <i>c.</i>	Cæcus, <i>c.</i>
Audax.	Calamitōsus.
Audacter.	Caldus, <i>c.</i>
Audens.	Calīdus.

Callīdus.	Civīlis, <i>c.</i>
Callīde.	Civilīter, <i>c.</i>
Callōsus, <i>c.</i>	Clarus.
* Candens.	lare.
Candīdus.	Clemens.
Capax.	Clementer.
Capillātus, <i>c.</i>	Coacte, <i>c.</i>
Capitālis, <i>c.</i>	Cœlestis.
Captiōsus, <i>c.</i>	Cognītus.
Cariōsus, <i>c.</i>	Cohærens, <i>c.</i>
Carnōsus.	Colorātus, <i>c.</i>
Carus.	Comis.
Care.	* Comīter, <i>s.</i>
* Castigātus.	Comitātus, <i>c.</i>
Castus.	Commendātus.
Caste.	Commōdus.
Cautus.	Commōde.
Caute.	Commōtus, <i>c.</i>
Celēber.	Commūnis.
Celeberrīme.	Comperte, <i>c.</i>
Celebrātus.	Compositus.
Celer.	Composīte, <i>c.</i>
Celerīter.	Compressus, <i>c.</i>
Celsus.	Compresse, <i>c.</i>
Celse, <i>c.</i>	Comptus, <i>c.</i>
Certus, <i>c.</i>	Compte, <i>c.</i>
Cinædus, <i>c.</i>	* Conciliātus, <i>c.</i>
Circumspectus.	Concinnus, <i>c.</i>
Circumspecte, <i>c.</i>	Concinne, <i>c.</i>
Citātus.	Concitātus.
Citerior, citīmus.	* Concitāte.
Cito.	Concors, <i>s.</i>
Citus.	Concordīter.

Concrētus, <i>c.</i>	Contente, <i>c.</i>
* Condēcens, <i>c.</i>	Contentiōse, <i>c.</i>
Condītus.	Contīnens.
Condoctus, <i>c.</i>	Contorte, <i>c.</i>
Conducibilis, <i>c.</i>	Contractus, <i>c.</i>
Confertus.	Contracte, <i>c.</i>
Conficiens, <i>s.</i>	Contūmax.
Confīdens.	Contumeliōsus.
Confidenter.	Contumeliōse.
Confirmātus, <i>c.</i>	Conveniens.
Confūsus, <i>s.</i>	Copiōsus.
Confūse, <i>c.</i>	Copiōse.
* Congestus, <i>c.</i>	Copulātus, <i>c.</i>
Conjunctus.	Corpulentus, <i>c.</i>
Conjuncte.	Correctus, <i>c.</i>
Conquisītus, <i>c.</i>	Corruptus.
Considerātus.	Corrupte.
Considerāte.	Crassus.
Consignanter, <i>c.</i>	Crasse, <i>c.</i>
* Consōnans, <i>c.</i>	Creber.
Consonanter, <i>s.</i>	Crebre <i>or</i> crebro.
Conspectus, <i>c.</i>	Credibilis, <i>c.</i>
Conspirāte, <i>c.</i>	Credibiliter, <i>c.</i>
Constans.	Criminōsus.
Constanter.	Criminōse.
Constrictus, <i>c.</i>	Crispus.
Consuētus, <i>s.</i>	Crudēlis.
Consultus, <i>s.</i>	Crudeliter.
Consulte, <i>c.</i>	Crudus.
Consummātus, <i>s.</i>	Cruentus.
Contaminātus, <i>s.</i>	Cruente.
Contemptus.	Crustōsus, <i>c.</i>
Contentus.	Culpātus, <i>c.</i>

Cultus.
 Culte, *c.*
 Cumulātus.
 Cumulāte.
 Cunctans, *c.*
 Cunctanter, *c.*
 Cunctātus, *c.*
 Cupīdus.
 Cupīde.
 Cupiens, *c.*
 Curātus, *s.*
 Curāte, *s.*
 Curiōsus.
 Curiōse.
 Custodīte, *c.*

 Damnātus, *c.*
 Damnōsus.
 Debīlis, *c.*
 Decens.
 Decenter.
 Decoctus, *c.*
 Dedītus, *s.*
 Deductus, *c.*
 Deformis, *c.*
 Deliberātus, *s.*
 Delicātus.
 Delicāte, *c.*
 Demens.
 Dementer, *s.*
 Demissus, *c.*
 Demisse.
 Densus.

Dense.
 Depressus.
 Depresse, *c.*
 Descriptus, *c.*
 Desertus.
 Desiderabilis, *c.*
 Desiderātus, *s.*
 Desidiōsus.
 Despectus, *s.*
 Desperātus.
 Despicātus, *s.*
 Deterior, deterrīmus.
 Deterius.
 Detestabilis, *c.*
 Devexus, *c.*
 Devinctus.
 Devōtus. [tīmus.
 Dexter, dexterior, dex-
 Dextere, *c.*
 Dicax.
 Difficilis.
 Difficile.
 Diffidenter, *c.*
 Diffūse, *c.*
 Dignus.
 Digne, *c.*
 Dilectus.
 Dilīgens.
 Diligenter.
 Dilucidus, *c.*
 Dilucide, *c.*
 Dilūtus.
 Dilūte, *c.*

Directus, <i>c.</i>	Dulce.
Directe, <i>c.</i>	Durus.
Diruptus.	Dure, <i>c.</i>
Dirus, <i>c.</i>	
Disertus.	Edax, <i>s.</i>
Diserte.	Editus.
Disjunctus.	Effectus, <i>c.</i>
Dispositus, <i>c.</i>	Effeminatus.
Dissimilis.	Efferatus.
Dissolutus.	* Effertus, <i>s.</i>
Distentus.	Effervens, <i>c.</i>
Distinctus, <i>c.</i>	Efficax.
Distincte, <i>c.</i>	Efficaciter,
Distortus.	Effrenatus.
Distractus.	Effrenate, <i>c.</i>
Distribute, <i>c.</i>	Effusus.
Districtus, <i>c.</i>	Effuse.
Diu, diutius, diutissime.	Egens.
Diuturnus, <i>c.</i>	Elatus, <i>c.</i>
Diversus.	Elate, <i>c.</i>
Diverse.	Electus.
Dives, ditior, ditissimus.	Electe, <i>c.</i>
Divinus.	Elégans.
Divisus, <i>c.</i>	Eleganter.
Divulgatus, <i>s.</i>	Elöquens.
Docilis, <i>c.</i>	Eloquenter.
Doctus.	Elutus, <i>c.</i>
Docte.	Emendatus.
Dolens.	Emendate, <i>c.</i>
Dolenter, <i>c.</i>	Eminens.
Domnans, <i>c.</i>	Enarrate, <i>c.</i>
Dotatus, <i>s.</i>	Enixus, <i>c.</i>
Dulcis.	Enixe, <i>c.</i>

Enodāte, <i>c.</i>	Explanāte, <i>c.</i>
Erectus, <i>c.</i>	Explicātus, <i>c.</i>
Erecte, <i>c.</i>	Explicītus, <i>c.</i>
Erudītus.	Explorātus.
Erudīte, <i>c.</i>	Explorāte, <i>c.</i>
Evidens.	Expolītus.
Evidenter.	Expressus.
Exactus.	Expresse.
Exacte.	Expugnax, <i>c.</i>
Exacūtus, <i>c.</i>	Exquisītus.
Exaggerātus, <i>c.</i>	Exquisīte.
Excellens.	Execrābilis, <i>c.</i>
Excellenter, <i>c.</i>	Execrātus, <i>s.</i>
Excelsus.	Exsēquens, <i>s.</i>
Excelse.	Expectātus.
Excitātus.	Exsuctus, <i>c.</i>
Excitāte, <i>c.</i>	Exsultans, <i>s.</i>
Excogitātus, <i>s.</i>	Exsultanter, <i>c.</i>
Excusābilis.	Extensus.
Excusātus.	Extenuātus, <i>s.</i>
Excusāte, <i>c.</i>	Exter and extērus, ex- [terior, extīmus.
Exercitātus.	Exterius.
Exercitāte, <i>c.</i>	Exubērans, <i>s.</i>
* Exiguus, <i>s.</i>	
Exīlis, <i>c.</i>	Fabulōsus.
Exilīter.	Fabulōse.
Exoptātus.	Facētus.
Exorābilis, <i>c.</i>	Facēte.
Exornātus.	Facīlis.
Expedītus.	Facīle.
Expedīte.	Facinorōsus, <i>s.</i>
Experiens, <i>s.</i>	Factiōsus.
* Expertus, <i>s.</i>	

Facundus.	Firmus.
Facunde, <i>s.</i>	Firme.
Fallax.	Flaccidus.
Fallaciter, <i>s.</i>	Flagitiōsus.
Falsus.	Flagitiōse.
Familiāris.	Flagrans.
Familiariter.	Flagranter, <i>s.</i>
Famōsus.	Flebilis, <i>c.</i>
Fastidiōsus.	Florens.
Fastidiōse, <i>c.</i>	Floridus.
Favorabilis, <i>c.</i>	Fluxus, <i>c.</i>
Fecundus.	Fœdus.
Fecunde.	Fœde.
Felix.	Formidabilis, <i>c.</i>
Feliciter.	Formidolōsus.
Ferax.	Formōsus.
Feraciter, <i>c.</i>	Formōse, <i>c.</i>
Ferox.	Fortis.
Ferociter.	Fortiter.
Fertilis.	Fortunātus.
Fertiliter, <i>c.</i>	Fortunāte, <i>c.</i>
Fervens.	Fractus, <i>c.</i>
Ferventer, <i>s.</i>	Fragilis, <i>c.</i>
Fervidus.	Fragōse, <i>c.</i>
Festinanter.	* Fragrans, <i>s.</i>
Festivus.	Fraudulentus, <i>s.</i>
Festive, <i>c.</i>	Fraudulenter, <i>c.</i>
Festus.	Frequens.
Fidelis.	Frigidus.
Fideliter.	Frigide.
Fidenter.	Fructuōsus.
Fidus.	Frugālis.
Fide, <i>s.</i>	Frugaliter, <i>c.</i>

Fruticōsus.	Habīlis.
Fugātus, <i>c.</i>	Habītus.
Fugax.	Hilāris.
Fugacīter.	Hilāre, <i>c.</i>
Fulgens.	Hirsūtus, <i>c.</i>
Fulgenter, <i>c.</i>	Honestus.
Fundātus.	Honeste.
Funestus, <i>c.</i>	Honorātus.
Furax.	Honorāte.
Furacīter, <i>s.</i>	Honorifīcus.
Furens, <i>c.</i>	Honorifīce.
Furiōsus.	Horribīlis, <i>c.</i>
Fuscus, <i>c.</i>	Horrīdus, <i>c.</i>
Fusus, <i>c.</i>	Horrīde, <i>c.</i>
	Hospitālis.
Gelīdus.	Humānus.
Generōsus.	Humāne.
Generōse, <i>c.</i>	Humīdus.
Germānus, <i>s.</i>	Humīlis.
Glaber, <i>c.</i>	Humilīter, <i>s.</i>
Gloriōsus.	
Gloriōse.	* Ignārus, <i>s.</i>
Glutinōsus.	Ignāvus.
Gracīlis.	Ignāve, <i>c.</i>
Grandis.	* Ignītus.
Gratiōsus.	Ignobīlis.
Gratus.	Ignorabīlis, <i>c.</i>
Grate.	Ignoscens, <i>c.</i>
Gravis.	Ignōtus.
Gravīter.	Illecebrōsus, <i>c.</i>
Gypsātus, <i>s.</i>	Illiterātus, <i>s.</i>
Gulōse, <i>c.</i>	Illustris.

Illustrius, illustrissīme.	Impudenter, <i>c.</i>
Imbecillis.	Impūdens.
Imbecillīter, <i>c.</i>	Impudenter.
Imitabilis.	Impudīcus.
Immānis.	Impūne.
Immansuētus.	Impunītus, <i>c.</i>
Immatūre, <i>c.</i>	* Impurātus, <i>s.</i>
Immerīto, <i>s.</i>	Impūrus.
Immītis.	Impūre, <i>s.</i>
Immobilis, <i>c.</i>	Inæqualis.
Immoderātus.	Inamabilis, <i>c.</i>
Immoderāte, <i>c.</i>	Inānis.
Immundus.	Incautus.
Imparātus, <i>s.</i>	Incaute, <i>c.</i>
Impatiens, <i>s.</i>	Incertus.
Impatienter.	Incitātus.
Impedītus.	Incivilīter.
Impensus.	Inclēmens, <i>c.</i>
Impense.	Inclementer, <i>c.</i>
Imperiōsus.	Inclinātus, <i>c.</i>
Imperiōse.	Incolūmis.
Imperītus.	Incommōde.
Imperīte.	Incomptus, <i>c.</i>
Impetrabilis, <i>c.</i>	Inconsiderātus.
Implacabilīter, <i>c.</i>	Inconsiderāte, <i>c.</i>
Importūnus.	Inconstans.
Importūne.	Inconstanter, <i>s.</i>
Importuōsus, <i>s.</i>	Inconsulte, <i>c.</i>
Impōtens.	Incorruptus.
Impotenter.	Incorrupte, <i>c.</i>
Imprōbus.	Incredibilis, <i>c.</i>
Imprōbe.	Incultus, <i>c.</i>
Imprūdens.	Inculte, <i>c.</i>

Indēcens.	Infortunātus.
Indecenter.	Infrēquens.
Indignans, s.	Ingeniōsus.
Indignus.	Ingeniōse.
Indigne.	Ingens, c.
Indiligens, c.	Ingrātus.
Indiligenter, c.	Inhonestus.
Indoctus.	Inhumānus.
Indocte, c.	Inhumāne, c.
Indulgens.	Inimīcus.
Indulgenter.	Inimīce, s.
Industrie, c.	Inīquus.
Ineffīcax, c.	Inīque.
Ineptus.	Injucunde, c.
Inepte.	Injuriōsus, c.
Iners.	Injuriōse, c.
* Inerudītus, s.	* Injurius.
Inficētus, c.	Injustus.
Inficēte, s.	Injuste, s.
Infacundus, c.	Innōcens.
Infans.	Innocenter.
* Infecundus, c.	Inordinātus.
Infēlix.	Inquiētus.
Infensus.	Inquinātus.
Infense, c. [mus.	Insalubris.
Infērus, inferior, infī-	Insānus.
Infra, inferius.	Insāne, c.
Infestus.	Insatiabilis, c.
Infeste.	Inscītus.
Infidēlis.	Inscīte, s.
Infirmus.	Insidiōsus.
Inflātus, c.	Insidiōse, s.
Inflāte, c.	Insignis.

Insignīter, <i>c.</i>	Inverecundus.
Insignītus, <i>c.</i>	Invidiōsus.
Inspiciens.	Invidiōse, <i>c.</i>
Insōlens.	Invīsus.
Insolenter.	Invīte.
* Insperātus, <i>s.</i>	Invītus, <i>s.</i>
Insperāte, <i>c.</i>	Involūtus, <i>s.</i>
Instans, <i>c.</i>	* Ipse, ipsissīmus.
Instanter.	Iracundus.
Instructus.	Iracunde, <i>s.</i>
Instructe, <i>c.</i>	Irātus.
Insulsus, <i>s.</i>	Irāte, <i>c.</i>
Insulse.	Irrevocabīlis, <i>c.</i>
Intēger.	Irritātus, <i>c.</i>
Integre, <i>s.</i>	
Intempĕrans.	Jactans.
Intemperanter, <i>c.</i>	Jactanter.
Intemperātus.	Jejūnus, <i>c.</i>
Intensus.	Jejūne, <i>c.</i>
Intense, <i>c.</i> [mus.	Jocōse, <i>c.</i>
Internus, interior, intĕ-	Jucundus.
Interne, interius, intĕme.	Jucunde.
Intestabīlis, <i>c.</i>	Junctus.
Intolerabīlis, <i>c.</i>	Jurātus, <i>s.</i>
Intolĕrans.	Justus.
Intoleranter.	Juste.
Intorte, <i>c.</i>	Juvenīlis, <i>c.</i>
Intractabīlis, <i>c.</i>	Juvēnis, <i>c.</i>
Inusitātus, <i>c.</i>	
Inusitāte, <i>c.</i>	Laboriōsus.
Inutilis.	Laboriōse.
Inutilĕter.	Lætus.
Invalidus.	Læte.

Languīdus.	Libidinōsus.
Languīde.	Liberātus, <i>c.</i>
Lanuginōsus, <i>c.</i>	Licens, <i>c.</i>
Largus.	Licenter, <i>c.</i>
Large.	Licentiōsus, <i>c.</i>
Lascīvus.	Limātus, <i>c.</i>
Latus.	Limāte, <i>c.</i>
Late.	Limpīdus.
Laudabīlis, <i>c.</i>	Liquīdus.
Laudabilīter, <i>c.</i>	Liquīde, <i>c.</i>
Laudātus.	Litterātus.
Laudāte.	Litterāte, <i>c.</i>
Lautus.	Livīdus, <i>s.</i>
Laute.	Locuples.
Laxātus, <i>c.</i>	Longinquus, <i>c.</i>
Laxus.	Longinque, <i>c.</i>
Laxe.	Longus.
Lectus.	Longe.
Lecte.	Loquax.
Lenis.	Lucīdus.
Lenīter.	Lucīde.
Lentus.	Lucrōsus.
Lente.	Luctuōsus.
Lepīdus.	Luctuōse, <i>c.</i>
Lepīde.	Luculentus.
Levis, <i>c.</i>	Lutulentus, <i>c.</i>
Levīter.	Luxuriōsus.
Libens.	Luxuriōse, <i>c.</i>
Libenter.	
Liber.	Macer.
Libēre, <i>c.</i>	Madīdus, <i>c.</i>
Liberālis.	Magnificus.
Liberalīter.	Magnifice.

Magnopĕre.	Mirifĭcus, <i>c.</i>
Magnus, major, maxi- [mus, maximopĕre.	Miser.
Magis, maxĭme.	Misĕre.
Maledĭcens.	Miserabilis, <i>c.</i>
Malefĭcus, <i>s.</i>	Miserabilĭter, <i>c.</i>
Malevŏlens, <i>s.</i>	Miserĭcors, <i>c.</i>
Malignus.	Mitis.
Maligne, <i>c.</i>	Mite.
Malitiŏse.	Mobilis.
Malus, pejor, pessĭmus.	Moderātus.
Male, pejus, pessĭme.	Moderāte.
Manifestus.	Modestus.
Manifeste.	Modeste.
Mansuētus.	Modulātus.
* Mansuēte, <i>c.</i>	Modulāte, <i>c.</i>
Matūrus.	Molestus.
Matūre.	Moleste.
Memorabilis, <i>c.</i>	Mollis.
Memorātus, <i>s.</i>	Mollĭter.
Mendax.	Monstruŏsus, <i>s.</i>
Mendĭcus, <i>s.</i>	Morātĭm, <i>c.</i>
Mendŏsus, <i>c.</i>	Mordax.
Mendŏse, <i>s.</i>	Mordacĭter, <i>c.</i>
Merācus, <i>c.</i>	Morŏsus, <i>c.</i>
Merĭtus, <i>s.</i>	Morŏse, <i>s.</i>
Merĭto, <i>s.</i>	Mortālis, <i>s.</i>
Minax.	Multus, plus, plurĭmus.
Minacĭter, <i>c.</i>	Multum, plus, plurĭmum.
Minūtus.	Mundus.
Minūte.	Munifĭcus, <i>s.</i>
Mirabilis.	Munĭtus.
Mirabilĭter, <i>c.</i>	Munĭte, <i>c.</i>
	Muscŏsus, <i>c.</i>

Mutabilis.	Obedienter, <i>c.</i>
Nasutus.	Obesus, <i>s.</i>
Nefandus, <i>s.</i>	Obfirmatus, <i>c.</i>
Neglectus, <i>s.</i>	Obligatus, <i>c.</i>
Negligens, <i>c.</i>	Obscenus.
Negligenter.	Obscene.
Negotiosus, <i>c.</i>	Obscurus.
Nequam, nequior, ne-	Obscure.
Nequiter. [quissimus.	Obssequens.
Nervosus, <i>c.</i>	Obsequenter, <i>s.</i>
Nervose, <i>c.</i>	Observans.
Niger.	Observeranter, <i>s.</i>
Nitens, <i>c.</i>	Obsolatus.
Nitidus.	Obsolete, <i>c.</i>
Nobilis.	Obstinatus.
* Nobiliter, <i>s.</i>	Obstinate.
* Nominatus, <i>s.</i>	Obtusus, <i>c.</i>
Notabilis, <i>c.</i>	Occultus.
Notabiliter.	Occulte.
Notatus.	Occupatus.
Notus.	Ocyor, ocyssimus.
Novus, <i>s.</i>	Ociter.
Nove, <i>s.</i>	Oculatus, <i>s.</i>
Noxius, <i>c.</i>	* Oculissimus.
Noxiosus, <i>s.</i>	Odiosus.
Nudus, <i>c.</i>	Odoratus.
Numerosus.	Offensus, <i>c.</i>
Numerose.	Officiosus.
Nuper, nuperrime.	Officiose.
	Omissus, <i>c.</i>
	Onerosus.
Obaeratus, <i>c.</i>	Opacus.
Obediens.	Operosus.

Operōse, <i>c.</i>	Penetrālis, <i>c.</i>
Opīmus, <i>c.</i>	Penītus.
Opiniōsus, <i>s.</i>	Pensus, <i>c.</i>
Opportūnus.	Perdītus.
Opportūne.	Perennis, <i>c.</i>
Optabīlis, <i>c.</i>	Perfectus.
Optabīliter, <i>c.</i>	* Perfecte.
Optātus.	Perfidiōsus, <i>s.</i>
Opulentus.	Perfidiōse, <i>c.</i>
Opulente.	Periculōsus.
Ordinātus.	Periculōse.
Ornātus.	Perītus.
Ornāte.	Perīte.
Otiōsus.	Perjūrus, <i>s.</i>
	Perlucidus, <i>c.</i>
Pacātus.	Perniciōsus.
Pacāte, <i>c.</i>	Perniciōse, <i>c.</i>
Pallīdus.	Pernicīter, <i>c.</i>
Parātus.	Persēquens, <i>s.</i>
Parāte.	Persevērans.
Parcus.	Perseveranter.
Parce. [mus.	Perspectus, <i>s.</i>
Parvus, minor, minī-	Persuāsus, <i>s.</i>
Parvum, minus, min-	Pertīnax.
Patens. [īme.	Pertinacīter.
Patenter, <i>c.</i>	Perturbātus.
Patiens.	Pervagātus.
Patienter.	Perversus.
Pauci.	Pervīcax.
Pavidus.	Pervicacīter.
Pauper.	Pervulgātus.
Pauperius.	Pestīlens.
Pecuniōsus.	Petūlans.

Petulanter.	Præclārus.
Piger.	Præclāre, <i>s.</i>
Pigre, <i>c.</i>	Præfractus, <i>c.</i>
Pilōsus, <i>c.</i>	Præfracte, <i>c.</i>
Pinguis.	Prænobilis, <i>c.</i>
Pius, <i>s.</i>	Præpollens.
Pie, <i>s.</i>	Præsens.
Placabilis, <i>c.</i>	Præstabilis.
Placātus.	Præstans.
Placāte, <i>c.</i>	Præstanter, <i>s.</i>
Placīdus.	Pravus.
Placīde, <i>c.</i>	Prave, <i>s.</i>
Planus.	Pressus, <i>c.</i>
Plane.	Presse, <i>c.</i>
Plenus.	Pretiōsus.
Plene.	Pretiōse, <i>c.</i>
Plumbōsus, <i>s.</i>	Probabilis.
Polītus.	Probabiliter, <i>c.</i>
Polīte.	Probātus.
Pollenter, <i>c.</i>	Probus.
* Pollūtus. <i>c.</i>	Probe, <i>s.</i>
Ponderōsus.	Procax.
Populāris,	Procaciter.
Porrectus, <i>c.</i>	Procērus.
Portentōsus.	Procēre, <i>c.</i>
Portuōsus. [trēmus.	Proclivis, <i>c.</i>
Postērus, posterior, pos-	Procliviter, <i>c.</i>
Posterior, postrēmo,	Productus.
Potens. [postrēmum.	Producte, <i>c.</i>
Potenter.	Profligātus, <i>s.</i>
Potis.	Profluentem, <i>c.</i>
Potius.	Profundus.
Præcellens.	Profunde.

* Profūsus.	Pulcher.
Profūse.	Pulchre.
Projectus.	Punicōsus, c.
Prolixus, c.	Pumīlus.
Prolixe, c.	Purgātus.
Promīnens, c.	Purus.
Promptus.	Pure.
Prompte.	Putīdus.
Prōnus, c. [īme.	Putīde, c.
Prope, propius, prox-	Putus, s.
Propensus, c.	
Propense, c.	Quæsītus.
Propērans, c.	Quæstuōsus.
Properanter.	Quæstuōse.
Propinquus, c.	Quiētus.
Propīor, proxīmus.	Quiēte, s.
Prosper.	
Prospēre.	Racemōsus, s.
Protectus.	Ramōsus.
Protervus, c.	Rancīdus.
Proterve, c.	Rapax.
Provectus.	Rapīdus.
Providens.	Rapīde, c.
Providenter, s.	Rarus.
Prudens.	Rare.
Prudenter.	Recens.
Pudens.	Recenter, s.
Pudenter.	Recondītus, s.
Pudīcus.	Rectus.
Pudīce, c.	Recte.
Puerīlis, c.	Reductus, c.
Pugnax.	Refertus.
Pugnacīter.	Refūse.

Regālis.	Sæpe.
Religiōsus.	Sævus.
Religiōse.	Sæve.
Remissus.	Sagax.
Remisse, <i>c.</i>	Sagacīter.
Remōtus.	Salax, <i>s.</i>
Remōte, <i>c.</i>	Salsus.
Requiētus, <i>c.</i>	Salse.
Resinōsus, <i>s.</i>	Salūber.
Resolūtus, <i>c.</i>	Salubrīter.
Restrictus, <i>c.</i>	Salutāris.
Restrictē, <i>s.</i>	Sanabilis, <i>c.</i>
Retīnens, <i>s.</i>	Sanctus.
Retrāctātus, <i>c.</i>	Sancte.
Retractus.	Sanus.
Revērens.	Sane, <i>c.</i>
Reverenter.	* Sapīdus.
Ridiculōsus, <i>s.</i>	* Sapīde, <i>s.</i>
Ridicūlus, <i>s.</i>	Sapiens.
Rigīdus, <i>c.</i>	Sapienter.
Rigīde, <i>c.</i>	Satior.
Robustus.	Satius.
Rotundus.	Satur, saturior.
Rubens.	Saturātus, <i>c.</i>
Ruber.	Scaber, <i>c.</i>
Rubicundus, <i>c.</i>	Scelerātus.
Rufus, <i>c.</i>	Scelerāte.
Rugōsus, <i>c.</i>	Scelestus.
Rustīce, <i>c.</i>	Sciens.
	Scienter.
Sacer, <i>s.</i>	Scitus.
Sacrātus.	Scite.
* Sacrilēgus, <i>s.</i>	Scrupulōsus, <i>c.</i>

Scrupulōse.	Sincēre, <i>c.</i>
Secretus.	Sinuōse, <i>c.</i>
Secretō, <i>c.</i>	Socordīter, <i>c.</i>
Secundus.	Solers.
Secunde.	Solerter.
Secūrus, <i>c.</i>	Solidus, <i>s.</i>
Secūre, <i>c.</i>	Solīde, <i>c.</i>
Sedātus.	Sollicītus.
Seditiōsus, <i>s.</i>	Sollīcite.
Seditiōse.	Solūtus.
Seductus, <i>c.</i>	Solūte, <i>c.</i>
Segnis, <i>c.</i>	Sonans, <i>c.</i>
Segnīter, <i>c.</i>	Sordīdus.
Senex, senior.	Sparsus, <i>c.</i>
Separātīm, <i>c.</i>	Spatiōsus.
Sequax, <i>c.</i>	Spatiōse, <i>c.</i>
Sequior.	Speciōsus.
Sequius.	Speciōse.
Serēnus.	Spectātus.
Servans, <i>s.</i>	Spectāte, <i>s.</i>
Serus.	Spinōsus, <i>c.</i>
Sero.	Spissus.
Sevērus.	Spisse, <i>c.</i>
Sevēre.	Splendens, <i>c.</i>
Siccus.	Splendīdus.
Significans.	Splendīde.
Significanter.	Spoliātus.
Silvester.	Spurcus.
Similis.	Spurce.
Similiter.	Squalīdus, <i>c.</i>
Simplex.	Squalīde, <i>c.</i>
Simplicīter.	Stabīlis, <i>c.</i>
Sincērus.	Stabiliter, <i>c.</i>

Stercorātus, <i>s.</i>	Superbe. [mus.]
Sterīlis, <i>c.</i>	Supērus, superior, suprē-
Stolīdus.	Super, superior, suprēme
Stomachōsus, <i>c.</i>	[and suprēmum.]
Stomachōse, <i>c.</i>	Supīnus, <i>c.</i>
* Strenuus.	Surdus.
* Strictus.	Suspectus.
Strigōsus.	* Suspensus.
Studiōsus.	Suspiciōsus, <i>s.</i>
Studiōse.	Suspiciōse, <i>c.</i>
Stultus.	
Stulte.	Taciturnus.
Stupīdus, <i>s.</i>	Tardus.
Suavis.	Tarde.
Suavīter.	Tectus.
Subjectus, <i>c.</i>	Tecte, <i>c.</i>
Subjecte, <i>s.</i>	Tempērans.
Sublātus.	Temperanter, <i>c.</i>
Sublāte, <i>c.</i>	Temperātus.
* Sublestus.	Temperāte, <i>c.</i>
Sublīmis, <i>c.</i>	Tempestīvus, <i>c.</i>
Sublīme.	Tempestīve, <i>c.</i>
Sublimīter, <i>c.</i>	Tempēri, temperius.
Submissus, <i>c.</i>	Tenax.
Submisse, <i>c.</i>	Tenacīter, <i>c.</i>
Substrictus, <i>c.</i>	Tenebricōsus.
Subtilis.	Tener.
Subtilīter.	Tenēre.
Succensus.	Tensus, <i>c.</i>
Summisse, <i>c.</i>	Tenuis.
Sumptuōse, <i>c.</i>	Tenuīter.
Supērans, <i>c.</i>	Tepīdus.
Superbus.	Tepīde, <i>c.</i>

Teres, teretior.	Valde.
Terribilis.	Valens.
* Tersus, s.	Valenter, c.
Te-tātus, c.	Valīdus.
Teter.	Valīde.
Tetre.	Vanus.
Turbātus, c.	Vastus.
Turbīdus.	Vaste.
Turbulentus.	Vecors.
Turbulente, c.	Vegētus.
Turpis.	Vehēmens.
Turpīter.	Vehementer.
Tutus.	Velox.
Tute.	Velocīter.
	Vendibīlis, c.
Uberior, s.	Venenātus, c.
Uberius and uberrīme.	Venerabīlis.
Uterior, ultīmus.	Venōsus, c.
Ultra, ulterius, ultīme,	Ventōsus, s.
[ultīmo and ultīmum.	Venustus.
Umbrōsus.	Venuste.
Unctus, c.	Verax, c.
Unguinōsus, c.	Verbōsus.
Urbānus. .	Verbōse, c.
Urbāne, c.	Verecundus.
Usitātus.	Verecunde, c.
Usitāte, c.	Verisimīlis.
Utens, c.	Versūtus.
Utilis.	Verus.
Utiliter.	Vere.
	* Vestītus.
Vacuus, s.	Veternōsus, s.
Vafer, s.	Vetus, s.

Vetustus.

Vetuste.

Vicīnus, *c.*

Vigīlans.

Vigilanter.

Villis.

Vilīter.

Villōsus.

Vinōsus.

Violentus.

Violenter.

Virīdis.

Virīde.

Virilīter.

Vitiōsus.

Vitiōse.

Vivax.

Vivīdus, *c.*Vivīde, *c.*Vocabīlis, *c.*

Vocālis.

* Voluptuōsus, *s.** Voluptuōse, *s.*Vorax, *c.*

Vulgātus.

VERBA QUORUM PRÆTERITA ET
 SUPINA TIRONIBUS DIFFICUL-
 TATIS ALIQUID AFFERRE
 POSSUNT.

VERBS WHOSE PRETERITES AND
 SUPINES MAY PRESENT DIFFI-
 CULTIES TO BEGINNERS.

Abscendo, abscondi,
 absconditum, abscon-
 dère, *to hide.*

Adipiscor, adeptus
 sum, adipisci, *to acquire.*

Adolesco, adolēvi,
 adultum, adolescēre, *to
 grow up.*

Afflīgo, affixi, afflic-
 tum, affligēre, *to over-
 throw.*

Ago, egi, actum, agēre,
to conduct, to do.

Algeo, alsi, alsum, al-
 gēre. *to be cold.*

Allicio, allexi, allec-
 tum, allicēre, *to seduce,
 to attract.*

Allīdo, allīsi, allīsum,
 allidēre, *to come in con-
 tact with.*

Alo, alui, alitum and
 altum, alēre, *to nourish.*

Amicio, amicui, and
 amixi (*rare*), amictum,
 amicīre, *to cover, to
 clothe.*

Ango, anxī, angēre, *to
 choke, to suffocate.*

Annuo, annui, annu-
 ěre, *to accord, to consent
 to.*

Aperio, aperui, aper-
 tum, aperīre, *to open.*

Arceo, arcui, arcēre,
to ward off, to remove.

Arguo, argui, argū-
tum, arguēre, *to prove,*
to accuse.

Aspicio, aspexi, as-
pectum, aspiciēre, *to be-*
hold.

Aveo, avēre, *to desire*
eagerly.

Augeo, auxi, auctum,
augēre, *to increase.*

Bibo, bibi, bibitum,
bibēre, *to drink.*

Cado, cecidi, casum,
cadēre, *to fall.*

Cædo, cecidi, cæsum,
cædēre, *to strike, to cut.*

Caleo, calui, calescēre,
calēre, *to be warm.*

Cano, cecini, cantum,
canēre, *to sing.*

Capio, cepi, captum,
capēre, *to take.*

Carpo, carpsi, carp-
tum, carpēre, *to tear*
away.

Caveo, cavi, cautum,
cavēre, *to take care.*

Cedo, cessi, cessum,
cedēre, *to go, to give way.*

Censeo, censui, cen-
sum, censēre, *to think.*

Cerno, crevi, cretum,
cenēre, *to see.*

Claudo, clausi, clau-
sum, claudēre, *to shut.*

Coalesco, coalui, co-
alitum, coalēre and coal-
escēre, *to grow up.*

Cæpio, cæpi, cæptum,
cæpēre, *to begin.*

Coerceo, coercui, co-
ercitum, coercēre, *to con-*
fine, repress.

Collido, collisi, collī-
sum collidēre, *to dash*
against.

Colo, colui, cultum,
colēre, *to cultivate.*

Comminiscor, com-
mentus sum, commin-
isci, *to invent.*

Como, comsi and
compsi, comtum and
comptum, comēre, *to*
comb.

Comperio, compēri,
compertum, comperīre,
to discover, to learn.

Compesco, compescui,
compescēre, *to contain.*

Compingo, compēgi,
compactum, compin-
gēre, *to thrust, to drive.*

Concreresco, concrēvi,
concrētum, concrescēre,
to grow together.

Concupio, concupīvi, concupītum, concupēre, *to covet, to long for.*

Condo, condīdi, condītum, condēre, *to hide.*

Condio, condii, and īvi, condītum, condire, *to season.*

Confligo, conflīxi, conflictum, conflagere, *to fight.*

Congruo, congrui, congruere, *to come together.*

Consto, constīti, constātum and constītum, constāre, *to stop, to be, to cost.*

Consūlo, consului, consultum, consulere, *to consult.*

Consumo, consumpsi, consumptum, consumere, *to consume.*

Contingo, contīgi, contactum, contingere, *to arrive at, to attain.*

Coquo, coxi, coctum, coquere, *to cook.*

Corrigo, correxi, correctum, corrigere, *to chastise.*

Corripio, corripui, correptum, corripere, *to seize.*

Credo, credīdi, credītum, credere, *to believe.*

Creπο, crepui, crepītum, crepare, *to crackle, to resound.*

Cresco, crēvi, crētum, crescere, *to grow.*

Cubo, cubui and cubāvi, cubītum, cubare, *to lie in bed.*

Cudo, cudi, cusum, cudere, *to beat, to forge.*

Cupio, cupii and cupīvi, cupītum, cupere, *to desire.*

Curro, cucurri, cursum, currere, *to run.*

Do, dedi, dātum, dare, *to give.*

Decerno, decrēvi, decrētum, decernere, *to decide, to decree.*

Deferveo, defervui, defervere and defervescere, *to cease to boil.*

Deleo, delēvi, delētum, delere, *to efface, to destroy.*

Demo, demsi and dempsi, demtum and

demptum, demĕre, *to remove, withdraw.*

Deprimō, depressi, depressum, deprimĕre, *to depress, to sink.*

Descendo, descendi, descensum, descendĕre, *to descend.*

Desino, desivi and desii, desitum, desinĕre, *to cease.*

Desisto, destiti, destitum, de-istĕre, *to desist.*

Diligo, dilexi, dilectum, diligĕre, *to cherish.*

Dirimo, dirimi, dirantum and direptum, dirimĕre, *to part, to separate.*

Diripio, diripui, direptum, diripĕre, *to tear asunder.*

Diruo, dirui, dirutum, diruĕre, *to demolish, to destroy.*

Disco, didici, dictum (*rare*), discĕre, *to learn.*

Divido, divisi, divisum, dividĕre, *to divide.*

Doleo, dolui, dolitum, dolĕre, *to be in pain.*

Doceo, docui, doctum, docĕre, *to teach.*

Domo, domui, domitum, domāre, *to tame.*

Duco, duxi, ductum, ducĕre, *to lead.*

Duresco, durui, durĕre and durescĕre, *to grow hard.*

Edo, edidi, esum and estum, edĕre, *to eat.*

Edo, edidi, editum, edĕre, *to publish, to say.*

Elicio, elicui, elicitum, elicĕre, *to draw out.*

Elido, elisi, elisum, elidĕre, *to bruise, to grind.*

Eligo, elĕgi, electum, eligĕre, *to choose, to elect.*

Eluceo, eluxi, elucĕre, *to shine, to glitter.*

Emo, emi, emptum, emĕre, *to buy.*

Emungo, emunxi, emunctum, emungĕre, *to blow the nose.*

Enĕco, enecui, enecatum and enectum, enecāre, *to fill.*

Eruo, erui, erutum, eruĕre, *to draw out, to subvert.*

Evādo, evāsi, evāsum, evadĕre, *to go out, to escape.*

Excello, excellui, excellere, *to excel.*

Expergiscor, experrectus sum, expergisci, *to awake.*

Expleo, explēvi, explētum, explere, *to fill again.*

Explōdo, explōsi, explōsum, explodere, *to hiss, to disapprove.*

Exprīmo, expressi, expressum, exprimere, *to express.*

Exquīro, exquisīvi, exquisitum, exquirere, *to seek again, to enquire.*

Exsēro, exserui, exsertum, exserere, *to put forth.*

Exsilio, exsilii and exsilui, exsultum, exsilire, *to leap forth, to go out.*

Fallo, fefelli, falsum, fallere, *to deceive.*

Farcio, farsī, fartum, farcire, *to stuff, to fill.*

Fateor, fassus sum, fatēri, *to confess.*

Faveo, favi, fautum, favere, *to favor.*

Ferio, ferire, *to strike.*

Fero, tuli, latum, ferre, *to bear.*

Fido, fisis sum, fidere, *to confide.*

Figo, fixi, fixum, figere, *to fix, to plant.*

Findo, fidi, fissum, findere, *to cleave.*

Fingo, finxi, fictum, fingere, *to feign, to represent, to make.*

Flecto, flexi, flexum, flectere, *to curb, to bend.*

Fleo, flevi, fletum, flere, *to weep.*

Floreo, florui, florere and florescere, *to flourish.*

Fluo, fluxi, fluxum, fluere, *to flow.*

Fodio, fodi, fossum, fodere, *to dig.*

Foveo, fovi, fotum, fovere, *to inflame.*

Frango, fregi, fractum, frangere, *to break.*

Fremo, fremui, fremittum, fremere, *to tremble.*

Frendo and frendeo, frendere and frendere, *to gnash the teeth.*

Frico, fricui, fricatum and frictum, fricare, *to rub.*

Fruor, fructus and fructus sum, frui, *to enjoy.*

Fugio, fugi, fugitum, fugere, *to fly from.*

Fulcio, fulci, fultum, fulcire, *to prop, to stay.*

Fulgeo, fulsi, fulgere, *to shine, to brighten.*

Fundo, fudi, fustum, fundere, *to pour.*

Gemo, gemui, gemitum, gemere, *to groan.*

Gero, gessi, gestum, gerere, *to carry on, to produce.*

Gigno, genui, genitum, gignere, *to bring forth.*

Grador, gressus sum, gradi, *to walk, to advance.*

Hæreo, hæsi, hæsum, hære, *to stick, to hesitate.*

Haurio, hausii, haustum, haurire, *to draw up.*

Horreo, horruui, horrere and horrescere, *to stand on end.*

Ico, ici, ictum, icere, *to strike, to wound.*

Ignosco, ignovi, ignotum, ignocere, *to pardon.*

Impingo, impēgi, impactum, impingere, *to throw.*

Incido, incidi, incidere (*cado*), *to fall.*

Incido, incidi, incisum, incidere (*cedo*), *to cut.*

Incumbo, incubui, incubitum, incumbere, *to lie on, to exert oneself.*

Indulgeo, indulsi, indultum, indulgere, *to be indulgent toward.*

Ingruo, ingruui, ingruere, *to attack, to fall upon.*

Intueor, intuistis sum, intuēri, *to look with attention.*

Irascor, iratus, sum, irasci, *to get angry.*

Jaceo, jacui, jacere, *to lie down, to recline, etc.*

Jacio, jeci, jactum, jacere, *to throw, to cast.*

Jubeo, jussi, jussum, jubere, *to order.*

Juvo, juvi, jutum, juvare, *to aid.*

Labo, lapsus sum, labi, *to fall.*

Lædo, læsi, læsum,
lædere, *to wound.*

Lambo, lambi, lam-
bère, *to lick.*

Languéo, langui, lan-
guère, *to languish.*

Lateo, latui, latère, *to
hide.*

Lavo, lavi, lautum
and lotum, lavère and
laväre, *to wash.*

Lino, levi and livi,
litum, linère, *to smear,
to cover.*

Linguo, liqui, lin-
quère, *to leave.*

Luceo, luxi, lucère,
to shine.

Ludo, lusi, lusum, lu-
dère, *to play.*

Lugeo, luxi, luctum,
lugère, *to weep.*

Mando, mandi, man-
sum, mandère, *to chew.*

Maneo, mansi, man-
sum, manère, *to dwell.*

Medeor, medèri, *to
cure, to care for.*

Mergo, mersi, mer-
sum, mergère, *to plunge.*

Meto, messui, mes-
sum, metère, *to harvest.*

Metior, mensus sum,
metīri, *to measure.*

Metuo, metui, metū-
tum, metuère, *to fear.*

Misceo miscui, mix-
tum and mistum, mis-
cère, *to mix, to join.*

Misereor, misertus
sum, miserèri, *to have
pity.*

Mitto, misi, missum,
mittère, *to send.*

Mæreo, mæstus sum,
mærerè, *to afflict.*

Molo, molui, molū-
tum, molère, *to grind.*

Mordeo, memordi,
morsum, mordère, *to
bite.*

Moveo, movi, motum,
movère, *to move.*

Mulceo, mulsi, mul-
sum, mulcère, *to caress.*

Mulgeo, mulxi and
mulsi, mulctum and
mulsum, mulgère, *to
milk.*

Nanciscor, nactus
sum, nancisci, *to find.*

Neco, necui and ne-
cāvi, necātum and nec-
tum (*rare*), necäre, *to
kill.*

Necto, nexui, nexum,
nectère, *to knot.*

Negligo, neglexi, neglectum, negligēre, *to neglect.*

Nitor, nisus and nixus sum, niti, *to strive.*

Noceo, nocui, nocitum, nocēre, *to harm.*

Nosco, novi, notum, noscēre, *to know.*

Nubo, nupsi, nuptum, nubēre, *to marry.*

Oblino, līni, līvi, ēvi, oblītum, oblinēre, *to anoint.*

Oblīnio, oblinīvi, oblinīre, *to lay over, to erase.*

Obliviscor, oblītus sum, oblivisci, *to forget.*

Obsideo, obsēdi, obsessum, obsidēre, *to besiege.*

Obsoleo, obsolēvi, obsolētum, obsolēre and obsolescēre, *to be obsolete.*

Occūlo, ocului, occultum, oculēre, *to hide.*

Oleo, olui, olēre, *to spread an odor.*

Operio, operui, operum, operīre, *to cover.*

Ordior, orsus sum, ordīri, *to begin.*

Orior, ortus sum, orīri, *to be born.*

Paciscor, pactus sum, pacisci, *to treat.*

Pando, pandi, pansom and passum, pandēre, *to extend.*

Pango, panxi or pepigi, pactum, pangēre, *to fasten in.*

Parco, peperci and parsi (*old*), parcitum and parsum, parcēre, *to spare.*

Pareo, parui, paritum, parēre, *to obey.*

Pario, pepēri, partum, parēre, *to bring forth.*

Pasco, pavi, pastum, pascēre, *to nourish.*

Pateo, patui, patēre and patescēre, *to be open, evident.*

Pāveo, pāvi, pavēre, *to be afraid.*

Pecto, pexi and pexui, pexum and pectitum, pectēre, *to comb.*

Pello, pepūli, pulsum, pellēre, *to push, to strike.*

Pellicio, pellexi, pellectum, pellicēre, *to attract.*

Pendeo, pependi, pendēre, *to hang, to be suspended.*

Pendo, pependi, pen-sum, pendēre, *to weigh.*

Percello, percūli, perculsum, percellere, *to strike.*

Percutio, percussi, percussum, percutere, *to beat.*

Perdo, perdīdi, perdītum, perdere, *to lose.*

Peto, petii, and petīvi, petītum, petere, *to seek, to ask.*

Pingo, pinxi, pictum, pingere, *to paint.*

Pinso, pinsui, pinsum, pinsītum and pistum, pinsere, *to grind, to pound.*

Plaudo, plausi, plausum, plaudere, *to applaud.*

Plecto, plectere, *to whip, to punish.*

Polio, polīvi and polii, politum, polire, *to polish.*

Polleo, pollere, *to be powerful.*

Polluo, pollui, pollūtum, polluere, *to spoil.*

Pono, posui, positum, ponere, *to rest, to place.*

Posco, poposci, poscītum, poscere, *to ask.*

Poto, potāvi, potātum and potum, potare, *to drink.*

Præsto, præstiti, præstītum and præstātum, præstare, *to surpass, to excel.*

Prandeo, prandi, pransum, prandere, *to breakfast.*

Premo, pressi, pressum, premere, *to press.*

Prodo, prodīdi, prodītum, prodere, *to discover.*

Proficiscor, profectus sum, proficisci, *to depart.*

Promo, promsi and prompsi, promptum and promptum, promere, *to draw from.*

Proripio, proripui, proreptum, proripere, *to take off, to drag along.*

Pungo, pupūgi and punxi, punctum, pungere, *to prick, to sting.*

Putreo, putrui, putrēre
and putrescēre, *to rot.*

Quæro, quæsīvi, quæsītum, quærēre, *to seek.*

Quatio, quassum, quātēre, *to shake.*

Queror, questus sum, queri, *to complain.*

Quiesco, quiēvi, quiētum, quiescēre, *to rest.*

Rado, rasi, rasum, radēre, *to scrape off.*

Rapio, rapui, raptum, rapēre, *to bear away.*

Recīdo, recīdi, recāsum, recidēre (*cado*), *to relapse.*

Recīdo, recīdi, recīsum, recidēre (*cædo*), *to cut, to cut off.*

Reddo, reddīdi, reddītum, reddēre, *to give back.*

Refello, refellēre, *to refute.*

Rego, rexi, rectum, regēre, *to reign.*

Reminiscor, reminisci, *to recollect.*

Repo, repsi, reptum, repēre, *to crawl.*

Reor, ratus sum, rēri, *to think, to believe.*

Resipio, resipui, resipēre and resipiscere, *to feel.*

Respicio, respexi, respectum, respicēre, *to look at.*

Respondeo, respondi, responsum, respondēre, *to answer.*

Respuo, respui, respuēre, *to reject, to repel.*

Retundo, retūdi, retūsum and retunsum, retundēre, *to blunt, to repulse.*

Rideo, risi, risum, ridēre, *to laugh.*

Rigeo, rigui, rigēre and rigescēre, *to freeze.*

Rodo, rosi, rosum, rodēre, *to gnaw.*

Rumpo, rupi, ruptum, rumpēre, *to break, to separate.*

Ruo, rui, ruītum and rutum, ruēre, *to rush forth, to fall down.*

Salio, salii and salui, saltum, salire, *to jump.*

Sallio, salii and salīvi, salītum, salire and sallire, *to salt.*

Sancio, sanxi, sancī-
tum and sanctum, sanc-
īre, *to establish, to sanc-*
tion.

Sapio, sapīvi and sa-
pui, sapēre, *to have a rel-*
ish, to be wise.

Sarcio, sarci, sartum,
sarcīre, *to piece, to repair.*

Satāgo, satēgi, satac-
tum, satagēre, *to satisfy.*

Scindo, scidi, scissum,
scindēre, *to cleave.*

Scisco, scivi, scitum,
sciscēre, *to decree, to de-*
cide.

Seco, secui, sēctum,
secāre, *to cut, to cut off.*

Sedeo, sedi, sessum,
sedēre, *to sit down.*

Senesco, senui, se-
nēre and senescēre, *to*
grow old.

Sentio, sensi, sensum,
sentīre, *to perceive, to*
think, to feel.

Sepelio, sepelii and
sepelivi, sepultum, sepe-
lire, *to bury.*

Sepio, sepsi, septum,
sepīre, *to surround.*

Sero, sēvi, sātum, se-
rēre, *to sow.*

Sero, serui, sertum,
serēre, *to interlace.*

Serpo, serpsi, serp-
tum, serpēre, *to creep.*

Sido, sidi and sedi,
sessum, sidēre, *to sit*
down.

Singultio, singultīre,
to sob, to groan.

Sino, sivi, situm, si-
nēre, *to permit.*

Sisto, stiti, statum,
sistēre, *to stop.*

Soleo, solitus sum, so-
lēre, *to be accustomed.*

Solvo, solvi, solūtum,
solvēre, *to untie, to break.*

Sono, sonui, sonitum,
sonāre, *to sound, to ring.*

Sorbeo, sorbui, sorp-
tum, sorbēre, *to swallow.*

Sperno, spreui, spre-
tum, spernēre, *to despise.*

Splendo, splendui,
splendēre, *to shine, to*
glisten.

Spondeo, sponondi,
sponsum, spondēre, *to*
solemnly promise.

Spuo, spui, sputum,
spuēre, *to spit.*

Sto, stēti, stātum,
stāre, *to stand.*

Sterno, stravi, stratum, sternere, *to spread.*

Sterto, stertui, stertere, *to snore.*

Strepo, strepui, strepitum, strepere, *to resound.*

Strideo, stridere, *to re-echo, to resound.*

Stringo, strinxi, strictum, stringere, *to bind, to draw together.*

Struo, struxi, structum, struere, *to construct.*

Studeo, studui, studere, *to study.*

Suadeo, suasi, suasum, suadere, *to persuade.*

Sugo, suxi, suctum, sugere, *to suck.*

Sumo, sumsi and sumpsit, sumptum, sumere, *to take.*

Surgo, surrexi, surrectum, surgere, *to rise.*

Tabeo, tabui, tabere, *to melt away.*

Taceo, tacui, tacitum, tacere, *to be silent.*

Tango, tetigi, tactum, tangere, *to touch.*

Tego, texi, tectum, tegere, *to cover.*

Texo, texui, textum, texere, *to weave.*

Temno, temsi and tempsi, temtum and temptum, temnere, *to despise.*

Tendo, tetendi, tentum, tensum, tendere, *to stretch out.*

Teneo, tenui, tentum, tenere, *to hold.*

Tergeo and tergo, tersi, tersum, tergere and tergere, *to rub, to clean.*

Tero, trivi, tritum, terere, *to grind, to pound.*

Timeo, timui, timere, *to fear.*

Tingo, tinxi, tinctum, tingere, *to dye.*

Tollo, sustuli, sublatum, tollere, *to bear away.*

Tondeo, totondi, tonsum, tondere, *to shear.*

Tono, tonui, tonitum, tonare, *to thunder.*

Torpeo, torpui, torpere, *to be torpid.*

Torqueo, torsi, torsum and tortum, torquere, *to twist.*

Torreo, torrui, tostum, torrere, *to dry, to roast.*

Traho, traxi, tractum, trahere, *to draw.*

Transilio, transilivi, transilii and transilui, transultum, transilire, *to leap.*

Tremo, tremui, tremere, *to tremble.*

Trudo, trusi, trusum, trudere, *to shove forward.*

Tueor, tuŕtus sum, tueri, *to consider, to protect.*

Tundo, tutudi, tunsom and tusum, tundere, *to strike.*

Turgeo, tursi, turgere, *to swell.*

Ulciscor, ultus sum, ulcisci, *to avenge.*

Ungo, unxi, unctum, ungere, *to anoint.*

Uro, ussi, ustum, urere, *to burn.*

Urgeo, ursi, ursum, urgere, *to urge, to press.*

Utor, usus sum, uti, *to use.*

Valeo, valui, valere, *to be strong, well.*

Veho, vexi, vectum, vehere, *to draw.*

Vello, velli and vulsi, vulsum, vellere, *to draw forth.*

Vendo, vendidi, venditum, vendere, *to sell.*

Veneo, venii and venivi, venitum, venire, *to be sold.*

Verro, verri, versum, verrere, *to sweep off.*

Verto, verti, versum, vertere, *to turn.*

Vescor, vesci, *to feed on.*

Veto, vetui, vetitum, vetare, *to forbid.*

Video, vidi, visum, videre, *to see.*

Vinco, vici, victum, vincere, *to conquer.*

Vincio, vinxi, vincitum, vincire, *to tie, to knot.*

Viso, visi, visum, visere, *to examine, to visit.*

Vivo, vixi, victum, vivere, *to live.*

Volo, volui velle, *to wish.*

Volvo, volvi, volutum, volvere, *to turn round.*

Vomo, vomui, vomitum, vomere, *to vomit.*

Voveo, vovi, votum, vovere, *to vow, to make a vow.*

DE RATIONE INTERROGANDI ET RE-
SPONDENDI PRÆCEPTA
QUÆDAM.

GRAMMATICAL CONSTRUCTION OF
QUESTION AND ANSWER.

I.—QUESTIONS.

1. There are two kinds of questions: the direct and the indirect. The indirect question is always expressed by a subordinate proposition. In the sentences: *Tell me who you are, I wish to know what he is doing*, WHO YOU ARE, WHAT HE IS DOING, are indirect questions. The direct question is put thus: WHO ARE YOU? WHAT IS HE DOING?

‡ 1.—DIRECT QUESTIONS.

2. The following pronouns and adverbs are often used in direct questions: *Quis, quisnam ecquis, ecquisnam*,¹ *uter*, for two persons or things;

¹ *Ecquis, ecquisnam, ecquo, ecquando*, expect an affirmative answer.

Quid, subject or object of a verb of asking, is used alone or is followed by a substantive in the nominative, the accusative, or the genitive case. *Quid tibi videtur?* (Cic.) *How*

qualis, for quality; *quantus*, *quantum*, *quam*, for dimensions, quantity; *quanti*, for price, value; *quanto*, in comparisons; *quot*, *quoties*, *quotus*, *quoteni*, *quotuplex*, *quotuplus*, for number; *cujus*, for possession; *cujas*, for country; *ubi*, *quo*, *ecquo*, *unde*, *qua*, *quorsum*, *quorsus*, *utro*, *utrobi*, *utrubi*, for place; *quando*, *ecquando*, *quamdiu*, *quamdudum*, for time; *cur*, *quare*, *quamobrem*, *quin*, for cause, motive; *quomodo*, *quemadmodum*, *ut*, *qui*,² for manner and instrument.

Quis hic loquitur? Ter.

Who speaks here?

Qui tu es homo? Ter.

Who are you?

Quis hic est homo? Ter.

Who is this man here?

Quænam audiam?

What am I to hear?

does it look to you? Quid tibi nomen est? (Plaut.) What is your name? Quid tu hominis es? (Tér.) What man art thou? Quod is always followed by a substantive in the same case. Quid scelus commisit? What crime has he committed? Interrogative pronouns are used only with nouns which are expressed, in the cases which have the same form for the masculine and neuter. Thus we say: Cui rei studes? de qua re loqueris? and not Cui studes? de quo loqueris?

² With *how*, *why*, in Latin, we always employ in prose a personal mood, as *Cur Simulas? (Tér.) Why dissimulate? Cur me excrucio? (Cic.) Why torment me?*

Quidnam incepturus est?

Ter.

What is he to undertake?

Quid tibi vis? Quid feci?

What do you wish? What have I done?

Quid est? Quid rides? Quid taces?

What is it? Why laugh? Why silent?

Ex duobus uter dignior?

Quint.

Which is the worthier?

Quanti emisti?

Ter.

How much have you paid for it?

Hora quota est?

Hor.

What time is it?

Cujum pecus?

Vir.

Whose flock?

Cujates estis?

Plaut.

From what country are you?

Ubi vidisti? Ubi quæram?

Ter.

Where have you seen it? Where shall I seek it?

Quo hinc te agis?

Ter.

Whither are you going?

Unde egreditur? Unde id scis? Ter.
Whence does he depart? Whence did you learn that?

Quorsum hæc pertinent? Cic.
What is the drift of this talk?

Quando gentium? Plaut.
When then?

Quandiu nos eludet? Cic.
How long shall he make sport of us?

Cur simulas igitur? Quin taces? Ter. ✓
Why dissimulate? Why are you not silent?

Quamobrem id non facis? Ter.
Why do you not do this?

Ut vales? Qui sciam? Ter.
How do you do? How may I know it?

Mæcenas quomodo tecum? Hor.
How is it with you, Mæcenas?

3. When the pronouns and adverbs just enumerated are not used, the particles *ne*, *an*, *numquid*, *numnam*, *nonne*, *annon*, *utrum*, may be employed.

When the answer to a question is doubtful, *ne* or *an* is used; *ne* is always placed after a word,

and *an* ordinarily begins a subordinate proposition.¹

Novistine Euclionem? Plaut.

Do you know Euclion?

Obsecro, an non civis est? Ter.

Tell me, I pray you, is he a citizen?

4. If the answer expected is to be negative, *num*, *numquid*, *numne*, *numnam*, are used, in the beginning of the sentence.²

Num cadit in virum bonum mentiri? Cic.

Is it permitted a good man to lie?

Numquid vos duas habetis patrias? Cic.

Have you two countries?

Numne Deum ipsum vidistis? Cic.

Have you seen God?

5. If the answer expected is to be affirmative, *nonne*, *annon*, *nihilne*, are used.

Nonne id satis erat? Ter.

Was not that enough?

¹ *An* and *annon* serve to announce the second part of an interrogation which has two members, and correspond to *or*. They begin a proposition which stands as an explanation or as an answer to another; we could not say *an novisti Euclionem?*

² *Numquid* is stronger than *num*.

Pater ejus rediit, annon?

Ter.

Has his father returned or not?

Nequidquam liberum te dicis, annon est metus
omnis servitus? Cic.

*In vain do you call yourself free; is not every fear a
bondage?*

6. When the question regards two things or two persons, *utrum* or *ne* is used in the first member, and *an* before the second.¹

Guatulerne tibi, an timeam?

Cic.

Should I congratulate, or should I fear you?

Uter popularis est tunc, an ego?

Cic.

Who of the two is popular, you or I?

Utrum ea vestra, an nostra culpa est?

Is it your fault or ours?

Utrum taceam, an prædicem?

Ter.

Should I remain silent, or should I speak?

¹ *Ne, utrum*, are sometimes understood: *Eloquar an si-
leam?* (Virg.) *Shall I speak or shall I remain silent?* *Non
mihi respondes?* (Ter.) *You do not answer me?*

Ne is always used after a word.

An is sometimes replaced by *ne*: *Justitiæne prius mirer
belline laborum* (Hellen. p. labores)? (Virg.) *Must I rather
admire thy justice than thy martial deeds?* *Quid refert
clamne palamne roget?* (Tib.) *What matters it whether he ask
in secret or openly?*

7. When we ask whether a thing exists or not, whether an event has taken place or not, the sentence is expressed as a simple affirmation, *necne* or *annon* being placed at the end.

Sunt haec tua verba necne? Cic.

Are these your words or not?

Bellum indicimus annon? Cic.

Shall we declare war or not?

Pater ejus rediit, annon? Ter.

Has his father returned or not?

§ 2.—INDIRECT QUESTIONS,

8. In indirect questions, as in direct, the pronouns and adverbs *qui*, *qualis*, *cur*, etc., are used.¹

¹ Indirect questions generally follow the verbs *scire*, *nescire*, *ignorare*, *quaerere*, *interrogare*, *videre*, *deliberare*, *dijudicare*, *decernere*, etc. The relative pronoun should not be confounded with the interrogative pronoun. The relative pronoun has an antecedent expressed or understood, and is construed with the indicative; the interrogative pronoun is always followed in indirect questions by the subjunctive. Thus, *Scio quae tu nescis* signifies *I know things which you do not know*, while *Scio quae tu nescias* signifies *I know what the things are which you do not know*. Likewise, *Dicam tamen quod sentio* signifies *I will tell nevertheless that which (id quod) I think, the thing which I think*, and *Dicam tamen quid sentiam*, *I will tell nevertheless (what?) what I think, what my thought is, what thing I think*. *Quid sentiam* is here the object of the verb *dicam*.

Nescio quid egeris. Cic.

I know not what you have done.

Quis ego sim cognosces. Sall.

You know who I am.

Ausulto, loquere quid velis. Ter.

I listen, say what you will.

Quid est causae cur repudietur?

What reason is there for rejecting him?

9. When these adverbs and pronouns are not used, *ne, num, an, nonne, annon, utrum*, etc., are used instead. If the interrogative sentence consists of but one member, *ne, num*, and sometimes *an* may be used.

Quaeritur idemne sit pertinacia et perseverantia.

[Cic.

It is asked if obstinacy and perseverance are one and the same thing.

Quaeritur an siccari palus Pomptina possit. Quint.

It is asked if the Pontine marshes can be drained.

Interrogavit bove an esset latior. Phaed.

She asked if she was not larger than the ox.

10. If the question has several members, *utrum*, *ne*, *num* are used in the first member, and *an* at the beginning of the others.¹

Quis scire possit unusne mundus sit, an plures?
[Cic.]

Who can tell whether there be one or many worlds.

Quaero a te utrum illa verba an portenta sint?
[Cic.]

Tell me are these simple words or prodigies?

11. If the interrogation refers to the existence or to the non-existence of a thing, *necne* or *annon* is used.

Dii utrum sint necne sint quaeritur. Cic.

It is asked whether or not the gods exist.

¹ *Utrum*, *ne*, *num* are sometimes understood: *Stellarum numerus par an impar sit incertum est* (Cic.). *We know not if the number of the stars be odd or even.*

An is sometimes replaced by *ne*: *Hominibus prodesse natura jubet; servi liberine sint, quid refert?* (Cic.) *Nature imposes on us the duty of assisting men; what matters it whether they be slaves or freemen?*

An is repeated before every proposition when there are several of them: *Quaeritur an atomorum concursu mundus sit effectus, an Providentia regatur, an sit aliquando casurus* (C.)—*An, anne* are often used for *aut*: *Postulo mihi respondeat, qui sit iste verutius: mercator, an arator, an pecuarius?* (Cic.) Sometimes the meaning of the sentence demands *aut*: *An, ille, tempus aut in poetis evolvendis, aut in musicis contereret* (Cic.).

§ 3.—THE VERB IN QUESTIONS.

12. In indirect questions the verb is always put in the subjunctive:¹ in direct questions it is put in the indicative.

In direct questions the verb is put in the subjunctive: 1st. When the tense is conditional: *Quem te appellem?* (Cic.). *How should I call you?* — *Utrum plus aestimemus pecuniam Pyrrhi, an continentiam Fabricii?* (Cic.). *Which should we esteem the more, the treasures of Pyrrhus or the disinterestedness of Fabricius?* 2nd. When there arises an idea of doubt, of possibility: *Quid faciam?* *Quid facerem?* (Cic.) *What am I to do?* *What could I do?*

II.—ANSWERS.

Answers to questions are made in Latin, as in English, by a noun, an adjective, a pronoun, a verb, an adverb, or by a combination of some of these parts of speech. Ellipses are frequent in answers to questions, and they should be always taken into consideration when we construe the words expressed.

1.—THE NOUN, ADJECTIVE, AND PRONOUN IN ANSWERS.

Qui vocare?—Geta.

Ter.

What is your name?—Geta.

¹ *Nescio quis* stands for *aliquis* and the verb which follows is put in the indicative.

Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.
Some evil eye or other bewitches my tender lambs.

Ecquis hic est?—Ego sum, Chremes. Ter.
Who is this?—It is I, Chremes.

Quid meritus es?—Crucem (*meritus sum*). Ter.
What have you deserved?—The cross.

Ubi vidisti illam?—In via (*vidi illam*). Ter.
Where did you see her?—On the street.

Ubi ea est?—Domi, apud me. Ter.
Where is she?—In my house at home.

Quanti emisti?—Viginti minis (*emi*). Ter.
How much did you pay for it?—Twenty pounds.

Abiitne solus?—Solut (*abiit*). Ter.
Did he depart alone?—Alone.

Audivistine?—Omnia (*audivi*). Ter.
Have you heard?—Everything.

2.—THE VERB AND PARTICIPLE IN ANSWERS.

Estne Simo intus?—Est (*intus Simo*). Ter.
Is Simon in?—He is.

Estne frater intus?—Non est (*frater intus*). Ter.
Is my brother in?—He is not.

Virgo cuja est?—Nescio. Ter.

Whose daughter is she?—I know not.

Numquid meministi?—Id quæro. Ter.

Do you not recollect it?—I am trying to.

Civis Glycerium est?—Ita prædicant. Ter.

Is Glycerium a citizen?—They say that she is.

Detraxitne tibi vestem?—Factum (est hoc). Ter.

Has he carried away your clothes?—Yes.

Quid ille, quæso?—Perditus (sum, dixit). Ter.

What did he say, tell me?—I am lost.

3.—THE ADVERB IN ANSWERS.

Norasne eum prius?—Non (eum noram). Ter.

Did you know him before?—No.

Pro te huc deductus est?—Ita (deductus est). Ter.

Was he conducted hither instead of you?—Yes.

Intellexistine?—Probe (intellexi). Ter.

Did you understand it?—Very well.

Aperte visne loqui?—Sane quidem. Ter.

Do you wish me to speak clearly?—Yes, certainly.

Numquid vis?—Etiam (*volo*). Ter.

Do you wish anything?—Yes.

Num pudet vanitatis?—Minime (*pudet*). Ter.

Do you not blush at your levity?—No.

Mene quærit?—Verum. Ter.

Is he looking for me?—Yes.

4.—ANSWERS TO QUESTIONS MADE WITH *Qualis*, *Quantus*, ETC.

<i>Qualis?</i>	Bonus, peritus, imperitus, etc.
<i>Quantus?</i>	Parvus, longus, brevis, etc.
<i>Quot?</i>	Unus, duo, tres, quatuor, etc.
<i>Quotus?</i>	Primus, secundus, tertius, etc.
<i>Quoties?</i>	Semel, bis, ter, quater, aliquoties, etc.
<i>Quoteni?</i>	Singuli, bini, terni.
<i>Quotuplex?</i>	Simplex, duplex, triplex, etc.
<i>Quotuplus?</i>	Simplus, duplus, triplus, etc.
<i>Quotennis?</i>	Biennis, triennis... Anniculus, bimus, trimus, quadrimus.
<i>Cujus?</i>	Meus, tuus, suus, noster, vester, <i>or the genitive of a noun</i> : Cujum pecus? Meum <i>or</i> Ægonis.
<i>Cujas?</i>	<i>Names of country, of sect, of fam- ily</i> : Italus, Romanus, Stoicus.
<i>Ubi?</i>	Ibi, hic, istic, illic, ubique, ibi- dem, alibi, nusquam, alicubi, usquam, foris, etc.

<i>Quo?</i>	Eo, huc, istuc, illuc, quovis, quolibet, eodem, alio, aliquo, quoquam, quopiam, foras, etc.
<i>Unde?</i>	Inde, hinc, istinc, illinc, undique, indiedem, aliunde, aliunde, cœlitus, etc.
<i>Qua?</i>	Ea, hac, istac, illac, qualibet, eadem, aliqua, usquequaque, recta, dextra, etc.
<i>Quorsum?</i>	Sursum, deorsum, introrsum, aliorum, etc.
<i>Utro?</i>	Utroque, utroque versus, neutro, etc.
<i>Utrobi? utrubi?</i>	Utrobique, neutribi, etc.
<i>Quando?</i>	Hodie, heri, cras, nudiis, tertius, perendie, pridie, postridie, mane, vespere, noctu, interdium, etc.
<i>Quandiu?</i>	Aliquandiu, diu, tandiu, semper, paulisper, parumper, etc.
<i>Quantopere?</i>	Magnopere, valde, omnino, partim, etc.
<i>Quantum?</i>	Aliquantum, multum, parum, paulum, plus, minus, etc.
<i>Quatenus?</i>	Hactenus, eatenus, magis, satis, nimium, etc.
<i>Quomodo?</i>	Sic, ita, item, pariter, gratis, frustra, etc.

VARIÆ COLLOQUENDI FORMULÆ.

DIFFERENT FORMS OF CON- VERSATION.

1.

FOR GREETING.

Good-day.—Good-day.

Good-day, John —And
you, Paul.

Good-day, my good fel-
low, good-day my
dear Curculion.

I am glad to see you
well.—I know that,
what is going on?

We rejoice in seeing
you well.

To greet anybody.

To greet one another.

How-do-you-do?

I wish you good-day.

He came to pay me his
respects.

AD SALUTANDUM.

Salve.—Salve et tu.

Salve Joannes.—Et tu
Paule.

O salve, bone vir, Cur-
culio exoptāte, salve.

Venire te salvum vo-
lūpe est.—Credo, quid
agitur?

Salvum te advenire gau-
dēmus.

Aliquem salutāre ; salū-
tem alicui dicere,
dare, ferre.

Consalutāre inter se.

Salvus sis.

Multam tibi salūtem im-
pertio.

Venit ad me salutātum.

Give my regards to Peter.	Petro meis verbis salūtem adscribe.
He has sent me his regards through you.	A te mihi salūtem dixit.
Give him my regards.	Salvēre illum jube meo nomīne.
Cicero sends his regards.	Salvēre te jubet Cicēro.
My son Cicero wishes to be remembered to you.	Salvēbis a meo Cicerōne.
He greets you with his best wishes.	Impertit tibi multum salūtis.
After interchanging greetings I set about my studies.	Ubi salutatio defluxit, littēris me imolio.
Good-bye, farewell.	Vale, multum vale, bene vale.

2.

CONCERNING THE
HEALTH.

DE VALETUDINE.

How are you getting along?	Ut vales?
Have you been well all the time?	Usque valuisti?
What is your ailment?	Quis te morbus habet?
How did you contract that disease?	Unde istum morbum contraxisti?
I am well.	Bene mihi est.
I am a little better.	Melius, meliuscūle mihi est.

I am not yet well.	Non plane a morbo con- valui.
I am not very well.	Ninus belle me habes.
I never felt better.	Sic valeo ut nunquam melius.
How is your brother? is he well?	Quid frater? salvus est?
How is he? what is he doing?	Ut valet? quid agit?
Is everyone well at home?	Rectene apud vos? Ut valetur domi vestræ
He is well.	Est ipsi recte; belle se habet; recte valet.
He is not well.	Minus valet.
My father is well.	Pater commōda utitur valetudīne.
He is in good health.	Valetudīne optīma est affectus.
He has the fever.	In febrim incīdit.
He is subject to the fever.	Proclīvis ad febrim.
The fever has entirely left him.	Febris ex toto quiēvit, evāsit.
I have no desire to vomit.	Nausea plane abiit.
I have the colic, the gout, the <i>podagra</i> .	Ex intestīnis, ex renī- bus, podāgra labōro.
He has the nose bleed.	Sanguis ei narībus ma- nat, fluit. Narībus sanguīnem emittit.
He has sore eyes.	Labōrat ex oculis.
My tooth aches.	Dens dolet, dolōres mo- vet.

He has fainted.	Defecit eum animus.
He is cured of his sore eyes.	Ab oculis valet.
He is a little better.	Meliuscūle est.
His health was very poor.	Perdīta erat valetudīne; illi erat infirma valetudo.
He is sick.	Tenet eum morbus; agrōtat; morbo laborat.
He is very sick abed.	Æger gravi morbo decumbit.
He has fallen sick.	In morbum delapsus est, morbo correptus est.
His sickness becomes worse.	Ingravescit morbus.
He suffers a great deal from the gout.	Magnas articulōrum dolōres habet.
To take care of the health.	Valetudīni consulere servire.
To recover from a sickness.	Emorbo emergere, recreari; a morbo recreari.

3.

TO GO, TO PART.

Where are you going?
 I was going to see you.
 Where were you going from here? — Nowhere; I know not where to go.

IRE, PROFICISCI.

Quo te agis?
 Ad te ibam.
 Quo te hinc agis? quo tibi est iter? — Nusquam; nescio quorsum eam.

Whither are you going? what way are you going?	Quo tendis? quo te pe- des ducunt? quor- sum is?
Where are you going in such a hurry?	Quo te rapis? quo te corrĭpis, prorĭpis?
Where are you going? I am going home.	Quo te capessis?—Ca- pesso me domum.
Where are you running?	Quo cursum, gradum corrĭpis?
Wait awhile.	Paulisper mane.
Wait a minute.	Opperĭre me parumper.
I will return immedi- ately.	Ego mox huc revertor.
I have been waiting a long time.	Jamdūdum expecto.
I do not know the way.	Non novi viam.
What road shall I take?	Quam viam insistam?
Did he go this way or that way?	Hac aut illac iter insti- tuit?
Which road did he take?—That to Paris.	Quam tenet cursum?— Lutetiam versus in- tendit.
Go your way; continue as you have begun.	Perge viam; perge quo cœpisti.
Let me go.	Amitte me.
Go, I am not prevent- ing you.	Transi, nihil te moror.
Make haste and go there.	Matūra illuc ire.
Leave this place.— Wherefore?	Egredĕre hinc.—Quam- obrem?
Leave my presence.	Apāge te a me.

Begone hence.	Te hinc amove; facesse hinc; istinc recede.
Depart as quickly as you can.	Facessite hinc ocyus; vos hinc ocyus amolimini.
Get thee gone; with all speed.	Hinc avola; abi quamprimum; move te ocius.
Do you still linger? Are you here yet?	At etiam restitas, cessas? Etiam nunc hic stas?

4.

TO COME, TO RETURN.

VENIRE, REDIRE.

Whence come you?

Unde advēnis.

I come from the judge's office.

A iudice venio.

I will come presently.

Quam mox veniam.

I often come to the Senate.

Veni frequens in senatum.

We arrived a long time ago.

Jamdiu factum est cum, postquam venimus.

Will you come?—Yes.

Veniesne? — Etiam; numnam venies? — Certe.

Will you come or not?

Veniesne an non?

Will you come to-morrow?—Yes, but toward evening.

Veniesne cras? — Ego vero, sed sub vesp̄rum.

What day will you come?

Ad quem diem redibis?
Ad quae tempora venies?

Come when you will.	Ubi vis, accēde.
Have you just come?	Advēnis modo?
He met me very conveniently.	Commōdum obviam mihi venit.
You come on time.	Per tempus venis.
You have come a little late.	Tardiuscūle, justo tardius venisti.
Your absence delays me.	Mihi moræ est quod non adsis.
What brought you here?	Quae te causa impūlit ut huc venīres?
I went to meet you.	Ego obviam tibi conābar
Hasten, return as soon possible.	Propēra, actūtum huc redi.
He returns from Rome, from the vicinity of Rome.	A Roma redit, ab Roma redit.
He comes from Africa.	Adest ex Afrīca.
How long is it since he returned?	Quampridem rediit?
He met me not long ago.	Non ita pridem me convenit.
Why did you not have him come in?	Quidni eum intro misisti?
I shall conduct him hither.	Huc coram addūcam illum.
When will he return?	Ecquando redībit, reditūrus est, revertet?
He will return to-morrow at the latest.	Ut tardissīme cras redībit.
Who rapped at my door?	Quisnam a me pepūlit fores?

He is waiting at the door.	Ad januam spectat.
Come in, otherwise I shall close the door.	Ingredĕre, sin alĭter occlūdāam fores.
This often happens.	Hoc sæpe usuvĕnit.

5.

ON GOOD AND BAD
WEATHER.

DE TEMPESTATE.

What is the state of the weather?	Quænam est tempeſtas?
The weather is beautiful.	Cœlo ſerĕno utĕmur; ſudum erit cœlum.
The weather is very gloomy.	Tenebricōſum eſt tempus.
The weather is ſplendid.	Dies luculentus eſt.
The weather is uncertain.	Dubium eſt cœlum.
The weather is unfavorable to ſetting out.	Tempus diſceſſū abſurdum eſt.
The weather was never ſo bad.	Nullus unquam dies tam magna turbulentaque tempeſtāte fuit.
The weather is always good here.	Hic non intermittit cœlum nitescĕre.
It rains a great deal here.	Valde pluvium eſt hoc cœlum.
It began to get very cold.	Frigus impendĕbat maximum.
The climate of theſe regions is very cold.	Frigorĭbus horrent haec loca.

The water is freezing on account of the cold.	Conglaciatur frigoribus aqua.
The ice is melting from the heat.	Glacies molliuntur tepe- facta, calore tabescunt.
Snow falls.	Nives diffunduntur.
The wind begins to blow.	Ventus increbescit.
It rained all night.	Tota nocte compluit.
I shall depart if the weather is good.	Proficiscar si sudum erit.
It was never any warm- er.	Calet ut cum maxime.
His head is uncovered, no matter how cold it is.	Nulla frigore adducitur ut capite aperto sit.

6.

AGE, CONDITION,
MANNERS.

ÆTAS, CONditio,
MORES.

Whose child is that?	Puer hic unde est?
He resembles his father.	Respondet patri; oris similitudine patrem refert.
You do not resemble your father.	Natura te prorsus a sim- ilitudine parentis ar- ripuit.
What is your name?	Qui vocaris? Quod nomen tibi est?
I have forgotten the name.	Nomen perdidit.
He resembles you very much.	Tui similis est probe.

How old is he?—He is ten years old.	Quotum agit ætātis an- num?—Decimum.
He is more than ten years old.	Excessit egressus est annos decem.
I am not yet six.	Nondum sextum a tū- tis annum egressus sum.
He is nineteen years old.	Undeviginti annos na- tus.
I am of your age.	Ego te ætāte consēquor.
He is of my age.	Æquālis est meus.
He is older, younger.	Natu major. provector; natu posterior, infe- rior.
Where do you live?	Ubi habitas?
My house is opposite the college.	Respondet domus mea huic gymnasio.
He lives very near us.	Propinque, nostris ædī- bus, accōlit nostras ædes.
He lives near Maubert Square.	Habet se propter aream Mauberti.
He lives in the upper story.	Summis in ædībus hab- itat.
When will you be wise?	Quando sapiēs?
He is not very wise.	Parum admōdum sapit.
He is not at all wise.	Nihil sapit.
You are too wise.	Præter modum sapiēs.
He has begun to study.	Disciplīnas, littēras pri- mis labiis attigit.
He is lazy.	Pigritia labōrat.
This is no time to be lazy.	Nihil loci est segnitiae, desidiæ.

Wisdom increases with years.	Ratio cum ætate adolescit.
He has good natural talent.	Multis natūræ muneribus. dotibus ornatus; plurimum ingenio valet.
He has but little talent.	Ingenio parum potest.
He studies with ardor.	Contento studio littēras arripit.

7.

TO SPEAK, TO TELL.

LOQUI, DICERE.

Do I speak to you or not?	Tibi ego dico, an non?
Do you not wish to answer?	Dicisne, an non?
I know not what to say.	Quod dicam non reperio.
Fear has tied his tongue.	Lingua hæret metu.
There is nothing to say.	Jacent ratiōnes.
I thank you for having thought of it.	Amo te, et non neglexisse habeo gratiam.
You can do nothing more acceptable to me.	Hoc mihi gratius facere nihil potes.
I could not keep from telling it.	Tenēri non potui quin declarārem.
I have it on my lips.	Versātur mihi in labiis primoribus.
What have you to say about him?	Quæ habes dicere de illo?

That's well said.	Belle omnino, belle sane.
Did you ever hear tell of that?	Num hoc ex ullo audivisti aliquando?
You add this of your own accord.	De tuo illud addis.
He does not say what he thinks.	Aliud dicit atque sentit; aliud dicit, aliud cogitat.
I shall tell you when there will be need of it.	Dicam tibi tum demum cum usus poscet.
What does he mean by that?	Quid istuc verbi est?
I tell the thing as it is.	Dico ut res est.
What do they say concerning the death of my brother?	Quod ad fratris obitum attinet, quid circumfertur?
This is a secret, tell it to nobody.	Secreto hoc audi, tecum habeto.
You may tell it to himself if you wish.	Vel ipsi hoc dicat licet.
He speaks well.	Scite et diserte loquitur.
He speaks distinctly.	Expedite, articulatim, distincte loquitur.
He speaks Latin quite well.	Satis commode Latine loquitur.
He speaks Latin elegantly.	Perbene Latine loquitur.
You speak Latin badly.	Latine admödum inquinäte loqueris.
He talks to me everywhere.	Mihi usquequaque loquitur.

I am not able to speak a word	Nullum verbum pro- loqui potui
Enough of words.	Satis jam verbōrum est.
I heard him say it a thousand times.	Ex eo millies audīvi.
He is anxious to talk with you.	Cupit te conventum.
My father wishes to speak with you.	Vult te conventum pa- ter.
It is necessary to speak with John.	Convento Joanne opus est.
Desist from speaking badly.	Mitte male loqui.
Enough is said, this is enough on the sub- ject.	Satis jam verbōrum est, satis superque dictum est.
Let us cease speaking of these things.	De his dicere desistā- mus.
Let us speak of other things.	Sermōnem alio trans- ferāmus.
That is no longer spoken of.	Jacet istud in tenēbris; haec obvolūta sunt silentio.
I shall say no more.	Hic jam plura non di- cam.
No one spoke a word.— At length he became silent.	Verbum nemo facit.— Tandem aliquando conticuit.
Are you serious or are you joking?—I am in earnest.	Jocone an serio?—Ex- tra jocum, remōto jo- co, bona fide, ex ani- mo.

8.

TO ASK, TO ACCORD, TO REFUSE.	PETERE, CONCEDERE, ABNUERE.
To permit, to grant per- mission.	Dare copiam, facultatem, potestatem, licentiam.
Grant us a thing.	Unum sinite a nobis exorari; unum concedite, date nobis.
Permit me, I pray you, to...	Date mihi, quæso, veniam ut...
Suffer yourself to be prevailed upon.	Sine te exorari.
I shall not go far, I shall return directly.	Non longius recedam; jam hic adero.
I permit you to go.	Per me ut abeas licet.
I grant this according to your request; the demand is reasonable.	Hoc precibus tuis concedo; æquum postulas.
It is not allowed to do that	Illicitum est hoc agere.
I will permit you to do that.	Tibi permissurus sum ut hoc facias.
Who gave you permis- sion?	Quis tibi potestatem fecit?
I will not allow that to be done; I'll not tolerate it.	Non committam ut hoc fieri possit; non patiar, non feram.
If you do it, you will be punished.	Hoc si egëris, non feres in tacitum.
You refuse me that which is of little value.	Mihi denegas, quod tanti non est.

Do not ask again.	Ne quid ultra requiras.
He has never refused me.	Nihil unquam mihi abnuit, denegavit.
He received naught from him but a refusal.	Nihil ab illo nisi repulsam tulit.
I will see that you obtain what you demand.	Tibi quod postulas impetrabo.
He has permission to do anything.	Omnium rerum libertatem tenet.
As much as the teacher has allowed him.	Quantum præceptoris voluntas tulit.

9.

TO DO A FAVOR, TO GIVE THANKS.

OFFICIUM ADHIBERE, GRATIAS AGERE.

Do me this favor.	Adhibe erga me istud beneficium.
Help me, I pray you.	Id, amabo, adjuva me.
Can you do me this favor?	Potesne me ad illud adjuvare?
Do me this kindness.	Hoc beneficium adhibe?
Who has helped you?	Quem adjutorem habuisti?
How have I done you a favor?	Quid de te merui, commerui?
Can I not be of use to you in any way?	Numquid est quod opera mea vobis opus sit?
Nothing will I do more willingly.	Nihil est æque quod faciam lubens.

I am completely at your disposal.	Tuus sum mancipio et nexu.
Everything is at your disposal.	Omnia tibi patent.
I am wholly at your service.	Totus tuus sum.
I am much obliged to you for that.	Amo te de hac re.
I am under great obligations to you.	Plurimum, magnopere, tibi debeo.
I return you sincere thanks.	Plurimum tibi gratias habeo, ago, refero.
I shall never forget it.	Nunquam illius memoria effluet, discēdet; nulla hujus rei memoriam oblivio obscurabit.
He has often done me a favor.	Multis me beneficiis complexus est, devinxit.
He has tendered me his services.	Ad hoc opēram suam professus est.
He is the most obliging man that I ever met.	Est omnium quos quidem novērim officiosissimus.

10.

DIFFERENT USES OF
THE VERB TO DO.VARIUS USUS VERBI
FACERE.

How will you find a means to accomplish it?

Quam inībis viam ut id perficias?

Would you dare do that?—Certainly.	Ausisne hoc facere? Plane, omnino prorsus, ausim equidem
Which of you would dare do that?	Quotusquisque vestrum hoc audeat?
If you do this you will be punished.	Hoc si egēris, non feres tacitum.
I have been punished enough, more even than I deserved.	Satis superque poenarum dedi.
It does not concern you.	Nihil tuâ refert.
I am not sorry for having done it.	Haud muto factum.
What! you dared do that?	Quid? tu ausus es?
At whose solicitation did you do it?	Cujus hoc hortātu fecisti?
He did that without thinking.	Non fecit hoc de industria, per imprudentiam hoc fecit, imprudentia ab eo peccatum est.
But we, what have we done?	At vero nos quid commisimus?
As for the rest, I will know what to do.	Sciam de reliquo quid agendum sit.
What must be done?	Quid facto opus est?
What must I do?	Quid me par est facere.
Tell me what is to be done?	Præscribe mihi quid facto sit opus?
I well know what I must do.	Recte ego meam rem sapio
Did you do it? Yes.	Idne fecisti? Admōdum.

Will you do it? Certainly.	Faciesne id? Maxīme.
You do well.	Facis commōde.
I did it in consideration of you.	Merīto tuo feci.
Do me this favor.	Istud erga me beneficium adhibe.
What shall I say to please you?	Qui pro tuo desiderio dicam?
I shall do it with all my heart, most willingly.	Faciam illud anīmo libenti prolixoque; faciam illud ex anīmo lubens.
Do it according to your judgment.	Judicio tuo rem per mitte.
Consider well what you are about to do.	Vide etiam atque etiam quid sis factūrus.
Look to what you are doing.	Vide quid agas.
You will have to deal with Lentulus	Res tibi erit cum Lentūlo.
What are you doing?	Quid tibi agis? Nihil aliud quam ludis.
You are doing nothing but playing.	

11.

TO THINK, TO HAVE A THOUGHT.

SENTIRE, SENTENTIAM AGITARE.

What is your intention?	Quid tibi consilii est?
This is my resolution.	Mea sic est ratio.
This is rooted in his mind.	Hoc ejus anīmo insidet.

The affair is worthy of attention.	Consilii res est.
But you, what think you of it?	Tu vero quid sentis?
What is your opinion? Are you of this opinion?	Quid sentis? Siccine est sententia?
Now then, what think you of it?	Age vero, agēdum qui censes?
What advice do you give me?	Quid mihi auctor es? Quid mihi suades?
Think no more of those things.	Evoca animum ab his negotiis?
Think seriously of that.	Cogitātiōnem illam toto pectore amplectere.
Think a little of that.	Id tantisper cogita.
This is your opinion.	Ita censes, sentis; tibi ita videtur.
* In my opinion.	Meā quidem sententiā, quantum ego augūrur, ut mea fert opinio.
We are of the same opinion.	Nostri sensus congruunt.
I am of your opinion.	Tibi assentio, tecum sentio, eo in tuam sententiam, tuæ sententiæ faveo.
I am not of Celsus's opinion.	Nec Celso accēo.
Add my opinion to that of Cæsar.	Adscribe me sententiæ Cæsaris.
They have been of different opinions.	Distracti sunt, abiērunt in diversas sententias.

The opinions agree.	Sententiæ constant, ad unum idem sentiunt omnes
The opinions are contrary.	Tendunt in diversum sententiæ.
This subject merits our attention.	Consilii res est, res ista habet deliberationem.
Consider it, I pray you.	Considerate cum animis vestris velim.
I think of it day and night.	Cura haec apud me excubat.
I shall give it my serious attention.	De hoc valde videro.
It came to me when I was not thinking of it.	Id nec opinanti accidit, præter opinionem.
You remind me of my duty.	Me admones officii mei.
Did he impart to you anything concerning his intention?	Nihilne impertiit tibi sui consilii?

12.

ON BANQUETS,
REPASTS.DE CONVIVIIS SEU
EPULIS.

Have you dined?—No, not yet.	Prandistine? — Non-dum, minime, nequam.
How long have you been fasting?	Quam pridem, quam dudum non edisti?
I promised to take supper with Cæsar.	Cæsari condixi, promissi; Cæsari coenam condixi, ad coenam promisi.

I shall take supper and then go to bed.	Cœnabo, post demum ibo cubitum.
He went away without taking dinner.	Impransus abiit.
He went to bed without his supper.	Incœnātus decubuit.
To invite anyone to dinner.	Aliquem in prandio accipere; prandio, mensæ adhibere.
To invite anyone to supper.	Aliquem invitare, vocare ad cœnam.
To prepare dinner, a repast.	Prandium curare, apparare, epulas, convivium instituere, parare.
After dinner, breakfast.	A prandio, a jentaculo.
To begin the repast.	Irruere, invadere in offam.
To eat mutton.	Ovillam edere.
To partake of partridge.	Perdice vesci.
With these victuals you whet my appetite.	His cibis renovas mihi integram famem.
To appease hunger.	Famem replere
To eat something with one's bread.	Adhibere aliquid ad panem, adjicere aliquid pani.
What kind of bread do you wish?	Qualem vultis panem? cujusmodi panem vultis?
To quench thirst.	Explere, extinguere, sedare, levare sitim.
This makes one thirsty.	Hoc sitim accendit.
To give drink to anyone, to pour out wine.	Potum alicui miscere, administrare; vinum infundere.

He drinks sparingly, he never drinks wine.	Exiquo utitur potu, abstemius est.
To drink wine that is too pure, too strong.	Meracius vinum sumere. adhibere.
To drink wine much diluted.	Dilutius potare.
To drink one's health.	Propinare salutem alicui.
See that my dinner be got ready.	Vide mihi prandium.

13.

EVENING, NIGHT,
SLEEP.

VESPER, NOX, SOMNUS.

The sun is set.	Occidit sol, sol ad occasum abscessit.
At sunrise ; at sunset.	Oriente sole, sub ortum solis ; occidente sole, sub occasum solis.
At the close of evening.	Nocte concubia.
It is getting late ; night is coming on.	Advesperascit ; declinat, inclinatur ad vesp̄erum dies, nox appetit, instat.
The nights are less long in summer than in winter.	Noctes contractiores sunt æstate quam hieme.
There's a new moon	Luna ad initium recurrit.
To study far into the night.	Ad multam noctem studere.

He stays awake whole nights; he passes sleepless nights.	Pervigīlat noctes totas; noctes insomnes ducit.
He set out during the night.	In noctem se conjēcit, multa de nocte profectus est.
Have all gone to bed? Let us go to bed.	Decubuēruntne omnes? Cubitum discedāmus; quiēti nos tradāmus.
Sleep has taken hold of me.	Me complexus est somnus.
Sleep has made him drowsy.	Oppressit eum somnus.
You must not go to sleep.	Tibi dormitandum non est.
To cause one to arise.	Excitāre e lecto.
Arise, the sun is already high.	Surge, dies est, diēi multum jam est.
He sleeps undisturbed.	Secūrus dormit.
This induces, invites sleep.	Hoc somnum indūcit, facit, conciliat, excitat.
This wards off sleep.	Hoc somnum prohibet, hoc somnum adīmit.
I have not slept a wink this night.	Hac nocte non quiēvi, somnum non vidi, nullam partem noctis requiēvi.
I arose, it was still night.	De nocte multa, concubia nocte exsurrexi.
I slept longer than is my custom.	Arctior quam solēbat me somnus tenuit, complexus est.

To-morrow I shall sleep to my heart's content.	Crastīna die me somno replēbo.
To sleep late in the morning and to sit up far into the night.	Ad multum diēi, ad multam diem dormire; ad multam lucem stertēre et ad multam noctem vigilāre.
He sleeps during the day and remains awake at night.	De die dormit et de nocte vigīlat.

14.

TO SELL, TO BUY,
TO PAY.

VENDERE, EMERE,
SOLVERE.

To sell at auction, at public sale.	Per præcōnem, auctiōne vendēre.
To ask the price of anything.	Mercis pretium exquirere.
How much do you wish for that?	Quanti hoc iudīcas, æstīmas?
What is the price of that?	Quanti est hoc?
How much did he sell this for?	Quanti hoc veniit?
How much has that cost you?	Quanti hoc venit, constat?
That is beyond price.	Hoc extra pretium est.
That costs me nothing, that costs me a great deal.	Hoc mihi gratis constat; mihi magno constat.

He bought a book very cheap, very dear.	Librum comparāvit vilī, impenso.
He gave me the price I demanded.	Meo pretio emit.
He sells cheaper than the others.	Vendit minōris cætēris.
Provisions are cheaper.	Laxāvit annōna.
Horses are selling cheap.	Jacent equōrum pretia.
It is for you to say what it is worth.	Tua judicatio est.
These apples sell for a cent apiece.	Poma hoc teruntio aestimantur, adæquāto singillātīm pretio.
They have come to an agreement.	Venērunt ad pactiōnem.
He did not stand to the agreement.	Non stetit conventis pactis.
This has put me in debt.	Hoc mihi æs aliēnum attūlit.
He is much in debt at Rome.	Multa Romæ nomīna contraxit.
He is able to pay his debts.	Solvendo est.
To pay on time.	Ad tempus, ad diem dictam, respondēre, solvĕre.
Pay me what you owe me.	Dissolve mihi quod debes.
You are paid.	Habes tibi res solūtas.
I shall institute a process against you, we will go before the judges.	Tibi scribam, dicam; ad iudices veniēmus.

To demand payment,
to pay one's debts.   Nomīna exigĕre.—Sol-
vĕre, dissolvĕre æs
aliĕnum, nomīna.

15.

ON VARIOUS GAMES.

DE VARIIS LUDIS.

Do you wish to play ?	Placetne tibi ludĕre ?
Let us play together.	Inter nos ludāmus.
How much do you wish to wager ?	Qua sponsiōne vis lu- dĕre
To win the wager.	Sponsiōne vincĕre; sponsiōnem vincĕre.
I accept the terms.	Condiōnem non res- puo, condiōnem se- quor.
I give you the game.	Tibi cedo.
To give an opportunity to retaliate.	Reddĕre certamīnis po- testātem ; lusus repe- tendi copiam facĕre.
Come then, let the con- test be renewed.	Age, certāmen instaurĕ- tur.
To challenge anyone to play.	Ludo aliquem poscĕre.
I am not afraid of him at playing ball.	De pila palmaria non eum metuo.
Hunting and foot-ball refresh me a great deal.	Animum meum mire recreat, reficit, oblec- tat, afficit venatiōnis usus et pila.
To play at foot-ball.	Ludĕre pila.
He is teaching him how to play at foot-ball.	Docet eum pila.

To play prisoners' base.	Cursu ad metas contendere.
To play at skittles.	Truncūlis ludere.
To play chess.	Latruncūlis ludere.
To spin top.	Versare, agitare, rotare, torquere turbīnem.
To play at draughts.	Calcūlis ludere.
To play at hunt the slipper.	Solea detrīta ludere.
To play at odd or even.	Ludere par impar.
To learn fencing.	Discere rudibus.
He fences.	Rudibus elūdit, digladiatur.
To fence with anyone.	Batuere cum aliquo rudibus.

16.

DISPUTE, ACCUSATIONS.

ALTERCATIO, ACCUSATIONES.

Why this dispute?	Quorsum, quorsus haec disputatio, indignatio?
What is the question at issue?	Quid est argentum querelae?
They quarrel like women.	Altercantur inter se mulierum ritu.
Do not cry.	Omitte lacrymas.
He cries whenever he wishes.	Habet lacrymas in potestate.
What wrong has he done you?	Quid tibi injuriae factum est?
Who gave you that name?	Quis hoc tibi nomen imposuit, indidit?

Call him in my name.	Voca illum meis verbis, illum, nomīne meo accerse.
How have I done wrong?	Quid, qua in re peccāvi?
What wrong have I done?	Quid offendi?
What great fault have I committed?	Quid tantopere delīqui?
What crime has he com- mitted?	Quod scelus admīsit, patrāvit, commīsit?
Did it happen through any fault of mine?	Meritone meo id accī- dit?
How did the affair come off?	Uti res gesta est?
What happened then?	Quid tum postea?
He drove me from my place.	Extrūsit me de loco.
He struck me with his fist.	Pugnos mihi impēgit, infrēgit, inflixit.
He tripped up my heels.	Me supplantāvit.

17.

TO LISTEN ATTENTIVE-
LY, TO BE ATTENTIVE.

ATTENTE AUDIRE, ANI-
MUM ATTENDERE.

Listen attentively.

Erigite aures, animum
attendite, advertite.

Lend your ear and lis-
ten.

Admōve aurem et sub-
ausculta.

You are paying atten-
tion to something else.

Alias res agis.

You are not listening.	Tuæ peregrinantur aures.
Listen, I want to say a word to you.	Adesdum, paucis te volo.
Listen without saying a word.	Silentio, attento animo adesse, audire.
You interrupt me! you reply to me!	Mihi interloqueres! mihi obloquëris!
What is your reply?	Quid repones?
Without reply.	Dicto citius, abjecta omni cunctatione.
Be quiet and calmly listen.	Favete, adeste æquo animo.
Be attentive.	Animum et aures adhibe.
Wake up, be attentive.	Explica atque excute intelligentiam tuam.
Pay attention to what I am going to tell you.	Attende, adverte animum ad ea quæ dicturus sum.
Keep this well in mind.	Haec in memoria vestra penitus insideant.
Look out for what follows.	Attendite animos ad ea quæ sequuntur.
Pay attention to what I ask.	Quid petam, animo attendite.
You speak too long and too much.	Nimis diu et nimium loquëris.
He is a little dull of hearing.	Aures habet hebetiores.
Take a higher tone.	Intende, attolle vocem.
Lower your voice.	Remitte vocem.
You speak too freely.	Liberiore utëris lingua.

Accustom yourself to speak Latin.	Excerce te Latīno sermōne, Latīne loqui.
Listen to what I say.	Attēdīte me dicentem.
Stand erect.	Rectus assiste, sta recto corpore, sta in pedes.
He threw stones at me.	Appetiit me lapidibus.
He makes everyone laugh.	Risum omnibus movet, concitat
You do nothing but tell untruths.	Nullus tibi mentiendi mōdus est.
Beware of lying to me.	Cave mihi mendacii quidquam.
There is no reason why I should lie to you.	Causa nulla est cur apud te mentiar.
Have you done it?—Yes.	Idne fecisti?—Admōdum.
Do you deny it?—Yes, I deny it.	Negasne?—Nego enim vĕro.
What excuse have you? will he offer his age as an excuse?	Qua excusatiōne utĕris? —An ætātem affĕret?
It is not my fault, I am innocent.	Culpa vaco, sum extra culpam, abest a me culpa.
It is your fault.	A te peccātum est, penes te culpa est, residet ejus rei in te culpa.
How long is it since you began to reform?	Ecquando te ad bonam frugem recipies?
You have rendered yourself guilty of a serious offense.	Gravi te scelĕre devinxisti.
Excuse me.	Excusātum me habeas.

I accept your excuse.	Accipio, admitto, capio tuam excusationem.
I will let your father know of your laziness.	Defēram nomen tuum ad patrem de prigritia.

18.

TO OBSERVE, TO SEE, TO PERCEIVE.	ANIMADVERTERE, VIDERE.
Look at me.	Converte ora et oculos in me, ad me.
See what you are doing.	Vide quid agas.
Turn your face to the audience.	Admōve vultum ad au- ditōres.
See how he walks.	Vide ut incēdat.
Did you not observe it?	Ecquid non animadver- tis?
I had not perceived it.	Id non observavēram.
I did not notice it.	Hoc me prætervolāvit, non hoc observāvi.
What is going on? I am wholly in the dark.	Quid agitur? Mihi enim tenebræ sunt.
I shall put it before your eyes.	Rem subjiciam oculis vestris, ponam vobis ob oculos, in conspec- tu vestro collocābo.
Show him to us.	Exhībe illum nobis.
Does not my father sus- pect it?	Numquid patri subōlet?
He has sharp eyes.	Oculos habet acūtos.

He looks at us askance.	<i>Perversis, malis, oblī- quis, torvis ocūlis nos intuētur.</i>
Pupils have their eyes continually on their teacher.	<i>In vultu præceptōris habitant discipulōr- um ocūli.</i>
I have never been able to discover their tricks.	<i>Illōrum fallacias nun- quam præsenſi.</i>

19.

TO EXPLAIN, TO CLEAR UP A DIFFICULTY.	EXPLANARE, DIFFICULTATEM APERIRE.
What is the meaning of that word?	<i>Quid valet, sonat illa vox? Quænam est hujus vocabūli notio?</i>
What does that word signify?	<i>Quæ notio subjecta est huic voci, quid istud verbi est?</i>
Let us examine that word.	<i>Explicēmus illud ver- bum et excutiāmus.</i>
That word is not in use.	<i>Verbum istud est insō- lens, inusitatum, tri- tum non est illud vo- cabūlum.</i>
This word has changed its meaning.	<i>Recessit hoc verbum a vetēri sui significati- ōne.</i>
That word means many things.	<i>Huic verbo multīplex subjecta est significa- tio</i>

This word can have two meanings.	Verbum istud in duas sententias accipi potest.
These two words have the same meaning.	Haec duo verba unum sonant, eandem habent sententiam, notationem
What is the interpretation of this passage?	Quaenam est hujus loci sententia?
I do not thoroughly understand this passage from Cicero.	Parum intelligo, minus locum istum a Cicerone accipio.
Do you understand what I say?	Tenes quod dicam?
Did you understand that? or, Do you not understand it yet?	Hoc intellextin'? an nondum etiam? Imo callide.
Yes, very well.	
He does not understand a word of it.	Nihil in eo videt.
I do not quite understand what you wish to say.	Nondum tuam cogitationem assecutus sum, percipi.
I do not quite understand what that word means.	Parum intelligo, minus capio, non satis novi quid haec vox sonet.
I will make the difficulty clear to him.	Illum ad intelligentiam hujus difficultatis adducam.
To clear up a difficulty.	Aperire difficultatem.
To explain anything to children.	Aliquid puëris praelegere, exponere, explanare, interpretari.

To interpret a passage from Cicero.	Locum Cicerōnis explanāre, aperīre, illustrāre.
To translate word for word.	Totīdem verbis interpretārī.
To give a free translation.	Diffusius, enodatus explicāre; dicere latius; plenius exprimere; uberius explanāre.

20.

TO STUDY, TO READ, TO LEARN BY HEART.	STUDIIS VACARE, LERERE, MEMORIÆ MANDARE.
I study as much as I can.	In studiis pro mea parte versor.
To give oneself up to work, to study.	Dare se labōri; tradere se studiis.
To labor in vain.	Labōrem inānem suscipere; labōrem profundere.
He did not labor long.	Labōrem diutius non tulit.
He studies zealously.	Ad, in studia incumbit.
He studies with as much ardor as ever.	Studet ut cum maxīme.
He loves study very much.	Satis exardet ad littēras.
He has an insatiable love for reading.	Est in eo inexhausta aviditas legendi.
They all study as best they can.	Omnes certatim, alius alio diligentius student.

I read all the time.	Nihil mihi tempōris a legendo vacat.
I employ all my spare time in reading Cicero.	Otium in legendo Cicerōne consumpsi.
Cicero is continually in his hands.	Nunquam Cicerōnem de manibus depōnit, demittit.
He has begun to translate the complete works of Cicero.	Interpretandi Cicerōnis provinciam suscipit.
I employed the afternoon in reading Virgil.	Pomeridiānum tempus lectiōne Vergilii traxi, transmisi.
You have not Virgil in your hands.	Non habes Marōnem prae manibus.
To read the poets.	Poetas evolvēre, volvēre, percurrēre.
To read the rules over and over.	Præcepta crebro regustare.
They study Greek with ardor.	Calent littēræ Græcæ.
But little study is being done now.	Frigent nunc littēræ.
To learn by heart.	Discere memoriŕter ; memoriæ tradere, mandare, percipere.
He no longer desires to learn.	Discendi voluntātem abjecit, deposuit.
To learn one's lesson.	Lectiōnem memoriæ commendare, mandare.

To recite anything.	Aliquid reddere sine scripto, memoriter, ex memoria pronuntiare, recitare.
To recite intelligently and slowly.	Sensim et lente recitare.
To recite one's lesson in haste.	Cursius lectionem recitare.
You have skipped three verses in reciting.	Tres versus recitando prateruolasti, pratermisisti, omisisti.
His memory has failed him.	Memoria lapsus est.
Begin your lesson over from the beginning.	Ordire lectionem ab integro.
He knew hardly anything.	Nihil admოდum sciēbat.
The words did not come to me.	Neque mihi succurebant uerba.
I'm not myself.	Apud me non sum.

21.

TO TRANSLATE, TO COMPOSE, TO WRITE.

INTERPRETARI, SCRIPTIONI ANIMUM ADHIBERE.

To translate into Latin.	Latine reddere, interpretari; in Latinum sermonem transferre, uertere.
To translate Greek word for word.	Aduerbum de Gracis litteris exprimere.

To render word for word.	Verbum verbo exprimere, reddere verbum pro verbo.
To write an exercise.	Opus elaborare, perpolire, perficere.
I have worked hard over this exercise.	In eo vehementer desudavi.
We compose in verse and in prose.	Stricta oratione scribimus, soluta oratione.
Apply yourself to your theme.	Converte, adhibe animum ad scriptionem.
To write one's composition with care.	Scriptionem accurare, elaborare, polire, limare.
I write a theme every day.	A scriptione nullus mihi dies vacuus est.
Your theme has not been corrected thoroughly.	Ultima lima defuit scriptioni tuæ.
To review and correct anything diligently.	Aliquid summa cura et diligenter recognoscere.
This student excels in prose, and that one in poetry.	Hic oratoria facultate, ille prestat poetica.
You have made the same mistake as he.	Idem peccasti ac ille.
How much time have you given to your composition?	Quantum temporis scriptioni tribuisti?
To win prizes.	Præmia consequi.
He understands Greek very well.	Luculente, luculenter Græce novit.

He is not acquainted with Latin.	Latīne nescit. •
He has not translated that passage well.	Hanc sententiam male interpretātus est.
To this passage he has given an entirely different meaning.	Hunc locum in contrarium sensum detorsit.

22.

TO MAKE A PEN,
TO WRITE.

CALAMUM CONFOR-
MARE, SCRIBERE.

To make a pen.	Calāmum apparāre, conformāre.
Make this pen pointed and that one blunt.	Hunc mihi calāmum in acūtum mucrōnem, illum vero in latiōrem conforma.
To see if a pen be good.	Calāmum experīri.
To write on the back of the paper.	In aversa charta scribere.
Blank paper.	Pura charta.
I have no paper.	Non suppētunt mihi chartæ.
My paper allows the writing to be seen on the other side.	Transmittit littēras papyrus mea.
To make an erasure.	Mendum scripturæ litūra tollere, delere, obliterāre.
I am pleased with the writing of Lentulus.	Placet mihi Lentūli manus.

Write this in your notebook.	Refer hoc in adversaria.
You have blotted my book with ink.	Atramenti effusiōne chartam meam infecisti.
To stain one's book with ink.	Atramento librum maculāre inquināre, fœdāre.
To write what he dictates.	Ejus dictāta scribĕre; excĭpĕre.
Lend me that book.	Commōda mihi librum, da mihi utendum hunc librum.
Give me my papers, that paper.	Cedo tabūlas, hanc chartam.

23.

ON LETTERS, AND HOW
THEY SHOULD BE
SIGNED.

DE EPISTOLIS, ET IN EX-
TREMIS EPISTOLIS QUO-
MODO VALEDICENDUM
SIT.

To fold a letter.	Epistolam complicāre.
To seal a letter.	Obsignāre littĕras, epistolam sigillo munĭre, signo littĕras obsignāre.
To open a letter.	Epistolam resignāre, resolvĕre, explicāre.
To address a letter.	Epistolam inscribĕre.
To send letters to anyone.	Littĕras ad aliquem scribĕre, mittĕre, dāre.
He has delivered letters to me unopened.	Littĕras intĕgro signo mihi reddĭdit.

- To intrust letters to any-
one. Alicui littēras commit-
tēre.
- We hear no longer from
you. Conquiescunt littērae
tuæ.
- I have not received a
letter from you for a
long time. Littēras tuas jamdūdum
desidēro.
- Why did you not write
to me? Cur conticescunt tuæ
littērae?
- Write to me as often as
you can. Ad me quam sæpissīme
scribas.
- Not a bit of news from
Cappadocia. E Cappadocia ne hilum
quidem.
- I shall write often to
you, do not forget to
answer my letters. Scribam ad te sæpe,
vide ut par mihi sis.
- I shall not write to you
again; I shall be less
long. Littērae meæ conquis-
cent; longiōre epis-
tōla supersedēbo.
- I shall write to you
more at length when I
shall have more time. Pluribus verbis ad te
scribam quum plus
otii nactus ero.
- Truly I had not a word
of news to tell you. Plane nihil erat quod
ad te scriberem.
- I had no news to send
you. Nihil habēbam quod di-
cērem.
- I received your short let-
ter; your letter gave
me much pleasure. Accēpi perbrēves tuas
littēras; gratæ mihi
tuæ littērae fuērunt.
- I thank you for your
letters; they gave me
great pleasure, especi-
ally that of Sextius. Gratum quod mihi de-
disti epistōlas, quae
quidem me delectā-
runt, in primis Sextii
nostri.

Tell me as soon as possible what you are doing and what you intend to do.	Tu velim, et quid agas et quid actūrum te putes, facias me quam diligentissime certiōrem.
Brutus is expecting a letter from you.	Tuas jam littēras Brutus expectābat.

Vale.

Da operam ut valeas, hoc mihi gratius facere nihil potes.

Tu me diliges et valebis.

Cura si me amas ut valeas.

Vale, et matrem meosque tibi commendatos habe.

Me velim, ut facis, diligas, valetudinique tuæ et tranquillitati animi servias.

Valebis, meque, ut a puero fecisti, amabis.

Ama nos et vale.

Cura ut valeas; et me, ut amas, ama.

Bene vale et me dilige.

Fac valeas, meque mutuo diligas.

Valete, mea desideria, valete.

Etiam atque etiam vale.

Tu velim tuam et Tulliolæ valetudinem cures.

Valetudinem tuam cura diligenter.

Fac ut tuam et Tullicæ valetudinem cures.

Maxime autem date operam ut valeatis, si nos vultis valere.

Cura ut valeas, et ita tibi persuadeas, mihi te charius nihil esse, neque unquam fuisse.

Reliquum est ut te orem, ut valetudini tuæ, si me et tuos omnes valere vis, diligentissime servias.

Cura, mi frater, ut valeas.

Fac, mi frater, ut valeas.

Vale, mi optime et optatissime frater.

Mi frater, vale.

Te oro etiam atque etiam, mi frater, ut valeas.

Cura, mi suavissime et charissime frater, ut valeas.

Vaie, mi suavissime et optime frater.

Cura ut valeas et nos ames, et tibi persuadeas te a me fraterne amari.

Cura ut valeas etiam atque etiam, Tiro noster.

Quantum me diligis, tantum fac ut valeas, vel quantum te a me scis diligi.

Ama nos et vale.

Cura te etiam atque etiam diligenter.

Cura, mi Tiro, ut valeas.

Salvebis a Cicerone, salve a Petro, salutatur te Cicero meus.

Cicero bellissimus tibi salutem plurimam dicit.

Tullia tibi plurimam salutem adscribit.

Terentia te salvere jubet, Cicero te salutatur.

Terentia tibi salutem, Terentia tibi impertit multam salutem.

Domus te nostra tota salutatur.

Tulliolæ et Ciceronis salutem dicit.

Multam salutem Pilicæ.

Dionysio plurimam salutem.

Attico plurimam salutem velim dicas.

Dionysium velim salvere jubeas.

Jubebis meo nomine salvere Paulum.

Ex me salutato præceptorem tuum.

Saluta meis verbis Joannem.

Salutem Marcello.

Salutem dic Petro meo nomine, quem ego in oculis fero.

Molinio meo multam salutem.

Salutem quibus videbitur, Contarello præcipue, et Gerardo.

Communibus amicis a me multam salutem.

24.

VARIOUS FAMILIAR EXPRESSIONS.

For example.

For form's sake.

On tiptoe.

With equal chances.

Single-handed — by one's self.

For a special business; as occasion serves.

As far as I am able.

In proportion:

With the whole hand—liberally.

In person.

According to the weather.

According to your pleasure.

In earnest, seriously.

I will say it with your permission.

VARIÆ LOCUTIONES FAMILIARES.

Verbi causa, verbi gratia, exempli causa.

Dicis causa.

Suspensio pede.

Æquo Marte.

Suo Marte.

Pro re, pro re nata.

Pro mea parte, pro virili parte.

Pro portione, pro rata portione.

Plena manu.

In propria persona.

Pro cœli conditione.

Ex animi tui sententia.

Ex animi sententia.

Bona venia tua dixerim, pace tua dixerim.

It is finished.	Actum est.
Well done !	O factum bene !
I am vexed at it.	Nollem factum.
I do not repent of what has been done.	Haud muto factum.
It goes well.	Bene habet, est.
Evil to him who wags.	Quiesse melius erit !
Leaving joking aside.	Aufer nugas.
As was my duty.	Pro eo ac debui.
That you may not be deceived.	Ne tu frustra sis.
Contrary to what he says.	Contra ac dicit.
Since it was convenient.	Ut par erat.
As much as possible.	Quoad ejus fieri potuit.
As much as you are able.	Quoad ejus facere po- tēris.
To tell the truth.	Ut verum loquar, ne dicam dolo.
Not to lie.	Ne quid mentiar.
It is your duty to teach.	Tuæ sunt partes docēre.
It is now my duty.	Meæ nunc partes sunt.
Each one on his turn.	Sua quisque vice, suo quisque ordīne.
It is your affair.	Tua res est, tua res agī- tur.
The business is not pressing.	Res habet moram.
He did it without think- ing.	Per imprudentiam fecit.
Neither this nor that.	Neve hoc, neve illud.
For that is all nonsense.	Quippe leve est totum hoc.

How is that possible?	Qui potis est?
Let me alone.	Quin omitte me.
Will you not let me alone?	Non omittis?
Will you soon have finished?	Potin' ut desinas?
He finds a great deal of fault with it.	Accerrime illud vituperat.
They are not numerous.	Non ita multi sunt.
I am at work on a book.	Liber est in manibus.
The affair has turned out to my liking.	Res obtigit atque optabam.
We should take men as we find them.	Ut homo est, ita morem geras.
I want nothing to do with you.	Extra numerum mihi es.
I wish to have a word with you.	Paucis te volo.
It is useful, important.	Opere pretium est.
To live but for the present.	In diem vivere.
To take note of.	Ad memoriam notare.
To speak from the manuscript.	De scripto dicere.
He is certainly much mistaken.	Næ ille vehementer errat.
What else could he do?	Quid fecisset aliud?
After the fashion.	Ut novus fert usus.
To tell the truth, you are genteel.	Extra jocum, homo bellus es.
There is nobody who does not like you.	Unus nemo te diligit.
To behave according to one's fancy.	Suo nutu regi.

Everyone after his manner.	Suus cuique mos.
To read <i>recto tono</i> .	Uno tenōre legere.
Seeing the time it is.	Ut diēi tempus est.
As near as I can remember.	Ut mea memoria est.
This is easy.	Hoc id promptu est, ja et.
The matter is not clear.	Non liquet.
My account agrees, is right.	Constat mihi ratio.
Right or wrong it matters little to us.	Recte an secus nihil ad nos
He asks for you at the door.	A janua te quærit.
There is nothing in the world that I would do more willingly.	Nihil est æque quod faciam libens.
I am not at all anxious about that.	Nihil isthæc moveo ac curo.
He cares nothing for what they say of him.	Sermōnes homīnum de se facile sustinet.
All things are turning out as I would wish.	Mihi omnia voto com- pētunt.
Believe me, you will rejoice at having done it.	Gaudēbis facto, crede mihi.
Everything goes well with him.	Res illi omnes ad votum fluunt, succēdunt.
There's not so much in it as is reported.	Non tantum est in re quantus est sermo.
The labor has been expended with profit.	Constat op̄eræ fructus.

Everything befalls me against my will.	Omnia mihi eveniunt præter sententiam.
I hardly kept from laughing.	Ægre risum continui.
I cannot keep from laughing.	Nequeo risum conti- nēre, tenēre, cohi- bēre.
He said that to excite laughter.	Anīmi gratia, hoc dixit.
To take seriously what was said in jest.	Prævertēre serio quod dictum est per jocum.
Let us see how all this will end?	Videāmus hoc quorsum evādat.
I know not what you are aiming at.	Quo evādas nescio.
That word has escaped me.	Hoc verbum mihi excī- dit.
You will pay for this, I will be revenged.	Hoc feres non multum.
Mind your own busi- ness.	Tuas res perāge.
Saving the company's respect, with all due respect, etc.	Salva audientium rev- erentia, dicto sit ven- nia, bona adstantium sit venia, honor sit aurībus.
The sooner the better.	Quod celerius, id potius est.
Close your ranks.	Ordīnes stipāte, compri- mīte.
It is indifferent to me.	Hoc perinde, proinde est.
Suppose that it is so.	Demus hoc ita esse.

Let it be so, what then?	Ita res se habeat, quid deinde.
What more do you want?	Quid vis amplius?
I answer for this on my honor.	In hanc rem fidem meam interpōno.
You return a wrong answer to my question.	Aliud mihi respondes ac rogo.
I have an answer all ready.	Ad manum est responsio.
I shall answer for you.	Respondēbo vestram vicem.
He has forgiven me everything.	Omnium mihi gratiam fecit.
Pass to the right.	Concēde ad dextram.
To punish anyone to serve as an example for others.	Exemplum severitātis in aliquo statuere, edere.
He and I are great friends.	Cum illo magna est mihi gratia.
We must consider that.	Habenda est ejus rei ratio.
That seems to me to be a very good reason.	Valet haec ratio apud me multum.
That argument is against you.	Ratio illa contra te valet.
You are completely mistaken.	Tota via, toto coelo erras.
One or the other is mistaken.	Alter nostrum fallitur.
It is other than you say.	Aliter se habet ac dicis.
I am not very sure of that.	De illa re parum mihi certum est.

They esteem this as of no importance.	Nullius momenti hoc ducunt.
Who hatched that rumor?	Quis hujusmodi dissipavit, disseminavit rumorem?
That hat becomes your head well.	Belle quadrat, convenit hic pileus capiti.
Let me recover myself. I am not myself.	Sine ut ad me redeam. Apud me non sum.
Pass along, I want nothing from you.	Transi, nihil te moror.
That relieved me a little.	Hoc me aliqua ex parte relevavit.
It has become a proverb.	Increbuit res proverbio.
That has passed into a proverb.	Hoc proverbii locum obtinuit, hoc abiit in proverbium.
In order not to retain you any longer.	Omnino ut te absolvam.
I meet you very opportunely.	Optime te mihi offers.
He said that ingenuously.	Nativa venustate hoc dixit.
Let us draw lots, if you will.	Res revocetur ad sortem, sorte dijudicetur, si tua fert voluntas.
Choose that which best pleases you.	Utramvis, utramlibet accipe.
Let us pass over those things.	Age, omittamus ista.
Let us now see the rest.	Jam porro videamus caetera.

I did that out of regard for you. Merito tuo hoc fēci.

He has well merited it. Meritissīmo ejus.

25.

VARIOUS QUESTIONS.

VARIAE FORMULAE
PERCUNCTANDI.

How came that suspicion?

Quī tibi ista incidit suspicio?

What reason had he for doing that?

Quid habuit argumenti quamobrem hoc fecerit?

What is your reason for being angry with me?

Quid negotii et quamobrem succenses mihi?

What ails you?

Quid tibi aegre est? Quid aegre animo tuo factum est?

You make me angry, you provoke me.

Mihi aegre facis.

What are you mad about?

Quid tibi stomacho est?

Why so much noise and talk?

Quorsum tot clamōres et verba?

But what need of more proofs?

Sed quid ego arguentor? Quid plura disputo?

Why beat about the bush?

Quid opus est circuitiōne? Quid verbis opus est?

What need did he have of me?

Quid opēra mea egēbat?

What have you to settle with him?	Quae ratio tibi cum illo intercēdit? Quid tibi cum illo commercii est?
Attend to your own affairs.	Tuas res perāge.
What brings you here?	Quae tu causa huc affert, vocat?
Who introduced that custom?	Quis ascīvit hanc consuetudinem?
With what do you busy yourself?	Qua in re vitam exerceas?
What profession do you follow?	Quam vitae conditionem sequēris?
What benefit do you derive from that?	Quam ex hac re utilitatem ducis? Quid hoc habet commōdi.
To whom has that been profitable?	In cuius hoc utilitatem cessit?
This will redound to your advantage.	Utilitatem redundābit hoc ad tuam.
For whose benefit?	Cui bono?
How happens it that you do not know this?	Quī fit hoc nescias?
How happens it that I do not know it?	Quī fit ut ego nesciam?
Do you know it? why should I not know it?	Idne scis? quid ego nesciam?
Why not?	Quid ita non? Quidni?
Have you not given a thought to your reputation?	Nihil tibi venit in mentem existimatiōni consulere?
Why do you tremble?	Quid est quamobrem trepidas, trepidēs?

Think you that you stand acquitted?	Te hoc crimīne elapsū putas?
What are you muttering?	Quid est tibi mutitio?
What means that joy?	Quid istud gaudii est?
Are you in your senses?	Penes te es?
What is that?	Quid hoc rei?
Why do you weep? what then! would you want me to sing?	Quid fles? mirum! cantem?
Is a good man capable of lying?	Num cadit in vīrum bonum metiri?
Do you understand well what he says?	Num intelligis? numme, numnam intelligis quæ dicit.
What is it that disturbs you?	Quid tibi est sollicitudinis? Quid te tenet sollicitum?
What kind of bread do you wish?	Qualem vultis panem? Cujusmodi panem vultis?
What does he charge for teaching?	Quanti docet?
What is the matter with you, my son? Why are you sad? Nothing is the matter, mother.	Quid est tam tristis fili? —Recte, mater.
Do you wish to do me a favor that would be most pleasing to me?	Vis primum hodie facere quod ego gaudeam?
What is your object in saying that?	Quorsum istud?

- To what examples do you refer me? Ad quæ exempla me referas?
- Is it thus that you wish to impose upon us? Itāne vero nobis fucum facis?
- Take care that you do not damage anything. Vide ne quid imprūdens iuas?
- Who is happier than I? Ecquis me vivit fortunatior?—Nemo certe quisquam.
- Nobody, beyond a doubt. Quis has tibi partes imposuit?
- Who imposed this duty on you? Provinciam cepisti duram.
- You have undertaken a difficult labor. Trude, extrūde, exīge illum.
- Drive him out. Bona verba, quāso.
- Gently, don't get mad. Uter tandem nostrūm superāvit?
- Which of us two has come out the better? Qua de re sermōnem habētis, terītis inter vos?
- What do you talk about together? Quid ad istas ineptias abis?
- Why do you allow yourself to take part in such follies? Rogo te, absis a sole, officis enim mihi aricanti.
- Please get out of the sunlight, you hinder me from getting warm. Quæ te dementia cepit?
- What madness has seized you? Unde isthæ te incessit religio?
- Whence arose your scruples? Quis conciōnem habet? quis pro conciōne dicit?
- Who is to make the speech?

Well, what news do you bring?	Cedo, quid portas, obsecro.
Anything new?	Numquid novi?
Is there nothing else?	Numquid est aliud? nihilne præterea?
Who made you withdraw from my company?	Quis te a mea consuetudine abstraxit?
Who is that man?	Quid hoc hominis est?
How much time have you spent in doing that?	Quantum huic rei temporis tribuisti?
Whom will you employ for that?	Quem ad hoc interpōnes, adhibēbis?
Of what does that book treat?	Quid habet argumenti liber iste?
What do you find fault with in this?	Quid in hoc arguis, improbas, reprehendis?
What more do you want?	Quid vultis amplius?
Do you wish anything else from me? May you prosper in everything.	Numquid aliud me vis? Ut bene sit tibi.
What more?	Quid inde porro?
Is there anything more? what more?	Etiamne est quid porro? quid inde porro?
What happened afterwards?	Quid tum inde?
What then? ah! who could have told you?	Quid ergo? ecquisnam tibi dixērit?
Is it he?	An is est?
Is he in?	Anne est intus?

Whence arose the fault?	Unde natus error?
Do you believe that?	Credin' ?—Imo certe.
Yes, I believe it.	
Do you wish a part of it? Yes, truly.	Vis unam partem ?—commōde.
Why are you in want of these?	Quo tibi ista sunt opus?
Where are you carrying that book?	Quo librum hunc asportas?
How long did you remain in Italy?	Quandiu, quandūdegisti. degisti in Italia?
Where did you tarry so long?	Ubi tamdiu, commorātus es, morātus es?
What shall I gain by deceiving you?	Quid lucri mihi est fallēre te?
To whom have you given that commission?	Cui istud negotium demandasti?
What has been done? speak—where are the others?	Quid factum est? Cedo? cedo alios.
What pleasure is there in that?	Quid habet voluptātis, quæ percipitur ex illa re voluptas?
Give me the hand, some water, my tablets.	Cedo manum, aquam, tabūlas.
How long is it since you stopped going to class?	Quamprīdem, quandūdum scholam frequentāre desiisti?

26.

IDIOMS AND PROVERBS.

IDIOTISMI ET PRO-
VERBIA.

To lose one's time and labor.	Aquam perdere, lapidem verberare, imbrem in cribrum gerere.
To baffle a design.	Aperire cuniculos.
To write on water.	In aqua scribere.
To speak to a deaf person.	Canere surdis auribus.
To impose upon.	Verba dare.
You hold me up for laughter.	Me delicias facis.
You open the wound afresh.	Obductam refricas cicatricem.
You have put your finger on it.	Belle, acute, argute conjecisti; rem acu tegisti.
He promises seas and mountains.	Maria montesque pollicentur.
To look for knots in a bulrush.	Nodum in scirpo quaerere.
To scoff at, to deride anyone.	Naribus indulgere, naso suspendere adunco.
Nothing remains to be done but to hang myself.	Redit mihi, res in restim.
To give an opportunity to speak.	Sermōnis ansas dare.
The fool advises the seer.	Minervam sus docet.
To labor for nothing.	Latrem crudum lavare.

To begin at the beginning.	Ordiri ab ovo.
Seek for dupes elsewhere.	Ad populum phaleras; quære peregrinum.
To admit being beaten.	Porrigere herbam. Salivam movere.
He is entrapped.	Ab transenna turdus lumbricum petit.
To correct one's style.	Stylum vertere.
Depart, you are a man of worth.	Abi, virum te iudico.
A man of fine taste.	Acutæ naris homo.
There's a difference between a good man and a rogue.	Æra distant lupinis.
Not at all excessive.	Ne quid nimis.
Service for service.	Manus manum lavat.
A fortune's favorite.	Albæ gallinæ filius.
To turn one's back on a benefactor.	Afferre dentes in dominum.
His mind is in his stomach.	Animus est in patinis.
A cunning man, a sly fox.	Naris emunctæ homo, reccetus senex.
To dispute over trifles.	Rixari de lana caprina, de asini umbra.
To render a thing useless.	Scopas dissolvere.
From beginning to end.	Ab ovo usque ad mala.
To spend one's means on trinkets.	Perdere bona in cicere et faba.
To swindle anybody.	Emungere aliquem.
To kill time.	Fallere tempus.

He is at a stand.	Hæret illi aqua.
To talk nonsense to anyone.	Sarcīre centōnes alicui.
To be sold at auction.	Sub hasta venīre.
There's neither rhyme nor reason in his talk.	Nec pes nec caput sermōnis appāret.
From head to foot.	A capīte usque ad calcem.
You touch a sore spot.	Tangis ulcus.
An empty head.	Vacuus vertex.
The affair is in good trim.	In vado res est; res calet.
It is safe.	l'es in portu est.
All is lost.	Res rediit ad restim.
Done accurately, to a nicety.	Ad unquem factus.
A man of no consideration.	Homo nullo numēro.
No longer a child.	Nucībus relictis.
You are a <i>sot</i> , a man of three letters.	Trium litterārum homo es.
To sleep free from care.	In utramque aurem dormīre.
You engage yourself in great difficulties.	Magnum mare ingredēris.
A word to the wise is sufficient.	Dictum sapienti sat est.
To complain to the deaf.	Apud novercam queri.
To fill both sides of the account.	Utramque paginam facēre.
To make one fall into another's net.	Palumbem alicui ad aream adducēre.
As the father, so the son.	Colubra restem non parit.

You have your hands full of business.	Satāgis tanquam mus in mate'la.
You are still far from the end.	Adhuc tua messis in herba.
We reap what we sow.	Ut sementem facēris, ita et metes.
Every man for himself. That neither makes me cold nor warm.	Sibi qui que ruri metit. Mihi istic nec seritur nec metitur.
That is your business.	Tibi metis.
As easily as drinking a glass of water.	Tam facile quam pirum vulpes comest.
Nothing is more worthy of being loved.	Dignius est nihil quod amētur.
To have immense possessions.	Habēre quantum milvi volant.
To be extremely rich.	Modio nummos metiri.
To measure himself by his own standard.	Metire se suo modulo ac pede.
To keep harping on the same string.	Uno opere eandem incudem tundere.
Let not a shoemaker go beyond his last.	Ne sutor supra crepidam.
Birds of a feather flock together.	Pares cum paribus facillime congregantur.
To laugh in one's sleeve.	Tacito ridere naso.
To talk to the wind.	Mortua re verba facis.
To carry coals to Newcastle, to pour water into the sea.	In silvam ligna ferre. In mare fundere aquas. In littus arenas ferre.
Fortune does not change nature.	Vulpes pilum mutat, non mores.

To be all things to all men.	Utrosque pariētes linēre.
To remain in one's condition.	In propria pelle quiescēre.
To rise above one's condition.	Majōres pennas nido extendēre.
To do impossibilities.	Mulgēre hircos, jungēre vulpes.
To tread on roses.	In viola esse.
To be on the edge of a precipice.	Extrēma tegūla stare.
The wine is drawn, we must drink it.	Tute hoc in tristi, tibi omne exedendum.
He is a dangerous person.	Fœnum habet in cornu.
To kill two birds with one stone.	De eadem fidelia duos pariētes dealbāre.
He comes, when you are talking about him.	Lupus in sermōne, lupus in fabūla.
To view rapidly, at a glance.	Per transennam aspicēre.
To enter into the most minute details.	Ab acia et acu omnia exponēre.
Dogs do not devour one another.	Canis canīnam non est.
To lead anyone by the nose.	Ductāre alīquem labiis.
To promise something rare.	Lac gallinaceum, avem albam promittēre.
In a place where there is no jesting.	Huc ubi ferrum mures rodunt.
Milder than a lamb.	Oleo tranquillior.
To fare sumptuously.	Malis orbiculātis pasci.

I steer my own course.	Meo remigio rem gero.
To spoil nature by art.	Ebur atramento cande- facere postulas.
A continual repetition of the same.	Eandem recõquit cram- brem.
To repeat to satiety.	Ad ravim decantare.
Everything happens as he would wish.	Laureum gestat bacu- lum.
While the pot boils, friendship lives.	Fervet olla. vivit ami- citia.
To make much ado about nothing.	Excitare fluctus in sim- pulo.
To supplant anyone.	Alicui ex manu exi- mere manubrium.
To look upwards, to be unconcerned.	Spectare lacunar.
To love afar off.	Extrēma linea amare.
To love one as the ap- ple of your eye.	In oculis aliquem ferre.
Having neither hearth nor home.	Esse inops laris et fundi.
To sell for cash.	Oculata die vendere.
Spoken in vain, to the wind.	Verba fiunt mortuo.
Riches wrongfully got- ten count not as profit in the end.	Male partum male dis- perit.
He is loaded with debt.	Animam debet.

CURRENT LATIN EXPRESSIONS.

From the beginning.	Ab initio.
Wise without instruction.	Abnormis sapiens.
While the defendant was absent.	Absente reo.
Unconditionally.	Absque ulla conditione.
From one specimen judge all the rest.	Ab uno disce omnes.
From the building of the city; <i>i. e.</i> , Rome.	Ab urbe condita.
Salvation is from the cross.	A cruce salus.
At the Greek Calends, never.	Ad calendas Græcas.
To the end.	Ad finem.
The dispute is still pending.	Adhuc sub iudice lis est.
Without end.	Ad infinitum.
At pleasure.	Ad libitum.
To satiety or disgust.	Ad nauseam usque.
To the touch of the nails; to a nicety; exactly.	Ad unguem.
Equity follows the law.	Æquitassequitur legem.
With equanimity.	Æquo animo.
Lamb of God.	Agnus Dei.

Even the good Homer sometimes nods.	Aliquando bonus dor- mitat Homerus.
Kind or benign mother.	Alma mater.
My other self.	Alter ego.
A philanthropist.	Amicus humani generis.
Mind.	Animus.
In the year of our Lord.	Anno Domini.
In the year of the world.	Anno mundi.
Before the war.	Ante bellum.
Before noon.	Ante meridiem.
Against.	Anti.
From the effect to the cause.	A posteriori.
Words that glow or burn.	Ardentia verba.
An argument to the man.	Argumentum ad homi- nem.
With attentive ears.	Arrectis auribus.
It is true art to conceal art.	Ars est celare artem.
Art is long and life is short.	Ars longa, vita brevis.
Fortune favors the brave.	Audaces fortuna juvat.
Hear the other side.	Audi alteram partem.
The golden mean.	Aurea mediocritas.
The accursed appetite for gold.	Auri sacra fames.
Either Cæsar, or no- body.	Aut Cæsar, aut nullus.
Either to conquer or die.	Aut vincere, aut mori.
From words to blows.	A verbis ad verbera.

From the bond of matrimony.	A vinculo matrimonii.
War! horrid war!	Bella! horrida bella!
In good faith; really.	Bona fide.
It is wanting.	Caret.
Enjoy the present day.	Carpe diem.
A cause for war.	Casus belli.
An indispensable condition.	Causa sine qua non.
A roundabout expression.	Circuitus verborum.
By common consent.	Communi consensu.
Of sound mind.	Compos mentis.
For whose advantage?	Cui bono?
With a grain of salt; with some allowance.	Cum grano salis.
There is no disputing about tastes.	De gustibus non disputandum.
By right; by law.	De jure.
Carthage must be destroyed.	Delenda est Carthago.
About the dead say only what is favorable.	De mortuis nil nisi bonum.
God favoring, helping.	Deo favente, juvante.
God willing.	Deo volente.
Thanks to God.	Deo gratias.
Out of the depths.	De profundis.
A thing desired.	Desideratum.
Day of wrath.	Dies iræ.
A knot worthy of being untied by such hands.	Dignus vindice nodus.
Household gods.	Dii penates.
The Lord be with you.	Dominus vobiscum.

Characters of the drama.	Dramatis personæ.
It is sweet and honorable to die for one's country.	Dulce est decorum pro patria mori.
It is pleasant to fool in the proper place.	Dulce est desipere in loco.
While we live let us live.	Dum vivimus vivamus.
Behold the man.	Ecce homo.
Behold the sign.	Ecce signum.
On the other hand.	E contra.
I and my king.	Ego et rex meus.
One of many.	E pluribus unum.
To err is human.	Errare humanum est.
To be, rather than to seem.	Esse quam videri.
There is a medium in all things.	Est modus in rebus.
Let it endure forever.	Esto perpetua.
And the rest.	Et cætera.
And with thy spirit.	Et cum spiritu tuo.
And even you, Brutus.	Et tu, Brute.
Abruptly.	Ex abrupto.
Out of the abundance.	Ex abundantia.
Heartily, sincerely.	Ex animo.
From the chair or pulpit; from high authority.	Ex cathedra.
Higher; more elevated.	Excelsior.
The exception proves the rule.	Exceptio probat regulam.
The proper exceptions being made.	Exceptis excipiendis.

From the crime.	Ex delicto.
I have built a monument more durable than brass.	Exegi monumentum aere perennius.
Examples are offensive.	Exempla sunt odiosa.
For example; for instance.	Exempli gratia.
All go out.	Exeunt omnes.
From nothing, nothing is produced.	Ex nihilo nihil fit.
By virtue of his office.	Ex officio.
On one side.	Ex parte.
By profession.	Ex professo.
Off-hand; on the spur of the moment; extemporaneously.	Ex tempore.
The descent into Hell is easy; it is easy to get into a difficulty.	Facilis descensus averni.
The fates oppose.	Fata obstant.
He made it.	Fecit.
Let justice be done, though the heavens fall.	Fiat justitia, ruat cœlum.
Let there be light.	Fiat lux.
Faithful Achates; a true friend.	Fidus Achates.
Glory to God in the highest.	Gloria in excelsis Deo.
Here and everywhere.	Hic et ubique.
Here lies.	Hic jacet.
That is.	Id est.
A government within a government.	Imperium in imperio.

Let it be printed.	Imprimatur.
Forever.	In æternum.
At the point of death.	In articulo mortis.
In this sign thou shalt conquer.	In hoc signo vinces.
Into the midst of things, or affairs.	In medias res.
In memory.	In memoriam.
Forever.	In perpetuum.
In person.	In propria persona.
For ages on ages.	In sæcula sæculorum.
In the former state.	In statu quo.
Entirely.	In toto.
The die is thrown.	Jacta est alea.
By divine law.	Jure divino.
By human law.	Jure humano.
Civil law.	Jus civile.
The law and rule of speech.	Jus et norma loquendi.
The law of nations.	Jus gentium.
Labor conquers all things.	Labor omnia vincit.
A slip of the tongue	Lapsus linguæ.
A praiser of past time.	Laudator temporis acti.
Praise to God.	Laus Deo.
The common law.	Lex non scripta.
The statute law.	Lex scripta.
Naming a thing by its opposite.	Lucus a non lucendo.
Truth is mighty and it will prevail.	Magna est veritas et prevalebit.
Bad in itself.	Malum in se.
I being the judge.	Me judice.

Remember death.	Memento mori.
A sound mind.	Mens sana.
Mine and thine.	Meum et tuum.
Wonderful to relate, to see.	Mirabile dictu, visu.
Much in little.	Multum in parvo.
The necessary changes being made.	Mutatis mutandis.
The name being changed.	Mutato nomine.
Nothing further.	Ne plus ultra.
Whether he will or not.	Nolens volens.
Do not touch me.	Noli me tangere.
To be unwilling to proceed.	Nolle prosequi.
He has not been found.	Non est inventus.
It does not follow.	Non sequitur.
Mark well.	Nota bene.
He (or she) died.	Obiit.
O the times! O the manners!	O tempora! O mores!
An accomplice.	Particeps criminis.
To compare small things with great.	Parva componere magnis.
The father of a family.	Paterfamilias.
The father of his country.	Pater patriæ.
I have sinned.	Peccavi.
Bridge of asses.	Pons asinorum.
After death.	Post mortem, obitum.
On the first view.	Prima facie.
For the public good.	Pro bono publico.
For and against.	Pro et con.

For the time	Pro tempore.
Punic faith; treachery.	Punica fides.
How changed from what he was.	Quantum mutatus ab illo.
As if; as it were.	Quasi.
One thing for another; an equivalent.	Quid pro quo.
He who transplanted, still sustains.	Qui transtulit, sustinet.
By what right?	Quo jure?
Which was to be demonstrated.	Quod erat demonstrandum.
A rare bird.	Rara avis.
The reducing of a position to an absurdity.	Reductio ad absurdum.
The people rule.	Regnant populi.
May he (or she) rest in peace.	Requiescat in pace.
I shall rise again.	Resurgam.
The welfare of the people is the supreme law.	Salus populi suprema est lex.
Holy of holies.	Sanctum sanctorum.
According to the course of nature.	Secundum naturam.
Always faithful.	Semper fidelis.
Always the same.	Semper idem.
Words a foot and a half long.	Sesquipedalia verba.
Such is the way to immortality.	Sic itur ad astra.
Ever so to tyrants.	Sic semper tyrannis.
So passes away earthly glory.	Sic transit gloria mundi.

Like things are cured by like.	<i>Similia similibus cu- rantur.</i>
If you seek his monu- ment look around.	<i>Si monumentum quæ- ris, circumspice.</i>
Without a day ap- pointed.	<i>Sine die.</i>
An indispensable con- dition.	<i>Sine qua non.</i>
He stands in the shadow of a mighty name.	<i>Stat magni nominis umbra.</i>
Let it stand.	<i>Stet.</i>
Privately.	<i>Sub rosâ.</i>
Of its own kind.	<i>Sui generis.</i>
The chief good.	<i>Summum bonum.</i>
Let each have his own.	<i>Suum cuique.</i>
A smooth or blank tablet.	<i>Tabula rasa.</i>
The times are changed and we are changed with them.	<i>Tempora mutantur, nos et mutamur in illis.</i>
Time flies.	<i>Tempus fugit.</i>
Solid earth; a safe foot- ing.	<i>Terra firma.</i>
By the whole heavens; diametrically oppo- site.	<i>Toto cœlo.</i>
The utmost limit.	<i>Ultima thule.</i>
With one voice.	<i>Una voce.</i>
As below.	<i>Ut infra.</i>
As above.	<i>Ut supra.</i>
Go with me; a constant companion.	<i>Vade mecum.</i>
Woe to the vanquished.	<i>Væ victis.</i>

Farewell.

I came, I saw, I conquered.

Word for word and letter for letter.

By way of.

In place of.

The terms being exchanged.

By force and arms; by main force.

The bond of marriage.

Long live the king.

A voice and nothing more.

The voice of the people is the voice of God.

Vale.

Veni, vidi, vici.

Verbatim et literatim.

Via.

Vice.

Vice versa.

Vi et armis.

Vinculum matrimonii.

Vivat Rex.

Vox, et præterea nihil.

Vox populi, vox Dei.

VARIA COLLOQUIA.

DIALOGUES.

PRIMA PARS.

1.—A DEO CAPIENDA PRIMORDIA.

Posthumus, Gemellus.

- P.* Divināre nequeo, cur non modo studia mea, verum etiam quidquid facere accipio in dies singulos, parum recte sub manus succēdat. Adeone hominem esse infaustum atque miserum quemquam, ut ego sum?
- G.* Mihi e diverso, et studia mea, et quidquid auspīcor quotidie, satis prospere et ad voluntatem. Summo illi rerum Parenti ac Domino sit gratia.
- P.* Quo artificio aut qua demum ratione hanc felicitatem consequeris?
- G.* Nullo artificio; paucis tantum verbis.
- P.* Cantionibus, seu carmine magico fortasse.
- G.* Quod, Divi Divæque omnes avertant! Quali tu me ingenio arbitrare?
- P.* Bono.
- G.* Quid factis?
- P.* Bonis.

G. Quid religiōne ?

P. Optīma.

G. Quid ergo te isthæc audio loqui ?

P. Si quid per jocum dixi, nolim te id in serium convertĕre.

G. Primum cavisse oportuit ne dicĕres.

P. Eādē, si pergas, mihi patiēda sunt.

G. Ignosco.

P. Quibus igĭtur verbis ? Valīdam profecto verbōrum tuōrum vim esse oportet si tantum efficiunt.

G. Non te morābor. Memoria tenes non audisse aliquando, antīquos si quid inceptārent, præfārī solītos. *Quod bonum, faustum, felix fortunatumque sit; quod feliciter eveniat; quod dii bene vertant.*

P. Memor sum.

G. Non te mater tua perdocuit, actūrum aliquid animum ad Deum convertĕre ejusque opem tacĭte implorāre ?

G. Numquam.

G. Credo ipsammet non consuesse id facĕre. Mei parentes consuevĕrunt, et ita me instituĕrunt, cum sæpe illud Pauli occinĕrent: *Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini Jesu Christi.* Ob hoc itaque res tuæ felicĭter non eunt: opem enim præsidiumque cœleste non flagĭtas.

P. Tuam pietātem imitātus in postĕrum haud desipiam. Quam adhuc male, tām posthac bene de me ipse merĕbor. Velim tamen pro conjunctiōne benevolentiae nostræ, precatiunculam ipsam qua utĕris ne me celes: hoc precario abs te peto.

G. Illa Ecclesiæ communissīma et commodissīma est. *Actiones nostras, quæsumus, Domine, aspirando præveni, et adjuvando proseguere, ut cuncta nostra oratio et operatio a te semper incipiat, et per te cœpta finiatur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.*

P. Hæc valde arrīdet, hac utar.

G. Bene eveniat.

P. Et tibi bene sit, qui me hodie ex ærumna non modīca extraxisti.

PONTANUS, S. J.

2.—FORMULÆ SALUTANDI ET VALEDICENDI IN CONGRESSIONIBUS.

Claudius, Albinus.

C. Quandoquīdem Latinitātis peritia multis partibus jam diu factum est postquam me vincere cœpisti, rogo atque oro, si commōdum est, da mihi paulum opĕræ.

A. Vel multum, si id rationibus condūcat tuis. Nolo tibi ullum commōdum in me claudier.

C. Ut si quidquam aliud: ne dubitaveris. Sed hoc die, docĕri peropto.

A. Quid est illud unum?

C. Tristissimum cum sit ita salutāre factos obviam, et in congressis, *bonus dies, bonus vesper, bonum mane, bonum serum* et respondĕtur salutantibus. *Deo gratias.* Item in digressis sub noctem, cum his verbis bene precāri sol-

eāmus: *fausta nox, felix nox*, reddāturque idem responsum, more patrio videlicet, *good night, thanks be to God*, iis autem formis loqui necessitas nulla cogat: latinisque auribus ingratissimum: sit quo pacto tum salutando tum valedicendo, sive cum in alicūjus colloquium congressumque veniendum est, sive alicui scribendum nos gerēmus? Non enim latet solēre te studium acerrimum ponere in notandis hujusmodi latinismis, cum inter legendum occurrunt, aut a magistro inculcantur.

- A. Haud equidem me tanto dignor honore. Nihilominus, quia tu hoc a me candide petis, et posse me tibi commodare iudicas, parēbo voluntati tuæ, in præsentia, nihil tale providenti, memoriam subiērint. Hoc tenēbis primum, non semper opus esse responsiōne cum salutāmur: et interdum salutantem non resalutāri, verum respondere aliquid aliud, quod ille libens ac volens audiat. Est quando salutatiōni quæstiunculæ quædam adjiciuntur, de valetudine præsertim: nonnunquam resalutantes etiam interrogatiunculam annectunt. Hæc omnia exemplis declarabuntur, tu auritum te facito.

Salve. Resp. Salve.

Salve Joannes.—Et tu, Paule.

Salve.—Et tu.

Mysis, salve.—O salve, Pamphile.

Salveto.

Salveto, quid agis.

Mater mea, frater mi, salve.—Salve, fili; salve mi frater.

Antoní, salve.—Salve, Paule.

Salve, oculissime homo.—O dulcissime rerum.

Jubeo Chremetem (sub. salvere).

O Jacobe, salve.—Salvus sis, Corneli.

O salve, bone vir.—Hem Simo, O noster Chreme.

Mi Patrice, salve.—Salve.

Curculio exoptate, salve.—Salve, salvum te advenire gaudeo.

O noster Chremes.—Salve, Geta.

Salve, Andrea.—O nutrix, ó mea nutrix.

Salve, mi Germane. O Soror mea, quid agitur.

Salve, exoptate gnate mi.

Salvum te advenisse gaudeo.

Venire te salvum volupe est.—Credo ; quid agitur ?

Here, salve, salvum te advenisse gaudeo. O bone custos, sa've.

Plurima salute Parmenonem suum impertit Gnato ; quid agitur ?

O mi exoptate Clinia, salve.—Ut vales ?

Georgius plurimum jubet salvere Stephanum.

Jubeo te salvere.

O pater, pater mi, salve.—Salve multum, gnate mi.

Charmidem socerum suum Lysiteles salutatur.—Dii dent tibi. Lysiteles, quæ velis.

O Thraso.—Salvete.

Amphitryo uxorem salutatur lætus suam. Valuistin' usque ? expectatusne advenio ?

Salvus atque fortunatus, Euclio, semper fies.—Dii te bene ament, Megadore.

O amice, salve, atque æqualis mihi ; ut vales Ambrosi ?—Et tu.

Salve, Gregorí. Valen', valuitin' ?—Valeo et valui rectius.

Mi homo, et mea mulier, ego vos saluto.—Et nos te.

In Andrea Crito, quum salutasset ancillam, et ab ea fuisset resalutātus, subjēcit secunda interrogatiōne. *Quid vos? Quo pacto hic? Satisne recte? M. Nosne? sic, ut quimus, aiunt, quando ut volumus, non licet. Quærēbant etiam sic. Satin' salve? Exempla sunt apud Livium.*

C. Habeo salutatiōnum ratiōnes. Nunc quibus verbis valedicendum sit quæro, quocumque diēi aut noctis tempore.

A. An potest ulli quidquam optāri melius intēgra valetudīne? Qua nihil majōris æstimandum vita humanā complectitur. Itaque has fere formas invenio.

Bene vale.—Et tu.

Vale.—Et tu bene vale, Martine.

Vale.—Et tu frater.

In hoc quatrividuum, Antoni, vale.—Mī Georgī, et tu; numquid vis aliud?

PONTANUS, S. J.

3.—FORMULÆ BENE PRECANDI.

Didasculus, Bernardinus, Cæcilius, Fuscus.

D. Formūlas illas, quibus alicui, aut aliquibus latīne moreque Christiāno bene precāri possumus mihi recitāto, Bernardīne.

B. Hem, Præceptor.

D. Quibus verbis peregre abeunti, seu in viam se danti optāres prospēra.

B. Istis: *Hoc iter felix faustumque tibi sit.*

D. Aliter.

- B. *Faxit Deus, uti salvus et incolumis revertare. Bene prospereque istuc tibi itineris eveniat. Angelus Domini te per hanc viam comitetur.*
- D. Quibus peregre redeunti.
- B. *Optatus mihi et charus accidit tuus iste reditus. Reditione tua multum me exhilaratum sentio. Quod sanus reverteris gaudeo. Deo sit laus qui te firmum valentemque nobis restituit. Tua reversione etiam atque etiam lætor.*
- D. Prudentibus et cœnantibus bene precâre, Cæcili.
- C. *Escam potumque vestrum Deus benedicat. Sit vobis hoc prandium,*seu cœna salutaris. Utinam istæ epulæ conducant vestris corporibus.*
- D. Ad te mox redibo, Bernardine, si Fusculum interrogavero. Age, Fuscule, quid dices, ægrotanti quod audiat quam libentissime?
- F. *Deus Opt. Max, tuî misertus valetudinem tibi redintegret.*
- D. Dic reliqua, nam plura recordor me dictasse vobis.
- F. *Ab hac feбри, ab ista colica, ab isto morbo liberet te Christus, qui sanavit omnem languorum. Medicinam malo tuo faciat misericors Dominus. Levare dolores tuos, et depellere morbum istum dignabitur omnipotens Deus.*
- D. Sat multa. Quid sternutanti, Bernardine?
- B. *Deus te servet, sit saluti.*
- D. Nihil aliud.
- B. Nihil, quod sciam, aliud dixisti in hoc genere.
- D. Propinanti seu bibenti?
- B. *Sit saluti, prosit, proficiat, conducat quæ vulgi sunt, Sit felix haustus, sit salubris potio; bibe salutem.—Accipio perlibenter.*

D. Diem et noctem.

B. *Hic tibi dies candidus illuxerit, felix procedat tibi hic dies. Hæc nox tibi commoda transigatur; prosperam, placidam tibi istam noctem precor; somnus tibi placidus contingat.*

D. Optāto alīquid boni honōrem adipiscentibus Fuscūle.

F. *Hic honor tibi eso perpetuus sit; Deus hanc gloriam, istud decus tibi perpetuum faciat; hunc honorem Deus tibi conservet atque augeat. Gratulor tibi honore isto. Deus faxit, ut eo dignus maneas.*

D. Opus quodpiam aggredienti.

F. *Quod bene vertat. Quod fauste feliciterque cadat. eveniat. Tuis cæptis adsit Deus. Deus incepta tua ad exitum felicem perducatur. Deus hunc laborem tuum fortunet.*

D. Novo anno ineunte, quæ bona verba dicēmus?

F. *Hic annus tibi faustus procedat. Vive hunc annum sanus et incolumis.*

D. Nihil est præteritum. Amo vos multum de memoria et diligentia.

PONTANUS, S. J.

4.—ARMA SCHOLASTICA.

Michael, Ambrosius.

M. Scholam petentibus in nobis dies singulos, ac pene incolentibus, cum instrumenta, ut aliis cujusvis generis artificibus sua necessaria sint, illorumque appellatiōnes quædam mihi exci-

erint, obsęcro, quod sine molestia tua fiat, redęge illas in memoriam meam, et velut sub unum aspectum subjęce universa.

A. Forsitan non subibunt animo omnia, quanquam adeo multa non sunt. Verum si quid nescięro, ait Plautinus Pseudotyndarus, id nescium tradam tibi.

M. Non vertam vitio, aut non recordari, aut nescire te, quod ipsemet vel nesciam, vel non meminęrim in pręsentia.

A. Interręges licet, quo commodius accipias, quę cupis.

M. Sic agam, et ad duo capita, quo distinctius res agatur, argumentum totum revocabo.

A. Ad quę?

M. Scholastici aut legunt aut scribunt; quocirca duorum genęrum instrumentis indigent; unis quę ad lectionem ipsis inserviant, alteris quę ad scriptiōnem. Videorne oportune distribuuisse?

A. Et valde quidem

M. Enumęra jam quę referuntur ad primum genus.

A. Liber, libellus, quo spectant pagina, pagella, margo seu ora libri, involucrum seu operculum, quo vestiuntur libri, ut ab injuria vetustatis et pulverum conserventur. Hic filium, acum, ceram quorum apud nos non infrequens est usus, referre potes. Eodem pertinet pluteus.

M. Quid est pluteus?

A. Pluteorum alius dicitur armarium sive repositorium librorum qui etiam in forulis re-

ponuntur. Alius est tabŭla seu scrinium, quod sibi scribentes subjiciunt; barbăris, pulpĭtum.

M. Habeo ista; procēde ad cætĕra.

A. Restant nomĭna secundi ordinis.

M. Quænam illa?

A. Charta sive papyrus. Jam chartărŭm alia vocātur Augusta, tenuis nempe et candida, ad epistōlas accommodāta; appellāta sic est ab Augusto. Alia dentāta, alia bibŭla, quæ transmittit littĕras: alia Claudiāna, regia, imperiālĭs, amplo folio et crassa: alia empōrĭca, mercĭbus involvendis idonea, unde cuculli fiunt; alia charta virgo, ex qua nullum est descriptum exemplar, alia pura, in qua nihil est litterărŭm; alia pergamēna, quoniam apud Pergāmum Asiæ urbem inventa sit; etiam membrāna dicĭtur. Hæc de chartărŭm generĭbus. Atramentum scriptorium sive librarium.

M. Cur addidisti scriptorium sive librarium?

A. Quod aliud est atramentum fuligineum, quo utuntur typogrăphi, aliud sutorium, quamquam consuetūdo, quæ est verbōrum domĭna, nihil solet adjicĕre. Atramentarium. Calămus absolūte seu calămus scriptorius. Cullĕllum, graphiarium seu scalpellum, scalprum librarium vocat in Vitellio Suetonius, ut docti annotărunt. Theca calamaria seu graphiaria, theca sive **pixis** pulveraria, sive arenaria.

M. Annon putas aliis quibusdam armis nos indigĕre?

A. Immo, sed præcipua recensui. Sunt ergo insuper forcipes, clepsydra, regula, circinus aeneus, et nonnumquam præsertim in æstate, cum sirius ardor findit agros, et versiculi componuntur, moderatus vini haustus.

Ingenium potis irritat Musa Poetis.

Bacche, soles Phœbo fertilis esse tuo.

M. Optatissimum vero instrumentum; nominas hoc primo loco.

A. Nam quia carmina lætum sunt opus, ut cecinit Ovidius, vinum exhilarat animum. Et sæpe audisti illud Ecclesiastici: *Vinum lætificat cor hominis.*

M. Probabilius dixisses, pecunia quoque ut instrumento opus esse scholasticis, idque non interdum, sed continenter; qua suppeditante, multo hilarior fit mens, vino pecunia non emittur, emi certe quidem non dicitur. Nunc de hoc in me collato beneficio multum te amo, tibi que gratias ago.

PONTANUS, S. J.

5.—COEMPTIO ARMORUM SCHOLASTICORUM.

Bartholomæus, Godefridus, Franciscus.

B. Hodie, fili, initia sunt studiōrum, in gymnasio societatis Jesu.

F. Gaudeo, Pater, illuxisse diem mihi toties exoptatum. Verum placetne coemere mihi arma litterarum studiōsis necessaria?

- B.* Ubi nanciscēmur instrumenta ex sententia?
- G.* Ex adverso templi societātis Jesu, aperta est non ita pridem officīna. Bibliopōla juvenis est affābilis, et merces vendit sat commōdo pretio.
- B.* Duc me ad illum.
- G.* Hic est in proxīmo.
- B.* Salve, Francisce.
- F.* Salvus sis tu quoque, mi Domīne; quidquamne ex usu tuo est me penes?
- B.* Apparātum scholasticum desidēro huic parvūlo.
- F.* Habeo omnis genēris.
- B.* Quibusnam opus est tibi rebus? Age, eloquēre.
- G.* Ante omnia Magister pietātis instrumenta requirit in discipūis.
- B.* Intelligo. Quanti illud rosarium aestīmas, Francisce?
- F.* Quinque et triginta centesīmis.
- B.* Itāne ais? Dimidium ejus pretii sufficit.
- F.* Unus funicūlus plus valet dimidio: textīlis est e serīco, globūli de osse tornāti instar ebōris sunt candīdi.
- G.* Habeas tibi semisse minus.
- F.* Accipio.
- G.* Deest mihi præterea libellus precum.
- F.* En tibi perelegantem et utīlem.
- B.* Quī inscribitur?
- F.* Exercitiā quotidiāna.
- B.* Habe, fili et hoc utēre libro quotidie. Sed quo pretio tulēro?
- F.* Aufēres sexaginta centesīmis.
- B.* Jocōne an serio?

- F.* Sic stat sententia: teruntius hinc dedūci non potest. Quid? Non est rudi arte in membrāna consūtus; tectus est corio hispāno, inaurātus perfoliōrum sectūras.
- B.* Numerābo centesīmas sexagīnta, hac lege, ut insūper libro adjicias ex ære adstrictorios uncōs.
- F.* Curabitur, sed adhuc adjicies centesīmas decem.
- B.* Imo ne obōlum quidem. Cætērum habes chartam venālem?
- F.* Habeo.
- B.* Profer. Hæc est charta tenuis et subhumīda: atramentum perfluet. Cedo densam, nec tamen aspēram nec scabram.
- F.* Hæccīne placet?
- B.* Quod hujus est chartæ pretium?
- F.* Vendo in singūlos scapos quinque et viginti centesīmis.
- B.* Plus minus, ut existīmo.
- F.* Ita ut dixi.
- B.* Non tibi opus codīce ex charta pura consūto?
- G.* Maxīme, pater, ad excipiēda quotidiāna scriptiōnis argumenta.
- B.* Videam volūmen aliq̄uod hujus genēris mediocrīter densum.
- E.* Hoc in annum intēgrum sufficiet, aut plus eo ut conjicio: placetne?
- B.* Sic satis: appōne ad chartam.
- G.* Pater, capsam non habeo, ad includendam chartam, dictāta adversaria.
- F.* Ecce tibi capsūlam commodissīmam, tectam corio vitulīno rubro: ut nitet? Præterea circum oras limbus obi argenteus

- B.* Pennæ istæ sunt venâles?
- F.* Etiam, si se emptor obtulërit.
- B.* Ostende: vah! quam sunt molles!
- F.* Sunt aliæ aliis firmiôres. Facio tibi optiônem.
- B.* Quot vis dare sex centesimis?
- F.* Dabo duodëcim, modo promiscue de manu mea accipias.
- B.* Nugas agis: cedo totum fascicûlum, ut deligam arbitrâtu meo.
- F.* Delige, per me licet; sed solves pluris.
- B.* Mox videbitur. Age nunc profer atramenti vascûla et thecas calamarias.
- F.* Habeo atramenti vascûla cornea, torno affâbre facta.
- B.* Nolo thecam quæ non nisi unïcam pennam capiat.
- F.* Scio quid quæras: vis thecam oblongam et rotundam?
- B.* Ipsam volo.
- F.* Ecce atramenti capâcem, et calamôrum complurium.
- B.* Accumulêmus in acervum eundem: ad extrêmum una licëbor in omnia. Imple hanc laguncûlam fictilem atramento.
- F.* Id præstat; necesse non habëbit puer in dies ad propôlam recurrere.
- B.* Adesdum, Godefrïde; numquid desit præterea?
- G.* Etiam, pater; velim regulam mihi ligneam compâres; curvos plerumque versus duco; a magistro quotidie objurgor; deinceps plumbo ducam lineas secundum regulam; his inscribam.
- B.* Hoc est opus arculârii. Tace; aliunde tibi prospexëro.

- F.* Numquid placet his amplius?
B. Nihil; nunc indīca merces has una omnes, quam sis datūrus minīmo.
F. Quinque francis a me aufēres, neque obōlo minōris.
B. Numerābo tres francos.
F. Tantillo tibi non addixēro.
B. Discrimen pretii dividātur ex æquo: tibi decēdet medium, mihi accēdet.
F. Quod bene vertat habeas, per me licet; sed ea spe, ut me crebro revīsas.
B. Age, recense pecuniam et missos nos fac.
F. Nihil desiderātur aut supērest; vis tibi scribam apōcham?
B. Nihil opus est; habeo verbis tuis fidem. Precor tibi felicem vespērum.
F. Idem tibi vicissim precor.

VAN TORRE, S. J.

6.—FORMULÆ PETENDARUM FACULTATEM.

Ludimagister, Nicolaus, Crispinus, discipuli.

- L.* Quas ob res, Nicōlae, consuevērunt a magistris potestātem petēre puēri?
N. Ob duas potissimum.
L. Scilicet.
N. Ob exītum e schola et absentiam a schola ad tempus.
L. Quapropter solent exīre a ludo.
N. Vel ut corpus levent, vel ut emant aliquid necessarium. Item ob causam aliquam omnino fortuitam.

L. Estne, more Cynicōrum Stoicōrumve, simplicibus, propriis, apertissimis utendum verbis, sine ulla præfatiōne honōris, cum loquimur de illis naturæ humanæ necessitatibus, quas jam cogitatiōne præcipis: an potius tectis, ac prætextātis, ut quod re inhonestum non est, modo oculate fiat, id verbo ne turpe obscœnumque fiat?

N. Ita tu quidem nuper a Cicerōne nos erudivisti.

L. Velim petitiōnes aliquas iis verbis itēres, quibus a me accepistis. Agite, puēri, auscultate atque opēram date et quæ dicentur percipite.

N. *Caput dentes, venter mihi condolent, Præceptor: quocirca, precor, fac mihi copiam eundi domum.*

Febriculam, tentatiunculam sentio; tua cum venia domum me recipere concupisco.

Necesse habeo exire, Præceptor, ad hoc illudve emendum; si permittis, exibo, et post paulo revertar.

Vocor domum a servo, ab ancilla; possum abire?

L. Quomodo, Crispine, absentiae facultas rogandas est?

C. *Hoc illudve negotium mihi curandum, transactum reddendum, perficiendum est, lavandum, hospitibus serviendum, ægrotanti sorori, fratri, ministrandum.*

Parentes mei hanc, illam rem ut peragerem mihi præceperunt; huc, illuc me mittunt: quamobrem hodie, cras, biduo, triduo in ludo adesse non potero.

Hac de re certiozem te facere volui, amatissime Pater et Præceptor, quod id te conscio ac non repugnante fieret.

A. *Scholis abfui heri, nudius tertius, quatuor quinque dies, etc.; ob hanc, ob illam causam; quam excusationem ne repudies, te vehementer oro.*

L. Hisce phrasibus edico a me potestatem petant omnes, et usitatam sibi luculentamque bar-

bariem valēre jubeant. Qui contra venērit, is et quod petet non impetrābit, et modis accipiētur tam misēris, ut posthac omnes barbarismos odio vatiniāno odērit.

PONTANUS, S. J.

7.—ROGATUR VARIA FACULTAS EGREDIENDI
SCHOLA.

Præceptor, Discipuli.

G. Licetne per vestram reverentiam, Præceptor, ut ego et patruēlis meus eāmus domum?

P. Quid eo?

G. Ut obviam occurrāmus patri nostro Lutetia reditūro sub vespēram.

P. Cur tam cito?

G. Mater domi nos opperitur ad hanc horam.

P. Ipsa etiam procēdet obviam?

G. Ipsa etiam et universa familia. Famūli præcurrent pedītes. Mater cum sororibus rheda vehētur; ego factūrus sum iter equo.

P. Abi: sit iter felix ac commōdum.

G. Commōdum ut sit, subvereor.

P. Quamobrem?

G. Quia schola exeo, onustus...

P. Qua sarcīna?

G. Argumento scriptiōnis cras reddendo. O si hoc onēre me levaveris?

P. Quid pollicēris mihi?

G. Futūrum ut sarciam hanc jactūram dupla deinde diligentia.

P. Per me licet, sed vidēris, mihi fidem serves.

G. Liberābo apud te fidem meam.

G. Placetne, Reverende Domīne, mihi facere potestātem egrediendi schola?

P. Quid causæ est?

Gr. Rure in urbem venit mater mea : condixit locum et tempus quo se conveniam.

P. Quid istud opus est?

G. Ut mater emat mihi libros necessarios. Raro in urbem venit : occupanda est mihi occasio.

P. Adfer mihi a matre testimonium in crastinam diem.

P. Non novit mater scribere.

P. Igītur testem addūcas tecum.

Gr. Id curābo : numquid aliud vis?

P. Ut meis verbis officiōse matrem salūtes.

Guill. Urgeor necessitāte, Reverende Pater, licetne mihi exīre schola?

P. Quin ante scholæ initium satisfacisti necessitāti, ut sæpe admonui?

Guill. Non urgēbar id tempōris.

P. Continuo hic adsis.

H. Placet exeam? Laborāvi per aliquot dies alvi profluvio : itērum premior, placetne ut secēdam vel curricūlo domum excurrā?

P. Abi.

Hier. Hora nona fiet sacrum funēbre anniversarium pro avo meo : jussit me pater interesse : placetne Præceptōri ut eam? jam immīnet nona.

P. Quanam in æde sacra jacet humātus?

Hier. In Divi Nicolai.

J. Licētne per vestram Reverentiam, ut adeam janitōrem collegii?

P. Quid tibi cum illo negotii?

J. Heri a patre Xaverio renuntiāre quiddam me jussit homīni in vicinia nostra habitanti : debeo illi responsum reddere.

P. Reddes a schola.

J. Festināto opus est.

P. Quin ergo ante tertium pulsum patrem evocasti ad januam?

J. Antea plane exciderat : jam mihi in memoriam redit.

P. Vise, si domi est.—Jam admoniti estis de adundo templo : colligant vasa, et ad sacrum se comparent.

L. Ambo nos inservivimus sacro. Observande Domine, placetne, ut conferamus nos domum?

P. Ut quid ante alios?

L. Quia jam sacrificio uni interfuimus et frigore totus rigeo. Insuper procul hinc habito, vix domi ad horam licet interquiescere : ad scholam iterum expetendum est.

P. Jam vos missos faciam, hac lege, ut pomeridianas prælectiones firmiter imprimatis memoriae.

L. Callebimus ad unguem.

J. Pater, emitto sanguinem e naribus : placetne exeam schola?

P. Exi et lava ad proximum fontem aut antliam.

Ph. Placetne Magistro, ut egrediar schola empturus chartam et calamos?

P. Quo cures? Jamjam excipiendum est argumentum scribendi pro imperio.

Ph. Est officina hic in proximo, e regione gymnasii.

P. Propĕra.

Ph. Hic sum, atque ibi sum.

P. Libenter quotidie exirĕtis e schola sexies: non patiar. Prospicĭte quibus rebus opus sit ante scholæ initium.

VAN TORRE, S. J.

8.—PETITUR FACULTAS AD VARIA.

Præceptor, Faustus, Juvenalis, Conradus.

F. Reverende Domĭne, pudet me toties admonĕri de garrulitĀte: cupio deinceps taciturnus esse in schola, si quis alius: sed nunc oro Reverantiam vestram.

P. Quid illud, adolescens?

F. Ut mihi liceat mutĀre locum quovis alio.

P. Locum, non ingenium mutĀbis, ut conjicio.

F. Confirmo fore ut secus eveniat. Nunc assideo Emmanuĕli illi; puer est inquiĕtus, identĭdem me irrĭtat: modo hocmodo illud insurrat ad aures.

P. Simŭla te indignĀri, desĭnet.

F. NequĀquam. Collŏcet me Reverentia vestra, ubi placuĕrit, modo ne prope Emmanuĕlem: obmutescam illico et pendĕbo ab ore Magistri docentis.

P. TentĀbo.

J. Licetne per Reverentiam vestram ut meridie provŏcem adversarium ad disputandum de prĕteritis et supĭnis verbŏrum, de nomĭnum comparatiŏne et de imponendis adagiis?

- P.* Quod pretium vis esse victoriae?
- J.* Depōno notas diligentiae, ex parte romana viginti: suppēnat ille, si ausit, totidem.
- P.* Faciam tibi provocandi potestatem.
- J.* Insūper principem diligentiae ad certāmen provoco, ut ipsum excludam loco. Diutius quam pati possum tam honorifico potitur solio.
- P.* Vide sis, ne utrinque spe excidas. Alterum e duobus lacesse: nam qui duos insectatur lepores neutrum capit.
- C.* Placetne tibi, Reverende Domine, ut veniam Patrem Praefectum?
- P.* Ubīnam est?
- C.* In area modo erat, vel inambulat cum magistro Poeseos in porticu.
- P.* Quid illi habes dicere?
- C.* Heri vespere adivi ejus nomine causidicum quempiam nobis vicinum, destinaturus epistolam; nunc illi responsum referam, si placeat.
- P.* Placet.
- F.* Placetne Reverentiae vestrae mihi facere potestatem recurrendi domum? Quam mox revertar.
- P.* Quid te urget?
- F.* Excidit mihi scripturam afferre et pensum.
- P.* Suspīcor te alterum exemplum thematis non descripsisse.
- F.* Salva pace tua, Domine, descripsi hodie, primo mane. Seposueram dum exsicarentur characteres: deinde non memini recondere in capsam: det veniam Reverentia vestra, imprudens feci.

- P.* Atque ego te prudentem faciam et memorem.
F. Si unquam posthac, non recūso supplicium.
P. Sed revertēre e vestigio.
F. Sine mora hic adēro.
G. Reverende Domīne, cum non ita pridem commodassem aulæa et argentea candelabra ad exornandum sacellum sodalitātis, pollicīta est mihi Reverentia vestra singulārem immunitātem: licetne ut hodie fruar?
P. Quis postūlas immunitātis.
C. Ut liber sim a scriptiōne cras reddenda.
P. Eh! æquum tu postūlas, et ego cupio stare promissis. Esto immūnis.
C. Ago Reverentiæ vestræ maxīmas gratias.
P. Abi.
C. Quoniam cœpit esse benigna Reverentia vestra, fac mihi amplissimam, quæso, gratiam.
P. Quid amplius expētis?
C. Ut merear et a penso liberāri: describendus est mihi græce dialōgus.
P. Exorābo tibi, ut confido, apud Magistrum tuum immunitātem. Liber esto.
C. Habeo gratiam: sicūbi deinceps opēra mea usui fuērit Reverentiæ vestræ, exhibēbo me promptissimum.
P. Non repudio.
F. Reddat mihi, obsēcro, Reverentia vestra, crepundia illa hisce diēbus mihi erepta.
P. Non ideō eripui ut mox restituam.
F. Fateor me violasse mandātum Præceptōris, cum in scholam intūli: posthac numquam importābo.
P. Quas autem res requīris?

- F.* Redda mihi, quæso, Reverentia vestra, bombyces meos, metuo ne moriantur fame: globulos, sunt inter eos marmorei tres quatuorve: forficem, non est meus sed spectat ad sororem: deinde imagines, libellum, culellos.
- P.* Hodie recipies quidem; at si te unquam alias attulisse deprehendero, extrênum tunc videris.
- F.* Cavêbo thesaurum hunc exponere præsentipericulo.
- J.* Reverende Domine, placetne paulisper nobis dare clavem scholæ? reliquimus ibi saccum librorum, cum exhibamus inservituri sacro.
- P.* Obliviōsi! Atqui jussëram una vobiscum in sacrarium deferrëtis.
- J.* Excidit nobis præ festinatiōne: jamjam referemus. Ecce clavem, Reverende Domine, licetne per Reverentiam vestram ut nos conferamus domum? Jam Missæ sacrificio interfuimus.
- P.* Hac lege ut ne per plateas tergiversemini.
- J.* Recta domum properabimus...
- C.* Reverentia vestra præest sodalitāti Angelorum: jamdiu ego optavi esse de numero. Placetne me hodie recipere in sodalem?
- P.* Quales mihi mores pollicëris in postërum?
- C.* Quales exigunt leges, ut spero.
- P.* Ampla promissio! merëris ut nomen tuum referam in album sodalium, et referam dominica die proxime instante.
- C.* Licetne ut illo die conveniam una cum sodalibus reliquis?

P. Per me licet.

F. Nequeo diutius niti genibus, Observande Domine, placetne mihi potestatem facere sedendi in scamno?

P. Ne minus quidem sacri spatio potes genibus incumbere? Quid tibi obstat?

F. Heri procidi in genua inter ludendum: alterum genu graviter offendi. Decidi domi de scalis: impēgi tibiam in gradum, læsi me ad sanguinem.—Deficiunt me vires in genua subsidentem, Pater, placetne ut sedeam?

P. Quid ita?

F. Metuo ne linquar animo: sentio vertiginem capitis; labōro ex intestinis; male habet stomachus; dolet caput.

J. Licetne per Reverentiam vestram ut eam confessurus de peccatis?

P. Quid rogas?

J. Placetne Reverentiæ vestræ mihi copiam facere confitendi peccata?

P. Heri litaniarum tempore id factum oportēbat.

J. Sic et consuēvi: sed sacerdos qui mihi est a confessionibus, heri abērat a domo; vacābat sedile.

F. Utinam placeat Reverentiæ vestræ dare veniam ut absim cras mane a schola? Eundem mihi est rus cum parentibus.

P. Si quidem mihi videbūtur.

F. Omnino, siquidem probat Reverentia vestra.

P. Tempōri venies a sacro.

F. Bona tua venia, Pater, proficiscēmur summo mane, ubi primum pendentur urbis portæ.

P. Quo cogitātis?

- F.* In villam nostram : in pago illo celebrantur Paganalia.
- P.* Quando redibis?
- F.* Crastīno vespere in urbe ero, perendie mane in schola.
- P.* Abi, sed inter rusticos esto sapiens.
- C.* Cras, Reverende Domine, non potero frequentare scholam : ne gravetur me excusare.
- P.* Quid impediet?
- C.* Ex medici judicio sumenda mihi potio medica ad purgandum corpus; tentatus fui febricula hisce diebus : medicinam adhibebo, ut obstem principiis.
- P.* Num tibi aliquando aperta fuit vena?
- C.* Imo nudius tertius.
- P.* Absis per me licet, et valetudinem cura diligenter.
- J.* Reverende Domine, remittit me parens meus ad Reverentiam vestram et rogat ut liceat mihi abesse a schola hodierno die et crastino.
- P.* Quid causae adfers?
- J.* Cum nuper pater meus decumbere oppressus gravi morbo, mater mea peregrinationem vovit Deiparae, si pater convalesceret. Convaluit, Deo sit gratia, defunctus extremo discrimine; hodie persolvit mater votum quod nuncupavit : ipsam comitatus sum, si mihi, Domine, placeat facere potestatem.
- P.* Suspitor te hanc veniam a matre lacrymis extorsisse.
- J.* Nequaquam, Pater : jam in procinctu stabam, venturus ad scholam, cum ultro me accersit

parens, et hac ipsa de causa me allēgat ad vestram Reverentiam.

P. Ibis : sed redux exhibēbis a parentibus super hac re testimonium.

J. Exhibēbo.

P. Ad aram Virgīnis Matris fac nostri memoriam.

J. Spondeo, Pater, in meque recipio.

VAN TORRE, S. J.

9.—OBSEQUIA SCHOLASTICA INVICEM PRÆSTITA.

Baptista, Andreas, Cæteri.

B. Quid actum est in schola postquam abiēram domum?

A. Interpretātus est professor epistolās Cicerōnis ; deinceps dictāvit argumentum scriptiōnis hodie vertendum.

B. Quando reddendum?

A. Perendie mane.

B. Jamne vertisti?

A. Nondum etiam omnīno, sed bonam partem.

B. Dicta mihi, quæso, vernacūlum.

A. Quære tibi alium qui dictet ; nunc ego tibi non possum opĕram dare.

B. Cur non?

A. Est mihi aliud negotium, idque necessarium.

B. Nolo te urgĕre, sed saltem commōda mihi tua adversaria.

A. Accĭpe, utĕre, ut libet, modo ne abutāre.

B. Ne verĕre.

A. Seriōne scribis, an tu nugas agis, Vincentī?

V. Equidem scribo serio, sed quorsum id rogas?

A. Fuit cum elegantius scriberes. En litteras!
Æque scite gallus gallinaceus scalpēret un-
guibus.

V. Deest mihi calāmus accommōdus: da mihi,
obsēcro, pennam novam.

A. Non sic dantur mihi.

V. Nolo mihi dono des, sed commodāto.

A. Sunt mihi tantum duæ.

V. Unam mihi commōda per amicitiam nostram.

A. Amicōrum omnia sunt communia.—En tibi
calāmum longo et firmo caule.

V. Reddam tibi statim cum scriptūram descripsēro.

A. Nolo mihi reddas.

V. Quid igitur faciam?

A. Quidquid voles; a me enim tibi dono datur.

V. Gratiam habeo maxīmam.

M. Quæso, Paule, ut appāres mihi pennam hanc.

P. Non habeo scalpellum scriptorium.

M. Petam mutuum a Livīno.

P. Vade.

M. Livīne, da mīhi mutuum tantisper scalpellum
tuum.

L. Scilicet ut Magister eripiat si te utentem de-
prehendērit.

M. Utar clancūlum sub pallio.

L. Habe tibi: tamen tuo pericūlo.

M. Omne in me pericūlum transfēro.

L. Hac lege a me aufēres ut, si Præceptor te spo-
liet, persolvas pretium.

M. Omnīno hac lege.—En scalpellum, Paule.

P. Heu! quam obtūsum.

M. Age, expēdi, priusquam Magister veniat.

- P.* Utrum amas scribere cuspide duriuscula an molliore?
- M.* Attempora ad manum tuam.
- P.* Ego molliore uti soleo.
- M.* Habeo alterum calamum tenui cuspide: parat nunc mucrone crassiore.
- P.* Incommodum alienam semper operam emendicare aptandis calamis; addisce ipse artem parandi.
- M.* Tentavi frequenter: oleum et operam perdo.
- P.* Nullius est negotii: en, sic rescindo utrumque caput. Tum in superiore parte incisuram facio scalpello sensim ducto: postea exacuo in cuspidem. Age, profer atramentum: intinge calamum et periculum fac an sit accommodus.
- M.* Exarabo nomen tuum ut referam gratiam.
- P.* Phuy...litteras verius fingis quam litteras.
- M.* Adhaerebat crinis fibra aliqua vel flocculus: debuissim demere.
- P.* Scio unde adhaerescat: cedo; aliquantulum rescindam e pennae cuspide, alicubi adunca est.—Nunc experire.
- M.* Est calamus egregie habilis: ago tibi quantas possum gratias.
- C.* Quis commodabit mihi dimidiatum chartae folium? Obscuro te, Domine.
- D.* Habeo folium unicum, sed ego ipse egeo.
- C.* Tibi alterum dimidium conserva: alterum dimidium sufficet mihi.
- D.* Revelle ex codice tuo compacto chartam vacuam.
- C.* Non fecero. Inde sensim compactio dissolvitur et liber membratim discerpitur.

D. Sufficitne tibi hoc frustūlum?

C. Hei! non capiet sex versus, ex meis præsertim.

D. Scribe in utrāque papyri facie, et duc versus densiōres: quid necesse habes tuam magna interstitia relinquere?

C. Egone id facio? vix intervallum est ullum: nam littëræ sese utramque attingunt. Eh vero! quid tu nos instruis? nolim scribere ad exemplar tuum. En, ut pravos ducis versus!

D. Scribe seorsum, et tace.

F. Estne tibi bonum atramentum, Henrice?

H. Cur id rogas?

F. Ut mihi des aliquantūlum de superfluo.

H. Nunquam non tibi aliquid desit: dic, quid est scholasticus sine calāmo et atramento?

F. Quod miles sine clypeo et gladio; fateor, sed in postērum instructus veniam. Nunc dato mihi pauxillum in præsentem usum.

H. Sed atramentum meum instar limi crassum est; hæret in summa crena, nec defluit.

F. Diluas acēto.

H. Non est mihi acētum ad manum.

F. Cedo, ibo ad antliam: instillābo guttas aliquot aquæ.

H. Pericūlum est ne charta perfluat.

F. Quid refert? Non scribimus æternitati.

H. Vah! Nimium infudisti: vide, quæso, quam dilūtum: est instar aquæ.

F. Quale, quale, erit mihi usui; infunde.

H. Porrige atramentarii cornu apertum.

E. Infunde pluscūlum.

- H.* Deprimē gossypium calāmo; aliōquin redun-
dābit atque effluet.
- F.* Satis: quāenam est hęc profusio? Plus de-
disti mihi quam tibi retinuēris. Ago tibi
gratias; refēram cum et tu egēbis.
- H.* Utēre commōdo tuo.
- G.* Nemone arēnam habet ad manum?
- R.* Habeo; sed perpārum.
- G.* Oro te, scriptūram meam consperge modicō
pulvère: invertenda est pagīna; confunden-
tur littēræ litūris.
- R.* Insēre chartam bibūlam.
- G.* Æque in promptu est mihi.
- R.* Pulvērem abrādam de pariēte.
- G.* Nefas est scalpendo deturpāre scholæ pariētes.
Quid cunctāris? Insperge pauxillum de
theca tua arenaria. Attentus es nimium ad
rem nihili: arēna quid est vilius?
- R.* Nihil, verum ad littus maris ubi ejus est copia.
Tamen quia noster es, explīca librum et
excīpe.
- G.* Refēram vices cum tibi opus fuērit. Quid vi-
deo? Jamne nunc descripsisti intēgrum
scriptiōnis argumentum?
- R.* Descripsi.
- G.* Utīnam mihi essent articūli tam celēres! equi-
dem perquam tarde scribo.
- R.* Quid potes dictantis vocem scribendo assēqui?
- G.* Ægre admōdum. Egōmet mihi: nam prima
mihi cura est ut bene scribam: proxīma ut
celerīter. *Sat cito si sat bene.*
- R.* Belle! sed istam cantilēnam cane Præceptōri
cum dictat: *Sat cito si sat bene.*

10.—OFFICIUM JANITORIS SCHOLÆ.

Præceptor, Discipuli, Janitor.

Th. Habeo gratias quod Reverentia vestra me janitorem scholæ esse jussërit: nullum est officium quod præ hoc malim.

P. Vidësis, obeas sedulo. Quidquid mihi renuntiandum est, latine mihi renunties volo.

Th. Dabo opëram.

Bal. Hanc frequentare classem illum opinor, quem quærito: pulsabo ostium.

Th. Quid tibi vis adolescens?

Bal. Venitne ad scholam Claudius a Kempis!

Th. Sic existimo.

Bal. Habeo, quod illi verbo significem: rogo Magistrum ne gravetur potestatem illi facere egrediendi tantisper schola.

Th. Faciam: tu hic interim siste, dum rediero.— Reverende Pater, est pro foribus adolescens: cupit verbo agere cum Claudio a Kempis, si liceat per Reverentiam vestram ut is prodeat.

P. Licet sed illi in aurem dicas exeunti ut brevis expediat.

Th. Claudii, Magister jubet te paucis absolvere.

Cl. E vestigio hic adero.

Th. Reverende Pater, Ædituus desidërat ministros sacri.

P. Mittantur statuti in hanc diem et horam. Vise ad januam, Theodore. Vidëris mihi surdaster, et tamen quis pepulit satis graviter fores.

Th. Adest, Reverende pater, ex tertia classe nescio quis.

P. Qua de causa interpellat nos?

Th. Rogat ut lubeat Reverentiæ vestræ interrogare ex discipulis, num quis per plateam repererit Epistolâs Ciceronis; num cui pilei redimiculum exciderit: præterea an corneam hanc calamorum thecam quispiam amisserit.

Pr. Quisquamne amisit? Renuntia neminem præsentium reperisse quidquam hodie, aut amisisse.

Th. Habe tibi merces tuas: nihil harum ad grammaticos pertinet. Professor rhetoricus evocat Reverentiam vestram, nisi incommodum est: habet quod verbo communice.

Pr. Refer illi jamjam me futurum.

Th. Mox adërit Præceptor, dictâto scribendi argumento; restant paucula. Quid hoc rei? nullus est fores pulsandi modus: identidem interpellor.

Bened. Estne Magister intus?

Th. Est.

Bened. An mihi non liceat illum allöqui?

Th. Nescio an illi prodire sit intëgrum.

Bened. Obsëcro te ut illi nunties me hic pro foribus consistere.

Th. Quem virum?

Bened. Roderici parentem, discipuli ejus.

Th. Reverende Domine, placetne prodire foras?

Pr. Quis me vult?

Th. Vir est gravis et honestus: venit excusatürus filium de absentia.

Pr. Nosti illum de facie?

Th. Non, verum de nomine: nam se ait parentem Roderici. Heus, Ambrōsi, occlūdēris ostium ingrediens in scholam: audin? Non lubet mihi assiduo surgere, scribendo impediōr.—Ut quid januam pulsasti, Paule, quasi externus, esses quin recta introības? familiāris es.

Pau. Quī potēram? Januæ sera erat obdīta.

Th. Non erat, sed pessūlus modo.

Pau. Ansam vidi, qua attrahātur janua, non pessūlum.

Th. Eādem est ansa et pessūli clavis.

Pau. Quo pacto foris hic pessūlus attollitur?

Th. Attrāhe ostium lenīter te versus, et deprīme capūlum.

Pau. Ibo foras ut experiar.

Th. Viden'?

Pau. Video. Hoc omnīno commōdum est.

VAN TORRE, S. J.

11.—OFFICIUM PRÆFECTI PENSORUM.

Michael, Angelus, etc.

M. Frustra, Angēle, tuum pensum in schola absolvis: non admittam.

A. Rogāvi te domi tuæ quid mihi scribendum esset: gravātus es schedūlam inspicere.

M. Præceptor diserte singūlos admonuit: quin attendisti?

A. Tum tempōris meminēram: postea excīdit.

M. At mihi non excidet fungi meo munere.

A. Expunge hodie nomen meum, te obsęcro.

M. Non ausim.

A. Obsęcro te per consuetudinem nostram.

M. Nunquam tam belle dices, ut in tuę gratiam ego in discrimen castigandi veniam.

A. Nihil periculi est: de te suspicio Magistro non incidet. Bonę fidei habęris.

M. Pręstābo igitur Magistro fidem, et defęram caruisse te penso.

A. Odio dignus es cum rigore.

M. Redde mihi pensum, Nicolęe.

N. Ecquod?

M. Decalogum Gręce.

N. Jam tibi promam e capsula. Habe.

M. Hui! ut scite pingis litteras Gręcas.

N. Facile duas horas insumpsi scribendo: cavębo deinceps fabulāri.

M. Quam tibi metuo, David, male?

D. Qua de causa?

M. Non nisi dimidiatum persolvisti debitum?

D. Altera parte liberatus fui.

M. Cujus favore et benevolentia?

D. Magistri Rhetorices.

M. Quid illi pręstitęras obsequii?

D. Latino utębar et urbano sermone, cum petentem immunitatem: hoc illi placuit.

M. Gratiōsus es.—Hem, Simon, pensum mihi in manus insęris aliud pro alio. Debębas vertere epistolam tertiam et verbum de verbo expressum efferre vernacule.

S. Nuper mihi Magister hoc pensum reddidit, alias pro alio valiturum.

M. Unde tibi fidem facis?

S. En patris syngraphum: nostin'?

M. Ipse novērit: exhibēbo.

VAN TORRE, S. J.

12.—DECURIONIS MUNUS.

Julius, Marcellus.

J. Serius accēdis; dicam Præceptōri.

M. Estne audītus quadrans?

J. Jamdiu est; postrēmum mox audies signum.

M. Quæso ne me notes.

J. Quid dabis?

M. Denos globūlos.

J. Denos? scilicet. Non, si millēnos dares, fraudem hanc commisēro.

M. Quam fraudem dicis? Non veni tarde. Satis adhuc tempōris est ad recitandum.

J. Nugæ, somnia, fabulæ.

M. Quin me, inquam, audis recitantem?

J. Non libet, non vacat.

M. Testes vos estis, sodāles mei, quod commodāre aures mihi noluērit mucōsus nebūlo.

J. Tu me nebulōnem appellas; me decuriōnem tuum? Testes vos appello: defēram cui debeo.

M. Cave facias; nam joco dicēbam.

J. Joco autem? Non is sum qui sic impūne ridear.

M. Veniam posco; dixisse pœnitet.

J. Seriōne pœnitet?

M. Serio ac sincēre profecto.

J. Age: me tuī misēret, jam recīta; tenesne Cicerōnem?

M. Teneo satis: primam mihi vocem indīca.

J. Prima vox est *Quamquam*.

M. Deinde quid sequitur?

J. Vis, credo, singūla ut tibi vocabūla suggēram?

M. Da ergo mihi tantillum tempōris ad cogitandum.

J. Scisne prāterīta?

M. Mentīri nolo; nescio bene.

J. Scribam igitur in hac charta te nihil tenēre.

M. Nihil enim vero? Annon teneo rudimenta?

J. Nescio utrum scias. Cedo scriptiōnem tuam ocius; en audītur campāna; Præceptor mox adērit.

M. Hei mihi! relīqui domi.

J. Dic potius non fecisse, et verum dixēris.

M. Imo, illud si dicam, luculentum mendacium dixēro Verum audi, quod tibi in aurem volo dicere.

J. Quid illud est?

M. Est mihi turbo buxeus; cerne quam concinnus: et est hæc pila, quam in sphæristerio subripui nuper: utrumque dabo, si nullam de me mentiōnem fecēris.

J. Apāge te cum hac pila tua atque hoc tuo turbine. Quo me loco habes et numēro?

VAN TORRE, S. J.

13.—OFFICIUM PRÆFECTORUM DECURIÆ.

Lambertus, Ludovicus.

Lam. Redde prælectiōnem memoriter, Ludovice.

Lud. Paulisper expecta, dum relegĕro.

Lam. Non patior moras: examinandos habeo plures, et dudum sonuit signum secundum: age, incĭpe.

Lud. Unde vis exordiar?

Lam. Nescis initium prælectiōnis? Defĕram te ignorasse.

Lud. Defĕres citra culpam meam: dic præcepti primum verbum modo: cætĕra prosĕquar sine hæsitantia.

Lam. Dicam, quia mihi familiāris es: *Mascula in os.*

Lud. *Mascula in os sunt, dos, cos, muliebris et arbor.*

Lam. Librum complĭca: identĭdem inspĭcis.

Lud. Ne littĕram legi quidem.

Lamb. Tamen complĭca. Quid tu illi insusurras, Martine? Abstinĕbis, si sapias.

Mart. Equĭdem nihil illi suggĕro.

Lamb. Satis audĭvi; faxo ut sentias. Prosequĕre prælectiōnem, Ludovice.

Lud. *Da chaos atque melos.*

Lam. Submissiōri voce pronuntia: notabĭmur.

Lud. Assĭde mihi ad latus, dicam tibi in aurem.

Lamb. Sed ocius: festĭno ad alios.

Lud. Absolvi; nonne accurāte reddĭdi?

Lamb. Sic satis. Etiam scriptiōnem tuam profer.

Lud. Paulo post ad me redi: interea subscripsĕro meum et æmĭli mei nomen.

Lamb. Hoc domi factum oportuit. Quid me morāris?

Lud. Importūnus es exactor: habe tibi.

Lamb. Videam altērum scriptiōnis exemplum in adversariis.

Lud. Sane de sedūlo decuriōnis nobis prospectum est; non connīves.

Lamb. Nolim ego pro te pœnas dare, si deprehendar dissimulasse.

Lud. Non ita in amīcos tuos es rigīdus censor. Ego te novi, quam mihi parum faveas.

Lamb. Quid garris? Exhībe scriptūræ exemplar altērum.

Lud. Viden', percurrere, si lubet, a capīte ad calcem.

VAN TORRE, S. J.

14.—CENSURA VARIARUM CULPARUM.

Lūdimagister, Adolphus, Basilius, Genesisius, Justinus, Marcianus, Quirinus.

L. Quis oratiōnem recitāvit?

A. Ego, Domīne.

L. Multa sane peccasti, illam recītans.

A. Mihi latent.

B. Visne illi, Domīne, indīcem?

L. Perplācet?

B. Primum, non satis tollit vocem; 2° nimium festīnat, 3° elīdit opprimitque voces ferme singūlas.

- L.* Vera sunt hæc omnia. In pœnam autem tantæ negligentiae munus ei recitandae orationis aufero et in te transféro.
- B.* Multas habeo, agoque gratias.
- L.* Quinam duo illi sunt, quibus dedi curam eos notandi, qui dum recitatur oratio, Deum non precantur?
- G.* Alter ego sum, Domine.
- J.* Et ego alter.
- L.* Ede tu prior, Genesî, quæ notasti, et singulorum nomina.
- G.* Gaius sedebat, cum debuisset flexis esse genibus: Paulus tecto erat capite: Lucas pileum non plane detraxerat, sed in alteram depresserat aurem. Ludovicus scribebat nescio quid; Claudius legebat chartam.
- L.* Tu vero, Justine, quid observasti?
- J.* Alphæus garriebat cum socio; Drusus adridēbat nescio cui; Celsus circumspiciebat in omnem partem. Marcus digitorum pulsu tympanotribam agitabat; Hugo et Otho, pugnis pedibusque se mutuo impetebant.
- L.* Quam longa delictorum series?
- M.* Quam multo longior hæc est!
- L.* Quid illud est, Marciâne, quod manu geris?
- M.* Index est, quem tuo jussu texui, in quem ea retuli omnia quæ per hanc hebdomadam peccari a meis condiscipulis animadverti, contra civiſis et urbane vitæ rationem.
- L.* O quantam a me iniisti gratiam! Lege hunc indicem: omnes attentissime audiant.
- M.* Quispiam hodie mane, e lecto ubi desiluit, diductis brachiis corpus pandebat, et horum illorsum contorquebat valde indecore.

L. Illiberāle illud est.

M. Tussit alius; alius sternūtat magno et vibranti sonōre; alius incondīte instrēpit.

L. Ferre non possunt aures hunc sonōrem, nisi gravīter.

M. Sunt qui oscitando ulūlant: alii qui oscitant frequenter in congressu.

L. Valde indecōrum est hoc ultimum; habet enim id tædii significantiōnem, aut parum comis observantiæ in eōs quibuscum agunt.

G. At enim, si continēre te non potes quin oscites.

L. Tum vero cavendum ne patūlo ore hiscas, sed pressandum illud modeste, seu objecta manu, seu sudariōlo, vultu ab circumstantium oculis modīce averso.

M. Novi unum quempiam, qui quoties nares emungit, naso persōnat; deinde quod elicuērit, in sudariōlo respectat, quod item facit, postquam respuit.

L. Fœdum imprimis illud est. Sputa pedum pressu illīco confundenda et obterenda sunt.

M. Vidi qui de fenestra in subjectam viam despuērent. Alii procul exscreant, quasi jacūlo emisso, alii despuunt in focum.

L. Illud omne contra decōrum est.

M. De iis qui hic adsunt unus est qui, meo quidem iudicio, fœdus peccat; consulto tamen peccāre illum, vix credo: nimirum quos alloquitur nonnunquam salīva compluit.

L. Certum est, id peccāri aliquando; quod ne accidat, nulli te in os propius offēres, sed justo ex intervallo colloquēris.

M. Istud autem committitur passim: multi videlicet, dum sedent, crus cruri, aut pedem pedi, invenuste superpōnunt.

L. Id non decet.

M. Sunt qui digītos articulātīm distendunt cum crepītu. Nonnulli, aliis intuentibus, digītis nasum converrunt, et ungues subsēcant palam, aut dentibus demordent, aut fœdum in modum sinunt excrescere.

L. Res illæ omnes sunt invenustæ.

M. Non paucos vidēre licet, qui genas inflant, linguam exsertant, manus confrīcant, labra distendunt ac mordent, et pressa arctius aut hiulea circumfērunť.

L. Devitandæ sunt res hujusmōdi.

M. Quot animadverti, quorum vestes fere aut conspurcātæ sordibus, aut pulvĕre opplētæ sunt!

L. Nempe minīme advertunt, ubi sedeant, ubi in genua procumbant, quo corpus applicent ne aut pulvĕre, aut qua alia immunditia locus sordeat.

M. Ad extrēmam chartam devēni.

L. Satis nunc quidem est. Relīquum a prandio prosequēmur.

VAN TORRE, S. J.

15.—FORMULÆ DISPUTANTIUM LATINE.

Petrus, Paulus.

Petrus. Unde disputatio inchoanda est?

Paul. A signo sanctæ crucis.

Petrus. Forma signum sanctæ crucis.

Paul. Formāto tu parīter.

Omnes. In nomīne Patris, etc.

Petrus. Exhībe arma.

Paul. En chartam, en libellum precum. Tu ipse destitūtus es?

Petrus. Nequāquam.

Paul. Agēdum profer. Dixin' verum? Caret charta.

Petrus. Ecce tibi, decādem habeo.

Paul. Cares quæstionibus?

Petrus. Imo habeo ad quas ægre respondeas.

Paul. Magnifica verba! Ausculto. Propōne tua ænigmāta.

Petrus. Num bene latīnum est: *petere ab aliquo quæstionem?*

Paul. Non bene latīnum est.

Petrus. Dic pure et emendāte.

Paul. *Quærerere aliquid ex aliquo; interrogare ab aliquo; scistari ex aliquo quæstionem, sententiam.*

Petrus. Recte dictum. Interrōga vicissim.

Paul. Declīna *aliquis* per omnia genēra. Ignōrasne?

Petrus. Non ignōro.—Nominat.: *aliquis, aliqua...*
Accusat.: *aliquem, aliquod vel aliquid.*

Paul. Constas? constas tibi?

Petrus. Quidni? Dic ipse perfectius.

Paul. Nequeo. Recte respondisti. Perge porro, Age, prosequere, absolute quod restat.

Petrus. Vocatīvo... ablatīvo, etc... Nunc meæ sunt rogandi vices: quomōdo conjugātur *ſio* in futūro præterīto mixto? Nescis? Cupis docēri?

Paul. Paulisper expecta... *Factum, factum esse vel fuisse.*

Petrus. Constat tibi? Constat? Vis corrigi? Licetne ut corrigam interrogatiōnem?

Paul. Emenda, si potes.

Petrus. *Faciendum, faciendam esse, etc.*

Paul. Responde porro et tu aliquid. Qua ratiōne inflectitur *Eo* in præsenti tempore participii?

Petrus. *Iens, ientis.*

Paul. Constat, nescis melius?

Petrus. *Iens, iuntis.*

Paul. Nondum etiam apte.

Petrus. Corrige... Per me licet.

Paul. *Iens, euntis.*

Petrus. Equidem ita respondēram.

Paul. Minime vero, sed *iuntus* aiēbas... Placetne? Præceptor, ut refēram, tres notas pro parte Romāna?

Petrus. Ut quid ita?

Paul. Quia vici adversarium.

Petrus. Sed jam ultiōne repētam.

Paul. Præsto sum. Congredere... interrōga.

Petrus. Cujus genēris est *cometa*...? Ignōras? Vis te doceam tuo damno?

Paul. *Cometa*... masculīni est genēris.

Petrus. Itane censes? Sic stat sententia?

Paul. Ita sane.

Petrus. Constantissime... agēsis... corrige.

Paul. *Cometa* est feminīni genēris.

Petrus. Hem! emendatōrem nostrum! male correxit. Masculinum est.

Paul. Per quam regulam id assēris? Præceptum recita.

Petrus. Feminæum A primæ est velūti: *Panthera, planeta.* Erravine?

Paul. Sane splendidissime.

Petrus. Quin corrigis?

Paul. Dictum oportuit: Velūti *panthera, sagitta.*

Paul. Phui piget errāti.

Petrus. Et crassi quidem: porro regulam prosequere.

Paul. Hic *mammona* petit.

Petrus. Constas? Rursum aberras regulā.

Paul. Imo: Velūti *Panthera, sagitta*: hic *mammona*, etc., num aberro?

Petrus. Toto cælo.

Paul. Emenda si quid novisti rectius.

Petrus. Prætermisisti hunc versum *Adrias, mas, æquor*, etc.

Paul. Malum! me fefellit memoria.

Petrus. Io! superāvi victōrem meum.

VAN TORRE, S. J.

16.—CONCERTATIO.

Ludimagister, Justinus, Cælianus.

J. Oro, amābo.

L. Quid tibi vis?

J. Oro mihi fiat copia concertandi cum aliquo.

L. Concerta certe quocum voles.

J. Age, Cæliāne, descende in arēnam: prodi in medium, mihi tecum res futūra est.

C. Mecum non potes congrēdi.

J. Quippīni?

- C.* Quia tibi jus non est. Gero ego magistratum principem; tu es homuncio de face plebis.
- J.* Nihil refert.
- C.* Itane vero, nihil refert? Qui jacent in subselliis infimis, an possunt provocare illos qui soliis insident?
- L.* Potestatem illi facio istam. Noli detrectare certamen, mihi crede; alioquin inuratur tibi nota ignaviae.
- C.* Mihi nota ignaviae? Scilicet. En; age, praesto sum, incipe.
- L.* Vos censores, officio accurate fungimini. Agitur enim et dignitas loci principis et honos totius Provinciae.
- C.* Notate; a signo Crucis non est auspicatus.
- J.* Fateor, peccavi per incogitantiam.
- C.* Non recte illud figurasti.
- J.* Imo, recte satis expressi. Quam pensi partem vis sumamus ad decertandum?
- B.* Recita heteroclitia. Intende vocem; non te audio.
- J.* Satis intendo, nisi forte surdaster es.
- C.* Nimium approperas: ne mente quidem te valeo consequi.
- J.* Mihi lente satis festinare videor.
- C.* Plane ac distincte pronuntia.
- J.* Absolvi nec infeliciter; semel enim duntaxat lapsus sum.
- C.* Imo plus quam decies offendisti.
- J.* O mendacissimum nebulonem! Ubinae haesitavi! Quando nam me coarguisti, aut suggestisti quod non occurrerat.
- L.* Ita est; sine ulla prorsus prolepsione recitavit.

- J.* Age, age tuum est jam obire vicem tuam.
C. Primam mihi vocem indica.
J. Noscis; annotate, Censores, punctum unum.
C. Melius scio quam tu.
J. Perge porro.
C. Da mihi spatium.
J. Quid ita haeres?
C. Concède, inquam, mihi tantillum temporis.
J. Concèdo plus quam satis est.
C. Tantisper sustine.
J. Jam hoc dixeras, nihil opus est repetere.
C. Pertexui omnia.
J. Imo vero ternæ adhuc supersunt solidæque
 lineæ.
C. Fallëris; plura non habemus addiscenda.
J. Esto sane, at uter vicit?
L. Quid quæris? Satis patet, te victorem, vic-
 tum illum discedere a certamine.
C. Supëri! vestram fidem!
L. Locum ejus occupa.

VAN TORRE, S. J.

17.—COMPARATIO NOMINUM, VERBORUMQUE
 CONJUGATIO.

Elias, Arnoldus.

- E.* Demus finem huic collocutioni temperius: ex-
 templo coram adërit Præceptor, exacturus
 quæ heri reddenda imposuit.
A. Quid ergo facto opus est?
E. Meditëmur adjectivum per accidentia perque
 tres gradus et tria genëra.

A. Hoc agāmus. Quod erat illud ?

E. *Benignus.*

A. Declinēmus in casus.

E. Quoti ordinis ?

A. Virīle et neutrum sunt secundi, muliebre est primi.

E. Cujus speciēi ?

A. Primitivæ.

E. Figūræ.

A. Simplīcis.

E. Quotūplex est figūra ?

A. Triplex: simplex, composita, decomposita.

E. Dic nominandi casum.

A. *Benignus, benigna, benignum.*

E. Comparativum.

A. *Benignior, benignius.*

E. Cur non sunt hīc tres voces ut in positivo ?

A. Quia *benignior* est genēris commūnis.

E. Da superlativum.

A. *Benignissimus, benignissima, benignissimum.*

E. Jam tu interrōga me de verbo quod conjugandum erat.

A. *Commendo* erat.

E. Istuc ipsum.

A. Si quis didicit *Amo*, non poterit errare in *commendo*.

E. Nihilominus interrōga.

A. Indicativo præsenti ?

E. *Commendo, commendas, commendat.* Plurāli numero: *commendamus, commendatis, commendant.*

A. Pro certo credo te numquam lapsūrum. Verum hæc facilia sunt: si anomala inflectere et conjugare jussērit, tum sudabimus.

- E.* Id forsitan hodie futurum est. Profecto cum conjugarem nudiustertius *Odi*, multum id verbi oderam: quia tum sit defectivum faciebat ut deficere.
- A.* Recordaris, opinor, quemadmodum me vexabant infelicia heteroclitā et comparationes anomalæ.
- E.* Si... auditur horologium: tussit, sreat ante januam Præceptor; parcamus voci.

PONTANUS, S. J.

18.—NOMENCLATURA.

Magister, Clemens, Liborius, Donatus, Pueri.

- M.* Vixdum exactis sideribus dies se mundo reddidit, cum vos puerorum foscūli ante alios omnes huc intro pedem infertis. Quinam cum prima luce potuistis expergisci?
- C.* Mandato matris famula nostra in dies me expergefacit, quanquam hodie maturius præter morem.
- L.* Ast ego unquam non sponte mea, et invocatus, ac fere semper bene mane consuēvi surgere.
- D.* Ego etiam, Præceptor.
- M.* Res difficilis ad credendum: puēri quippe, quibus sopore nihil est amicius, nihil dulcius, pro more non habent ultro ac per se de strato surgere.
- D.* Certe surgo, expergefactus a nemine.
- M.* Ecquid tentastis?
- C.* Ita.

- L.* Dum offa coquĭtur, visum est nimis longum; quapropter relicto jentacŭlo huc appropĕrāvī quam maturissĭme.
- M.* Pulchrum in hac ætatŭla facĭnus. Quid si ego darem nunc tibi jentacŭlum?
- L.* Cum nihil sit tibi, quid dares?
- M.* Quo nihil edis libentius.
- L.* Mihi etiam, Præceptor.
- C.* Et mihi obsecro.
- M.* Nimium satur fiĕres altĕro jentacŭlo.
- C.* Eia, quæso.
- M.* Libĕri, si prompte et nunquam intersistendo recitavĕris, quæ heri nomĭna tibi ediscenda præscripsĕram, ecce pictam imaginem præmio tolles.
- D.* Ego quidem nomĭna mea teneo, ut qui perfectissĭme.
- C.* Ego, ego mea refĕram memorĭter.
- M.* Liberius esto primus: eum si memoria fefelĕrit, tum vos duo de istoc honorario in certāmen veniĕtis. Sed cujus ordinis sunt tuæ voces?
- L.* Rerum Cœlestium.
- M.* Tuæ, Clemens?
- C.* Dignitātum et munĕrum Ecclesiasticōrum.
- M.* Tuæ autem, Donāte?
- D.* Dignitātum functiōnumque civilium.
- M.* Incĭpe.
- L.* Deus Pater, Deus Filius, Deus Spirĭtus Sanctus, Sacrosancta Trinĭtas, sive Trias, Numen, Divinĭtas, Creātor, Salvātor, Servātor, Dei Mater, Deipāra Virgo, Dei genĭtrix, Cœlĭtes, Cœlicŏlæ, Divi, Sancti, Beāti, An-

gĕli, Archangĕli, Patriarchæ, Prophĕtæ, Apostōli, Martyres, Confessōres, Virgĭnes, Viduæ, Innocentes, Cœlum, Sol, Luna, Stella, Astrum.

M. Num intelligis quæ singulis subjecta sit notio ?

L. Optime, immo.

M. Qui sunt Cœlites ?

L. *The good Angels.*

M. Archangĕli ?

L. *The Archangels.*

M. Dei Mater ?

L. *The Mother of God.*

M. En accipe munusculum. Tu, Clemens, edic tua.

C. Quid erit præmii ?

M. Si omnia, et ea serie qua se consequuntur reddas, erit quod dem tibi : non omnes obtinebit effigies Liberius : sin perpĕram, neque indonatus abibis.

C. Pontifex Maximus, Patriarcha, Cardinalis, Archiepiscopus, Episcopus, Præsul.

M. Quid hæres ?... Antistes, Abbas.

C. Antistes, Abbas, Cœnobiarcha, Monachus, Concionator, Ecclesiastes.

M. Quæ est vis Ecclesiastæ.

C. Eadem quæ Concionatoris.

M. Quid ergo Concionator ?

C. *A preacher.*

M. Perge.

C. Parochus, parochus.

M. Parochus, parochus : tene bis labi ? Sacerdos.

C. Sacerdos, Diaconus, Aedituus, Sacra Virgo.

M. Cætera ubi sunt ?

C. Non jussisti plura.

M. Haud recitasti ut cupiēbam. Tu melius, Donāte.

D. Imperātor, Imperātrix, Rex, Regīna, Monarcha, Princeps, Dux, Comes, Baro, Dynasta, Heros, Heroīna, sive Herois; Præfectus a cubicūlis, a pedībus, a pocūlis; Apparītor.

M. Qui sunt isti?

D. *Body servants, lackeys, butlers, ushers.*

M. Cape has imagīnes præmium consecūtus.

D. Ut præcipis.

M. Sedēte suo quisque loco, et quæ adhuc præscripsēro, celerīter ac navīter nomīna ediscīte.

L. Etiam.

C. Præceptor, Liberius me irrīdet.

L. Commōvi.

C. Non impūne feres.

PONTANUS, S. J.

9.—ITERUM NOMENCLATURA.

Adalbertus, Iodocus.

A. Visne, Iodōce, quemadmōdum tu me consuisti alicūjus rerum genēris interrogāre nomīna, sic ego vicissim aliquando te interrōgem?

I. Volo.

A. Quænam ergo rectissīme complexus es anīmo?

I. Musīcam.

A. Recense primo loco instrumentōrum musicōrum appellatiōnes. Sed majus industriæ

tuæ documentum dabis, si ego Anglice et permixte ea nominavero, tu idne Latine nomines.

I. Utroqueversum haud imparatum offendes.

A. *A tambourine.*

I. Tympanum.

A. *A harp.*

I. Cithara.

A. *A violin.*

I. Chelys.

A. *A triangular harp.*

I. Sambuca.

A. Immo sambuca, si rite audita recordor, significat, *elder tree.*

I. Nequaquam : sambuci est illa notio, non sambucæ.

A. *The bow of a violin.*

I. Plectrum.

A. *A cornet, a lute.*

I. Cornu, organa, testudo.

A. *The lyre.*

I. Lyra.

A. *A flute.*

I. Fistula.

A. *Clarionette, flute, trumpet.*

I. Buccina, tibia, tuba.

A. Enumera, nunc, servato quem ego secutus sum ordine, artificium seu musicorum nomina.

I. Faciam in quibus potero, quorum meminero.

A. Quod dederes eo contentus ero.

I. Tympanista, citharædus, chelys, seu χέλυσ; dixit enim Magister ubjicienda Græca, cum Latina desunt, quando innumera sint Græca, quæ Latina jam, velut usucapione putentur.

A. Verum prædicās.

I. Cornicem, organista vulgo, latinius qui orgānis canit, sicut dicimus aliquem canere fidibus. Lyrīcen, Fistulātor, Buccinātor, Aulædus seu Tibīcen.

A. Restantne alia quædam vocabūla ad musīcen spectantia, nec ita abstrūsa ut diapente, et huic similia?

I. Restant.

A. Dic.

I. Ligūla tibiæ, *lip of a flute*; fides, unde Fidīcen, *a player of stringed instruments*; verticūli, *screws*. Cantor, *chanter*. Psaltria, *a music girl*. Choraules, *one who accompanies the chorus on the pipe, proprie, with the flute*. Harmonia, *harmony*. Pausa, *intermission*. Cætēra tute, si voles, a magistris disciplinæ hujus petas.

A. Polles memoria, Iodōce, Obsonēmus famem parum inambulando, et de rebus ludicris sermones serāmus usque ad cœnam: tantum quippe spatii cessatiōnis Magister indulsit.

PONTANUS, S. J.

20.—CATECHISMUS.

Bernardinus, Lepidus.

L. Lætus sum.

B. Quamobrem?

L. Quia didīci.

B. Quid didicisti?

L. Catechismum.

B. Totumne et ad verbum?

L. Totum, ad verbum.

B. Qui tam brevi spatio libellum paginārum adeo non paucārum?

L. Diligentia quid non vincit? eam mihi subsidio comparāvi.

B. Atqui nec ego segnīter ad hoc ipsum incubui, tamen vix dimidiātum comprehendī: itāque animo valde discrucior.

L. Fortassis memoria non perinde vales.

B. Haec causa est, uti conjicio. Quando reddēmus ex memoria?

L. Perendie ante meridiem. Ita jussit. Præceptor nobis renunciāri.

B. Interea discam plurīma.

L. Non me superābis.

B. Quid ita vero?

L. Quia post finem quo ego pervēni, restat nihil.

B. Intelligisne totum?

L. Immo etiam.

B. Reliquum est, si et memoria tenes, et probe intelligis, uti secundum ejus doctrīnam vivas.

L. Vivam, Deo juvante. Et tu, quamvis non teneas nihilominus decem præcepta custodire debes, et alia quæ ibi mandantur; compertum et explorātum habeo.

B. Incitāvit me quoque permultum, genitor, qui si scirem perfecte, non vile præmium mihi se datūrum appromisit.

L. Quod?

B. Horologium aureum.

L. Satis honestum magnumque præmium.

B. Quid tu expectas?

L. Præter laudatiunculam a Præceptore nihil, si scivero; præter pœnas similiter nihil, si ignoravero.

B. Utrâque merces sua mercède condigna est. Sed vis te audiam prius, quam in gymnasio recites.

L. Admodum.

B. Ubi?

L. Domi meæ.

B. Quo tempore?

L. Cras post meridiem, cum scilicet a studiis erit otium.

B. Accedam igitur ad te?

L. Accede.

PONTANUS, S. J.

VARIA COLLOQUIA

DIALOGUES.

SECUNDA PARS.

21.—EUNTES IN LUDUM.

Antonius, Marcellus.

A. Securusne et timōre expeditus in sphæristerium vadis, Marcelle?

M. Quid tibi ista percunctatiōne vis? explicandum; non enim satis intelligo.

A. Fabor ergo apertius. Contexuisti epistolam quam a nobis hodie requīret Præceptor?

M. Contexui, et descriptam porto mecum.

A. Præcurrit alacritas tua meam tarditatem.

Quanquam haud ita pigritia me, ut cartæ penuria, qua premēbar, remorāta est fecitque ut meam non totam descripsērim: serius quippe adeptus sum papyrum.

M. Quid actūrus, si poposcērit?

A. Dum vestras emendat, interea quod reliquum est nullo negotio describam. Hoc concessurum mihi spes est, si quidem aliis alias concessit.

M. Ostende tuam scriptiōnem.

A. Hem!

- M.* Quam fœde tu pingis littëras? gallinam scrip-
sisse arbitror. Quam item vacillant versus?
- A.* Dummōdo legi queat scriptūra, parvi duco
tristia sint, an læta, pulchra visu, an de-
formia elementa: versus ad amussim nequeo
dirigere, quantumvis coner. Atqui non tam
valde utrāque laude mihi ante stas.
- M.* Judicium cæci.
- A.* Aliter doceat me præceptor, si ipsi displiceo,
cum istis illepīdis invenustisque characteri-
bus.
- A.* Abhorrent istæ partes ab ejus munere.
- M.* At unde discam tandem? Quid tu nunc mihi
auctor es?
- M.* Aliquem peritum adolescentem pacta pecunia
condūcant parentes tui, quem hanc ad rem
magistrum capias.
- A.* Attāmen doctrīna quoque spectāti, et clari
homīnes plerumque inscīte et indecōre
efformant figurās istas.
- M.* Dicit aliter non potest, verum non idcirco sunt
docti: et tamen multi illōrum decenter.
- A.* Parentes mei (quod vitium senectus affert) atten-
tiōres sunt ad rem quam sat est; defraudant
genium suum: vereor ut illis persuadeam.
- M.* Adhībe procuratōrem Magistrum, cujus unum
verbum hic plus valēbit, quam centum tua.
- A.* Rogābo ut hanc mihi opellam surripiat.
- M.* Cætërum, quæ heri explicāta sunt in Cicerōne,
si te forte nominaverit, poterisne repetere?
- A.* Nisi ipsēmet opitulētur. parum bene: oblītus
enim sum quorundam, et quem domi inter-
rōgem, habeo, præter pariētes, nemīnem.

M. Hærenti subveniet. Ego insũper, quoad ejus facere potuero, tibi opem feram.

A. Mi optĩme Marcelle, sponden' te mutuũ esse factũrum mecum si in eõdem luto hæsitavero? Si necessitũdo postulavẽrit.

M. Spondeo firmĩter.

A. Salva res est.

PONTANUS, S. J.

22.—TARDE LUDEM PETENTES.

Emmanuel, Eustachius.

Em. Salvus sis, Eustachi.

Eu. O salve, Emmanuel. Quo ire tendis?

Em. In scholam. Quo te pedes?

Eu. Eõdem.

Em. Ubi libri? ubi atramentarium?

Eu. Sub pallio et axilla gestũto.

Em. Audistin' primam?

Eu. Pridem.

Em. Ain' tu pridem? Væ nobis!

Eu. Quid consternaris? aut quid metuis?

Em. Quid metuam? Quod solent sero venientes.
Ah!

Eu. Ego sane probabilem excusatiõnem addũcam.

Em. Obsecro quam?

Eu. Mater me cum mandãtis ad sorõrem misit, cujus responsum renuntiandum fuit domum, et absunt illius ædes a nostris longuis; eo tardius venio.

Em. Quid si hanc ratiōnem tanquam commentitiam repudiet?

Eu. Fiducia est id minime factūrum. Nam me ab hujuscemōdi mendaciuncūlis temperāre non raro expertus didicit.

Em. Me miserum malique fati! quid confingam, cum (ut hoc æstivum, et pomeridiānum tempus etiam magno natu homīnes invitāre solet), somno captus obdormiērim super libros, in extrēmo sitæ sunt fortunæ meæ, nec quid agam certum est.

Eu. Si rem ipsam ingenue confiteāre, forsitan delicti gratiam faciet. Quid forsitan? certe faciet; exonera te metu.

Em. Obtemperābo bene monenti; abstersisti mētum. At enim ecce aliud mihi timōrem objicit.

Eu. Aliud? dic, quæso.

Em. Formīdo male, ne hic elapsus, alibi in casses incidam.

Eu. Alibi?

Em. Quæ memoriter pronuncianda præscripsit haud teneo absolūte.

Eu. Suspiciari fas est, non te inter primos interrogātum iri; tum ego, qui secundus tibi sedeo, suggēram dissimulanter et fideliter.

Em. Id amābo, adjūva me. Summum tibi beneficium debuēro, hoc si perlectum dedēris, nam nunc spes opesque meæ omnes in te sunt sitæ.

Eu. Ambulēmus contentius.

Em. Tam strenue te consēqui vix possum.

23.—EXCUSATIO, ABSENTIÆ.

Magister, Animadversor, Antonius, Joannes, Marcus.

M. Euge, Animadversor, adesdum.

A. Adsum, impĕra.

M. Quinam hesterno die scholam non obiĕrunt ?

A. Qui? Antonius Niger, Joannes Faber, Marcus Sylvus.

M. Perpaucos memōras.

A. Relīqui ad unum omnes coram præsentes affuĕrunt.

M. Extra eos videlicet, qui munuscūlis te elingua-
vĕrunt.

A. Hoc quidem alias cum tentārent nonnulli,
semper Austrum perculĕrunt.

M. Probātus es adolescens, et Magistro tuo fidĕlis.
Heus? prodīte vos in medium repente, statim,
sine mora, an nondum etiam? Confestim,
inquam, advolāte. Quid habes, Antoni,
dicĕre ad excusandam absentiam?

A. Ingens quidam, et intolerabilis dolor occupaverat
sincīput meum. Quocirca mihi in mandātis dabat mater,
extra ædes pedem usquam ponĕrem.

M. Fabūlæ: Tibi ut credam? Non ego te novi?

A. Si verbis meis exigua apud te est fides, certum
homīnem ad matrem et familiāres indagātum allĕga.

M. Logi.

A. Haud secus reperiēs.

- M.* Somnium. Quasi vero tu, ut es callidus et versipellis, hoc tuis non imposuisses, tibi nimīrum condolēre caput. Studēbas verberatiōnem effugēre, quæ propter segnitiam te manēbat.
- A.* Neutiquam, Præceptor; non imposui profecto; revēra nihil finxi.
- M.* Poterone hodie verum ex isto puēro exsculpere? Cave mihi mendacii quidquam.
- A.* Vera loquor. Si aliter fuērit ac dixi, causæ nihil erit quin tibi dem pœnas.
- M.* I sessum; rem ego nunc quidem in medio relinquam, Tu, bone Faber, quo negotio implicātus tenebāre?
- J.* Pater, quopiam profectus ad animum suum relaxandum remittendumque, me perduxit illuc secum.
- M.* Quo profectus?
- J.* In villulam nostram, quæ aliquot millia passuum ab urbe distat.
- M.* Cur pridie a me copiam non petēbas?
- J.* Noctu hac de re deliberāvit pater: tum multo mane in viam nos dedimus, ut ad te adire nequivērim, nec voluērim, quod verēbar ut cubitu surrexisses.
- M.* Dictum inopinātum atque mirabile, te aliōqui somniculosissimum, id tempōris, sub galli cantum scilicet, experrectum. Monstra ac portenta loquēris.
- J.* Vidēre me somnum haud sinēbat gratissimæ missiōnis expectatio.
- M.* Quin tu exoravēras patrem, ut hoc promitteret.

J. Factum est ut, patre secundo, villam amœnissimam petivērim, ibīque animum studiōrum perpetuitate, fatigātum triduo isto instauravērim. Proinde, amābo, mi Præceptor, parce ultra quærere; quandoquidem te clam non est, quanto me opere schola delectet, nusquam ut sim libentius.

M. Qui tibi incessit metus pœnārum insolītus, hic de improvise oratōrem te reddīdit. Nunc condonabitur errātum. Posthac nisi quoquo modo de absentia certiōrem me feceris, verberibus te cædam, ut si in pistrīno mcleres. Percepisti?

J. Planissime.

M. Restat ut te quoque purges, solūte adolescens, et omnium inertium inertissime. Quid egisti? aut ubi fuisti? aut quare in ludum non venisti? Quid est, Sylve? Quid taces?

Mar. Existimābam esse ferias litterarias.

M. Ridicūlum. Hoccīne os tuum? istane frons tua? Ecquid, o insulse, nudiustertius aut quartus primum auditiōnes obīre cœpisti; quomodo? an ter nesciēbas vacatiōni diem Jovis consecrātum? Hic ego te manifestum mendacii teneo.

Mar. Ast mihi occurrēbat heri dies Jovis.

M. Ast ego faxo tibi hodie pœna occurrat. Lepidum capitūlum. Tene errāre in isto negotio tam antīquo, tam noto, tam vulgato? Quamobrem autem horis antemeridiānis saltem non comparuisti in hoc loco? Prætexis culpam hoc figmento; non fit mihi verisimile quod ais. Illi, illi sodāles et con-

gerrōnes tui aliquo te ambulātum, aut lusum te avocārunt. Phœnas dabis.

Mar. Miser, ah ! miser, cui tam male vertit dolus. Sed te obtestor, unam hanc dimitte noxiam, nec sane rursus admittam.

M. Nihil agis.

PONTANUS, S. J.

24.—ABSENTES.

Benedictus, Augustus.

B. Multōrum diērum intervallo non te vidīmus in Gymnasio, Augustine; nec tamen fuit, quod mirātus sum vehementer, cum Præceptor te requireret, aut mittēret qui ubi esses, et quid ageres investigaret. Cur abfui-isti ?

A. Male me habēbam; idque ut ne latēret Magistrum curāvi, quo bona cum ejus venia, et tuto abesse liceret.

B. Meritissimo non apparuisti: si quidem est, ut autūmas. Convaluistine ?

A. Nondum plane me confirmāvi.

B. Quandiu ægrotasti ?

A. Quandiu me in schola non conspexisti.

B. Haud equidem recordor quantum tempōris abbiērit.

A. Dies compluscūli, undeviginti omnino.

B. Quid erat morbi ?

A. Febricula.

B. Quo medicamento ei subvenisti ?

- A. Inedia prope sola, qua, maximos quosque morbos, et gravissimos depelli solere, aiēbat. Magister auctōres in medicīna claros et nobiles asserere. Vacuus mihi venter crepitare, ego flocci pendere.
- B. Facili negotio consequere, quae interim praecpta nobilis dictata et explicata sunt.
- A. Sic mihi persuasi: et in eam rem si non recusas, utar tuis suppetiis.
- B. Repetam tibi omnia, et rectissimis tuis atque optimis studiis non gravate, obsequar. Quando te rediturum censes?
- A. Secundum Natalia Domini. At tu quid vagaris? Cur non es in ludo?
- B. Eram in itinere cum libris: ecce tibi, pompa procedit ferentium instrumenta pugilatus. Ego illos sequi in aulam curiae: ibi ludicrum illud certamen certantes spectavi voluptate mirifica. Nam ubi aetas maturaverit, eandem artem addiscere cogito: quandoquidem disciplinis liberalibus non est aliena. Novi per plures litteratos eosdemque pugiles non spernendos.
- A. Crastina luce quam expurgationem habebis?
- B. Intendenda erit aliqua fallacia, quae me virgarum periculo eximat: nox dabit consilium. Simendacium dixero, solens meo more fecero.
- A. Timeo ne alio sum cadat res, et tu propter hanc curiositatem spectandorum pugilum sine vibicibus a Magistro non dimittare.
- B. Evasi non semel confictis causis absentiae.
- A. Bestiae quaedam cum canibus bis, ter, quater elapsae fuerint, tandem capiuntur et pereunt.

B. Oh, non adīmet mihi vitam ista verberatio...

A. Tua res agitur.

PONTANUS, S. J.

25.—AMISSUS ET PROMISSUS LIBER.

Udalricus, Otho.

U. Quid vult hic flētus?

O. Amīsi librum.

U. Quem?

O. Emmanuēlis Grammaticam.

U. In scholane?

O. In schola.

U. Quo tempore.

O. Hoc ipso die, ante prandium: cum enim dato signo discedendum esset domum, egoque libellos meos colligērem, hunc non invēni.

U. Quæsivistine apud vicinos?

O. Ac diligentissime. Respondent omnes se esse extra noxiam, ne habere, nec scire quis habeat.

U. Non tu illico ad Præceptōrem?

O. Immo; sed præcepit ut se appellārem denuo post meridiem.

U. Appella.

O. Despēro me recuperatūrum.

U. Alias alii suos amisērunt.

O. Sic est?

U. Nonne recuperārunt?

O. Quidam, non omnes. Et hi, quod rem suam male custodissent, aut in ludo a Doctōre,

aut domi a parentibus vapulārent liberaliter. Quod si hodie librum meum non recepēro, certiōres faciam ipsos oportet, ut pro hoc malo mihi dent malum.

U. Juvābo te in quæritando Emmanuēle tuo; si non invenēris est mihi aliquanto tritius hoc ipso exemplar ejusdem, id dabo tibi proprium.

O. Si non simulāte promittis, porridge dextēram.

U. En.

O. Offudisti aquam: rediit animus, et cura omnis ex corde excessit.

U. Lætus sum quod te tranquillāvi. Væ illi, qui se hujus furti astrinxit: nam et librum minime retinēbit, et uberius quam tu plorābit.

O. Furem hunc mihi dari in conspectum gestio: coram in os laudārem ipsum, et capillos conscindērem.

PONTANUS, S. J.

26.—CHARTÆ IN MEMBRANAM CONSULTÆ.

Christophorus, Hugo.

C. Mi Hugo, est quod abs te petam.

H. Pete audacter.

C. Insue mihi in membrānam hasce chartas puras.

H. Ipsēmet insuēres.

C. Expers sum hujus artificii: atque ut id credas, inspice hunc librum, quam sit inconcinne distorsteque consūtus.

H. Nec me Bibliopēgus erudīvit.

C. Attāmen, quasi erudītus eleganter id facis.

H. Si cui optīme placet, ei optīme facio. Complicastine jam chartas tuas?

C. Maxīme, istæ sunt.

H. Da filum, acum, membrānam.

C. Cape omnia.

H. Filum oportet cerātum esse, ut opus evādat diuturnius.

C. Heus, puēri, quis secum affert seram?

H. In meo saccūlo quæram. Alīquid certe, reperio, ceram candīdam; commodissīma est huic rei; nuper mihi hoc frustillum donāvit ædituus ad tales usus. Tu porro attentus aspīce me suentem, et artem disce, quo posthac aliēna opēra indigeas.

C. Aspicio intentis ocūlis.

H. Ecce quemadmōdum chartam chartæ arctius conjungo, ut spatium inter illas nullum intercēdat.

C. Video.

H. Item quemadmōdum supra et infra sunt æquāles inter se; nulla promīnet.

C. Apte, artificiōse.

H. Nec foris in tergo fila superiōra inferioribus longiōre visuntur: nec primum a secundo majōre intervallo distat quam secundum a tertio, tertium a quarto.

C. Perīte.

H. Nodi parvi, et intus omnes.

C. Sane.

H. Nunc tu cultellum accipēs, partesque chartarum superiōres caute scindendo apēri.

C. Pro ista opĕra referĕtur gratia tibi, mi Hugo.

H. Satis gratiĕarum retulĕris, si me amaveris, et majore quadam cura et alacritate quam hucusque didiceris.

C. Utrumque pręstiturum tibi recipio.

PONTANUS, S. J.

27.—MUTATIO CALAMI.

Conradinus, Pigmenius.

C. Da mihi, oro, utendum calānum.

P. Nullos habeo calānos hodie, quos tibi demutuos.

C. Thecam plenam apud te vidi.

P. Per somnium fortassis. Sed dicam uno verbo rem totam : nullos habeo quos tu commodātos retineas.

C. Quę tam mala mens in hanc te suspiciōnem impellit? tam perverse de me existimas? eho, nondum nosti mores meos? verum, ne sis in mora, da mutuū calānum.

P. Ubi tui?

C. Meliuscūlos reliqui domi, deteriores portāvi mecum per imprudentiam.

P. At tu meum quoque disperdĕres, aut nimium premendo, aut ipso instinctu, ad fundum atramentarii allidendo videlicet.

C. Leviter ducam per chartam, sensim intingam, salva cuspidē.

P. Multane descripturus?

- C.* Tantummōdo versus alīquot a Præceptōre post horam explanandos : ut nimīrum glossūlas interserere queam, nam retinere eas non possum ob tenuitatem memoriæ. Si quid mutuaberis a me, seu calāmos, seu papyrus, seu librum, seu quid aliud, dabitur mutuum, haud gravate.
- P.* Ecce tibi probatum calāmum quem dono ; tuus esto.
- C.* Multum te, mi Pigmeni, de istac liberalitate, amo. Experiar. Profecto idoneus est, si quis alius, ad decore formandas littēras.

PONTANUS, S. J.

28.—CALAMI APPARATIO.

Vedastus, Balthasar.

- V.* Cum haud invenuste pingas elementa, doleo tibi nec chartam esse bonam, nec calāmos aptos.
- B.* Ab his singulis fateor me inopem Charta nec candida multum, nec firma et plana, sed aspera, scabra, et pilis pravissimis plena, quos cum a calami crena detraho, scis ipse quales efformentur littēre. Sed quod intolerabilius mihi accidit, etiam perfluit, verum hæc culpa sit atramenti potius, quod, cum esset heri spissum valde, aqua nimia effecit dilutissimum et subalbūm. Calāmos ad usum accommodare cultello prorsus nescio; et te etiam atque etiam vehementer rogo, ut hanc rem me doceas, si ipse scias.

V. Misēret me tui, qui pene solus ignōres, quod condiscipūli tui didicērunt magnam partem,

B. Libēra tu me ista ignorantia.

V. Ausculta igītur. Anserīnæ pennæ sunt ad scribendum imprīmis appositæ, iisque pluries utīmur, ac sæpius quam pavōnum aut cygnōrum, quarum illæ nimis sunt duræ, hæ nimis amplæ quamquam diutius bonæ permānent atque anserīnæ.

B. Teneo.

V. Ex his ipsis anserīnis meliōres judicantur quæ sunt pellucidæ, mediocrīter duræ, caule longiōre, ampliōre, firmiōre. Quæ autem habent caulem brevem, angustum, et sunt admōdum duræ, ut quæ inhærent extrēmæ alæ, non probantur.

B. Jam novērim deligēre pennas.

V. Ubi delegēris, ita parābis. Rescindes eamdem, plumūlas utrinque detrāhes, scalpelli tergo cavum pennæ lævigābis, extrēmum cavi seu caput rescindes ex utrāque parte, antrorsum et retrorsum hoc modo, ut fiat bifurcāta (aspice). Tantum porro resecābis quantum latus est unguis auriculāris digīti.

B. Meminēro.

V. Post hæc in dorso crenam facies; id est calā-
mum cuspīde cultelli, sivi extrēmo cultello
juste per medium scindes, sic ut fissio seu
incisūra diamētro dorsi parīter pene æquali-
terque respondeat. Tum ubi adhuc ali-
quantillum deorsum a fronte exsecuēris, a
dextris et sinistris acuēre calāmum, et mu-
crōnem facēre perges; seu æquābis duos illos

pedunculōs, sive cruscūla. Nunc me vide, quomōdo indīta crena utrumque horum absolvam.

B. Observo.

V. Rastellum hoc, quem mucrōnem antea vocāvi, temperātæ gracilitātis esse debet, de quo quanto plus abscidēris, tanto habēbis calāmmum obtusiōrem, et grandioribus notis duccendis aptiōrem: dextra tamen pars, in quam calāmus, dum scribimus, incumbit, sit aliquanto altior sinistra, quod discrīmen adeo sit minūtum, vix ut perspiciātur. Age, experiāmur hunc nostrum. Accīpe, vide an placeat. Quare sic eum capis?

B. Sic assuēvi.

V. Tene pollīce et medio digīto, molliterque superpōne indīcem, sic; ita minus vacillābit manus, et firmitus eam chartæ imprīmes. Sit autem brachium usque ad cubītum libērum, dum scribis, et pondēre suo tabūlæ seu pluteo innitātur, tota autem manus auriculāri. Intuēre me scribentem.

B. Imitābor ad unguem, et quibuscumque officiis potēro, tuam erga me humanitātem aut obruam aut exæquābo.

PONTANUS, S. J.

29.—FRUSTRATIO PETITI ATRAMENTI.

Simplicius, Zephyrinus.

S. Magnum apud me beneficium ponēret, qui pauxillum atramenti in vascūlum hoc

meum, cuius linteolum pene exaruit, infundere de suo dignaretur. Si gossypium, aut tomentum imposuissem, et calamos intingendo corrupissem, jam pridem atramento caruissem. Tu, Zephyrine, quoniam circumfers atramentarium instar lampadis aut mortarii vastum et amplum, ne deneges mihi ad incitas redacto, quam submisso peto stipem seu eleemosynam.

Z. Vix quarta pars horæ præterit, cum alius idem quoque me poposcit: et dedi. Nunc si tibi similiter dedero, veniet tertius, deinde quartus, deinde quintus, et ita me exarmabitis omnino, et mendicitatem mihi afferetis.

S. Non venient, interpōno fidem meam.

Z. Quis scis?

S. Vidi cum intingērent calamos, referre eos ex atramentariolis madidissimos.

Z. Quin aquam infundis?

S. Exeundum esse e schola currendumque ad fontem in forum propter sex aut septem aquæ guttulas.

Z. Inspue.

S. Linguam nimis siccam gero. Da si quid das, et si vis dare bis, da cito semel.

Z. Aliam quercum excute, aliunde exora quo indiges: atramentum hoc mihi coxi, non tibi.

S. Saltem da mutuam, si non vis gratuito, rem tantillam.

Z. Pergin' aures tundere? abi hinc.

S. Aliquando tu etiam egēbis aliquo: tum accedito ad Simplicium; per pari refert. Spec-

tāte hujus Zephyrīni inhumanitātem et avaritiam: ego te pro istis factis mactābo infortunio.

PONTANUS, S. J.

30.—ELEMENTORUM CONFORMATIO.

Josias, Exaperius.

J. O scitissimum archetypon! o speciosissimas littēras! o illecēbras! Divīna, quod aiunt, virgūla adeptus es hanc elegantiam. Sed unde?

E. Meus germānus patris jussu manu sua mihi confēcit.

J. Ubi porro ipse didicit ductus hosce bellissimos?

E. Semper hujus artificii studiōsus fuit et in quemdam magistrum anno proxīmo superiōre incidit, qui Latīnas, Græcas, Germanīcas pingēbat excellentissime.

J. Exemplar et prototypon quoddam mihi quoque datum est munēri ab amīco: verum præ tuo sordet. En.

E. Quare contemnis? Si ad istum modum ac formam effinxēris elementa, ut in hac tua papyro effecta conspiciuntur, judicābo te oleum non perdidisse.

J. Atqui optīma imitandi cupīdo assidue versat anīmum meum.

E. Atqui hic non quærītur optīmum.

J. Laudātur tamen.

E. Non nego.

J. Ostende mihi tuam manum.

E. Ecce.

J. Quasdam formas propemōdum perfecte, quasdam non assequēris, quod pace dixērim tua.

E. Paulātīm et consuetudīne imitandi assēquar.

J. Proh! quam decentia *f.* quam decōra *p. q.* et omnes denīque caudātas littēras facit ille frater tuus?

E. Quid notas grandīōres? Nonne amas?

J. Mirifīce.

E. Aspīce A, vide D, et M, tanquam si ex typis æneis in chartam essent impressæ.

J. Ipsa vero quæ alphabēto subjecta est scriptūra, quam ad lineam rectam sine linea directis versibus! quam æqualibus sursum ac deorsum elementis! Unum te volo.

E. Vel decem.

J. Nonne tibi præcepta dat pingendi, et lapsus corrīgit?

E. Certe: et nonnunquam sua manu meam tenentem calāmum comprehendit, atque aliēnis digītis pingit, ut ego tractibus litterarum hac ratiōne assuescam.

J. Inīres a me non vulgārem gratiam, si exemplum a fratre mihi curāres.

E. Difficulter indūcam. Nihilomīnus quoniam te tanto studio pulchre pingendōrum characterum ardēre animadverto, curābo, ut voti compos fias.

J. Quotum intra diem pollicēris datūrum in manus?

E. Intra quartum.

- J.* Perlubenter gratissimum hoc donum tamdiu expectābo, cogitāboque intērim quo te honorario remunerer.
- E.* Sic habēto me gratuito hoc opēris non esse factūrum.

PONTANUS, S. J.

31.—SILENTIUM ET ATTENTIO.

Sigismundus, Cælestinus.

- S.* Dupliciter peccātur in gymnasio quotidie, ab aliis hoc, ab aliis illo modo.
- C.* Quæ sunt ista peccāta?
- S.* Confabulāri et Præceptōri non attendēre.
- C.* Qui prius designant utrōque tenentur.
- S.* Ita prorsus existīmo. Verum qui aliud, alibi oculis curiōse divagantur, pingunt animalia, equites, stultos, libellos ineptos legunt, chartas et scamna conscindunt, illi in posteriōre genēre culpam castigabilem committunt.
- C.* Vere dictum sentio et novi quorum ista est consuetūdo.
- S.* Tu ipse unus de illis es.
- C.* Egōne?
- S.* Ita; næ.
- C.* Falso hoc in me vitium confers.
- S.* Mentīri non est meum.
- C.* Attentissime audio.
- S.* Non semper.

- C.* Quando eōrum quæ tu commemorasti aliquid ago, quasi si quid per transennam inspicerem, et levi brachio id fit.
- S.* Ut elēvat hic peccātum suum?
- C.* Haud elēvo; ut loquor, ita res.
- S.* Quin est quando sermuncūlos seris cum proximis.
- C.* Demīror tantum tibi esse otii a rebus tuis, ut aliēna cures.
- S.* Tam sine pudōre id perpetras, ut non possim non notāre; vidēret vel cæcus, audiret etiam surdus.
- C.* Vicissim te captābo.
- S.* Capta, non capies tamen. Sed extra jocum: desiste, si te amas, ab hujusmodi, virtutibus, et noli cum te ipsum privāre tantārum utilitātum fructu, tum alios impedire.
- C.* Quos alios impedio cum tenuissīmo sono loquar?
- S.* Qui propius tibi assident, dextra, sinistra et a tergo.
- C.* Apāge cum superstitiōsa ista religiōne tua.
- S.* Amīce monenti volens obsecunda, et boni consūle: aliōqui coactus, non mihi, sed Magistro.
- C.* Adeo infanda hæc tibi peccāta videntur?
- S.* Magna procul dubio suo in genēre. Nam quid indignius ac turpius in schola delinqui possit, haud dispicio.
- C.* Nisi aut ego mutus fiam, aut tu obsurdescas, difficīle pax inter nos erit.
- S.* Tu considēra quorsum eas, et quid tibi futurum sit. Auceps quando concinnāvit aream, effundit cibum: aves assuescunt, sæpe edunt: semel si sunt captæ, rem solvunt aucēni.

C. Intelligo parabölam. Opěre maxĭmo dabĭtur opěra, ne fraudi sit hoc aucupium.

PONTANUS, S. J.

32.—OBSERVATOR.

Observator, Athanasius, Matthæus, Bonifacius.

- O. Vos tres linguas gerĭtis impense liběras et expeditas, loquacĭtas vobis dominatior; meam admonitiōnem contemnĭtis ac pro nihĭlo putātis. Ecce in fabulatōrum indĭcem vos refěro. Si Pegāso velociōres sitis, numquam hodie effugiētis infortunium.
- A. Connivistĭ alias, connĭve nunc etiam, et muta istam mentem, rogo; tacēbo deinceps ut piscis.
- M. Si nomĭna nostra in catalögum retulĕris, erit mihi, quod Præceptōri de te narrem.
- O. Quid dices?
- M. Cognosces.
- O. Minas jactāre cuivis obvium est.
- M. Experiēris.
- O. Nullius in me maleficii crimen admĭsi, cujus me stimūlet conscientia.
- M. Senties.
- O. Nullum inquam, crimen incurri, quo tu me accersas; et non ignōro technas tuas.
- M. Vidēbis.
- B. Ne scribe nomen meum in tabūla, donābo tibi quidpiam.

- O. Egōne ut patiar me abs te corrumpi muneribus?
- B. Lepidissimum est.
- O. Non curo.
- B. Simul aspexeris, appetes.
- O. Mitte nugari, nihil habes quod dones.
- A. Habet certe.
- O. Quin ostendis?
- B. Ecce imago longe venustissima: Augustissima Dei mater puerum Jesum ulnis sustinens. Videtis ut amabiliter ardeat nobis divinissimus atque bellissimus infans?
- O. Hancine daturus es?
- B. Daturus, si pollicere silentium.
- O. Polliceor, da.
- B. Quae res feliciter ambobus eveniat! accipe.
- M. O factum bene! jam tu, incorruptissime observator, nec me, nec Athanasium audēbis accusare.
- O. Quapropter non auderem?
- A. Quia nos te accusarēmus, et tu penderes poenas non leves, quod Praeceptorī infidelis ac perfidus extitisses.
- O. Ignosco vobis similiter, ut Bonifacio.
- M. Perplacet. Discēde jam hinc, observa alios.
- A. Proh! quantum boni adepti sumus hac luce, qui ab isto quidem observatore quoad volerimus tuti simus.
- B. Quinam?
- A. Si de fracta lege silentii postulāre quemquam e nobis meditabitur, objiciēmus illi, quam abs te accipere non recusavit elegantem picturam ut sileret: mutire non audēbit. Nam

tribus, tibi qui donasti, mihi et Matthæo testibus oculatis plus utique quam illi soli vel jurato credet Magister. Perjurissimum dicet, si dejeraverit.

M. Via reperta est commodissima ad evadenda verbæra, propter istam congressionem nostram videlicet imminetia. Vah.

PONTANUS, S. J.

33.—ACCUSATIO VARIA SCHOLASTICA.

Præceptor, Discipuli.

Blas. At, at, ecce, nunc capti estis: nonne confabulamini?

Clem. Certe fatemur ingenuè: sed te, quæso, mi Blasi, ne velis nos notare.

Blas. Ergo conticescite: connivebo. Heus tu, Præceptor adest.

Clem. Quid tum?

Blas. Respice ad illum.

Clem. Quamobrem?

Blas. Ut ei caput aperias et venientem salutes.

Clem. Sic decet: sed adhuc cogitabam...

Blas. Reverende Domine, admonitione mea non desinunt tumultuari.

Præc. Quinam auctores sunt turbarum?

Blas. Felix jam inde ab ingressu suo nihil aliud quam garrivit. Gregorius sursum deorsum de scamnis saltitat.

Greg. Placetne Reverentiæ vestræ ut respondeam?

Pr. Quid dices?

- Greg.* Felix exturbāvit me de loco meo, et protrūsit cubīto, ut de scamno decidērem.
- Fel.* En mihi, Gregōri, decussisti pileum.
- Blas.* Ita se res habet, Reverende Domīne; Gregorius prior Felīcem adortus est.
- Pr.* Novi te ego, Gregōri, quam sis petūlans: dabis mihi pœnas.
- Blas.* Clemens mihi minātus est verbēra, quia notāvi petulantem.
- Pr.* Siccīne?
- Blas.* Prodi, inquiēbat, e schola in platēam: impingam tibi alāpas; omnes dentes labefaciam tibi.
- Pr.* Istuc ergo volo ipsum experīri: ego quoque in ipsum depugnābo, et tentabīmus uter virībus plus valeat.
- Flor.* Præceptor, Remigius mihi assiduo crines vellicat.
- Rem.* Ille a tergo impōnit scamno pedes, et chlamydem meam calceōrum luto contamīnat.
- Flor.* Immo, tu, Remigi, rapuisti e manībus pensum et concerpisti.
- Rem.* Domīne, Florus modo conspuīt libros meos, modo atramentum adspergit scriptūræ, et fœdat macūlis chartas meas: non sinit me momento esse quiētum.
- Pr.* Mox ego adēro vobis, et faciam altercandi finem.—Jacōbe, quis tuam sic unguībus lacerāvit faciem, vidēris cum felībus concurisse.
- Jac.* Acceptum id refēro Gaspāri nostro.
- Gas.* Prior me invāsīt: ego me defendi, Domīne: pulsābat me, quantum potērat.

- Jac.* Equidem jocābar: at ille serio agens de-
jēcit me in terram, et alāpas impēgit ad
satietātem: distraxit mihi auricūlas;
misēris excēpit modis.
- Pr.* O Gaspar, Gaspar, tuam istam semel com-
pescam lasciviam.
- Don.* Raphael prætereunti sacerdoti nunquam
assurgit; numquam caput apērit.
- Pr.* Quid præterea observasti?
- Don.* Simon et Henricus, ut egressi erant templo,
singulāri certamine decertarunt.
- Pr.* Audiāmus eventum pugnae.
- Don.* Ponunt utrinque pallia et libros humi: con-
sistunt altrinsēcus: librant brachia et
pugnos. Sine mora involarunt et se in-
vicem pugnis ceciderunt. Circumfluunt
puēri, succlāmant; risus tollitur incondi-
tus: turbæ fiunt mirabiles.
- Pr.* Uter victoria potitus est?
- Don.* Uterque multatus est probe. Simon e narī-
bus cruōrem emisit: Henricus oculum
plagis lividum retulit.
- Pr.* Belle! meæ nunc sunt partes ut pacem
conciliem.
- Don.* Ludicra fuit velitatio, Præceptor: non age-
bātur de capite.
- Pr.* Nec in schola, ubi redierint, agētur de
capite, sed de pœna.
- Ben.* Redde mihi meum Cicerōnem, Christo-
phōre.
- Christ.* Quem Cicerōnem repētis?
- Ben.* Meum, abstrusisti quopiam.
- Christ.* Hodie numquam vidi.

Ben. Immo clam surripuisti.

Christ. Domine, ait benedictus me sibi furto abstulisse Cicerōnem.

Pr. Fecisti, necne?

Christ. Hoc ut fecerim? malim egere indigne, quam clepere.

Ben. Fabulæ: idem nuper suffuratus mihi est chartam de capsula: deprehendi in facinore.

Christ. Mutuābar modo, aliam deinde restitui.

Pr. Jacēbit sub scamno de quo litigātis Cicero.

Ben. Investigāvi, non invenio.

Pr. Excūte pallium, et peram, alicunde excidet.

Christ. En, Præceptor, jacet ante pedes; nempe ego abstulēram? Agam injuriarum.

Nat. Siccine, Gratiāne? scribis pensum in schola?

Grat. Quid tua id refert?

Nat. Jussus sum observare vicinos: defēram te ad Præceptorem.

Grat. Id ego curo scilicet: i, curre: tamen non feceris impūne.

Nat. Neque has minas adeo Magistrum celavero.

Grat. Dic quidquid in buccam venērit, non labōro.

Mart. Decuriæ præfectus nostræ notāvit me signo ignorantiae.

Vit. Merito: ad singulos versus hæsitas.

Mart. Immo non amplius bis me fefellit memoria.

Vit. Certābo quovis pignore ignorare te lectiōnem: sit Magister arbiter.

Pr. Quid depōnis, Vite, si citra errorem reddiderit?

Vit. Ego pro illo luam.

Pr. Dura conditio: sed quid si causa cadas?

Vit. Equidem stabo conventis.

Or. Periclitēmur.

VAN TORRE, S. J.

34.—TEMERARIA SUSPICIO.

Burkardus, Alipius.

B. Me infortunatissimum! Nullus dies abit quin amittam aliquid, nunc atramentariolum, nunc papyrus, nunc libellum aliquem, nunc calamum ut in præsens: schola ista est plena furum, nec poenarum ullus jam hic est metus.

A. Næ tu nos tam inconsulto in crimen vocaveris.

B. Aliquem vestrum mihi surripuisse calamum oportet.

A. Quis scis te attulisse?

B. Quis sciam? nonne hoc litterarum paulo ante exaravi?

A. Utere alio interim, dum priorem recuperes.

B. Nec unum præterea mecum attuli.

A. Suadeo ut sit, quod tu semper possis avertere. Libentius sane tu cum malo quiescis, an sine malo, si copia est?

B. Quis potuit clepsisse nisi qui mihi sedet proximus?

A. Quid ergo? Joannes tibi a dextris non assidet, sicuti ego a sinistris? Cur non potius illum quam me arcessis furti hujus?

- B.* Joannem novi, mallet spoliāri suis, quam minimum quippiam sublegere de meis: dissimilis tui est.
- A.* Certe dignus es virgis.
- B.* Tace de virgis: quare me his dignum depūtas?
- A.* Quia re de falsum per impudentem audaciam sine argumento pronuncias.
- B.* Hei, utinam habērem calāmum meum: quem eo molestius amitto, quod tertium jam mensem usus sum, adeo bonus et firmus est.
- A.* Quid si reddidēro tibi calāmum tuum?
- B.* Qui reddit, abstūlit: atque hoc est, quod mihi dudum videbātur.
- A.* Non est hoc semper consēquens, inepte. Tu ibi abstulisti.
- B.* Quomōdo? quis post hominum genus natum sibi quidquam abstūlit?
- A.* Quia super auriculam, ut mos obtinet, reposuisti, postea es oblītus, quodque non amisēras quaesivisti et alios furātos putavisti. En tibi tuum optatissimum calāmum: deinceps quoties amisēris, auriculam dextēram interrōga prius, an vidērit calāmum quam de innocentibus mentiāre.
- B.* Mi Alīpi, mi Alīpi. Gratias ago tibi; ignosce, obsecro, quod tecum egi suspiciosius, atque immodestius.

PONTANUS, S. J.

35.—COLLOQUIUM IN SCHOLA.

Georgius, Thomas.

G. Oho! Thoma, jam ulciscar me. Frequenter abs te accusatus, paria repōnam.

T. Aliquoties, accusavi te, non eo inficias: sæpius, nego.

G. Quare autem vel aliquoties?

T. Quod commerueras, et mihi quoque non plus parsum est ab aliis.

G. Nunquam te læsi.

T. Immo reum me fecisti.

G. Nunquam.

T. Quid est porro quod me cogitas accusare? Quid culpæ contraxi?

G. Scamnum cultello scriptorio conscindis, quod prohibuit Præceptor, et tuum nomen incidis, quod gravius prohibuit.

T. Oro te, tace, cera complēbo sulcos illos, aut radam lignum, ne appareant littærae.

G. Vah consilium callidum! Quid dabis in loco mercēdis?

T. Submisse, ne audiat Magister. Pulcherrimum de globulis meis.

G. An tulisti tecum?

T. Non omnes.

G. Quot habes?

T. Septem.

G. Monstra, si placet.

T. En.

G. Sunt elegantes. Faciſne mihi copiam eligendi quem præcipue probavero?

T. Facio.

- G. Hunc elīgo.
- T. Istum eligēres; meo enim iudicio, post se relinquit altērum præstantia.
- G. Non tam aptus est ad manum meam propter magnitudīnem.
- T. Ergo istum, paulo minōrem.
- G. Sine tentem. Nimum parvus est.
- T. Retinēbis igitur quem primum omnium sumpseras.
- G. Ita faciam. Quam venuste nigro alboque distinctus, venūlas quasdam ostentat! Emistine an lucro acquisivisti?
- T. Lucro.
- G. A quo?
- T. A Leonardo nostri vicīni filio, quicum per sæpe ludo.
- G. Si tam scite factis abundat globūlis, provocābo illum ego similiter ad certāmen.
- T. Vix aliquando vincitur: peritissimus enim hujus scientiæ puer est.
- G. Et me lusōrum non ultimum esse cognoscet. At comprimāmus oratiōnem: Præceptor de cathēdra descendit, ne confabulantes inveniat, et ad pœnam vocet. Profecto haud multum abest a nobis infortunium.

PONTANUS, S. J.

36.—SOMNUS IN GYMNASIO.

Fabiolus, Erastus.

- F. Fabiosūlum te autūmo.
- E. Quam ob causam?

- F.* Quod me modo vellīcas, modo pugnum in
latus meum incūtis.
- E.* In laneum latuscūlum tuum. Cur dormītas?
non decet hoc in schola.
- F.* Mihi sic usus est: tu, ut tibi opus est facto,
ita facito, Tua quid refert?
- E.* Mea quidem aliquantūlum, tua vero permul-
tum. Nam si te dormīre sivēro. Doctor
me quoque ut infidēlem custōdem supplicio
prosecutūrus est.
- F.* Itāne est?
- E.* Etiam, dormitātor, ita est.
- F.* Permite ut dormiam. Quomōdo nunc est,
alīter fieri non potest.
- E.* Istam a Magistro veniam pete.
- F.* Irrīdes? quasi tu dicas: pete ab atrōci cane
ut te mordeat: sua sponte mordēbit.
- E.* Ego profecto non feram, non patiar, non si-
nam ut dormias: usque et usque molestus
ero, etiam acicūla, en, te compungam, ut
clames, teque ipsum ut sorex tuo indicio
prodas.
- F.* Heu! mitte me, vicissim indulgēbo, si te som-
nicūlus corripuērit.
- E.* Hanc abs te gratiam nolo.
- F.* Tamen.
- E.* Jam reddenda erit e memoria hesterna prælec-
tio: excūte somnum, frīca paulum oculus, et
relēge quæ edidicisti. Nisi faxis, a tergo,
supra caput, ante oculos vindicta est.
- F.* Quid relēge? nihil edidici.
- E.* Tum tu ipsa es miseria.
- F.* Non exiget a me quidquam hac luce: non

enim omnes, id quod scis, quotidie recitāre possūmus, præ multitudīne.

E. Ponāmus exigēre : quid dices ?

F. Doce tu me quid dicendum.

E. Pulchre dictum ! Egōne doceam te mendācem fieri ? nihil attraxit funis tuus.

F. Actum est, pœnas luam, recitāre non potēro. Quid ergo prodērit mihi si vigilem ? uno dolōre duo peccāta expiābo : dormiam rursus.

E. Dormi, dormi, nihil moror. Si Magister me objurgābit, narrābo quid fecērim, quid dixerim tibi, quid tu contra respondēris.

F. Tantum ne me expergefacias. Si etiam hodie vapulavēro, non moriar.

E. Quæ tibi res fauste ac feliciter eveniat, mi Fabiōle.

PONTANUS, S. J.

37.—LITIGIUM.

Pædagogus, Blæsus, Curtiolus, Alumni.

P. Germānus tuus, Blæsūle, in discendo est impiger, citoque arrīpit omnia, tu autem lente admōdum et ambūlas gradu testudineo.

B. Quid ergo tam crebro obmutescit, cum, te interrogante respondendum est ?

P. Audin' Curtiōle ?

C. Stimūlat fratrem meum invidia, ferre neutiquam potest, cum abs te laudor.

B. Egone gloriōlas tuas tibi invideo ? Scilicet

laudatissimus homūlus es, præsertim cum mane surgendum. Ibi appāret generōsum pectus tuum; nam ad lectūlum quasi clavis affixus adhærescis.

C. Tibi, obtrectātor, hoc visum est: nam ego vocātus soleo me cubīli proripĕre.

P. Ambōrum una culpa. Mea hoc facit indulgentia: sed ali-quando malis mala evenient.

B. Nihilō sum te inferior.

C. Quid erit imprudenter loqui, si hoc non est? nondum declinatiōnes devorasti?

P. Pridem concoxi. Hebdomāde antegressa exarabātur tibi corium, quod vocabūlum jusjurandum, in casus male inflectēbas.

B. Et tu ex uno errāto collīgis inflexiōnes me nescīre?

C. Si examinarēris, utīque peccāres in plurīmis.

P. Ne superbi, Blæsūle; dabo enim potestātem Curtiōlo te excutiendi, et introspiciendi penitissīme.

B. Habet nihilominus in schola compluscūlos, quibus palam cedit.

C. At tu interea manes indoctior: quamvis me alii doctiōres, sunt, ut sunt: cætĕrum vix tres quatuorve ex omni copia.

B. Si tam crebris donārer munuscūlis ut tu, forsītan alacrius discĕrem.

C. Imo tum accipĕres, si alacrius discĕres. Non ante, sed post labōrem veniunt.

B. Abi, argutūle, consĕquar te, tametsi nolis.

C. Si ego te cursūram incipiente consistĕrem, tum me non exæquāres modo, sed etiam antevertĕres. Hoc tu, si speras, despĕra.

P. Satis verbōrum. Uterque contendat nervos: ita parentibus, mihi, cognātis, futūri quam carissīmi.

PONTANUS, S. J.

38.—HORA PRODUCTA.

Patrophilus, Zachæus.

P. Hæc hora tam longa est, ut si dimidiātus sit dies.

Z. Mihi pene annus vidētur.

P. Retraxit a cursu is, qui horologium moderātur.

Z. Non abest suspicio. Egisset hoc bonus vir antequam scholas ingrederēmur. At illi perpetuo post meridiem errorum horologii sui, vel suam potius incuriam ista hora corrigit, ponderaque sursum revocat quo in dies singulos ferme ad dimidium horæ tempus nobis prorogētur, cum aliōqui totas quinque hic sessitēmus.

P. Ubīnam igitur hanc injustitiam deplorabimus? Apud quem de ista injustitia quærimoniam habebimus?

Z. Censeo apud Præceptōrem. Verum cum ipsēmet non ignōret tempus extendi, et tam leni animo id patiatur, vidētur velle nos citra definitum spatium hic inter scamna hæsitare: quod tamen sine magna ejus quoque molestia fieri non potest.

P. Consilium dabo.

Z. Da.

- P.* Conveniāmus præfectum horologii, eumque totius scholæ verbis rogēmus, et honorarium polliceāmur, ne nos cruciet amplius; quin posthac non solum non productiōres, sed angustiōres etiam horas reddat: quippe cum his sedēmus tamdiu, et immerīto, tempus quod domi ad studia, ad cœnam lusumque relinquītur necesse est fiēri contractius.
- Z.* Nostra ætas, proh dolor! valde exposita est injuriis: puēri enim contemnīmur facile, quia puēri sumus.

PONTANUS, S. J.

39.—MUNDITIA LIBRORUM.

Amantius, Mansuetus.

- A.* Si incumbēre in libros, et cubīto supra eos deposito niti male est, haud memīni vidēre qui magis incumbat te uno, qui Emmanuēlem et alios codices tuos prope jam incumbendo contrivisti.
- M.* Assiduītas hoc intertrimentum attūlit, non cubītus.
- A.* Quid? ista assiduītas in meo cur non sic appāret? præterea, quam sunt commaculāti intus et foris tui? quam habent oras paginārum infīmas et summas introrsus inflexas? quas auricūlas asinōrum solēmus vocāre. Itāne ut loquor?
- M.* Tu aliquod artificium calles, ut vidētur, mihi adhuc ignōtum: quod ubi didicēro, habēbo libros mundiōres, minusque tritos.

A. Nullum teneo artificium, omitte jociōnes; munditiam librōrum perinde ut corpōris totius amo et complector.

M. Quid tam te misēret librōrum meōrum? quid tam mirum in modum sollicitus es? brevi novos emam.

A. Si sanus es mentis, quare mavis prodigēre pecuniam, quam deponēre rusticitātem et negligentiam?

M. Eho, tu ut mihi rusticitātem et negligentiam in probri loco objectes?

A. Non enim est urbāna elegantia: hoc quamvis inīquo judīce probavērim.

M. Quid tibi mecum est negotii? cura tuos.

A. Id ego ago; verumtāmen odi male sordes istas in aliis quoque. Phu! quam habes item digītos atramento fœdatos, et os similiter denigrātum; ut non injuria suspicētur aliquis, te atramentum bibēre solītum. Cur non caves? cur non aqua purgas?

M. Indicia et vestigia sunt hęc diligentīe magnæ et labōris.

A. Pigritiæ magnæ et torpōris: oportēbat aliōquī diligentes fieri immundos atque sordīdos.

M. Desīne mihi exhibēre molestiam, si sapis.

A. Tracta libros humanius, aut diem dicam tibi; scis Magistrum in hujusmōdi peccāta æque, ut in discendi socordiam, acrem se præbēre vindicem.

M. Crimīne vacāre debet qui in altērum parātus est dicere.

A. Quid istuc?

M. Non dērit unde tibi par repōnam.

A. Minæ istæ nihil sunt nisi minæ. Vale, sor-
dide.

M. Vale, nitidiuscûle.

PONTANUS, S. J.

40.—CANTUS MUSICUS.

Sabinus, Crescentius.

S. Auditiōne accēpi, te in ludum itāre musīcum,
Crescenti.

C. Mene? audisti vera.

S. Quoties per hebdomādem?

C. In dies singūlos.

S. Qua hora?

C. Duodecīma.

S. Utrōne pater voluit, an tu ab eo precibus id
extorsisti?

C. Exorāvi patrem; nec muto factum.

S. Cur, quæso?

C. Quæ hunc intemperię tenent? Haben' tu
aures, an auricūlas tantum?

S. Enimvĕro habeo aures, nisi eas hoc tempōris
articūlo perdidĕrim.

C. Quid ergo interrōgas, cur discam canĕre?

S. Non absurde id quæro.

C. At ego dico, absurdissīme. Quid enim musīca
dulcius? quid illa sonōrum temperatiōne
auribus gratius aut jucundius?

S. Scire fidibus (quod ingravescente jam ætāte
Socrātem philosōphum didicisse fama vul-
gāvit), et canĕre cithāra, testudīne, barbīto

multo esse suavius quovis pignōre contendam: at de vocībus, libentius audiērim Si-
rēnas, aut lusciniōlam, aut cygnum in morte
canentem.

Dulcia delecta modulatur carmina lingua
Cantator cygnus funeris ipse sui.

- C.* Ista reprehensio inscitiam tuam coarguit;
nam si musīcam scires, numquam facultā-
tem nobilissimam in vituperatiōnem ad-
ducēres.
- S.* Non diffitēbor me artem homīnum feriatōrum,
languentium, et nihil agentium ignorāre.
Aures permulcet illa quidem; in anīmo
voluptātis nihil relinquit ut littēræ.
- C.* Necesse non est, si littēræ sunt bonum, musī-
cam esse malum: nec si illæ plus prosunt,
ideo hanc nihil prodesse.
- S.* Acūmen Dialecticōrum. Patet tamen in
musīca nimium deditos, esse idiōtas fere,
tria verba Latīne loqui nescire.
- C.* Haud me dedam immoderāte, non dico amplius.
- S.* Nolim ego tempus disperdere in repetendis, et
usque ad vomitum pene audientium recan-
tandis per dies integros hisce syllābis, *ut, re,*
mi, fa, sol, la. Præterea in ligatūris, fugis,
cantibus naturalibus, consonantiis perfectis,
imperfectis, resolutionibus, diminutionibus,
diapente, diatessaron, et similibus tricis.
- C.* Mihi relinque istas tricas, et perpende in quos
hoc maledicti confēras.
- S.* In neminem.
- C.* In multos præstantissima dignitate, et in ex-

celso ætātem agentes viros, qui anīmos pondēre curārum lassos, cantiuncūlis remittunt ac relēvant. Sanctārum litterārum summa est auctoritas, qua commendātur musīca.

- S. Novi tamen clarissimos gravissimosque viros, qui ne ponantur in suspiciōne levitātis, canēre cum sciant, cantu consulto abstinent.
- C. Facesse hinc, Mome; tempus est in ludum eundi. Vale.
- S. Ito, ito, et bonas horas male perde. Canta ab usque mane ad vespēram, canta in somnis quoque.
- C. Et tu, quoad lubet, in cœlum jaculāre.

PONTANUS, S. J.

41.—STUDIUM RERUM EDISCENDARUM.

Ariston, Florinus.

- A. Tenesne memoriter rerum ediscendarum pensum imperatum?
- F. Num vides, huic rei me navare operam quam possum diligentissime?
- A. Quid? horæ unius spatio, quaternas nequivisti lineolas memoriæ tradere?
- F. Non potui equidem.
- A. Miseret me tui profecto.
- F. En vero quantum temporis posuisti in illis ediscendis?
- A. Vix sesquiquadrantem posui.
- F. Itane tibi est tam felix memoria?

A. Nequāquam mihi est quam tibi felicior.

F. Id supērat fidem.

A. Sed huic, quam ago, rei trado me totum: tu contra assidue aberras et peregrināris anīmo.

F. Falsum dicis; qua enim in re aberro?

A. Ocūlis in omnem partem circumferendis, muscis captandis, mugis agendis cum tuo illo passercūlo.

F. Næ tu magnas me adegēris in angustias, si vel unum alium nactus fuēris falsum testem simīlem tui.

A. Rem ipsam dico; nec enim is sum qui auribus tuis serviam.

F. Quanam igitur arte, tam facile commendas memoriæ quod cupis addiscere?

A. Dicam libenter. Principio effingo religiōse signum sanctæ crucis: tum opēram meam ac labōrem Numīni consēcro, simulque opem flagīto, ad id retinendum, quod mandāre volo memoriæ.

F. Præclāre factum.

A. Deinde, ternas et quaternas sumo voces, tandemque revolve atque repēto, donec impressas firmīter in anīmo habeam; pari ratiōne condisco quæ sequuntur. Secrētum jam tenes meum et artem calles.

F. Ah! non sic agēbam.

A. Atqui sic deinceps agas; pro certoque habeas futurum, ut dimidio minuātur labor, quem cepisti hactenus.

F. Tuo consilio parēbo.

42.—RECITATIO.

Magister, Discipulus.

M. Heus, Andrēa, comprehendistin' memoria quam hesterno vespere explanāvi epistolam?

D. Vero comprehendī.

M. Quod felix sit, claude librum, et recita distincte, clara voce.

D. *Tullius Terentiæ suæ, et pater Tulliolæ duabus animabus suis, et Cicero matri optimæ ac suavissimæ sorori, S. P. D. Si vos valetis, nos valemus. Vestrum jam consilium est, non solum meum, quid sit vobis faciendum.*

M. Altiore voce, ut omnes exaudiant. Date vacuas aures, Puëri.

D. *Si ille, Romam modeste venturus est, recte in præsentia domi esse potestis, etc.*

M. Andrēa, Andrēa, næ tu male hanc tam bellam epistolam memoria sepsisti atque custodisti.

D. Revēra domi tenēbam perfectissime.

M. Oh! tibi ego ut credam? Identidem inspicēbas librum, et verba furabāris. Antīquum obtinēbas.

D. Bis tantummōdo, summum ter.

M. Et mentīri non verēris? quoties clamāvi, claude, claude? Quam sæpe insuper ordinem verbōrum commutābas, priōra posterius, posteriōra, prius pronuntiando? et aliquando tua pro Cicerōnis, lutea pro aureis videlicet substituēbas. Frequenter præterea voces jam dictas repetēbas, et denuo quasi deglutiēbas: ut intērim posses

aut ipse librum aperire aliquantum, aut vicinorum aliquis suggerendo hærentem te in salëbris expediret, quod et nunc, et alias sollicitè præstitit Bernardulus. Abs tene mihi hanc afferre fallaciam? Novi ego artes puerorum ad unguem omnes. Senex sum! et seni verba dare difficile est.

D. Fuit nimium longa epistola, nequivi tam ediscere.

M. Ecce, jamjam asseverabas, domi te perfecte memoriter eam complexum. Itane tandem? Tu ex uno ore calidum et frigidum? et aliud stans, aliud sedens? Cur non ingenue fassus es te nescire?

D. Me terruerunt pœnæ.

M. Infelix puer, hoc magis pro commerita noxia te castigabo quia ludificasti me, et ad socordia vitium vanitatis culpam addidisti.

D. Volëbam mihi consulere.

M. Non consulit, sed nocet sibi, qui sic recitat.

VAN TORRE, S. J.

43.—SUGGESTIO.

Magister, Stephanus discipulus.

M. Sæpenumero cum minis severissimis interdixi vobis, Puëri, ne suggererëtis recitantibus: vos nihilominus, qui mos est vester, idem peccatum peccare non desinëtis; patientia mea nimium abutimëni. Jam postrëmum moneo, prædico, et ante denuntio, tibi præsertim

capillāte, tibi bone Stephāne, quem observāvi præter cæteros in ista noxia contrahenda diligentissimum, nisi temperaveritis ab ista intempestiva benevolentia, non ego mihi temperābo ab iracundia.

S. Non soleo tam frequenter.

M. Non soles? nemo quisquam frequentius. Prospice rebus tuis: nam acriter ulciscar te, si vel semel amplius suggerentem conspexero.

S. Spero mitiōra.

M. Spera quæ vis, quod accidērit patienter ferto.

S. Oportet me gratum esse adversus bene meritos.

M. Etiam tu taces? Illa merita tua merebuntur, quod dixi, præmium. Itaque nisi finem deritis mutuo bene merendi, et imperium meum minuendi, faciam ego ut hujus diēi, locique, meique in omnem vitam meminertis. Et ego quidem verberando, vos vapulando defatigabimini.

S. Crudēle promissum.

M. Nihil hoc genere puerōrum perniciosus in schola. Quid enim? dum hinc inde, dextra lævaque, antrorsum, retrorsum recitantibus subveniunt, ubi eos memoria fugit, illos reddunt ignavissimos, et ipsi expectatiōne similis beneficii, socordia socordiōres fiunt. Quisque sui memor, ut pœnam ne sentiat, puniēda ne designet.

PONTANUS, S. J.

44.—REPETITIO.

Publius, Gaudentius.

- P.* Conferāmus inter nos audīta, Gaudenti, antēquam Magister huc adītum ferat.
- G.* Non ausim.
- P.* Quæ huic est offūsa religio? Qua de causa non audes, quod ipse Præceptor si resciscat non agēre, tantum abest ut ulla castigatiōne afficiat, laudatiōne etiam prosequētur.
- G.* Quia fit cum pericūlo.
- P.* Quo pericūlo.
- G.* Animadversōres isti me hoc alias cum alio facientem in gregem fabulantium, per summum nefas, aliquoties conjecērunt, ut ægre postea multa nīmīrum diligentique purgatiōne usus, constitūtum garrūlis supplicium evitavērim.
- P.* Vix adjungēre dictis tuis fidem queo.
- G.* Putas me somnia narrāre tibi? Ecquando me cujuspīam rei tibi falsilōquum reperisti?
- P.* Nunquam. Sed cur ego non nemīni istuc accidēre!
- G.* Non semper es præsens in ludo; et, te absente, potest accidēre, quod postmōdum vel non credas, vel etiam mirēris accidisse.
- P.* Onus fortasse declīnas, et aliud in pectōre, aliud in lingua promptum habes.
- G.* Alīter est, tutiōra elīgo.
- P.* Quam tu verēris culpam, ego præstābo. Consuestīne solus tecum domi repetēre explicatiōnes Magistri.

- G.* Ut si conceptis verbis id me factūrum jura-
rassem.
- P.* Non mirābor amplius, te numquam non parā-
tum invenīri cum jubēris auctōrem expo-
nēre.
- G.* Parum conducibile est audisse, Publi, nisi re-
cōlas quæ audiēris, nec proxīma tantum,
verum longinqua etiam, quæque ante heb-
domādā, ante mensem explicāta fuērunt,
repetendo iteranda sunt, quoniam Themis-
toclis aut Carneadis memoria non antecellī-
mus, facileque auditōrum obliviscimur.
- P.* Possesne, non quidem in dies singūlos, nam
id neutri foret commōdum, at festis, ac vaca-
tiōnum diēbus, cum scilicet, otium est a
scholis, pauxillum tempōris mihi tribuere,
meque adjuvāre, et communicāre mecum
hanc meam provinciam?
- P.* Ut una repetāmus, et vicissim quæ obscuriōra
sunt declarēmus? istuc vis?
- P.* Nempe istuc.
- G.* Equidem possum, et tua causa volo. Venti-
tābis igitur in ædes nostras.
- P.* Habes musæum quiētum, atque a strepītu
remōtum?
- G.* Etiam, ubi nemo nos, ne musca quidem, neve
musculus impediāt. Sed satis verbōrum,
jaciunt rete piscatōres, sileāmus.

PONTANUS, S. J.

45.—EXPLICATIONUM REPETENDARUM RATIO.

Urbanus, Theophilus, Gabriel, Jacobus, Ferdinandus.

T. Repetistīne hesternam explicatiōnem epistolæ Cicerōnis?

U. Nondum.

T. Quid egisti?

T. Occupātus fui in aliis.

U. In quibus?

T. In præceptis Grammaticæ ediscendis.

U. Utrumque faciendum fuit.

T. Si socio non caruissem, hoc quoque forsitan præstitissem.

U. Vis tecum repētam?

T. Nihil malo.

U. Principio revocābo tibi in mentem ipsum argumentum epistolæ verbis Anglicis: tu si diffīdis memoriæ, potēris in chartaceum libellum referre.

T. Nullo negotio retinēbo, si itērum audiēro: nec enim est ita longum.

U. Postea Cicerōnem expōnam verbum verbo, sequens constructiōnis ordinem; mox sententiam sententia, ut Præceptor solet.

T. Et ut nos vult sese imitantes facere in repetendo.

U. Postrēmo themāta indicābo cum accidentibus, et syntaxes quasdam faciōres.

T. Obstringes me non vulgāri beneficio. Secedāmus in locum solitarium, ne quis hic nostra dicta arbitrētur.

- U.* Ecce tibi Gabriēlem, Jacōbum et Ferdinandum... opportūne conveniunt.
- G.* Tenesne, Urbāne, memoria prælectiōnem?
- U.* Propemōdum.
- G.* Vis una repetāmus?
- U.* Maxīme velim; audiāmus nos vicissim.
- G.* Incīpe, igītur: ego te corrīgam, si quid erravēris.
- U.* Fiat; ordiar a nomīnum declinatiōne.
- G.* Dic propēre.—Peccas accentu in ipso principio: itēra. Nihīlo melius.
- U.* Me misērum! putābam me tenēre ad apīcem.
- G.* Aliud est sibi tacīte pronuntiāre, aliud clara voce coram Præceptōre.—Videsne te erravisse quater?
- U.* Video, vah! quam turpīter fefellit memoria!
- G.* Excutiāmus interpretatiōnem vernacūlam tertiæ epistolæ: en hanc Magister præscripsit exponendam.
- U.* Quando istud fuit?
- G.* Die venēris a meridie.
- U.* At ego tunc non interfui.
- G.* Ergo pœnam meruisti.
- U.* Siccīne censes, sevēre iudex? occupātus eram domi, nec abfuēram injussu Præceptōris.
- G.* Esto: sed tamen debuisti postridie quærere quid pridie actum sit.
- U.* Fateor: cedo librum tuum, quæso, ut videam quid nobis reddendum sit.
- G.* Signāto eādē opēra quam præscripsit Magister prælectiōnem et vale: alium mihi adjungam socium, quicum repētam lectiōnem: tecum tempus absūmo inutilīter.—Jacōbe?

- J.* Quid vis?
- G.* Repetāmus una prælectiōnem.
- J.* Non est mihi nunc otium.
- G.* Quid habes negotii?
- J.* Ludendum est.
- G.* Non potes semihōram detrahēre ludo tuo?
- J.* Gaudēre consuēvi cuncta relaxandi anīmi facultāte; tu stude quantum lubet; ego vero ludam quamdiu licēbit.
- G.* Tandem nactus sum sodālem percommōdum quicum repētam.—Ferdinande, complectērisne memoria prælectiōnem?
- F.* Quasi digītos meos, aut nomen proprium.
- G.* Visne examinēmus nos inter nos?
- F.* Quorsum istud? Solus repetīvi satis: omnia teneo.
- G.* Tamen ad confirmandam memoriam.
- F.* Quod si Præceptor interveniat? Instat ad-ventus.
- G.* Scilicet instat: nondum est semihōra post primam.
- F.* Ergo submissa voce susurrēmus, ne censor nos notet pro confabulantibus.—Tu age Præceptoris partes: ego discipūli.
- G.* Equidem incipiam: tamen alternabīmus vices. Conjūga verbum *ferror* in futūrum infinīti modi.
- F.* *Latum iri.*
- G.* *Varia.*
- F.* *Ferendum, am, um esse.*
- F.* Recte: quem casum admittit præpositio *subter*?
- F.* Accusatīvum aut ablatīvum.

- G. Annon ad libitum est ubique?
 F. Minime: sed pro varia significatiōne, vario casu gaudet.
 G. Forma gradum comparativum et superlativum a nomine adjectivo *malus*.
 F. *Malus, pejor, pessimus*.
 G. Est igitur comparativus anomalus?
 F. Est... Est... sufficit, Præceptor adest: audio tussientem: desināmus, ne putet nos garrire.

VAN TORRE, S. J.

46.—DISPUTATIO.

Eucharis, Optatus.

- E. Si cuipiam vestrum tantum adest fidentiae, prodeat extemplo in medium, ac certamine mecum congregiatur, et vel summis mecum copiis contendat.
 O. Quid tu garris, audacule?
 E. Ad disputandum quemcumque de condiscipulis presentibus provoco, nemine excepto ne teipso quidem, etsi videris esse quantivis pretii.
 O. Quo fretus tam insolenter te jactas?
 E. Diligentia sola: tenas?
 O. Nos igitur hactenus dormivimus; et tu, si caelitibus placet, didicisti omnia, caeteris nihil reliquisti?
 E. Qui se credit profecisse surgat, veniat, digladiemur.

- O.* Quasi tu sis præcipuus et invictus disputator, ita gloriaris, ventosissime atque confidentissime homuncule.
- E.* Re cupio refelli, non meris negationibus et maledictionibus.
- O.* Dolēbis intīmis sensibus, cum tibi victo rubōrem excussēro.
- E.* Tu opiniōne tua dejectus, et a me pudōre affectus recēdes.
- O.* Quo de vis disputēmus?
- E.* Hoc tui est arbitrātus.
- O.* Parātus es in omnibus?
- E.* In omnibus.
- O.* De nomīnum verborumque inflectionibus agāmus.
- E.* Ut voles.
- O.* Capiāmus arbitrum, seu legāmus qui ambōrum errōres totīdem punctis notet.
- E.* Ad id jam se Albertus compārat, ut vides.
- O.* Euge, Alberte, ne somniculōse hoc agas, et nihil des gratiæ.
- E.* Dimitte librum.
- O.* Tu quoque abjice tuum.
- E.* Nullum habeo.
- O.* Suggestōrem tibi nullum esse volo.
- E.* Multo minus ego tibi. Egredēre de loco tuo, et consīde in scammo longo, quod affixum est pariēti.
- O.* Tu idem facito, sed e regiōne.
- E.* Licet.
- O.* Ne obruas me clamoribus, et spatium justum ad respondendum concēdas.
- E.* Geram me ut par est.

O. At si te vicĕro, haud eo contentus ero.

E. Quid petes?

O. Tuum mihi locum cedas oportĕbit.

E. Haud recūsem. Tuum, cum meo inferior sit non postūlo; aliud victoriæ præmium persolves.

O. Quale?

E. Vel pulchram imaguncŭlam, vel globŭlos aliquot de selectiorĭbus.

O. Inīqua conditio.

E. Quapropter? Locus meus honoratissĭmus locōrum est, ista autem quæ abs te exactŭrus sum, honōris et ornamenti quid affĕrunt.

O. Etsi non optĭma appāret conditio, nihilomĭnus quia fastum hunc tuum retundĕre discupio, hui, Martem utrinque invadāmus. Pone tuas quæstiuncŭlas. Mox vel ad terram ictus corrues, vel præcipĭtem te fugæ mandābis.

E. Res tibi erit in angusto.

PONTANUS, S. J.

47.—SCRIPTIO.

Maximus, Paulinus.

M. Scriptiōnem componāmus; satis, Pauline, lusimus.

P. Mihi quidem constitūtum est, nihil toto hoc die scriptiōnis edĕre.

M. Cur non?

P. Quia nempe prolixius est argumentum.

M. At pœnam feres?

P. Illud ego non reformïdo.

M. Quid vero facies? cum exiget a te Decurio scriptiõnem?

P. Dabo.

M. At componere nullam vis.

P. Alicui furto aufëram.

M. At nescis, decretum esse furibus virgãrum supplicium?

P. Recte dicis; tutius fuërit emere.

M. Quo autem emes pretio?

P. Exsolvam me, castaneãrum libra una.

M. Mihi crede, ex hujus genëris commercio, nihil lucri refëres.

P. Cur igitur imperantur nobis pensa tam gravia?

M. Mitte inãnes has querëlas, et meum sequere consilium, si sapis.

P. Quodnam autem?

M. Sume in manu calãmum, serioque incumbe opëri.

P. Faciam quod mones, dummodo tuam polliceãris opëram.

M. Polliceor. Age, calãmum deprõme et atramentum.

P. Sunt illa in promptu.

M. Et chartaceum librum ubi habes?

P. Ecce in manu est.

M. Lexicum autem?

P. En illum, super illam tabulam, at usu jam detritum.

M. In primis, fac singulas ut oratiõnis partes perpectas habeas, et quid quæque vox significet,

quidve regat, aut a qua regātur, quemve mutuum habeant habĭtum, considĕres diligenter.

P. Id omne peractum est.

M. Quære nunc in lexico vocabŭla singŭla.

P. Istud non repĕri nomen.

M. Nempe quia ibi illud quæris ubi non est.

P. Ubĭnam vero reperĭtur?

M. Quomodo illud exscripsisti?

P. Cum aspiratiōnis nota.

M. En errōris causa. Nulla huic voci nota inest hujusmodi.

P. Hem: repĕri: utile dedisti monĭtum.

M. Tua causa gaudeo.

P. At, in quo casu collocandum nunc est id nomĭnis?

M. Quem regit casum præpositio a qua pendet?

P. Ablatĭvum.

M. Ergo in ablatĭvo illud collōca eoque modo reliqua prætexe.

VAN TORRE, S. J.

48.—EMENDATIO SCRIPTIONIS.

Ludimagister, Antonius, Erastus, etc.

L. Antonĭne, scriptiōnes collĭge. Tu, Eraste, coge pensa mulctatiĭcia.

A. Jam collĕgi, et acicŭla copulāvi decuriātĭm.

E. Ego item multas coĕgi irrogātas garrientĭbus.

L. Et quas tardis inflixĕram, non exegisti?

E. Non exĕgi, Domĭne: id munĕris imposuisti altĕri.

- L.* Bene habet. Suntne autem ordinatæ?
- E.* Quin etiam illas colligāvi funicūlo papyraceo.
- L.* Cedo has mihi; tu etiam scriptiōnes tradīto.
- A.* Ecce illas.
- L.* Sed anne recognovisti singūlas?
- A.* Singillatim recognōvi ego quidem, magna cura
- E.* Et ego pariter non minōri diligentia.
- L.* Et nihil observasti quod sit reprehensiōni obnoxium?
- A.* Immo certe plurīma quæ in hanc schedam retūli.
- E.* Etiam quem texui indīcem.
- L.* Trade, aut potius alta voce et distincta perlēge.
- A.* Germānus scriptiōnem non composuit.
- G.* Immo composui, sed reliqui domi.
- L.* Cur reliquisti?
- G.* Quia oblītus sum afferre.
- L.* At non es oblītus jentāre.
- G.* Sane non sum oblītus; at, si placet, ibo quæsītum.
- L.* Nequāquam; sed affères a prandio gemīnam.
- A.* Feliciānus scriptiōnem reddīdit fœde exarātam, vix legi potest.
- F.* Quia nempe mea charta bibūla est atramentum transmittit.
- L.* Emēre tibi debuisti firmiōrem.
- F.* Emi etiam, at hæc quoque perfluit, puto vitium esse atramenti.
- L.* Quin atramentum tibi idoneum paras?
- F.* Parābo quam primum.
- A.* Pelagius in charta scripsit semilacera, pinguique oleo illīta.
- L.* Apāge te.

- P.* Esse, mi Domīne excusātum quæso habeas, casu, id, non culpa mea factum est.
- L.* Quid ita?
- P.* Scriptiōnem reliquēram supra culīnæ mensam: hanc ancilla, ignāra quid rei esset, adhibuit abstergendæ lampădi.
- L.* Nempe musæum tibi culīna est, et studes intra lances et ollas: numquid?
- P.* Etiam, interdum, cum friget.
- A.* Sulpicius obliquos, inter scribendum, ducit versus; ne unum quidem rectum exārat, præterea caractēres efformat perpēram, eosque nimium stipat: neque satis voces discriminat: sed ita perpetuat connectitque, ut singulæ singulis lineæ vocabūlis continēantur.
- S.* Pingere non didīci elegantius.
- L.* Redi ad scribendi magistrum, qui te melius doceat.
- S.* Nec pennæ suppētunt, ad scribendum satis appositæ.
- L.* Expectas, dum tibi ad usum parem egōmet?
- A.* Martinius nullas omnīmo interpunctiōnes adhibet: virgūlas, oppōnit nullas, nulla puncta, nullos, ubi opus est, caractēres appingit majuscūlos; nullas seu admirandi, seu interrogandi notas; neque usquam appingit littēræ I apīcem suum.
- U.* Pœnam merētur non levem tam gravis oscitantia.
- A.* Silvester chartam dedit litūris deformātam innumēris, fœdissimisque deturpātam ex atramento macūlis.

S. Quia scilicet liquidius est atramentum.

L. Quin spissiōre utēris?

S. Spissius reddere non vult calāmus.

L. Dilue ac tempēra vino vel acēto. Recita jam tu, Eraste, indīcem tuum.

E. Pontiānus denos admisit solœcismos. Secundūnus præpositiōni *per* ablativum adjunxit. Hilarion, verbo *auxilior*, accusativum copulavit. Leontinus, lauro, masculinum genus adscripsit. Florentinus, quæstiōni *Quando*, non attribuit casum, quem postulat. Juventius barbarismos fecit innumerabiles. In scriptiōne Metelli, non pauciōra sunt menda quam vocabūla. In illa vero Liberii nequam tot sunt voces quot cacographiæ.

L. Satis est: fluxit jam quadrans: alia nobis nunc agenda sunt. Vos intērim, ignavi, sic habetōte: datūrum me opēram, ut vestræ vos pœniteat inertię pudeatque.

VAN TORRE, S. J.

49.—CONCERTATIO SCRIPTIONIS.

Gerardus, Octavius, Lambertus.

G. Magister die adhinc tertia materiam nobis commūnem ad scribendum dictavit, cras ante meridiem ostendenda est scriptio. Lambertus suam prædicationē effert, meam vilipendit, quam tamen nondum vidit; ego me inferiōrem illo in animum inducere non possum ut existimem. Restat igitur ut te

orēmus. Octāvi, des judicium; noster arbī-
ter, noster Palæmon sis, et hanc controver-
siam ex æquo et bōno disceptes.

O. Non audeo me in istam contentiōnem interpo-
nēre. Non nostrum inter vos tantas com-
ponēre lites.

L. Ludens potes, si libeat: siquīdem utrōque nos-
trum non paulo est literatior.

G. Da hoc mutuæ familiaritāti, sine impetrēmus.

Q. Quid vultis faciam?

G. Ausculta dum legīmus scripta, et quæ vide-
buntur commōde dicta, apprōba, quæ vitiōse,
imprōba.

O. Fiat ea lege hoc adeo, si neque laudātas su-
perbia, neque reprehensiōne perstrictus bile
intumescat.

L. Spondeo meam vicem.

G. Et ego meam.

O. Recētet ergo Gerardus princīpem periōdum.

G. *Ex tuo tam diuturno silentio, mi Petre, non levem
traho molestiam, cogorque suspicari, ne forte res
aliqua te mihi immutaverit, ut jam non sis qui
adhuc fuisti, hoc est, mei cupidissimus.*

O. Legat suum initium Lambertus.

L. *Charissime Lamberte, propter tuum satis longum
silentium non parum perturbor, et causam habeo
susplicandi quod forsitan mutaveris voluntatem
erga me pristinam, nec me, sicut antea diligas.*

O. Pressius Gerardus, et aliquando nitidius; ad
cætēra itēte.

G. *Si erro, tu, quæ proxima inciderit occasio, eam
noli prætermittere quin ad me scribas, et erro-
rem hunc mihi eripias: si id non feceris, ne*

ægre feras, cum te in posterum in meis inimicis numeravero.

- L. Si me falsum habet isthæc mea suspicio, tu cum primum licebit, te mihi per litteras aperi, et hanc opinionem ex animo meo evelle. Quod si præstare detrectaveris, ne succenseas, si deinceps inimicorum te loco habuero.*
- O. Uterque haud inepte, et paulo melius Lambertus.*
- G. Simus itaque pares hactenus. Ceterum æqua manu ex hoc prælio non discedemus.*
- L. Planum hoc, et ad victoriam maxime id interest.*
- O. Ad reliqua procedamus.*
- G. Pro mea parte.*
- L. Barbaram.*
- O. Corrige.*
- L. Quod a me attinet.*
- O. Recte.*
- G. Quod a me attinet, idem sum erga te, quem cognovisti a longo tempore.*
- L. Barbarum et hoc.*
- G. Quid dicendum erat.*
- L. Jam pridem.*
- G. Qui tam acutum vides in meis lapsibus, videbo quos tu Ciceronianismos allaturus sis in medium.*
- O. Turpe est doctori, aiunt, Lamberte; proinde te circumspicias, caute rem geras.*
- L. Haud reprehendissem, nisi me iisdem locis Latine locutum certo nossem.*
- O. Absolve circuitum, seu comprehensioem istam.*

- G. *Nec me ulla res ab instituta semel et confirmata inter nos amicitia desciscere coget.*
- O. *Lege quod sequitur in tua, Lamberte.*
- L. *Quantum meam personam attingit.*
- G. *Barbārum.*
- L. *Quomōdo? an non sic loquimur: hoc negotium me attingit.*
- G. *Hoc et similia dicimus quidem, vero non ideo statim proba est loquendi ratio qua tu utēris. Olet merum rus, et est Anglicismus. Cur non adhibuisti illud: quod ad me attinet.*
- L. *Credēbam hoc quoque Romāne dictum.*
- L. *Idem permaneo in te, quem expertus es jampridem; nec me ab amore semel suscepto quidpiam aliquando abstrahebit.*
- G. *Ho, ho, ho abstrahebit.*
- L. *Abstrahet, abstrahet, Phui, non advertēram, obstupesco, hui! obrępsit.*
- O. *Etiam non advertēre vitia errātum est quoddam scribentium, quos convēnit quam oculatissimos esse et non solum scribēre, verum etiam scriptūram relegēre, bis, ter, quater emendareque studiosissime.*
- L. *Non tantum est flagitium istuc, quantum si ex inscitia pecces.*
- O. *Esto.*
- G. *Legam clausulam epistolii?*
- O. *Age.*
- G. *Hęc breviter multis arduisque districtus negotiis exaravi: cum plus otii nactus fuero, et aliquid abs te litterarum accepero, id quod vehementer et cupio et spero, longiores mittam. Vale.*
- L. *Ista conscripsi in magnis laboribus; quando plus*

mihī vacuitatis contigerit, et ad aliquid responderis, sicut multum desidero et spero, prolixiores a me accipies. Valetudinem tuam cura diligentissime.

O. Servabitis promissa?

L. Utique.

O. Tu igitur, Gerarde, ne tibi ut victor placeas: tu Lamberte, ne ut victus excandescas. Quamvis semel iterumque minus Latine quaedam inseruerit Gerardus, accuratius tamen epistolam contexit, et loquitur Latinus quam Lambertus. Cede tu priores, cede palmam Gerardo et jactura hujus gloriolae noli ad desperationem abuti, quod esset pusilli et abjecti animi, sed ad laborem ac navitatem; quo tanto plus alias honoris reportes, quanto ipsum victorem tuum superaveris.

L. Tuis consiliis parere certum est.

G. Io, triumphhe!

PONTANUS, S. J.

50.—EXAMEN.

Adauctus, Olympius.

A. Examen, id quod nosti, propediem instruendum dies noctesque ante oculos mihi obversatur penitusque insedit in animo.

O. Eadem res versat et coquit mentem meam. Si huic tam gravi periculo ereptus essem!

A. Quod iterum iterumque, ac saepius per annum non idoneas ob causas declinavi ludum, id

nunquam æque sensi ut nunc sentio quantum damni fecerim: quocirca non mediocri in dolore sum.

O. Me pariter æqualiterque absentiae meae, quantumvis non tam frequentis pudet, poenitet, piget.

A. Accedit ad exaggerandum animi ægritudinem, quod divinare non possum, quænam interrogatûri sint illi Quæsitores.

O. Si scires?

A. Addiscerem ea quam accerrime.

O. Estne aliquis ex omnibus, cui hoc detegere soleant?

A. Nullus.

O. Moderate igitur feramus commune malum.

A. Timor item solet obstare ne promam libere et intrepide quæ scio; itaque hæret mihi aqua sæpe. Hinc pro incitia ducitur, quæ non fuit.

O. Ego, ne ut errans aliquantulum sinistre respondeam, nihil quidquam vereor; sed ne ut illiteratus plane illiteratissime respondeam, id vero non mediocriter pertimesco.

A. Quî te ad istud tremendum et horribile examen præparas?

O. Quidquid audivi totius anni curriculo, sæpius relêgo, ac repeto expositiões, quantum me adjuvat memoria; in Cicerone, Grammaticis Christiãna Catechēsi. Ubi quid non intelligo, de condiscipulis doctiorem aliquem interrôgo. Ad hæc, denuo mando memoriæ præcepta pro virili.

A. Nimium operosus labor est tam multa discere.

- O. Operōsus, at necessarius omnīno.
- A. Certum est tamen non omnia quæsitūros.
- O. Propterea instructum esse in omnibus convēnit, quia quod ipsis lubet interrōgant de omnibus prudenter. Si enim ordīne interrōgare velint universa, idque de singulis, nimis longum sit et fastidii plenum. Qui porro quæstiōni cuicumque apte respondeat, is totam vidētur scientiam consecutus.
- A. Non stulte dictum. O si præteriisset hæc turbulentissima tempestas!
- O. Subeunda et perferenda est, si optes ascendere.
- A. Tametsi hucusque segregavi a me ignaviam in ista præparatiōne, tamen cogor nervos magis contendere, tum ne rejiciar, tum ne de postremis fiam unus, cui rei, præsertim quando est major ascendentium societas magna adjuncta turpitudō et infamia. At enim, nisi exāmen istuc impudens me adigēret, nunquam studia forent mihi tanti, ut eōrum gratia caput affligērem.
- O. Non ob exāmen duntaxat, sed ob futūras quoque prælectiōnes melius citiusque capiendas audita repetenda et recolenda sunt, ut sic felicius et fructuosius in superiōre schola versēmur.
- A. Inscriptiōne haud leve momentum est; ibi barbarismos et solœcismos timeo, malas bestias.
- O. Non sine causa; mordent atrociter.
- A. Ex tempore, sine ullo libro in schola de argumento improvīso scribendum.
- O. Omnia denique ad exploratam progressum nostrōrum et cognitiōnem capiendam insti-

tuuntur; ideo reprehensiōni affinia nequāquam putanda sunt. Et cum hujuscemōdi discrimīna in annos recurrant singūlos, nec ulla via evitabilia sint, reddāmur studiosiōres: numquam vidi diligentes exclūdi.

A. Opitulēmur alter altēri in ista præparatiōne.

O. Opēram meam tibi promitto.

A. Ego meam promitto vicissim.

PONTANUS, S. J.

51.—PRÆMIA.

Paulus, Gregorius, Faustinus.

P. Jubēmus te salvēre, Gregōri noster.

G. Salvēte, suavissīmi sodāles mei: quid agitur?

F. Mirabāmur paulo ante ego et Paulus ubīnam delitescēres; etēnim circumferentes oculos in omnem partem, cernere te non poterāmus eo in loco, quo loco, nisi me fallit opinio, numquam fuisses quam hodie libentius.

P. Aliqua de improvīso commotiuncūla te aedibus exire, ut suspīcor, prohibuit.

G. Nulla, Paule.

F. Quid ego, amābo te, creāvit hanc absentiam?

G. Dum per tabulāta in summis aedibus curo incautius, clavi cuspīde e vetusto assere prominente me indui: id vulnus me ut claudum sutōrem residere domi solum adēgit, et jucundissīmi spectacūli fructu privāvit. Sed unde vos ad me?

- P.* Celēri passu ex ipso theātro huc nos contulī-
mus.
- G.* Frons læta, et oculus ludibundi indicio sunt
rem cecidisse ut voluistis.
- P.* Et ideo addito gradu ad te appropinquavimus,
ut voluptatis te nostrae participem faceremus.
- F.* Haud aliquando aequae beati fuimus ut hodie.
- G.* Audiri expeto; praemia nempe, et secundam
populi admurmurationem consecuti estis.
- P.* Qui bene conjiciet, hunc vatem perhibeto opti-
mum. Ita sane, obtinuimus praemia.
- G.* Uterque?
- P.* Uterque, atque ut nihil omnino dubites, rem
ipsam tibi auctorem proferemus. Ecce li-
bellum.
- F.* Ecce meum.
- G.* O venustos! o vere aureolos libellos! nam
auro radiant ac fulgent undique.
- F.* Considera paulisper emblemata et parerga
frontium quam oculis blandiuntur!
- G.* Iste est tuus, Paule?
- P.* Meus est.
- G.* Ut bene, ut festive impressus est multicipitem
Lernae belluam contundens Hercules?
- P.* Verte.
- G.* O Imaginem pulchram! Aeneas patrem suum
Anchisen humeris impositum ex incendio
Trojano effrens, quem passibus etiam non
aequis parvus Iulus sequitur.
- F.* Et meus, aspice, quam elegantibus signis insig-
nitus est!
- G.* Sic est. Aperti, ut videam quis auctor, et qua
de re scriptus.

P. PUBLIUS VIRGILIUS MARO.

G. Anno proximo superioriore hujusmodi ego quoque consecutus sum, quem librum, ut gryphes in Riphæis montibus aurum, custodio. Summopere parentes recreabitis hisce munusculis tam politis et micantibus.

F. Spero equidem.

PONTANUS, S. J.

VARIA COLLOQUIA.

DIALOGUES.

TERTIA PARS.

52.—VIRTUS IN TENERIS.

Parens, Ludimagister.

- P.* Op̄ræ pretium factūrum me credīdi, si aliquando interrogārem te uti se darent inītia, quamtumque proficēret meus Laurentiūlus.
- L.* Est cur Deo gratias agas: mirandum in modum procēdit in littēris.
- P.* Jam huc accessum, et hoc abs te audītum gaudeo, tibi que secundum Deum ago gratias singulāres propter tuam diligentiam.
- L.* Simīles illi utīnam essent omnes. Verum alios plerosque minis et ictibus ægre promoveo ad discendum quomodocumque; iste tantum laudibus alitur; nihilque pejus timet quam dedēcus. Quod si quando in concertationibus frangitur (quod perquam raro contingit) plorat tanquam si parentem

amisisset. Excellenti imprimis est memoria: nam cum facile percipit quæ audit et legit, tum fideliter continet. Quid multis? Ducit classem suam, et cum tempus adërit ad scholam superioriorem ascendendi, aut primus, aut a primo proximus, est ascensurus.

P. De moribus quid sperem?

L. Non minora. Pius omnino puerulus est. Catechismum memoria tenet ut nomen suum; rosarium secum assidue, et in sinu semper libellum precationum gestat; cum in templum venimus, quietissimus est, Deumque precibus colit quam religiosissime: quin et in ludo nemo ipso tranquillior, nemo ad parendum promptior. Aureum genuisti filium. Precare Numen cœleste ut sospitem annos juveniles conficere patiatur: magnam utique et claram Reipublicæ lampadem accendëris.

P. Vix sum apud me præ gaudio. Insiste mihi puerulum erudire sicut facis, et scito te ob hoc, ut fratrem fore mihi in medullis. Malo enim prorsus carere liberis quam eos non habere quam præstantissimos: quales tua fideli opera me visurum spero.

C. Deus votis tuis operatisque quam cumulatissime respondeat.

PONTANUS, S. J.

53.—PENSUM DIURNUM.

Magister, Discipulis.

- M.* Non tu existimas, Antōni, ad progressus in eruditōne liberāli haud ita longinquo tempore consequendos permagni interesse, certosne tibi labōres, libros, exercitatiōnes propōnas, quibus studium dedas in dies singūlos, an ut impetus tulērit, et quamdiu tulērit, ita quidquid et tamdiu agas?
- D.* Sane quidem maxīmi interest. Hæc mea est opinio.
- M.* Nonne præterea intelligis quanti refūse ac perturbāte, an distincte, et ordine discas atque exerceas, quæ discenda et exercenda sunt?
- D.* Ego vero perspicue intelligō et reipsa id experior.
- M.* Non tu igitur consuevisti certa quædam tractāre et unumquodque præstitūta hora per diēi spatium?
- D.* Prorsus consuēvi.
- M.* Commemōra mihi quam istuc ratiōne.
- D.* Postequam ad primam aurōram somno solūtus de lectūlo surrexi, corpus amictu contexi, faciem ablui, capillum pexui, quartam horæ partem divīnis precatiōnibus transigo, a cœlesti Doctōre opem auxiliumque efflagito, me illi cum studiis et actionibus diurnis totum effēro et dedico.
- M.* Castissīme: a Deo enim qui est totius sapientiæ primus et antiquissimus Prens, auspiciari oportet; ab eo agendi sunt capienda initia.

D. Tum me ad libros applico. Primo dum omnia quæ ante meridiem in scholis pronuntianda sunt ex memoria edisco. Reliquum tempus in vespertinis diæ præcedentis interpretationibus dictatisque consūmo : ut si jussëris, possim auctorem explanare. Ære campāno interea in ludum arcessimur, ibi tu ipse nosti quid agam.

M. Et quid tu, et quid alii.

D. A prandio rursus edisco et repëto mecumque retracto ac revolvo, quæ te explicantem, et aliõqui ad nos expoliendos accommodata et idonea disserentem audivi. Si quid supërest temporis, quemadmodum mane quoque, Adriānum Cardinālem, aut epistolās Cicerōnis lectito.

M. Rectissime. Quando scribis?

D. Secundum scholas pomeridiānas usque ad cœnam : id est intervallum horæ et semis. Nunquam autem scriptiõni manus admoveo, nisi prius Cicerōnem versaverim, animumque meum illius compositissimæ ac splendidissimæ oratiõnis illecëbra delinïtum, amõre et diligentia ad similiter scribendum inflammārim.

M. Euge, prudentissimum consilium. Quam vellem te condiscipuli et quotquot posthac se mihi in disciplinam tradent, imitarentur! Hoc si fiat, publico fiat bono. A cœna quid inceptas?

D. Si non desunt sodāles, honestis facietisque sermonibus, aliquando symphonia, seu cantu musico, cum illis diem comburo. Si solus,

tum aut testudinem pulso, aut fabellas Æsōpi, apophthegmata, historiam planam et diserte ac terse conscriptam, quandoque etiam festiva et pudica, poemata lego, quibus lectiunculis oblecto otioſum meum, et tum ex ipsa rerum pulcherrimarum cognitiōe, tum ex sermōnis elegantia, quasi aliud agens, utilitatis fructum minime pœnitendum excerpo.

M. Liberalius, jucundius, conducibilius suadere tibi nihil potuissem; supra ætatem sapis. Diēbus festis, quid rerum agis?

D. Ad exercendam memoriam, de Poētis veteribus, item ex Cicerōne, Livio, Sallustio, locos insignes edisco, quia te id in laude ponere non sum nescius. Præter ista in Græcis non parum temporis, collōco. E sacris auctoribus ad animum emendandum etiam sæpe aliquid lego.

M. Probo summopere institutum. Quid? diem vacatiōnis totumne dum cubitum concēdas, in ludo exīgis?

D. Deus averruncet; ne tu suspicere me unum de inertium illōrum esse sodalicio, qui ludum et ferias imprimis, studia in postrēmis numērant.

M. Quid ergo facis?

D. Ubi horas aliquot corpus animumque jucunde recreāvi, et ad omnem me hilaritatem effūdi, mihi met receptui cano, ad libellos regredior. Nam me quemcumque diem, quo non didicerim, perdidisse statuo.

M. Quam non invito ad aures sermo hic tuus accessit! O te solertissimum, o summe indus-

trium adolescentem? Tu non amandus? Tu non gestandus in sinu? Mane in hac ratiōne semper teque ex ea lucrum emolumentumque uberrimum, et immortalis gloriæ splendorem acquisitūrum spera.

PONTANUS, S. J.

54.—PECUNIA PETITUR; MUTUO DATUR.

Juvenalis, Clemens.

- J.* Vis a me magnam inire gratiam, Clemens, amicōrum optime?
- C.* Nihil libentius quam tibi gratificātus fuero, si quidem penes me res ipsa erit.
- J.* Malo nimis omne hodie descendi in fossas urbis ludendi gratia: omnem amisi pecuniam.
- C.* Numquis tibi crumēnam præcidit?
- J.* Lubet tibi ridere; mihi non item.
- C.* Quidni?
- J.* Exhausti sunt locūli perdendo.
- C.* Quo lusu certasti?
- J.* Ut hodie ego scopulum transfixerim? Irascor mihi, cum recognito. Non secus deerravi ac si captus fuisset oculis.
- C.* Sed quid est in quo tibi commodare possim?
- J.* Da mihi mutuas centesimas triginta quadragintave.
- C.* Non tantum nunc habeo præsentis pecuniæ.
- J.* Quantum quæso?
- C.* Nescio, nisi crumēnam inspexero: ecce tibi centesimas triginta.

J. Da mihi mutuo dimidium, nisi incommōdum est.

C. Totum, si usus est, accīpe.

J. Inurbānus sim si te prorsus pecunia spoliavēro.

C. Hodie non egēbo: universam accīpe.

J. Accipiam ergo: sed quod sine incommodo fiat tuo.

C. Ne verēre.

J. Amo de te ista tam prompta benignitāte.

C. Si quid aliud poscis ne parcas.

J. Reddam ab obŏlum, Deo volente, quum primum cras te vidēro.

C. Illam mitte sollicitudinē: nondum est opus mihi.

J. Nolo esse in aliēno aere: ego vero reddam nec sine fœnōre.

C. Vale. Ego domum me confēro.

J. Ego sodāles revīso et lusum repēto.

C. Faxit Deus, ut meliōri auspicio itēres.

J. Alit ludentem spes victoriæ, et ipsa dies quandōque parens, quandōque noverca est. Vale in crastīnum.

VAN TORRE, S. J.

55.—VALE DICITUR IN AMICI DISCESSU.

Blasius, Jodochus, Paschasius.

B. Heus, Jodōce: num es domi?

J. Non sum.

- B.* Impudens! non ego te audio loquentem?
- J.* Imo tu impudentior: nuper ego famulo tuo credidi, te non esse domi et tu non credis mihi ipsi?
- B.* Æquum dicis: par pari retulisti... Sed tu mihi vidēris cochleæ ex more vitam agere.
- J.* Qui sic?
- B.* Quia perpetuo domi latitas, nec usquam pro-rēpis.
- J.* Est quod agam domi: foris mihi negotia non sunt. Neque tamen sum tetricus: si prodeambulāre lubet hodie, non recūso.
- B.* Plane vidētur utendum hoc cœlo.
- J.* Utāmur: adsciscendus est unus et alter socius.
- B.* En opportūne se nobis offert sodālis percom-mōdus; lepīdus est adolescens: consalutēmus.
- J.* Paschāsi, salve: te quærebāmus.
- P.* Immo valēte, sodāles amicissimi.
- J.* Quo cogitas?
- P.* In patriam.
- B.* Quidum?
- P.* Sic est: arcessor a patre.
- J.* Numquamne es reversūrus?
- P.* Numquam, ut opīnor.
- J.* Siccine igitur nos relinquis?
- P.* Ita necesse est.
- B.* Me misērum! Ubi deinceps similem nanciscar socium!
- P.* Ne te sollicitet discessus meus: mei similium sat vilis est copia... Præterea absentes cor-pōre, præsentēs animis erīmus.
- J.* Quandoquidem te à nobis distrāhit necessitas, ferendum est.

- P.* Quas ultro citroque dabimus epistolās, fovēbunt
pristinam amicitiam.
- B.* Scribam ego certe creberrimas.
- J.* Imo te silentem lacesam.
- P.* Non id patiar ut meo facias merito.
- P.* O quam triste divortium!
- P.* Quid agam? Patris voluntāti parendum est.
Longiōrem moram non patior: jam, ut credo,
aurigam moror: properandum est.
- B.* Quoniam non est mora tibi libēra, vale: sit
iter tibi felix ac commōdum.
- J.* Opto tibi incolūmem in patriam adventum.
- P.* Maximas ago gratias, et vicissim omnia precor
vobis prospēra.
- B.* Bene vale.
- P.* Valēte.

VAN TORRE, S. J.

56.—INVISITUR SODALIS ÆGER.

Mansuetus, Placidus, Charinus, Paterfamilias.

- Man.* Charinum familiārem nostrum intellexi
laborāre adversa valetudīne.
- Plac.* Doleo sane vicem ejus. At quando morbus
illum corripuit?
- Man.* Non ita dudum. Vin' tu mecum una ægrum
visere?
- Plac.* Equidem volo. Ita nobis præcipiunt leges
sodalium: obtemperēmus. Unde autem
contraxit morbum? Non ex intempestivo

litterarum studio, opinor, nedum ex frigore, aut inedia.

Man. E crudis malis, pyris, fructibus: nam horum puer non alter æque est cupidus atque ille.

Plac. Quid illi dolet?

Man. Stomachus.

Plac. Laborat ex stomacho? hinc illæ lacrymæ, certo certius. At quid cessamus? Quin pulsamus ostium?

Man. Resiste, Charini patrem video per tempus egrædi: conveniamus. Mi Domine, salve!

Pat. Salvete vicissim, adolescentes optimi.

Plac. Filius, ut valet a stomacho?

Pat. Ita, tamen minimus à stomacho metus est.

Plac. Quo morbo tenetur præterea?

Pat. Ipsi divinant medici. Susplicantur tabis esse speciem.

Man. Spero meliora. Superioribus diebus febris quotidianæ conflictabatur.

Pat. Nondum convaluit a febre: jam tertio quoque recurrit die. Sed quid tam diu pro foribus vos detineo? Tecto, si placet, succedite.

Man. Pax et salus hisce ædibus sit! et omnibus eas incolentibus.

Pat. Tantumdem precor et eas ingressuris. Hac me subsequimini in ægrōti cubiculum.

Plac. Licetne cum illo collōqui?

Pat. Rogas? Quidni liceret?

Plac. Ne, si quietum interpellēmus, hoc illi ad morbum præterea.

- Pat.* Interdium somni nullam partem capit, noctu haud multo amplius: innoxii acceditis. Est illi solatio et voluptati consortium.
- Man.* Qui vales in praesentia, mi Charine? Nihil dum melius quam heri?
- Char.* Nihilo melius, quin aliquanto pejus.
- Man.* Sane doleo: at bono sis animo oportet.
- Char.* Et vos quam valetudine estis?
- Plac.* Prospere certe, quae Dei benignitas est. Utinam propediem tu quoque valeas perinde ac nos.
- Char.* Ubi superis videbitur, fiat: sin minus aequo animo ferendum est.
- Plac.* Charine, ut corpori tuo male sit, certe animus valet.
- Char.* Quid agam? Impatientiam morbus aggravescit: contra multum juvat animus in re mala bonus.
- Man.* Nondum tibi redditur cibi appetentia?
- Char.* Non nauseat saltem stomachus.
- Man.* Id felix est famis principium.
- Char.* Paulatim restituendam orexin spero, quoniam febris intermittere coepit.
- Plac.* Nos porro precibus opitulabimur quoad poterimus.
- Char.* Habeo gratiam.
- Plac.* Non est quod habeas: mutua precum subsidia pro jure suo sodales exigunt.
- Char.* Aliquanto crebrius deinceps commeate invisendi mei gratia.
- Man.* Adhuc metuimus, visendo ne molestiam tibi exhiberemus potius quam officium. Aegris ut plurimum amica est solitudo.

Char. Nunc illa desīnunt morbōrum fastidia:
grati adveniētis hospītes.

Man. Non patiar me desiderāri, si quid meum
oblectat consortium.

Char. Tua consuetudīne nihil est suavius. Verum
quid causæ est quod Placīdus nos tam raro
visat? Quid accidit.

Plac. Non licuit per valetudīnem matris.

Char. Itāne vero? An et morbus illam corripuit?

Plac. Gravissīmus. Dies sunt plus minus viginti
cum decubuit.

Char. Accipio excusatiōnem.

Plac. Jam defuncta est pericūlo. Deo sit gratia.

Char. In postērum recures frequentior.

Plac. Ita. Si quid a me neglectum est, crebra
consalutatiōne pensābo.

Char. Optātus advenēris.

Man. Valetudīnem fac cures diligenter, Charīne,
et vale.

Char. Valēte et vos in proximū congressum.

Plac. Itērum atquē itērum vale.

VAN TORRE, S. J.

57.—VESTIENTES SE ET RELIQUA PERAGENTES.

Calixtus, Adolphus, Henricus, Sympertus.

C. Adolphe.

A. Hem quid est?

C. Veni huc sis.

A. Quid hic homo vult?

C. Quid ais?

A. Qua de re?

C. Cur piget te magis attrahere sursum caligas, thoracique astrigmentis istis quæ plurima dependent subligare: ut pulchre, sine plicis atque rugis adhæreant pedibus undique, uti meas vides adhærere? Nam hoc negligere quid est aliud quam segnem et desidiōsum velle argui?

A. Novimus te φιλόκαλον et munditiōrem ipsa munditia. Porro meas ille indoctus sartor nimium laxas, nimium longas fecit, nihil attrahendo proficio.

S. Tune fregisti hanc matulam, Henrice?

H. Apãge cum istac insimulatiōne, nuces juglandes, castaneas, amygdãlas fregi multas, hoc scio.

A. Quis autem pectinem meum sublēgit?

C. Ne clama, en illum tibi. Ego ante usus sum quam tu experrectus es, quia meum nescio ubi deposuërim.

S. In risco vidëbam heri.

C. Visam. Rem elocutus es; hic est. Pecte igitur caput, Adolphe. Primum, uti suadent medici, radiis rarioribus, tum densioribus a bregmate in occiput, rursusque ab occipite in sinciput ducto: sic enim pori aperiuntur et exhalationibus caput levatur.

A. Obtempëro, ac vellem hanc me citius medicinam docuisses. Da inductorium, calcei sunt angusti et breves.

S. Ut stridet sponda mea? ut item crepidæ meæ, et hoc quod calco catapetasma scirpæcum?

- C. Fulmenta lecticæ tuæ, Adolphe, quam cariōsa sunt?
- A. Non minus tua, si aspicias et si scrutēris, forsitan muscūlos alīquot invenies, quos tibi culcita tua stramentitia progenuērit.
- C. Sentīrem, si quid esset vernulōrum istōrum domi meæ procreātum.
- H. Globūlos thorāci assūtos unumquemque oculo suo fac indas, Adolphe: ne ut ventriōsi abdomīna, eo infra aperto, sub interiōre tunīca ventricūlum tuum spectandum ingēras.
- A. Euge, calceōlos tuos nitidissimos vincūlis suis oblīga ne laxi in pedo hæreant.
- C. Hic tapes de pariēte cadet, tot passim abjunctis annūlis quibus ad uncinūlos suspendebātur. Symperte, providēbis ut commodius pendeat.
- S. Providēbo. Quo pedem, Adolphe?
- A. Etiam tu interrōgas? deorsum ad abluendam frigīda et faciem et manus. Cætērum guttus, pollūbrum, ut scitis immunda sunt. Demus ancillæ teruntios alīquot, ut permundet: intērim ad salientem lavēmus in atrio.
- C. Continuo te sequēmur. Tolle tecum lintea quibus nos extergēmus postquam laverīmus.
- S. Tu Henrice. ut aspersus es atramento? ut digītos habes sordidātos? Calīda opus tibi sit, non frigīda, et pondo smegmātis.
- H. Eo diligentius lavābo.
- S. Frica item cilia et palpēbras, sunt ibi sordes: nec minus auricūlas, et gargarizābis ter, quod ad fauces collumque purgandum valet.
- H. Doctum ne doceas.
- C. Eāmus, ego obserābo cubicūlum.

S. Clavim autem in porta relinque, ut nuper, unde cleptātum irrēpens quispiam, itērum mihi scabellum aufērat et pulvillos deinde: ac nisi gravis sit nimium, grabātum cum ipso lecto et toralibus.

C. Nullus est hoc meticulōsus æque.

S. Si spondes te damnum præstatūrum, non me tuam.

C. Spondeat Henrīcus, mihi non est otium.

H. Ain' vero?

C. Certe, inquam.

PONTANUS, S. J.

58.—CUBITUM DISCESSURI.

Pædagogus, Luciolus, Amandus, Pueri, Pater, Mater.

Pæd. Heu! puēri, jam satis superque lusum est a cœna, quantum videlicet nunquam antē hac. Dormitum censeo aliquando discedāmus, quandoquidem istuc hora nos admonuit.

L. Hora? Numerastīne, Amante, octāvam?

A. Ego vero numerāvi, ac pridem.

L. Cur tu reticēbas?

A. Quia juvābat ludendo tempus extrahēre, et aliēnas partes atque munus arrogāre mihi nolēbam.

L. Astūte!

Pæd. Amante, quid vefbi ego ex te audio?

A. Habes causas.

Pæd. Quæ istæc religio incessit?... Tibi edico, in postërum pace mea arröges licet, et simul octävam pomeridiänam audiëris, mihi aurem vellas.

A. Si ita vis.

Pæd. Nempe ita volo.

L. Necdum est cupïdo somni: ne prohïbe nos, amäbo, adhuc aliquantisper hac tam bella et optäta lusiöne contendëre: paulülo contenti erïmus.

Pæd. Arcessit nos somnus, qui, quam mox cubilia vestra ascenderïtis, tam mox utrumque complectëtur. Etënim puerörum est aman-tissïmus. Estne alïter ac dixi?

A. Haud alïter.

Pæd. Ite præ.

L. Ecce imus.

Pæd. Cætërum antëquam in cubiculum nos abdämus, parentïbus pro consuetudïne dicenda est salus, porrigendaque prius osculäta manus dextëra, poplitïbus modïce curvätis, id quod boni liberalesque puerï factitäre consuevërunt, et ego vos sic institui. •

A. Adeämus igïtur, adesse festinäto. Pater mi carissïme, et tu mater suavissïma, bene valëte in hanc noctem: nos ad quiëtem capessendam proficiscïmur.

L. Salvus esto in crastïnum, pater, salva esto, mater.

Pat. Quid? sopor ocellos vestros obtegëre pro-përat? Utïnam quiescätis ambo tranquil-lissïme usque in lucem. Verumtämen non

usque adeo in multam lucem. Septem horæ vel puëris putantur sufficere. Nihilominus ego vobis octavam et aliquid etiam ultra indulserim.

A. Istud tibi est in manu, pater.

Mat. Dominus Jesus vigilantes vos juxta atque somno consopitos ab omni malo periculoque semper custodiat, filioli mei.

P. Spero equidem hanc noctem eventuram nobis ex sententia.

PONTANUS, S. J.

59.—E SOMNO SUSCITATI, PRECATIO MATUTINA.

Calixtus, Adolphus, Henricus, Sympertus.

C. *Benedicat nos hodie Deus Pater per quem conditi, et Filius cujus dira morte a sempiterna morte vindicati et Spiritus Sanctus, per quem abluti et sanctificati sumus. Jam lucis orto sidere. etc.*

Surgite contubernales, surgite Adolphe, Henrice, Symperte. Ecquid audistis? Expergiscimini. Tacent; cernite, ut valvis reclusis clarissima se lux infudit. Surrecturine estis, an non?

A. Quid tu (malum!) nobis ista horribili vociferatione somnum abrumpis? Quid gannis? Quid vis? atra bilis te agitat?

C. Surgendum est tibi, deserendus nidulus. Heus, heus! surge.

A. Cessa sic hos clamores edere. Enimvero profecto non possum.

C. Profecto potes.

A. Connivi potius hac nocte quam dormivi, eamque plenam timoribus et miseriis habui; plumbeum gero caput.

C. Et cujusnam erant illi rhonchi?

A. Nullos sensi rhonchos, absiste hinc.

C. Non igitur verum loqueris, te connivisse, somno approbe irrigatus, summersusque jacuisti, si rhonchos, et quidem tantos, minime sensisti; ego sensi. Surge, non piger sed ipsamet pigritia.

A. Ah! Calixte, nimis hoc quidem inhumaniter et valde importune, sine pauxillum: sic tibi obtingant, quaecumque exoptas bona.

C. Littiri loqueris; Henrice, corripe e strato corpus.

H. Quota est hora?

C. Quinta.

H. Erratis uterque, tu et horologium. Adhuc nox atra cava circumvolat umbra

C. Scilicet in oculis tuis. Faxo mox adducatur faber, qui forcipibus illos tibi aperiat. Excute noctem, dormitator. Quin surgis?

H. Obtundis, jam primum versavi me in alterum latus.

C. O Christe, etiam hic stertere vult in meridiem. In eodem ludo videntur docti ad somnolentiam. Sed est vocis sat. Symperte, surge.

S. Dictum ac factum, surgo.

C. Te laudo, haud somniculosus es. Vos nisi e vestigio surrexeritis, renuntiabo Magistro, ut vapuletis pro jentaculo.

- A. Quod tibi Deus Opt. Max. pro tuo prandio largiatur. Facessant minæ.
- C. Ut oscitant? Ut brachia tanquam in cruce suffigendi distorquent? Ut capita scalpunt? Ut oculos fricant? Quasi vespertiliōnes lucem indignantur.
- H. Nonne hic dies est festus?
- S. Cur tu istud quæris?
- H. Quia de more ad sextam liceret somno recreari.
- S. Negotiosus, seu profestus est, non festus. Sed conticescite dum solitam precationem expedio: attendite, animosque vestros ad Deum transferte.
- A. Hoc agimus.

PONTANUS, S. J.

60.—SESE VESTIBUS EXUENTES, PRECES ANTE SOMNUM.

Pædotriba, Justus, Fulgentius, Demetrius.

- P. Quorsum vos cunctamini? Detracto amictu usque ad subuculam, suo se lecto quisque commendet. Auferte moras, ego actutum huc revertar. Quod nisi cubantes invenero, postea virgaram vicibus exarati cubabitis. Prænuntiavi cladem: prohibete a vobis vim meam.
- J. Nescio quomodo nodus geminus et arctissimus in ista ligula coriacea mihi extitit; quæso, adjuva me, Fulgenti.

- F.* Quam multis astrigmenti et quam scite hic subligar thorāci alligāvit.
- D.* Sic oportet. Ast ego, aspice ut labōrem in abstrahendis caligis.
- J.* Quare!
- D.* Quia ex deambulatione cujusque hodierna pedes et crura affatim sudore immaduērunt.
- J.* Adjuvābo te.
- F.* Mihi vero quis subibit auxilio?
- J.* In quo tandem?
- F.* Vellem sane alter vestrum purgāret calceos meos; oppido lutulenti sunt.
- J.* Tute, ut reor, ad istam rem non male aptus es: sufficis, mihi quoque præter me nullus est servus.
- F.* Haccine gratiam refers? Phy, ut olīdi sunt calcei tui linteī?
- J.* Mirum ni balsamum spirent, aut pastillos, aut stactem atque casiam oleant, gestāvi duobus hebdomadibus.
- F.* Certe quidem pro istis allium, hircum, suem olent. Dares lavandos.
- J.* Darem utique, si alios retulisset mulier quæ lavat.
- D.* Oh! quid tu, Fulgenti, hoc tempore et loco de diploide tua pulvĕrem excūtis? Oculos, aures, nares, faciem mihi complēs. Fac modum. An nondum etiam? Quia parcis, inquam, mihi παρέχειν πράγματα?
- F.* Ubi ergo, et quando excutĕrem?
- D.* Foris.
- F.* Non ausim foras ire sine thorāce.
- D.* Ad fenestram procedĕres saltem.

- F.* Nec ibi honestum est in indusio conspīci a prætereuntibus.
- D.* Par repōnam quod te mordeat. Quorsum tot fibulæ? Ad ornamentum scilicet supervacaneum, atque ad dissipandas et dispergendas pecunias.
- F.* Tua quid intērest?
- J.* Commutēmus, Demetri, cingulos. Eia annūto.
- D.* Tamne blanditur oculis tuis meum!
- J.* Et quidem multo ante hunc diem.
- D.* Quid dicēret præceptor?
- J.* Nihil prorsus, ne vereāre.
- D.* Qui pericūlum amat, etiam in re levi, næ ille haud mecum sentit. Verum ego periscelīdes seu facias crurales tuas validius optavērim quam tu istam zonam meam.
- J.* Posterius hoc dicis quam credīdi. At tu, Fulgenti, in arca tam alta, tam longa, tam lata, quid habes?
- F.* Quid hoc autem ad te attīnet? libros nonnullos philosophicos.
- D.* Hui philosophicos
- F.* Ita, philosophicos, quibus me usūrum spero, postquam ævi florem contigēro: aliquot indusia, femoralia bina, tibialium paria duo, interūlam eleganti opēre contextam, pileum sericum, et quatuor tenuissima tela, perque angulos acu picta sudariōla. Adhæc totīdem collaria rugāta linea, quibus, novo invento, collum circumdāre mos increbuit.
- J.* Malo ego collaria indusiis continentia, plana, super oram vestis aliquantum projecta, quales sacerdōtes litteratique viri gestant.

- D.* Quam commōdum est conopēum hoc, quo muscas et culīces arces?
- J.* Beātus ter et amplius si quid etiam ad arcendos pulīces.
- D.* Obsēcro tu mihi armōrum tuōrum tegumentōrumque pauxillūlum commōda, quibus te adversus illōrum insultus morsusque comunīre soles atque defendēre.
- F.* Væ misēro. Ut se isti impudentissīmi sceleratissimique sacrificatōres meo sanguīne hac nocte ingurgitābunt: intēgros alo exercītus, et sum stigmatīcus toto corpōre.
- D.* En præterea lectīcam spatiōsam, perquam me volūtāre possum ut libet. En culcītram plumeam, non uti vestræ, lana inculcātam: pulvīnar longum, cervīcal mollissimum, toralia candidissīma, stragūlam vestem splendidissīmam ac princīpe dignam.
- J.* Ideone arctius dormis ac nos? qui æstāte, ut nunc, gausapīnis tegīmur laxis: cortīnas serīcas, tuasque exoticas delicias nihīli pendīmus. At, at! Præceptor redit, sileāmus, et in lectum pernīcīter.
- P.* Comprīmīte linguas. Siccīne hoc fiēri? An istuc est colēre vespertīnum silentium? Cras pro his merītis condigno vos afficiam pretio. Cur non oclusisti valvas, Juste?
- J.* Oblītus sum.
- P.* Solemnem precatiōnem edidistis? imo eam quoque, ut suspīcor, oblīti estis. Vide quam parum religiōsi sunt isti adolescentes; sic somnum carpsissent, Deique, sui que, mei-

que funditus immemores. Nonne hæc tua hebdomas est, Demetri?

D. Equidem est.

P. Ergo age, dum vestimenta pono ad cubandum, interea loci pie pronuntia solitas preces, et singuli junctas manus cælo attollite.

PONTANUS, S. J.

61.—PRÆPARATIO AD CONVIVIUM.

Laurentius, Archimagirus, Anthrax.

L. Archimagire, rogat herus, num parata sint quæ coquenda in prandium, an nondum etiam?

Arc. Vix sonuit undecima et me moratur Judocus obsonator noster, Dromo, spartam cape, curre in forum piscarium curriculo, adfer quos mercatus es pisces: et accelera.

Ant. Modo obsonator Judocus rediit: advexit salmonem, acipensërem, raias, ostrea, soleas, pisces alios varii generis.

Arc. Visam: ades huc, Anthrax: pisces igni superposui in cacabo; hi ne decoquantur tibi cautio sit.

Ant. Dabo operam. Tu, Laurenti, quoniam adstas otiosus, parumper despumato, dum ego abeo allaturus ligna arida hinc extruere proxima.

Arc. Quæ est hæc ignavia? mytili nondum sunt a sordibus purgati.

Ant. Unus ego expurgandis non sufficio.

Arc. Abi, accersitūrus unum atque altērum, qui nobis hac in re opēre paulum tribuant. Laurenti, exīge canem illum e culīna fuste querno : evertet ollas.

Ant. Felis dimidiātum penē butyrum devorāvit.

Arc. Hoc tibi vitio datur.

Ant. Mihi autem ?

Arc. Tibi vero. Quin arcēbas illum a butyro ?

Ant. Non prævidēram.

Arc. Cave cuiquam dixēris præterea, nam, herus si rescivērit, tu illi pœnas tergo pendes.

Ant. Quid hac faciam aselli cauda.

Arc. Cedo ut igni superpōnam : tu adfer croticūlam.

Ant. Num is asellus erat recentior ?

Arc. Caput consūle : en ut rubent branchiæ : id indicium est certissimum. Aquamne in ahēnum infudisti, quod jussēram ?

Ant. Etiam supra focum appendi. Quid postea.

Arc. Fac ut bulliat aqua, quo celerius excoquātur Lucius fluviālis. Nimium modo attollis ahēnum, modo dimittis ; serva medium.

Ant. An acēti guttas aliquot instillābo, quo piscis sapiat acrius ?

Arc. Tu fac ipse sapias et abstīne. Instillābis acētum cum tibi præcepēro. Laurenti, admōne architriclīnum, mensam ut sternat : interea temporis cætēra fercūla apparavēro.

VAN TORRE, S. J.

62.—MENSÆ EXTRUCTIO.*Laurentius, Architriclinus.*

- L.* Heus, heus, Architriclinē, adesdum extrue ocyus mensam; est enim tempus prandendi. Herus præstolātur convīvas.
- A.* Jam unum id ago: sis mihi paulūlum subsidio, quæso te.
- L.* Non recūso. Ubi est mappa?
- A.* Jacet in scrinio sub mensa.
- L.* Ubi autem orbes sunt stannei?
- A.* Respice: sunt ad manum supra abācum.
- L.* Papæ! ut relūcent non secus ac tersum specūlum.
- A.* Hoc meis debent manibus: heri ad sudōrem defricui. Mantile mundum singulis impōne orbibus: juxta vero cultrum cochleāre.
- L.* Monstra mihi salina, implēbo sale: ubinam sunt?
- A.* Foris propter januam triclinii vidēbis armarium: apēri, illic invenies. Una adfer canistrum.
- L.* Scio consuetudinē: addam sub unumquodque mantile panem triticeum candidum.
- A.* Sicut dicis. Panem autem secundarium seca in partes oblongas, ut circumferātur cupientibus.
- L.* Vidētur hic panis non recens.
- A.* Ne te crucia: abi, statue salinum hoc in medio mensæ: ego aquam hauriam extergendis cyāthis vitreis, et canthāris.
- L.* Jamjam opēram tibi navābo.

A. Cave ne illīdas illos in margīnem sitūlæ et defringas, crystallīni sunt et cari.

L. Quotquot opus est eluĕre?

A. In singūlis convīvas bina vitra; altĕrum vinarium, altĕrum cerevisarium

L. Numquid desiderātur præterea?

A. Sedilia adferāmus e proxīmo conclāvi. Nunc confūsa suo quæque loco reponāmus, Cœnocūlum instructum est: adsint convīvæ, ubi libuĕrit.

L. Patrem familias commonefaciam.

VAN TORRE, S. J.

63.—NARRATIO CONVIVII.

Donatus, Simon.

D. Age quoniam nunc otiōsi sumus, narra mihi, quæso, aliq̄uid de hesterno convivio, instructo domi tuæ.

S. Quid de illo scire cupis?

D. Primum, qui convīvæ fuĕrint: deinde quam lautum et opipārūm convivium.

S. Convīvæ fuĕre hi præcipui: Consūles duo, urbis præfectus, alii tres primæ notæ e senatorūm numĕro.

D. Nostīne viros?

S. De facie quidem, sed eōrum non teneo nomīna.

D. Quis accubābat in capīte mensæ?

S. Rogas? Præfectus urbis.

D. Tu vero ubīnam?

S. Egōne homuncio cum tantis viris epulārer?

Satis mihi hoc honorificum fuit, quod ministrārem.

D. Habeo de convīvis satis: nunc exspecto de convivio.

S. Longum est singūla enarrāre fercūla: dabo tamēn opēram, ut alīqua ex parte expleam desiderium tuum.

D. Succedāmus sub porticum, ut in umbra commodius fabulēmur.

S. Accīpe ergo mensæ principium. In primis appositæ sunt pernæ salitæ, linguæ bubūlæ fumo et sole indurætæ.

D. Nempe ad excitandum appetentiam et sitim acuendam.

S. Nempe sicut dicis. Eōdem ordīne interposita sunt acetaria e lactūcis, asparāgi, minutalia vitulīna cum ovōrum solīdis vitellis, et plura alia. Atque hic missus primus fuit.

D. Nihilne interīm bibītum est?

S. Indigna homīne quæstio. Sed de potībus agam posterius; sine me cibos expedīre.

D. Prosequēre; ausculto.

S. In secundo missu hæc fere fuērunt: artocreas, pulli gallinacei elixi cum intūbis candidissimis, caro bubūla, vervecīna; suilla recens et salsa. Sed hic fabulātum fuit plus quam esum.

D. Nil miror: desiderabātur condimentum.

S. Quodnam?

D. Fames. Nam ut in adagio: *Optimum condimentum est fames.*

S. Fames non deērat, verum assa expectabantur.

D. Et ego exspecto: veniāmus ad tertium missum.

S. Assa hæc fuērunt appositæ: pulli columbīni

anser fartilis, nefrendes castaneis farti cunicūli et armus vervecīnus, duæ perdīces junctæ cum lepuscūlo.

D. Unum mihi vidētur prætermisisse.

S. Quid illud est?

D. Nullane erant condimenta?

S. Varia erant embammāta, seu intinctus sapōris exotīci, singūlis propemōdum fercūlis addīta. Nec vero defuērunt capparīdes, mala aurea, citrea, olīvæ conditīvæ.

D. O quot gulæ irritamenta!

S. Tandem cum jam nemo amplius quidquam attingeret, jubet pater inferri bellaria, in quibus hæc fuērunt inter cætēra: caseus recens et vetus, placenta a pomis, oryza in lacte cocta sacchāro et cinnāmo dense conspersa. Armeniāca mala, ficus cerāsa, uvæ passæ, et alia quæ nunc mihi non occurrunt.

D. Age vero, quale vinum appositum fuit?

S. Si de colōre quæris, album fundebātur, rubrum et flavum, omnia generosissima: commendābant plerīque Rhenānum pauci bibēbant Gallīcum, vix alīquis delibābat Hispānum.

D. Quis fuit prandii exītus?

S. Ubi pater vidit convīvas omnes jam satūros edendo et bibendo, ordīne tolluntur omnia: datur aqua odorifēra manībus abluendis. De more Deo gratias agīmus. Denīque ad convīvas pater inquit: Mihi, quæso, ignoscite, quod pro dignitāte non amplīter satis excepērim. Contra Præfectus urbis objurgat eum, quod tam magnifico et sumptuōso apparātu convivātus fuisset. His dictis,

surgunt e mensa universi. Magna pars vale dicto, statim discessit: cæteri manent stantes in aula et confabulabantur. Nonne ego tibi lautum extruxi convivium?

D. Tali convivio ego nunquam interfui.

S. Ah! gaudeo, nunc saltem stomacho tuo a me factum esse satis.

D. Et tamen nihilominus quam antea esurio. Ego te ad merendam invito, unde non abeas famelicus.

S. Recipio.

D. Quid?

S. Me esse venturum si voces.

D. Eamus.

VAN TORRE, S. J.

64.—PECCATA IN TEMPLO COMMITTI SOLITA.

Præceptor, Cæsarius, Lucianus.

P. Age, Cæsari, et tu, Luciâne, qua fide ac diligentia gessistis munus vobis impositum, observandi ea quæ præcipue peccari solent inter missæ sacrificium.

C. Ego quidem ea duntaxat observavi quæ defectu peccari animadverti.

L. Ego vero quæ immodico studio et exuberantia.

P. Haud vanæ, mihi credite, inutilesque accideant observationes hujus generis. Itaque, dum recitantur, omnes diligenter attendant. Vos incipite jam illas enunciare; sic tamen, ut

suum cuique peccāto oppositum peccātum ex adverso respondeat.

L. Sic agere jam apud nos statuerāmus.

C. Sunt, qui templum dum intrant, sibi non adhibent aquam lustrālem.

L. Et sunt, qui plus æque adhibent, nec enim modo frontem, sed guttur etiam aspergunt.

C. Aliqui signum crucis expressūri, tam leviter id agunt, et ita perp̄ram, ut nihil minus effingant quam signum hujusmodi.

L. Alii contra ita porrectum efformant, ut a fronte ad umbilicum pertingant.

C. Multi Deo altāre versus honōrem non habent.

L. Et multi quoque plusquam semel habent, toties ferme acclinantes corpus et pedibus reducendis perstrepenes incondite, quot sunt in templo aræ et sacra signa.

C. Vidi qui nulla id poscente causa legitima, sacro intersunt considentes, aut stantes, aut altēro tantum submisso genu.

L. Et vidi etiam, qui non satis rati, flexis humi prostāre genibus, ita insuper proclīnant, prosternuntque se, ut videantur osculāri velle pavementum, ne tum quidem stantes pedibus, cum recitātur evangelium.

C. Sunt qui neque precantur Deum, neque ullam edunt aliam significationem hominis erga res divinas pie affecti.

L. Sunt pariter, qui assiduas quidem fundunt preces, at labiōrum motu, collisunque ita sonōro, ut exaudiantur a circumstantibus.

C. Subrident quidam cum precantur.

- L.* Et vultum nonnulli distorquent flebilem in modum.
- C.* Quosdam videas, qui manus habent toto illo tempore in peram insertas, aut immissas in manicam.
- L.* Et cernis quosdam, qui manus pro pectore conjunctas aut consertas teneant quidem: at non sine specie quadam assimilatae pietatis.
- C.* Sunt qui se per idem sacrum tempus, aut foede scalpant, aut indecore fricent.
- L.* Et sunt qui crebrius sibi tundant pectus.
- C.* Quidam indesinenter tussiunt et exscreant.
- L.* Quidam vero, alta ducunt vibrantque suspiria, ut satis ex longinquo feriant aures.
- C.* Bene multi oculos intendunt in omnes partes.
- L.* Alii clausos habent, aut uni loco defixos immobiliter; aut sursum arrectos, sic ut nihil oculi appareat praeter album.
- P.* Abite, egregii estis; sane meremini, praecleari quidpiam ut quaeram in mea cistella, quo laborem a vobis susceptum remunerer. Caeterum, date omnes operam, ne recidat in vanum recensio hujusmodi, neu quis vestrum deinceps quidquam committat simile.

VAN TORRE, S. J.

65.—MINISTERIUM SACRI.

Vincentius, Silvius.

- V.* Quid trahis moras, Silvi? nostrae sunt vices inserviendi sacro. Jamdudum campanae

signum datum est. Haud dubie morāmur sacerdotem.

S. Quis factūrus est rem sacram?

V. Sacerdos, qui per æstātem consuēvit coram studiōsis facere.

S. Qui scis illud?

V. Modo transīvi per sacrarium, vidi induentem se vestibus sacris.

S. Fortassis faciet ad aram Deipāræ aut Sancti Ignatii?

V. Faciet ad summum altāre, certo scio. Accelerēmus... Viden, accurrit ædituus, ut nos accersat.

S. Vah! Hodie non lavi: pudēbit me manus porrigere ad præbendas ampullas, adeo nigri sunt atramento digiti. Inserviam ego a sinistro latere.

V. Tuum est a dextris inservire: tu me in schola altiōrem locum obtīnes.

S. Alias utar jure meo, hodie tibi concēdam.

V. Hac super re non altercabīmus. Faciam ut vis.

S. Librum tu accīpe, Vincenti, et stropholium, ac præcēde sacerdotem: ego fores apertas retinēbo.

V. Cape a me pileum sacerdotis, et appende ex clavo secundum abācum.

S. Sacrum inchoātum est, conticeāmus.

V. Sacro non jam inservīmus serio. Sed exercitii gratia: conferāmus oportet consilia. Teneſne memoria respondendi formūlas?

S. Accurāte didīci et teneo. Verum tu, Vincenti, volubīli es lingua, ægre te assēquor inter res-

pondendum. An magistri præceptum excēdit, quo cavit, ne alter altērum antevertat?

- V. Hoc est præceptum observātu difficile.
- S. Non est, si advertas animum; sed unīco tu spiritu totam vis percurrēre formulam, quæ longa est. Ad interpunctiōnes subinde recīpe animum, ut invicem accommodēmus: et ita te assēquar, sicūbi hæsitavēro.
- V. Dabo opĕram... Quam pauci decentem exhibent reverentiam, etiam dum hierothēca Corpōris Domīni palam in altāris medio est exposita!
- S. Hic me culpa vacāre satis scio: quoties enim ex adverso Corpōris Domīni transeundum est, consisto paulisper, sustollo pedem dextĕrum et ad calcaneum sinistri digītos applico, sic ut dextra tibia sinistrae surae innitātur; tum erectus, sine strepītu submitto genua.
- V. Certe vidēris in ludo humanitātis esse Institutus ad omnem urbanitātem. Verum vidistin' hisce diēbus Ignatium nostrum? Laborābat ut librum de latĕre ad latus transferret, ita brevi est statūra.
- S. Inserviunt subinde sacro vel ipsi minōres.
- V. Utīnam pro dignitāte sacrosancti sacrificii!
- S. Quomōdo doctus es quatĕre tintinnabūlum, Vincenti!... Sunt qui bis terve interrumpunt pulsum.
- V. Ego nolam agīto pulsu, non per vices interruptos, sed perpetuo... Decetne, Silvi, ministrum sacrificii, oculos hac illac in circūlum circumferre, ad minīmum motum intrantium templum, aut templo egredientium?

- S. Id vero indécens est quam quod maxíme... Peracto sacro, ut a sacerdotē discedendum est?
- V. Non extemplo fugiendum, sed haud ita pridem hanc magister nos docuit missiōnem formulam petendi... Placetne, Reverende Pater, mihi bene precāri; insūper corrigēre me, sicūbi errōrem aliquem admisērím inter ministrandum? Tum si admoneor venerabundus ausculto; sin minus, exhibita sacerdoti reverentia, in scholam me recipio.

VAN TORRE, S. J.

66.—DIES REMISSIONIS.

Polycarpus, Ignatius.

- P. O dies Jovis, credibíle non est, quam optātus et charus illuxēris. ut alias in hebdomādas singūlas. Celebritātis venustātisque plenus es.
- I. Pernōvi cogitatiōnes tuas. Quia lusūrus es, idcirco tam amíce salūtas præsentem diem.
- P. Vellem alternis reverterēre; non contīnens biduum nauseabundus tracto littēras.
- I. Votum asinōrum; qui, si loquerentur, optāre se dicērent cum Polycarpo meo, ut alternis tantum dorsa onerātī incidērent.
- P. Non ego hoc solus, Ignāti; complūres mecum desidērant.
- I. Nempe sic est profecto ut dicam tibi, multi tecum magis amant catellos suos, quam

studia bonārum artium, creduntque sibi dormientibus omnia confectūrum Deum.

P. Dum Latīne loqui sciam modo, Aristotēlem et Euclidem tibi et aliis relinquam.

I. At tu, ne Latīne quidem aliquando dices, si audiendi, legendi loquendi, scribendi quamdam perseverantiam non adhibeas.

P. Quorsus hæc tetrīca et jucunditātis omnis expertia, ut Catōnes alīqui fabulāmur? Hodie insignīter ludendum esse aio, instaurandasque vires, quas labor tam longus delassāvit.

I. Nec Ignatius ludum quietemque necessariam recusavērit, quin parātus sum hac ipsa hora tibi colludēre: nulla tibi, hoc quidem in negotio, a me difficultas erit. Remissiōnes crebas et extraordinarias odi, siquidem honestis moribus, optimarumque artium studiis detrimentōsæ sunt.

P. Tu fac, et senti quod collibuērit: mihi indulgentia vacatiōnum nihil potest contingere gratius. Magistri vidērint quid, quibus, quando indulgeant: nostrārum partium esse statuo, quod conceditur non invitos accipere, quotiescumque conceditur.

I. Olim cognosces te nimium luisse.

P. Et tu perspicies olim te nimium studuisse; quando, inquam oculus caligābunt; ventriculus cibum male concōquet, corpus totum pallor et macies obsidēbunt. Nimia omnia nimium exhibent negotium hominibus.

I. O falsidicum vatem. Haud ita me intemperanter ingurgito littēris, ut istas prædictiōnes formidāre oporteat. Audīvi etiam eruditos

plurimos, ad decrepitam ætatem ævum extendisse, cum assidue in libris litterisque essent volutāti.

P. Ipse Thales ad sapientiam tuam merus nugator est. Desine philosophari: hæc lux hilariter consumenda est.

I. Qua tandem ratione consumenda?

P. Visne in prata virentia concedamus, ibique pila experiamur palmaria?

I. Volo sane: utile et jucundum est hoc ludendi genus. Ascende e vestigio in conclave, et defer amborum pallia cum pila.

P. Ubi est pila?

I. In pluteo, aut certe in capsula ductili sub mensa.

P. Eo ut afferam.

I. Actutum redi, hic te expectavero.

P. Illic sum, atque hic sum.

PONTANUS, S. J.

67.—DIMISSIO IMPROVISA.

Gorgonius, Theodorus, Eusebius.

G. De scholane?

T. De schola.

G. Proripuistis vos inde, an potestatem abeundi obtinuistis?

T. Neutrum.

G. Quid igitur exeundi tempus antecapitis? Necdum enim secundam audivimus, et exiri solet ad quartam demum.

E. Quin taces? non displicebit tibi simul rem

intellexēris. Bonum factum te in nos incidisse, lætitia et lubentia onusti incedimus.

G. Expedite brevi.

E. Præceptor nos dimisit lusum.

G. Hui, lusum? Dies mercurii præstitutus est, ad quem exercentur ludi, non dies Martis.

T. Sciscitare ex aliis si lubet, et si invenēris secus, mentitos dicito.

G. Ain' tandem ita esse ut dicis?

T. Quidni aiam?

G. Quapropter dimisit hodie? quid natum est novi? quid viro in mentem venit?

E. Duplex causa.

G. Cedo.

E. Una, quia misit sanguinem e brachio dextro, quod videbāmus illum gestare in mitella bombycina et nigra.

T. Altēra, quia hodie dabit natalitia.

G. Mulsa loquimīni; jam assentior. Est enim utraque causa perquam verisimilis, et in memoriam regredior alias quoque nos ideo jussos redire domum, quia cum amicis diem suum natālem acturus erat.

T. Nobis nec opinantibus hæc fortūna obtigit, siquidem, ita ingressi erāmus gymnasium, tanquam vetēri more exituri.

G. Euh, probe. Nemo igitur hanc gratiam extorsit?

E. Nemo quod sciam, sponte sua benefecit nobis.

G. Omnium quantum est qui vivunt hominum optimus est homo. Verum in isto concessu seu liberalitate sui magis quam nostri rationem duxit; nam hæc lux, qua ipse primum

lucem hanc aspexit, et vitāles auras hausit, omnino hilāris ei, et sine ulla perturbatiōne molestiāque sumenda est.

E. Nos lusum vadīmus recta.

G. Siccīne est sententia?

E. Sic.

G. Celerīter revertar, et adjungam me vobis tertium.

T. Vola curricūlo; hunc diem suavem et amœnum agitabīmus.

PONTANUS, S. J.

68.—PETITIO LUSUS.

Philippus, Magister, Puerorum turba, Decius.

P. Memorīter memīni, Præceptor, dixisse te aliquando nobis necessarium esse in rebus vicissitudīnem, nec durāre posse, quod alterna requie careat.

M. Quid tum postea? quam ob causam tu id mihi nunc subjicis?

P. Haud sane inconsulto ac temēre tuam usurpāvi sententiam.

M. Ergo cur usurpas? Dic.

P. Quoniam res quædam est, quam me a benignitate tua impetrātam auferre volo.

M. Memōra, puer.

P. Si moleste non es latūrus.

M. Nisi tu injustum quid a me petas, indigne non feram, quidquid petivēris. Nam ut justa ab

injustis petere insipientia est, sic injusta a justis impetrari non decet.

- P.* Ne tibi lubeat sinistrum suspicari. Juste ab justis justus sum orator datus, et advenio omnibus lubentibus, ut quod in rem nostram communem sit, hoc a tua lenitate obtineam.
- M.* Eloquere, quid est quod obtinere gestis?
- P.* Paulum est.
- M.* Quin tu uno verbo dic, quid est?
- P.* Jam dies effluere complures, ex quo libris semper affixi fuimus.
- M.* Tralibus clavis opinor. Subolet quorsum evasurus sis. Bene habent tibi principia. Pertexe telam, sed apte, ut ne compellam te retexere.
- P.* Et exercitationibus auditionum, scriptionum, recitationum, concertationum pene exhausti sumus.
- M.* Itane vero? Exhausti? o me in discipulos atrocem, o crudellem.
- P.* Nec unquam nobis vel ad momentum respirare, viresque fessas reparare datum est.
- M.* Ut res suas exaggerat? quodque contritum est veustate proverbium: *Ex musca elephantum.*
- P.* Quare vehementer etiam atque etiam te rogamus, Praeceptor noster, pomeridianis horis ad lulum remissionemque animi descendere tuo concessu licitum sit.
- M.* Aequissimum postulas. Verum ego his conditionibus potestatem largior. Ut absque tumultu ludatis, neve quis alteri turbas ciere insistat. Ut ante quintam ad libellos redeatis. Ut deinceps manibus pedibusque, cum

hasta, cum scuto, quod aiunt, ad vestra studia incumbātis.

D. Justæ condiōnes: accipimus, ut pro tota schola respondeam.

M. Capesse cursum, condiscipulos affice tam bono nuncio.

D. Gratias magnas, ingentes tibi agimus, humanissime atque optime Præceptor. Heus, heus, puëri.

Pt. Num quidnam apportas novi? frontem exporrexisti, hoc omen placet.

P. Oneratum lætitia pectus apporto. Ego vester hodie orator et exorator fui apud Magistrum.

Pt. In quo?

P. In ludendi venia.

Pt. Voluptatem magnam nuncias. Habemus ergo rem factam.

P. Bene, factum est, et volup' est.

Pt. Deus te bene amet. Ludemus igitur.

P. Nisi me vultis inhærere libris.

D. Valeant libri. Ludamus, socii, euge, ludamus.

P. Silēte, non permittit gratis ludere.

D. Qua mercēde?

D. Ut absque inconditis clamoribus absque strepitu, crepitu, fremitu.

Pt. Fiet.

P. Ut ante quintam ad libros recipiamus.

D. Fiet.

P. Ut deinceps nervis omnibus discamus.

D. Hic melius est respondere fiat quam fiet, optare quam promittere.

69.—**DELIBERATIO DE LUSU.**

Donatus, Rumoldus, Theodorus, Remigijs.

D. Facta est nobis hodie ludendi, copia, Rumolde.

Rum. Id tu nosti scilicet.

D. Novi enim vero: ex ipso audīvi magistro.

Rum. Agēdum quolibet te provoco lusus genere.

D. Jaciāmus lapides funda ad scopum.

Rum. Legibus scholasticis is lusus est vetitus, et plus illi discriminis est quam voluptatis.

D. Quo nos igitur lusu oblectabimur?

Rum. Mihi quidem sphaeris lubet ludere per annulum ferreum.

D. Hoc lusu nimium quantum me superas, scio quam valido sis brachio. Undecumque globos feris, ut metam transeant: undecumque recta mittis per annulum.

Rum. Velim esse vera quae de me praedicas.

D. Globis missilibus nos exerceamus potius.

Rum. Neque viribus, neque arte tibi concessero: ita torquēbo globos, Donate, ut si tormentum meum foret brachium.

D. Periclitabimur tamen.

T. Trahit sua quemque voluptas, mihi placet venatio a meridie.

Rum. Placet et mihi: sed ubi canes? ubi venabula! Ubi casses?

T. Valeant apri et vulpes, nos insidiabimur cuniculis.

R. Ego ranas captabo.

T. Humile id est venatiōnis genus.

R. Sed jucundum.

T. Quo ranās astu decīpis?

R. Aliis atque aliis modis: interdum, ex linea pendūla de vimīne aut arundīne suspendo frustūlum panni rubri, ipsum in aquas dimitto: avīde id glutunt ranæ, et adhærescunt: illīco ex aquis extrāho.

T. O lepīdum venatōrem!

R. Interdum alīter ranis imposui.

T. Quomōdo; reti!

Rem. Non, sed arcu.

T. Novum piscandi genus.

Rem. Ah! Non injucundum. Habeo balistam modīcam, sed longo manubrio; nervo affixum est telum ferrea cuspīde, præacūta et recurva. Manu teneo funem, item nervo annexum: tum autem sicūbi ranam undis eminentem aspicio, jacūlum admoveo quam possum proxīme: nervum addūco, mox impētū remitto in prædam, ut cuspis per ventrem emineat, aut femōra.

T. Equīdem malo insidiāri piscībus. Est mihi hamus elēgans, arundo et linea piscatoria ex setis equīnis torta.

Rem. Sed unde parābis escam?

T. Lumbricōrum ubīque magna est copia.

Rem. Est, si tibi velint prorepere e terra.

T. At ego mox efficiam ut sexcenti prosiliant.

Rem. Quo pacto?

T. Talpam simulābo. Hoc ligōne terram tremefaciam, quasi si talpa lumbrīcis infestissima humum molirētur: extemplo exī-

bunt foras... Hem! observa paulisper...
Vides emergentes.

Rem. Rem prodigiōsam video.

T. Sed quid si potius certēmus nucibus.

Rem. Nuces admōdum puēris relinquāmus: nos
jam sumus grandiuscūli, et quibus lubītum
est ludēre nucibus, iisdem non indecōrum
est ludēre par impar, equitāre in arundīne
longa. Num et hic tibi ludus allubescit?

T. Nequāquam. Tu igītur præscribīto lusus
genus: sequar quocumque vocavēris.

Rem. Du lusu a meridie conveniet. Hora prima
te opperiar in moenibus urbis.

T. Adēro istic. Vale in proxīmum congressum.

Rem. Vale in horam primam.

VAN TORRE, S. J.

70.—LUDUS GLOBULORUM.

Metanoliū, Fabius.

M. Heus, Fabi, unde tibi saccūlus tam plenus
globulōrum?

F. Furātum me credis?

M. Apāge cum ista suspiciōne: non puto furātum.
Emistīne? an donāti sunt tibi? an lucrando
acquisivisti?

F. Lucrando majōrem partem: reliquos emi.

M. Quid si te pauperiōrem conciliem.

F. Quid si cœlum ruat? sed si quid audes?

M. Libet ludēre?

F. Cur non libeat.

M. Quo genēre?

F. Illo, per quod tu mox aut Cræsus aut Irus fias: ille, si vicēris; hic, si victus fuēris, quod opto et spero. Vix tibi sunt viginti globūli.

M. Fuit, quando tu trecentos non habēbas. Age dic, quo genēre certabīmus.

F. Par impar volo, ita ut scrobicūlum humi faciāmus capācem unius pugni virīlis, altum mediocrīter. Inde ego certo intervallo distans, et subsīdens de vola meos tuosque simul in illum levi jactu conjiciam. Sin incurrērit in fossūlam numērus par, omnes globūli erunt mei, quique foris quique intus jacēbunt: si impar, omnes erunt tui.

M. Ast ego quoque jacēre velim.

F. Esto, sed tunc quando ero victus. Fac scrobicūlum.

M. Commōda cultrum.

F. Franges, et magno stetit.

M. Nequāquam, est terra mollis et argilacea.

F. Digītis everre frustūla.

M. Dictum ac factum; everri. Hic erit meta.

F. Nimium distat.

M. Quomōdo nimium? Duōbus passibus meis, et semis: est humus plana, sine lapidibus stratoriis, lenīter acclīvis, accommodāta huic ludo. Si esset scrobicūlus ad pariētem, licēret jacēre majōre vi. Quot vis dem tibi in manum?

F. Si vis cito rem perdēre, da multos.

M. Duos dabo?

F. Hoc nihil est. Vis me quatuor globūlos jacētāre?

M. Ego quatuor do.

F. Jam hoc aliquid est. En octonarium, sic collocatum, ut binarius binarium sequatur.

M. Sta intra metam, ne digitum transversum, aut unguem latum excesseris.

F. Siccine?

M. Etiam. Sed jam nimis propendes contra scrobiculum.

F. Non profecto.

M. Immo Esto justus si me vis esse.

F. Sum. En jacio. Quatuor sunt intus, numerus par.

M. Expecta, ne colligas: adhuc alii accurrunt adversus scrobiculum. Hem, quintus incurrit, mea est victoria. Jam tu mihi da numerum.

F. Accipe sex.

M. Placet. Prima victoria addidit animos. Aspice omnes injeci, evax!

F. Accipe rursus totidem.

M. Accipio. Octo sunt intus. Io, io, tertia palma!

F. Accipe denuo, et totidem.

M. Ecce tibi rursus octo.

F. Nolo amplius ludere.

M. Quare?

F. Tecum est felicitas.

M. I, gloriare de tuis globulis. Fecine sacculum tuum leviores?

F. Et tibi alius faciet.

M. Tumebas ante.

F. Et tu modo.

71.—LUDUS TURBINIS.

Charinus, Lepidus, Fortunatus.

C. E buxo est meus turbo.

L. Meus e cornu.

F. Et meus est corneus. Aspicite sultis: quam niteat, præ nigrōre, quam bene fastigiātus excavatusque sit. Nec est grandis nimium qui laboriōso flagello agitarētur: nec nimis parvus, qui saltitāret immodice et amitterētur facile.

C. Vis commutēmus?

F. Qui tibi hoc cogitare libet? tuus citius terētur quam meus, lignum quippe mollius cornu.

L. Meum hunc non laudo, jam semetipse laudābit, cum gyros describet currendo maximos, et paucis, ac levissimis ictibus curret diutissime.

C. Hoc solum est planissimum, proindeque huic lusui mire idoneum. Quod bene vertat, contorques meum pollice et medio digito.

L. Ego soleo circumvolvère ter, quater corrigiam flagelli, circumvolūtum humi ponere, bacillum impetu attrahere sursum. Tum ille liberātus vinculo, quasi in pedes se erigit, et strenue cursitat hoc modo.

F. Ecce meum. Insta flagello, tuus languet, Charine, agit animam, et tuus, Lepide.

L. Ut volitat meus?

F. Ut amplissimos orbis conficit meus!

C. En ut meus tuum ferit cum sonitu, Fortunate, propemodum dejecerat.

- F.* Feriet non vicissim brevi.
- L.* Ah, mei flagelli virgūla diffracta est.
- C.* Certēmus nos duo, Fortunāte, jam plus spatii relictum est, et turbīnes contra se mutuo impellāmus
- F.* Sic agāmus. Bone Deus, ut me fatīgat meus! et minūtis tantum ictibus opus est. Scuti-
cam probatissimam habeo, corrigiam opti-
mam e pelle hircīna, et bifīdam.
- C.* Sudōre diffluo, cessēmus.
- F.* Nondum sudo. Solus sum, validius agitābo
meum. Vide, quāeso, horribīles saltus edit.
- C.* Ero aliquandiu spectātor tuus.
- F.* Quo Lepīdus abiit?
- C.* Virgūlam quāerit ad reparandam scuti-
cam.
- F.* Quare non jamprīdem hunc nobīlem ludum
exercuīmus?
- C.* Erit cum etiam hic displicēbit.
- F.* Nunquam, Charīne.
- C.* Quo pignōre certas mecum? Sed redit Lepīdus.
- F.* Ego quoque lassus sum, spectabīmus ambo
Lepīdum. O Lepidūle, tibi cedīmus cam-
pum istum. Nunc te ostendes, quantus vir
fies.
- L.* Tam cito fessi?
- C.* Te deficiente (deficies enim), nos ludum itera-
bīmus.
- L.* Quid cras futūrum sit, juxta vobiscum nescio.
Hoc die quidem istud quod vos auguramīni
haud futūrum est.
- F.* Magnos spirītus tibi in hoc artificio sumis.

72.—LUSUS PILÆ.

Arnoldus, Petrus, Gulielmus, Laurentius, Carolus, Martinus.

- A. Visne certāre nobiscum pila, Laurenti?
 L. Equidem volo, et quemlibet vestrūm provoco.
 A. Fateor te in hac palæstra longe me exercitatiōrem.
 L. Age, largiar tibi termīnum quam potes mittere longissīme.
 A. Largire mihi quindēcim.
 L. Faciam tibi unius errāti gratiam.
 A. Placet mihi. Sunt ne plures, qui velint coludēre?
 P. Sunt.
 A. Qui?
 P. Carōlus, Martīnus et Gulielmus.
 L. Agēdum, sumus numēro sex, haud multum dispāres.
 P. Sortiāmur, quis cui jungātur.
 C. Nos tres vos provocāmus.
 L. Id neutiquam permisero: scio quam perite Martīnus ludat.
 A. De pila Martīnum non metuo.
 L. Ducāmus sortem igitur, qui sint futūri comites.
 A. Ducāmus.
 L. Eia! mihi oblāta est optio. Ego mihi Martīnum sumo et Carōlum.
 A. Placent mihi Petrus et Gulielmus.
 M. At pilas ex urbe non attulimus.
 G. Habeo unīcam.

- L.* Non sufficit. Ego in singulos semissem supeditabo; diminuētur mihi, si victoria cecidero, aut reddetur, si potitus fuero.
- M.* Andrēa, excurre in viciniam empturus nobis pilas: ubi ludendi finem fecerimus, omnibus te donabimus. Fac, redeas quantocius.
- A.* Martine, intērim nobis accersitūrus abi, qui nostros notet terminos.
- M.* Faciam equidem lubens.
- P.* Nos definiāmus interea quæ sit futūra jaciendi meta, qui cetēri limites.
- L.* Etiam appārent a superioribus diēbus. Sortiāmur utra pars intus, utra foris sit constitūta.
- C.* Vos exercitatiōnes in hac estis palæstra: priores intra lineas consistite.
- L.* Non sinam: sorte potius experiāmur.
- M.* Ergo cultrum in altum ejaculāre.
- L.* Ejaculābor. Utrum seligis, latus caractere impressum pronum aut supinum?
- M.* Deligo character impressum pronum.
- L.* Euge, evēnit ex sententia: Vestrum est intus, nostrum foris consistere.
- C.* Age, auspicēmur ludum. Sed quo certabimus pretio?
- P.* Fateor, aliquo periculo certandum est, aliōqui friget lusus.
- A.* Utra pars prior tres lusus amisērit, ea victoribus singulis pendet centesimas tres.
- L.* Placet omnibus. Agite, commilitōnes optīmi, certēmus graviter: amat victoria curam.
- M.* Age, Arnolde, bonis avibus pilam emitte.
- A.* Vos igitur pilam excipite.
- L.* Euge: non pervēnit ad lineam.

- G.* Pervēnit omnīno.
M. Nequāquam.
A. Volo disquirātur.
L. Pila metam præteriit, spectatōres, necne? Negant præteriisse.
G. Inauspicātum hoc auspicium.
A. Non ita anīmum despondeo: facile jactūram hanc resarsiēro.
F. Gulielme, præstat te mihi a tergo consistēre: pilam excipies, si me transvōlet.
L. Carōle, consiste in medio.
C. Potius in hunc me angūlum confēram, atque istic observābo. Ut ne musca quidem prætervōlet impūne.
A. Agēdum, Laurenti, excīpe pilam denuo.
M. Laurenti, repelle pilam transvolantem me.
L. Transvolāvit et me.
P. Arnolde, virum te judīco: altērum termīnum tam longinquam quam priōrem emitte, et spondeo tibi victoriā.
A. Conābor pro virīli. Rursum pilam excipīte.
M. Profecto Arnoldus est valīdo brachio: habent duos longinquos termīnos.
L. Longinquos quidem, sed tamen superabīles.
C. Laurenti, vide quo consistat Gulielmus loco: falle ejus manus et oculos.
L. Excīpe pilam, Arnolde.
G. Ut qui repercussum expectasti? pilam debuisses volātu excipēre.
L. Cecidit commōde sic satis: singūli singūlas metas superavīmus: utrīque habēmus quindēcim.
G. Placīde: tua præcipitantia nos opprimēre studes.

- C.* Obstitisti pilæ tuo pileo, Petre, quod tibi fraudi est.
- P.* At tu secundo recussu excepisti.
- C.* Bona tua venia priore excēpi.
- P.* Ne commutēmus inter nos verba: Martīne, dirīme controversiam.
- M.* Quantum ego visu colligēre potui, primo excepisse recussu mihi vidētur.
- C.* Vicīmus triginta.
- L.* Age, nunc statiōnem mutēmus. Habēmus duos termīnos.
- A.* Excīpe pilam Laurenti.
- L.* Præsto sum. Fac, commōde misēris: tibi domum remittam. Euge! extra metas misisti.
- A.* Tentābo denuo, excipīte.
- M.* Pudor, Laurenti! te non potuisse pilam repellere: et tamen erat commodissīme missa.
- L.* Quid, commodissīme? Stringēbat humum. Nisi commodius misēris, Arnolde, par pari mox refēram: petis pedes. Ludāmus legitīme.
- C.* Laurenti, sufficit; illōrum nunc est intus consistere: habēmus quadraginta: et termīnum bene longinquum.
- G.* Totis virībus. Arnolde, hic est ictus decretorius.
- M.* Hunc ludum certo vicerīmus, Gulielme.
- G.* Præpropere tu quidem ante victoriam triumphum canis. Varia est ut Martis, ita lusus alea.
- A.* Heus! ludīte: recte! tetīgit pila tibi vestem, Carōle.

- C. Non inficior.
- A. Habēmus et nos quadraginta.
- L. Probum! tua imprudentia, Carōle, periit nobis ille termīnus, alias insuperābilis.
- C. Mox resarciam.
- L. Dinumerāte ludum vestrum.
- A. Habēmus utrīque quadraginta. Nunc serio res agitur.
- G. Lusisti non prāfātus, Arnolde: insūper pila limītes excessit.
- A. Prāfātus sum bona venia; sed fateor pilam deerrasse.
- L. Sumus igitur potiōres.
- A. Estis. Hanc, si potestis, ad datōrem remittite.
- C. Fac, mittas commōde, conabimur.
- A. Euge! pila iterāto tacta est. Semel a Martino, itērum a Laurentio.
- M. Quis tecum ludat? perpetuo rixāris. Pignus depōno quodlibet, si me tetigisse affirmant arbītri.
- P. Fallēris, Arnolde; transvolāvit illum pila facile dimidium pedem.
- A. Ubi igitur obstitisti pilæ?
- L. Hic.
- A. Ponātur igitur nota termīni. Vos nunc intro consistite: altērum habēmus termīnum intra, altērum extra lineam.
- P. Præstāte vos viros, socii, nunc serio res agitur.
- L. Excipite.
- P. Euge! successit: facile duōbus passibus termīnum primum vincimus.
- L. Excipite, hinc pendet victoria.

- A. Errātum est: non præteriit pila lineam. Vicimus lusum
- L. Gratūlor vobis victoriam, et gaudeo nos jucunde adeo pomeridiānum hoc tempus transegisse.
- P. Gaudēmus et nos parīter. Verum advesperascit, et ludendo adeo defessus sum ut genua mihi labent lassitudīne.
- G. Insūper vespēra nos domum et ad musēa nostra revōcat: abeāmus domum parīter.
- A. Abeāmus.

VAN TORRE, S. J.

73.—LUSUS VELITARIS.

Petrus, Paulus, alii decem.

- Pet.* Heus, heus! Adeste; suntne qui lusu velitāri cupiant nobiscum contendere?
- Paul.* Hic mihi lusus arrīdet præter cætēros.
- Jac.* Etiam mihi, corpus exercet; famem exacuit.
- And.* Agēdum, discurrendo obsonēmus famem.
- Phil.* Imo vero frigus depellāmus; totus algeo.
- Pet.* Totus æstuābis e vestigio, hoc in ludo te adde socium.
- Phil.* Addam enimvēro: eo accurrēbam.
- Fet.* Convenērunt sodāles bono numēro: auspicēmur.
- Paul.* Nondum, etiam unus ad duodēcim deest. Accersam ultimum: heus, Barnāba; unīcus desiderātur collūsor; placetne velitēmur curricūlo?

Bar. Oppīdo lassus sum ab hesternō certamīne: vereor ut valeam.

Pet. Non meministin' clavum clavo, quod aiunt? Age, segnitiam execūte.

Bar. Tentābo tua gratia: aggrediāmur.

Pet. Deāmo te ob tuam illam facilitātem. Proximum est ut duces partium eligāmus. Quos censētis strenuissimos, socii?

Bar. Tu Petre, alterius cohortis dux esto.

Pet. Quid si tu ipse, Bartholomæe?

Bar. Non ausim suscipere. Petrus, esto.

Thad. Nos Petro Paulum opponimus.

Paul. Metuo ne congressus sit impar. Tamen subībo aleam, tametsi Petrus sit cursor velocissimus.

Pet. Imo tu, Paule, cervum cursu antevolas.

Paul. Experiendum est. Sortiāmur quis commilitōnes prior eligat.

Pet. Fiat. Nummum in altum ejaculāre.

Paul. Utrum mavis faciem pronam an supīnam?

Pet. Euge! secus accīdit, facie signātum latus pronum cecīdit, et mihi ex sententia: mea est optio. Barnābam mihi primum assūmo.

Paul. Contra statuo Bartholomæum.

Pet. Noster erit Jacōbus.

Paul. At meus sit Andrēas.

Pet. Thaddæe, accēde ad nos.

Paul. Vah! tu etiam, Simon, supēres? quid te occūlis? Te maxīme cupio.

Pet. At ego, te, Philippe; præsto sis.

Paul. Nec Joannes aspernendus est; veniat.

Pet. Commilitōnes, horum uter est pedibus celerior?

Jac. Thomas longe est celerrimus.

Pet. Accēdat huc.

Paul. Tu, Matthæe, mihi es novissimus, sed non eris in cursu; te novimus.

Pet. Priusquam lusum auspicēmur, promulgentur hujus certaminis leges, ne quis harum ignārus noceat forte fortunæ, dum prodesse voluērit.

Paul. Recte mones.

Pet. *Lex prima:* Intra castra quivis ab hostibus et ante et post excursiōnes tutus esto. *Secunda:* Qui prior ad lacesendum hostem e castris procurrit, eum si forte quis adversorium insēquens attigērit, captivus in hostiles carcēres abducitur. *Tertia:* Tantisper captus apud hostes persistito; dum ejus commilitōnum aliquis manum extensam aut aliquam vestis ipsius partem attingat: tum ad suos liber ei reditus esto. *Quarta:* Hostis nullum ex hostibus, præter eum qui ante se proxime castris egressus est, legitime capito. *Quinta:* Si, dum fiunt excursiōnes, cohors altera stativa sua ab omni præsidio vacua relinquat, licite ab hostibus occupantur. *Sexta:* Interceptis castris aut virtute aut dolo, item captis universis, victoria parta esto. *Septima:* Si qua controversia incidērit circa lusum, locus detur disquisitioni. Intērim, ne qua fraus interveniat, omnes pariter a lusione

abstineto. His legibus standum est cuilibet.

Paul. His legibus inchoemus. Verum assignanda prius utriusque cohorti castra et carceres.

Pet. Nihil magnopere refert utro loco figamus castra: tibi, Paule, eligendi optionem defero.

Paul. Quoniam defers, accipio. Nos ad hanc columnam stationem eligimus.

Pet. Nos ad illam ex adverso arborem castra locabimus. Carcer esto noster ista columna tertia.

Paul. Noster porro istae janua.

Pet. Videsis, ut aequali spatio carcer a stativis vestris absit ac noster a nostris.

Paul. Nihil admodum est discriminis.

Pet. Sane aliquot passuum intervallo videtur propior: tamen ex hoc tibi largiar.

Paul. Sit ita. In stationem quisque suam se recipiat, bonisque rem avibus ordiamur.

Pet. Eia, Jacobe, primus hostes lacesse; tu, Philippe, subsequere. Vos, observate periclitantes.

Paul. Quo simul omnes ita prouitis? Vicissim excurrite.

Pet. Thoma, tu fer suppetias Barnabae: periclitatur: accelera. Quid hoc rei? Captivus e nostris primus abducitur.

Th. Eum brevi in libertatem vindicavero.

And. Age, Barnaba, mea, tu, praeda es: carcerem subi, hic consiste.

Bar. Variat et mutat vices fortuna.

Sim. At ego Philippum apprehendi; nec vult sequi in carcĕres.

Phil. Tetigistin' mei quidquam?

Sim. Tetĭgi vero.

Phil. Nego enimvĕro.

Sim. Non ego tuum a tergo thorācem attĭgi.

Phil. Non, quod sensĕrim.

Sim. Proxĭme abĕrat ut manu te sistĕrem.

Phil. Non tibi assentior.

Sim. Quid altercatiōne est opus? spectatōres consulāmus.

Phil. Placet illōrum stabo iudicio. Andrĕa, exquĭre.

And. Quid censĕtis, spectatōres? Non Simon tergo Philippum ad vestem attĭgit? Aiunt universi attigisse.

Sim. Sequĕre huc, age ad carcĕrem.

Pet. Tandem et vos primi lacessĭte: nos identĭdem excurrĭmus.

Paul. Euge, Petre, hac me insequĕre.

Pet. Haud feres impūne; non effugies.

Thom. Phillippe, tu ad captĭvos advigĭla, ne quis eos inopināto libĕret.

Thad. Dixisti in futūrum? captĭvos redūco.

Matt. Fit ab adversariis nobis injuria: peractis excursionĭbus suis non revertuntur in campum — Bartholomæe, legātus ad eos accĕde: ludant legitĭme, vel a ludo desistant: nobis non placent fraudes.

Bar. Sic fecĕro. Heus, heus, socii, tutone mihi statiōnem vestram adĭre licet?

Pet. Tuto. Quidnam rei est?

Bar. Nostri mala vos fide ludĕre assĕrunt.

Pet. Quid ita vero?

Bar. Quoniam intra stativa non regressi cursum repetitis.

Pet. Id si commissum est, nescio; in postĕrum, cavebitur. Agĕdum, commilitōnes, ludum redintegrĕmus. Vivi jam estōte: nostra est victoria!—Viden' Barnāba; universos hostes e castris excurrisse? vacua occūpa: sed quasi aliud agens, a tergo incautos circumvēni.

Jac. Meus es, Bartholomæe.

Bar. Imo, Jacōbe, tu, meus. Posterior ego statione egressus sum; tu prior.

Jac. Non desines jurgāre?

Bar. Non ipse desines? Jamjam præteriens in castra redīvi, recens te insecutus sum.

Jac. Quis vidit? Quem testāri potes?

Bar. Quemvis adstantium.

Jac. Itāne est, Thaddæe, ut dicit?

Th. Ita est, illi proximus adĕram.

Bar. Dolo igitur malo usus est.

Jac. Dolus an virtus quis in hoste requirat? Abi, sis ad carcĕres.

Paul. Alternis provocĕmus: præcursōrem emittite etiam vos aliquando.

Pet. Ultimum emisimus Paulo prius.

Paul. Salva pace, Simon noster jamjam rediit: vix a cursu anīmam trahit.

Pet. Quid rixāmur? Matthæe, fac unum curriculum. Vidĕmur hostem metuĕre.

Matt. Hoc agam.

Paul. Tu ad eos una contende, Andrĕa; sed a

fronte, ne ad Matthæum advertant a tergo insidiantem

Matt. Io triumphe! castra hostilia victor invāsi: capti estis ad unum omnes. Paule, quonam afficientur victi supplicio?

Paul. Dimittantur. Sufficit nobis victoriæ gloria.

VAN TORRE, S. J.

74.—LUSUS GLOBORUM MISSILIIUM MANU.

Andreas, Carolus.

A. Quid usque hæres in libris, Carole?

C. Quid potius agerem?

A. Ludendi veniam exoravimus, et cælum invitat ad deambulandum: age, fruamur tempore.

C. Placet: at tetricum est nos solos excurrere.

A. Jam turmatim in campos excurrere grammatici: nos poscimus.

C. Quod lusos genus tractant in campis patentibus?

A. Alii pila certant; alii harpasto; quidam contendunt cursu: quidam sagittis avem petunt erectam in pertica: alios trahunt lusos alii.

C. Parum me exercui istiusmodi ludis: non placent.

A. Sunt in campis longa spatia et æquissima: mittamus globos ad statutum terminum.

C. In hoc certamine te mirum novi artificem.

A. Non diffiteor: plusculum me globis missilibus exercui: at tu validiōri es brachio.

C. Ut tu es, tentabo aleam; properemus.

- A. Hæc esset æquissīma campī planities, et utrimque in seriem consītæ quercus æstum solis tempĕrant.
- C. Hic ego fodiam scrobicŭlum.
- A. Præstat defigĕre in terram stipĭtem; hunc qui minīmo jactuum numĕro prior sua sphæra tetigĕrit, potiĕtur victoria.
- C. Perplăcet. Incipio.
- A. Imo sortiāmur.
- C. Nihil intĕrest uter præcĕdat.
- A. Ego subsĕquar, tu jace.
- C. Priōres tibi defĕro.
- A. Admitto, observa. Bonum auspiciū! jactus mihi primus bene longinquus est.
- C. Meus longinquus quidem, sed non recta misi ad stipĭtem. Jam damnū resarciam: iterābo.
- A. Heus! procurris plus æquo: consistendum est in sphæræ vestigio.
- C. Sane vix altĕro ego jactu pertingam, quo tu primo, adeo me longe prævertis. Opus est virībus; exĕram totas quibus valeo. Quid tibi vidĕtur de hoc jactu?
- A. Est profecto ingens.
- C. Jam singŭli altĕrum jactum numerāmus. Tu tertium prior jace: nam meus est globus proprius termino.
- A. Hoc si jactu tetigĕro, victor sum: eo collinĕābo.
- C. Adhĭbe sane omnem industriam: sudābis satis, ut vel circa stipĭtem volvas; tantum distas.
- A. Hem noster vehĕmens! ægre pervĕnit ad medium.

- C. Quid miri? in medio cursu globum impēgi in lapīdem, quem te objecisse reor, ut globus offendēret.
- A. Scilicet. Nunc et ego tertium jaciam: adverte. Euge! victus es: tertio jactu stipitem attigi: te nondum etiam quarto.
- C. Placetne a ludo desistere? nam vespēra appetit, et prorsus anhelō.
- A. Quomōdo? nunc primum ludus allubescit.
- C. Tibi victōri credidērim; mihi victo, non item.
- A. Quid metuis? habet et fortūna regressum.
- C. Hac spe, dum licet per lucem, usque prosēquar: altērum instituāmus lūsum de integro.

VAN TORRE, S. J.

75.—JACTUS LAPIDUM AUT DISCORUM AD METAM.

Matthæus, Marcus, Lucas, Joannes.

- Matt.* Quo lusu hoc pomeridiāno tempore oblectabimur?
- Marc.* Ut nunc fert anni tempestas, lapīdem mittāmus ad metam terræ defixam.
- Matt.* Non displicet. Adjungāmus nobis Lucam et Joannem.
- Marc.* Huc adeste, Luca et Joannes: placetne colludere?
- L.* Ea ipsa causa huc convenimus, vix sumpto bene prandio.
- J.* Sunt mihi lapīdes duo percommōdi.
- Matt.* Ego mihi quæro et ægre invenio.

- J.* Ego te altĕro meōrum dono: accĭpe. Ex-
perĭre an commōdus sit.
- Matt.* Habeo gratiam. Ego et Marcus una in vos
certabĭmus.
- L.* Per nos licet, agĕsis, vos priōres jacĭte.
- Matt.* Auspicābor. Faxit Deus ut felicĭter cedat.
Ohe? optime cecĭdit.
- J.* Brevi te hoc lapĭde prĕtervertĕro.
- Matt.* Hac lingua, existĭmo.
- J.* Etiam hac manu.
- Matt.* Accĕdis, fateor; non tamen prĕtervertisti
me. Et tu fac adjicias, Marce; nullo
negotio vincĕmus duōbus. Huc in pedis
mei jace vestigium, aut inter utrumque
hunc lapĭdem.
- Marc.* Tentābo sĭ quid potĕro.
- Matt.* O jactum optĭmum et commendandum!
Vicĭmus duōbus.
- L.* Ad opposĭtam metam tantumdem et nos
prĕstabĭmus.
- Matt.* Istum perverte jactum, si potes.
- L.* Eia! lapis meus adhĕret metæ.
- Matt.* Meus item est proxĭmus.
- L.* Sed longiōre intervallo.
- Matt.* Metiāmur.
- L.* Cedo virgŭlam, aut stramen alĭquod, Marce,
ut metiar.
- Matt.* Dum arĕnam decŭtis, furtim protrŭdis lapi-
dem tuum. Flatu pulvis dimovendus erat.
- L.* Salva pace tua nondum etiam lapĭdem at-
tĭgi.
- Matt.* Viden'? nihil est discrimĭnis. Vis redin-
tegrĕre jactum?

L. Nolo: sed dijudicent arbitri. Accēde huc aliquantisper, Laurenti: lapīdum horum uter est metæ vicinior?

Laur. Vultis meo stare iudicio?

Matt. Stabīmus.

Laur. Quantum visu assęquor. est ille propinquior.

L. Nonne dixęram? Tu Joannes, nunc, si possis, hunc depellīto; et primas tenebīmus.

J. Metuo ne dum Matthęi peto lapīdem, una tuum disjiciam.

L. Audāces fortūna juvat. Ne metue. Malum! sunt tibi vires ergo? Quin adjicis?

J. Timīda manu misi ob pericūlum.

L. Inepte meticulōsus es.

Matt. Hunc si prętervertēris, Marce, te virum pręstitēris. Successit. Ejus lapis minīmum palmo propinquior est omnībus. Tota nostra est victoria.

PONTANUS, S. J.

76.—LUDUS LAPIDUM ORBICULATORUM AD METAS.

Basilius, Carolus, Daniel, Eusebius.

B. Quid hic sessitāmus et marcēmus otio? Quin aggredīmur ad ludendum? quandoquīdem ea nobis a Doctōre facta est copia.

C. Id ipsum in pectōre volutābam meo, quomōdo hunc diem ludis jocisque conderēmus, et mirābar te quiescēre tamdiu potuisse

qui lusōrum *alpha* sis, et qui nunquam æque beātus tibi videāre atque cum ludo das opĕram.

D. Ludāmus cum hilaritudīne.

E. Et quem ludum? nam ad victoriam non parum apud me intĕrest: neque enim trecentis in generībus exercitātum me possum affirmāre.

B. Nucībus ludāmus, si vultis.

C. Immo pila. Quid ait Carōlus?

D. Neutro, sed par impar, idque aut acicūlis aut globūlis.

E. Si me audiātis, optīmam formam repĕri.

D. Nempe tibi optīmam.

E. Et vobis, si perīte luserītis.

B. Dic sodes.

E. Jactus lapīdum ad conum, seu metam, probātur mī ante omnes.

C. Qua causa?

E. Usitatissīmus est candidātis litterārum: exercet corpus, et casui non est tam subjectus quam alii: nam artificio quodam contorquendus et emittendus est lapis, si gestias vincĕre: casus vel numquam vel perrāro te adjuvābit.

B. Fiat petāmus scopum jaciendis lapidībus: vos pro se quisque lapīdes deligīte, ego hunc mihi rotundando accomodābo.

D. Lapīdes quidem sat multi: at inepti, at nimis aspĕri, at magni et inæquāles.

E. Quin tu me imitāris, ut ego lapičīdam pulchre imītor.

C. Hui, quam elegantem et apposītum invēni?

- E.* Invideo tibi; nihilominus quod tu a lapide, id ego a dextra mea sumam.
- B.* Adeste oculis, jam ego experiar meum.
- E.* Perbene cadit
- C.* Metas depangāmus. Tu hanc, Eusēbi, ego istam.
- D.* At enim quot passibus unam abesse placet ab altera, quod intervallum neve nimis breve, neve nimis longum fiat? Hoc etenim incommodo est debilioribus, illud valentibus.
- B.* Quindēcim passus mei intersint, nisi aliud videātur:
- C.* Agēdum, metire spatium.
- B.* Unus, duo, tres, quatuor, etc.
- D.* Quīnam erunt sodāles inter se?
- E.* Mox sciēmus. Jacite singūli. Metæ proximi sodāles sunt; remotiōres similiter. Ego præibo. Quod Deus bene fortunet.
- B.* Sequor.
- E.* A me stabis: bonum omen victoriæ. Daniel et Carōlus sociabuntur sibi.
- D.* Quid si metam attigero!
- B.* Non attinges.
- D.* Velis, nolis, attigi. Jam tu cede mihi partes tuas, Basīli.
- C.* Si ab ultimo incipies, patet me primum fore.
- E.* Ita est: sodālis meus est Daniel; tuus, Carōle, Basilius.
- C.* Quotum ad numērum ascendendum censētis, ut sit perfecta victoria?
- C.* Ad septenarium.
- B.* Ad octonarium.
- D.* Octonarius igitur sit palmarius.
- C.* Ecquod præmium dabītur victoribus?

- B.* Qui victi fuērint victoribus jentaculum solvent.
- C. D. E.* Honestum præmium.
- E.* Initium nos facimus. Quod felix faustumque sit. Adversarius alter mihi succēdet, ne continenter ludāmus sodāles.
- B.* Novimus morem. Ergo lude jam aut tu Basili, aut tu Carole.
- C.* Ecce.
- D.* Quo pacto tu Eusebium, eōdem ego te superābo.
- C.* Non superasti. Rade metam, Basili, si potes. Docte. Duo numerāmus.
- D.* Nunc prior jace, Carole.
- C.* Bene.
- E.* Melius.
- B.* Optime.
- D.* Cum suprēmo evasero superior, quid dicam, nisi bona pace Grammaticōrum, optimissime? Jam numerāmus unum.
- C.* Unum numerāri qui potest?
- D.* In cruciatum sophista. Præcedat jactus tertius. Proh! manu fugit lapis; itērum jaciendum est.
- B.* Non patiēmur.
- E.* Lex hunc ludum ludentium sanxit, ut si quis imprūdens jecerit, aut si dimidiatum spatium non transmisērit, resumat lapidem, ac de intēgro jaciat.
- C.* Gerāmus morem illis: aliōqui par pari refērent, quod nos mordēbit.
- B.* Lude rursus.
- D.* Non me pœnitet iteratiōnis hujus.
- B.* At jam pœnitēbit.

- E.* Ha, ha, cernīte, obsēcro, quam scite saliat lapis Basiliī. Excīpe socium Carōle.
- D.* Ohe, lapis tuus, Carōle, æmulātur rotam. Quot millia curret? Restas solus, Eusēbi. Esto vir fortis. Vicīmus. Quantum numērum obtinebāmus antea? Heus, Carōle, ecquid ternarius potest numerāri? Nam paulo ante monas non potērat.
- C.* Longe abest ternarius ab octonario.
- E.* Quotum vos adepti?
- B.* Binarium.
- D.* Vide mihi hunc, et vince, si queas, Basīli.
- B.* Vincam.
- C.* Si tu deinceps ita vicēris, nos jentacūlum perdidīmus.
- B.* Papæ, quantum a meta disto?
- D.* Est locus, Eusēbi; appropinqua.
- E.* En.
- D.* Nostra est palma.
- C.* Nostra est.
- D.* Nostra est profecto. Quo pignōre certas mecum, Carōle?
- C.* Tres ligūlas, quas optīmas habeo, depōno.
- D.* Ego istum torūlum de pileo.
- B.* Circumspiciāmus mensūram, vimen, culmum aut tale quid.
- E.* Ecce mensūram.
- C.* Metiāmur.
- E.* Fallis, o mensor.
- C.* Fallēris, non fallo.
- E.* Sine, metiar ego.
- C.* Cape.
- E.* Vidētis nos vicisse?

- B.* Vix tanto præceditis, quantum et præsegmen unguis.
- E.* Et falsum autūmas, et parvi refert quanto, dum antecedāmus modo: siquīdem non is victor declarātur, qui valde multum vincit, sed qui vincit.
- B.* Habetōte quod habētis, nos spem necdum eiecimus.
- D.* Ipsa spes mera est audacia. Incīpe, Eusēbi.
- E.* O jactum faustissimum!
- B.* O infelīcem jactum meum! Nisi tu, Carōle, doctius ludis, propemōdum actum erit de nobis. Nos misēri, jam isti septem numerābunt.
- E.* Io, triumphē?
- D.* En septem; et nunc meus finem dabit. Dedit.
- B.* Cur?
- D.* Accurre, aspice, ipsi metæ incumbit.
- C.* Ego dejiciam.
- E.* Si velle esset efficēre. Jecit, nihil promōvit. Jentacūlum, jentacūlum.
- B. et C.* Solvēmus; ne clama, Stentor.

PONTANUS, S. J.

77.—LUDUS NUCUM.

Flavius, Dionysius, Sylvanus, Crispulus.

- F.* Adeste, sodāles, ego istam ollūlam a coquo, vetērem et remōsam exorāvi, ut luderēmus nucibus.
- D.* Quid ad hoc ollis egēmus?

- S.* Miror istum lusōrem ollarium.
- C.* More antīquo recepto ludāmus: impinge hanc ollam pariēti.
- F.* Tibi pugnum facilius ac libentius in os impēgerim. Præceptor me novum quemdam lusum docuit: eum jam vos docēbo: discētis nullo negotio.
- C.* Ergo doce.
- L.* Unusquisque de collusoribus impōnit in olla duas, tres quatuorve nuces, quot denique voluerit. Post humi collocātur; commūni consensu meta statuītur, a qua unusquisque os ollæ ter aut quater nuce petit vicissim, et eo ordine ac loco quem quisque sortitus fuerit. Juglande ab olla ad metam provoluta, proximus metæ sit primus, huic vicinior secundus et ita deinceps.
- S.* Quid amplius?
- F.* Qui vel solus, vel sæpius suas nuces iniecerit, aufēret omnes quæ in olla reperiuntur.
- C.* Agite ita ludāmus.
- D.* Duas impōno?
- F.* Nos similiter.
- S.* Juglans altēra de tuis est vitiōsa, quia mucida.
- G.* Ecce aliam. Hujus ego nucleum statim comedam, tibi relinquam putamina.
- S.* Devora hæc quoque.
- F.* Hic ollam depōno: hic erit meta quinque meōrum passuum intervallo.
- C.* Ita quinque passuum.
- F.* Nunc sortiāmur vices. En ego metæ proximus.
- D.* Ego te propior.
- S.* Ego te.

C. Ego omnibus.

F. Est igitur princeps Crispulus, alter Sylvanus, tertius Dionysius, postrēmus ego.

C. Proh? aberravi.

S. Ansam tetigi.

D. Meam injeci.

F. Et ego meam. Lude, mi Crispule, et perde rursus jactum tuum.

C. Iterum erravi.

F. Divinabam hoc fore.

S. Vidisti! injeci meam.

D. Heu! infaustus fui hoc jactu.

F. Ecce duas nuces intus jam habeo, spero victoriam.

C. En tertia intus est. Sed quid hoc prodest?

S. Iterum intravi. Nisi tu, Flavi, tertiam injeceris, erimus pares, ac præter alios quartum aut quintum etiam jaciemus, donec penes alterum victoria fuerit. Mitte nucem, Dionysi.

D. Possum ego, favente fortuna, secundam injicere, et aberrare Flavius ad hac ultima petitione sua; tum ego utriusque vestrum ero par, et palma nullius.

F. Si potes; oho! oho! errasti. Tertia, tertia est intus; omnes nuces meæ sunt. Octo depositæ initio, injectæ a me tres, a Crispulo una, a Sylvano duæ, a Dionysio una: quindécim nuces, e quibus quinque meæ, decem vestræ. Præmium igitur decem nuces. Io triumphè! Domi sciurum alo cui hodie cœnam dabo largissimam. Hem, istuc mihi certum erat.

78.—LUDUS TRUDICULARIS.

*Anselmus, Blasius, Gilbertus, Hilarius, Julianus,
Morinus.*

- A. Placetne trudicūlis ludere?
 B. Placet quidem, at seni sumus.
 G. Quid tum!
 B. An terni certare in ternos possimus?
 G. Cur non?
 H. Id quidem facile; expeditius tamen fuerit
 geminorum certamen in geminos instituere:
 reliqui autem duo sponsione certent.
 J. Ego quidem hoc pugnae genus subibo lubens;
 sum enim in hoc ludo plane rudis.
 M. Ego vero, sat mihi videor peritus: at cum
 aperta hodie mihi fuerit dexteri vena bra-
 chii, prudens abstinēbo.
 A. Eāmus ergo; hanc ingrediāmur domum du-
 plīci celebrātam trudiculāri arca. Ad in-
 fēram accedāmus.
 B. Plurīma huic insunt vitia.
 A. Nihil refert: solertiae est peritiāque ludentium,
 vitiis hujus generis abūti ad victoriam.
 B. Id ei proclive fuerit, qui illa norit; nosti
 autem tu, qui frequens trivisti hunc lu-
 dum.
 A. Non admōdum frequens.
 G. Expedite trudicūlas et pilas.
 A. Ecce.
 H. Pilae suntne ex ebore?
 J. Numquid vides?

- H.* Non videntur quidem certe, nec satis rotundæ sunt.
- A.* Quam voles elĭge tibi; datur optio.
- B.* Nos ambo vos ambos habeāmus adversarios.
- G.* Placet: at quo certēmus præmio?
- H.* Merenda a victis victorĭbus persolvenda.
- B.* Per me non stetĕrit.
- A.* At ego malim certāre pecunia.
- G.* Non abnuo, juxta habeo; quanta vero pecunia?
- A.* Florēno uno.
- B.* Deponāmus igĭtur: en depōno prior.
- A.* Agĕdum, auspicēmur. Trajĕci, transii.
- G.* Transmissūrum me quoque spero æque felicĭter.
- B.* Perverse trajecisti, transmisisti.
- G.* Errōrem brevi correxĕro.
- H.* Primas sum assecūtus; bene est.
- B.* Vah? quid fecisti? dedisti te in prædam: objecisti te ipse discrimĭni.
- A.* Succēdes me in tutum, si placet.
- G.* Sane quidem, ni prius te compingam in fornĭcem. Hei! in ipsa fundūlæ ora hæsit globūlus.
- J.* Nempe quia nihil pene declivitātis est illam ad orcam.
- M.* Adversarii loco pulsi opportūno ad transĭtum, locum ipsum, si potes, occūpa.
- B.* Non est mihi intĕgrum; expeditus non sum; in arctum sum redactus.
- A.* Te mox expediam; vades per me liber.
- G.* At tu constitue te commōde in loca ad transĭtum, aut objĭce te ipsi metūlæ.
- H.* Conābor quidem.
- J.* Proh! quam lusisti imperĭte! te ipse conjecisti in angustias.

B. A scopo deerrāvi.

M. Trude loco hunc globūlum.

J. Tu autem illum perstringe levīter.

A. Tu vero repercussum hunc emōve.

G. Ignoscat tibi Deus, attigisti.

A. Quid ages? frustrantur illīsi margīnes.

H. En prācipītat, in barāthrum ruit.

G. Heu! quid egi? illam trudendo pilam me
detrūsi in latomias.

J. Ad illius globum collinea, totus patet.

M. Heus! pede continge terram... Non pervēnit.

A. Longinquiōres petēre non valeo globos.

G. En tibi, repercussum hunc loco pello.

B. Ducis pilam.

H. Ictum iterasti. Palmam amittes.

A. Immo semel ici.

B. Clavūlæ cauda hic utendum.

A. Hinc illum dejīce.

M. Præclārum, vero fortuītum casum!

G. Tota, si possim, area ejus exturbābo globum.

J. Tibi sors obsecundat; manum regit, cum pilam
trudis.

B. Illum impēte.

A. In tuto est: ictui obnoxium non habeo.

B. Ad illum, inquam, qua patet, ictum destīna.

G. En illum intus. Vicīmus.

VAN TORRE, S. J.

79.—EXCURSUS IN GLACIEM.

Bernardus, Modestus, Dominicus.

B. Etiamnum assides foco, Modeste?

M. Scilicet, ita nunc fert anni tempestas.

B. Fateor, est frigus intensum atque horridum; verum alio modo quam ad ignem residendo, juvenes calefieri decet, si quando premantur frigore.

M. Quo pacto igitur?

B. Appetamus invicem pilis niveis.

M. Nempe ut mihi oculum excutias, an mactes etiam, si capitis tempora imegeris.

B. Absit a me tantum flagitium.

M. Non de industria id facies, scio; sed ita cadet forte fortuna.

B. Lubricum ergo per glaciem agitemus cursum: toti ocius incaluerimus.

M. Ægre me eo pellicies hodie.

B. Quidni?

M. Timeo ut glacies sit satis firma.

B. Ne dubita, furens enim spirat ventus, quo facillime aqua constringitur.

M. Omnia dein vivaria nive oblecta sunt.

B. Venti dissiparunt nivem. Novi ubi pateat ampla planities: agendum comitare me.

M. Quoniam tam amice instas, comitabor. Sed muniamus manus chirothecis; alias obrigescent frigore.

B. Manus meae patientes sunt frigoris: tamen induam chirothecas.

M. Nostin' per glaciem discurrere callopediis ferratis?

B. Velocissime: dextrorsum, sinistrorsum, recta, oblique, in circulum; nunc utroque pede. nunc altero tantum.

M. Tiro admōdum in hac ego sum arte, nec adeo satis audax, ut incēdam per glaciem: metuo ne glacies mihi fallat vestigia.

B. Cur non tibi compāras calceos soleis clavatis? quantumcumque sit glacies lubrica, inambulābis tutissime.

M. Atque ecce obvium commōde habēmus Dominicum. Is se nobis adjunget tertium. Primum, salve Dominice.

D. Et vos tantumdem.

M. Credo te glacie domum reverti.

D. Glaciem ego conscendere numquam soleo. Vereor, ne mihi cadendo cerebrum diminuam, et brachia frangam vel crus, aut luxem aliquod membrum.

B. Nimum es meticulosus.

D. Non temere est quod ita metuam. Mōdo præterivi vivarium quod in proximo est: aliquos gravissime labentes conspexi de ripa, adeo, inquam, graviter, ut glacies crepitaret atque in formam stellæ rimas ageret. Malo me in atrio nostro calefacere flagellis agitando trochum.

B. At nos excursu in glaciem. Vale.

VAN TORRE, S. J.

80.—MENSIS MARIANUS.

- P.* *Præfectus rerum spiritualium ingreditur in scholam Humanitatis, ubi pie celebratur mensis Marianus. Adsunt intus Vedastus et Fabius, eximii hujus scholæ discipuli; accedit postea Octavius.*
- P.* Salvēte quotquot estis... et certe nemo est!
- V.* Salvus sis R. Pater. Re quidem vera, præter nos, nemo est.
- P.* O bone vir, te non aspexeram... Ain' tu? Nemo est... Hui, *In solis tu mihi turba locis...*
- V.* Honor sit auribus?
- P.* Minime.
- V.* Heus! quemnam virum me judicas, Pater? Æra distant lupinis tamen. At quæ te via nostram in scholam tam feliciter reportat? Numquid velis Magistri vices explere?
- P.* Quidni?
- V.* Quia hoc si affectas, Pater, vereor ne pervicacem atque malam suscipias provinciam... quam nos aures tibi sat elegantes afferemus.
- P.* O facete dictum! tamen a malitia non discedis; hoc tandem cognovi, recocte vir; latrem crudum lavo.
- V.* Bona verba, quaeso, Pater. At, amabo, quæ tibi causa viæ est? An opéra mea eges? En tuus sum mancipio et nexu.
- P.* Nostras forte per aures fama venit de vestra in sanctam Virgīnem ædicula.
- F.* Nec mirum! scilicet res increbuit proverbio.

- P.* Ergo rumōre commōtus, mirāri cupiēbam illud ipsum sacellum, quod, nisi ne me omnia fallunt, optīme se mihi offert; illud est forsā?
F. Admōdum, *R.* Pater.
V. At, ut vides, fecimus pro nostra virīli parte; non tam pulchrum quam quantum voluissēmus, sed

*Non ebur neque aureum
 Mea renidet in domo lacunar.*

- P.* Haud ita, quæso; pulchrum, imo pulcherrimum... Suo Marte quidem, nec sane aquam perdidēre juvēs; respondet opēre fructus. Pulchrum, pulchrum...
V. Pulchrum, pulchrum dicam? cur rixēmur de lana caprina? nimirum cum sit ad laudem.
P. Vestram jam pietatem in Josēphum probastis, et Mariā certe digna est quæ sic excolatur. Miror quidem, charissime, vestrum ingenium. Decent valde ornamenta. Attamen, opinor, melius conveniret textūra cærulea quam illa rubra: non enim est color virgineus.
F. At, Pater, Mariā est regina martyrum... Quamobrem...
P. Ut lubet; sit ita. Cætēra belle se habent; pulchrum, pulchrum dicam... At hæc, o Bone?
V. Oh! pulcherrimum.
P. Corōna aurea non sat convēnit.
V. Fateor equidem.
P. Lepidior sane si fuisset e cyaneis floribus.
V. Hoc erat in votis, nec in nobis peccatum hæret; sed *pleno non turget sacculus ore.*
P. Fasciculus iste ad dextram...

F. Quid tibi vidētur?

P. Lepīdi flores, venusti, Et Angēli quoque
citharīzant, o res pulchra!

F. Et ille ad sinistram thuribūlo ornātus?

P. Ad unguem factus, ad unguem... Quid hoc rei
est?

Tot tibi sunt dotes, Joseph, quot sidera cœli.

Cur Joseph? *Virgo*, bene decet, at *Joseph* non
erat hic locus.

V. O Pater, putasne aliquid simultātis Mariām in
Josēphum habēre quod sub pedes nomen ejus
habeat, et clientium vota quasi primus acci-
pēre videātur? Hinc facilius nobis *apparebit*
beata pleno copia cornu. Et illud AVE MARIA?

P. Affābre factum et satis belle adumbrātum. Sed
imprīmis hoc stratum gramineum miror,
sertum etiam atque pineas nuces..., tantum
illud Horatiānum deest ut

*Obliquo labore
Lympha fugax trepidare rivo.*

F. Quidni etiam?

*In reducta valle mugientium
Prospectare errantes greges.*

V. Vel alio colōre:

*Αειδον κόρυδοι καὶ ἀχανθίδες, ἔστενε τρυγῶ.
πωτῶντο ζουθαί περὶ πίδακες ἀμφὶ μέλισσαι.

- P.* Fugio, fugio, hei! recitator acerbe. Numquam tibi hærēbit aqua.
V. Poetas quotidie evolvere, hinc poetæ ad manum.

*Navita de ventis, de bobus narrat arator ;
 Enumerat miles vulnera, pastor oves.*

- P.* Pergite, pergite, o Boni; *Nocturna versate manu, veritate diurna*; et, quod satius est, maximo semper in amore Virginem habetis. Ut bene nosti, cum quis diligit Mariam, huic certe omnia ad votum succedunt.
F. Et profecto quidem in animis est; imo etiam pietatem cultumque adversus Mariam, semper et assidua contentione promovere avemus.
P. Belle, optime; nimirum in gymnasio apud condiscipulos.
F. Quæ res, si quidquam credo tentamentis, suam habet difficultatem.
P. Eo magis pietas fovenda.
F. Quomodo, autem, pater, res peragenda est, ut recte procedat?
P. Quomodo? Dextra lævaque; modo sermone et modo factis, et non tam sermone quam factis.—At quid istud est? Quid sibi volunt istæ tabulæ? Oh! Oh! carmina proscribuntur.
V. Ita, carmina. Id muneris nobis imposuit Magister ut sua quisque vice in laudem Deiparæ aliquid poseos conficiamus.

F. Quotidie etiam per mensem Mariānum duo e scholæ discipūlis lectiōnes in honōrem Matrīs recitant.

P. Pie excogitatum, optime.—Sertum poeticum mihi videtur esse.

F. Ita, Pater.

V. Invitatiōnem ad flores finxit Marcolphus.

Sertum poeticum ad immaculatam Virginem.

Invitatio ad flores.

Jam fugat tristem Boream jocosus
Vectus auratis Zephyrus quadrigis,
Ore dum cāmpis tepido remulcet
Veris honores.

Necte primas, flos violæ, corollas,
Qui sub herbarum rediviva rides.
Strata, nec jam me fugies cruentus
Flos Cythereæ:

Nec tu amans solis, Cyanus, tepentis,
Nec decus campi niveum, coruscans
Lilium; matri referam nitentes
Munera flores.

MARCOLPHUS.

P. Et sane perpolitum opus dedit Marcolphus.—
Primum lacum tenet viola...

Viola.

Veris amor, Zephyri soboles et primula campi,
 Multas ambrosio traxit odore manus.
 Multi me pueri, multæ optavere puellæ ;
 Nulla tamen lædent, nulla labella comam.
 Te viridans gramen, te desero, rivule vallis,
 Quo mihi carulæa gratia fronte latet.
 Ad divos violæ volat en festiva corolla,
 Virginis en humilis rite superbit apex.

GAUDENTIUS.

P. Redölet vero Catulli lepörem et gratiam !
V. Immo etiam Catullum imitatus est, Pater. Ita
 apud auctörem :

*Multi illum pueri, multæ optavere puellæ
 Idem, quum tenui carptus defloruit ungui,
 Nulli illum pueri, nullæ optavere puellæ.*

P. Haud stulte locum usurpavit. Ad rem redeunt
 assumpta verba. Nunc ad rosam. Hoho !
 Eucharius etiam conscendit equum,

Rosa.

Veris honor, solis fragrans ridentis ocellus,
 En tibi virgineas roscida pando genas.
 Nec viridi timeas Matris me nectere serto,
 Innuba dum roseas explico veris opes.
 Muneribus gratum nitidis ornare sacellum,
 Purpureasque comas usque dicare juvat.

Pallida sed rutilus videor languere corollis,
 Nam Mariæ superat fulgura castus amor.

EUCHARIUS.

P. Optime etiam...

V. At in primis degustandum est carmen Fabii.

P. Ah! Cyanum suscepit,

Cyanus.

Si sævit Boreas, aut urit Sirius agros,

Me gracilem servat, me seges alma fovet;

Aut nubes, pluvium si se dissolvit in imbrem.

Cæruleos segetis tegmine mergo sinus.

Matrem sic infans, blandi seges aurea cœli,

Servat, sic Matris pectora casta fovet.

Floribus hinc frontem Cyanum redimire juvabit,

Hinc decet et meritum cingere flore caput.

FABIUS.

P. Luculentur sane. O noster Fabi... *Proxima*

P.æbi versibus ille facit! Pergite, pergite,
 juvenes. Quis autem partes *Lilii* aget?

F. Pigmenius vespere tradet suum carmen.

V. Et cras Fusculus debet nectere sertum alcaicis.

P. Et tu nihil habes? Num omnino vacuus eris?

V. *Sunt et mihi carmina; me quoque dicunt*

Vatem pastores; sed non ego credulus illis;

Nam neque adhuc Maria videor, nee dicere Matre
Digna, sed argutos inter strepere anser olores.

P Cedo carmina, vel tute ipse, si placet, legas.

Diva Virgo P. Præfectum studiorum alloquitur dum in schola præest concertationi.

Quos tacitum cernis juvenes consistere in orbem,
 Hic pietate Deam me, Dominamque colunt.
 Assidui Matris certant ornare sacellum,
 Gratis et manibus munera parva ferunt.
 Arboribus vix forma redit seu gratia campis,
 Ornatumque solum versicolore nitet;
 Vix humiles tepidis violæ nascuntur in arvis,
 Occultumque caput detegit almus odor:
 Tunc varios nectunt flores per gramina ruris,
 Et veris præbent florida sarta mihi,
 Aram nec teneris ab ovilibus imbuat agnus,
 Sanguine nec tauri tingitur ara mihi;
 Aurea sed pietas juvenes conducit ad aram,
 Quo veniunt puro fundere corde preces.
 Virgo casta fovet; Divos manus integra furto,
 Compositique juvant nescia corda doli.
 Ut mites igitur defendit pampinus uvas,
 Grate sic juvenes Mater amore tegit;
 Aut ovibus qualis dum servat ovilia pastor,
 Talis erit quoque eis, me duce, certa quies.
 Hinc adeo tristes, procul hinc discedite curæ,
 Criminis hinc ultrix tuque facesse, metus.
 Sed pax, castus honor, pietas et copia risus,
 Hanc ornent sedem, munera sintque bonis.

VEDASTUS.

P. Pastores, hedera crescentem ornate poetam.

F. Ecce tibi Octavium.

- O.* O salve, dulcissīme rerum.
P. Salve, R. P.; salvēte omnes.
F. V. Salvum te venīre gaudēmus.
P. Poētā sane comperīmus. Tunc solus carmine vacuus?
O. Conārī licuit; at non omnībus fas est attingere metam. Ex Anacreonte floscūlum juvat decerpere; recte an secus, lis sub iudice.
P. Audiāmus igitur Anacreontis æmūlum.
-

In Columbulum Deiparæ.

VIATOR.

Quo mellite Columbule,
Quo te penna citum rapit?
Unde et munera balsami,
Unde et myrrhea præpeti
Cursu fundis in aera?
Quæ mens quis te agit impetus.

COLUMBULUS.

Tecti Virginis incola
Tectum Virginis advolo.
Natum collibus in Seir
Matri me socium piæ
Custus discipulus dedit,
Cui me mittere nuntium
Gaudet et Virgo puerpera.

Aiunt me reducem modo
 MARIÆ vacuum fore
 Vinculis. Ast ego suavius,
 Mira sorte beator,
 MARIÆ usque jugum feram.
 Quid me culmina montium,
 Quid me stagna virentia
 Jam lustrare juvat? pedem,
 Arvis pabula quæritans,
 Vellem sistere frondibus!
 At nunc Virginis e manu
 Lætas ore peto dapes,
 Necnon et calicem bibens
 Quem libat prior, alite
 Penna Virgineam super
 Frontem ludere gestio.
 Et mox ambrosio in sinu,
 Sub velo latitans, fruor
 Somni munere lacteo.
 Dixi, pergo viam, puer,
 Indulgens nimium tibi
 Jam cornice loquacior.

P. Perbelle omnino. Arduum sane mihi foret
 decernere cuinam ex vobis palma debeatur;
 ratum tamen habeo carmina omnium Dei-
 pæræ grata fore atque acceptissima.—En
 quod ego adhibui dum in gymnasio M***,
 apud puerulos, magisterium agerem. Male
 rem fortunabant nisus et industria docendi.
 Gens enim hujusmodi levissima est, legis
 impatiens omnique pigritia ornatissima.
 Quadam die ita mecum: Adhortatio et

pœnæ nihil promōvent. Quot ego præcepta dedi! Quam multa de pretio tempōris, de informando littēris ingenio, de laude humanitātis disciplinæ locūtus sum! At frustra; in ventum vires quam plurimum effundo. Fraude nunc proficiendum est, pia scilicet. Tum ad juvēnes: “Migrābit de cœlo hodie ut inter vos veniat Maria benignissima Virgo Mater Dei.” Mirāri omnes. “Quid vero?” Conclāmant. Tunc ita pergo; “Et cœlo descendet Regīna Angelōrum; imo vero subsellia lustrābit, et per hebdomādem vicissim ante unumquemque vestrūm consistet. Tempōre autem quo quisque ante se sedentem possidēbit Matrem benignam, omni honōre eam prosequātur. Absint igitur intempestīva garrulitas et nugatoriæ artes. Væ vafellis; ne peregrinentur aures, ad studium, intentus animus et ingenuitas prodeant.” Plausum impertit puerilis turba; arrīdet propositum; nec ultra expectatio; sortitiōneque facta, signum Mariæ, corōna adornātum, admōtis utrinque floribus, in subsellio rite constituitur. Hinc mirum in modum calēre reverentia, silentium et quædam inaudita æmulatio ad studium.

F. O consilium sane lepīdum!

V. Laute ac fauste, Pater. Res ita mihi arrīdet, ut quam citissime experīri in animo sit. Fingam enim mihimet Virgīnem adstāre in schola, ac inde Magistri explanationibus animum et aures attentius adhibēbo.

P. Optīme, o bone vir... sed eccum hoc? jam cesso

abire. Pro tua malitia, Vedaste, hoc mihi pœnârûm dabis ut quotidie pro me Mariam ores dulcissimam matrem.—Nec tamen non possum quin laudem vestrum opus... et carmina etiam.

Este salutati tempus in omne mihi.

F. V. O. Reverentiæ vestræ fausta quæque adprecâmur omnes.

SENTENTIAE SELECTAE.

CHOICE THOUGHTS.

SENTENTIAE SELECTAE PUBLII SYRI.

Ab alio expectes alteri quod feceris.

What you do to others, that, expect from them.

Absentem lædit cum ebrio qui litigat.

*Who quarrels with a drunken man, encounters an
absent foe.*

Ad duo festinans, neutrum bene peregeris.

*Who tries to do two things at a time, will do neither
well.*

Arbore dejecta, ligna quivis colligit.

Once the tree is fallen, all may gather the wood.

Arcum intensio frangit, animum remissio.

Tension weakens the bow, idleness the mind.

Avarum irritat, non satiat pecunia.

*Money serves not to satiate, but to increase the miser's
desires.*

Bene cogitata sæpe ceciderunt male.

The best laid plans go oft awry.

Beneficiorum calcar animus gratus est.

Gratitude stimulates the giver.

Benefactis proxime ad Deos accedimus.

Through kindness do we come nearest to the gods.

Beneficium accipere, libertatem est vendere.

To accept a favor, is to sell one's liberty.

Bis vincit, qui se vincit in victoria.

He who conquers himself in the hour of victory is twice a conqueror.

Cogit rogando, quum rogat potentior.

Requests are commands when he who entreats stands above us.

Camelus, cupiens cornua, aures perdidit.

The camel desirous of horns, lost his ears.

Consultor homini tempus utilissimus.

Time is man's best counsellor.

Crudelis est in re adversa objurgatio.

Reproaches are cruel in adversity.

Cuivis dolori remedium est patientia.

Patience is a cure for all ills.

Cui plus licet quam par est, plus vult quam licet.

He who is allowed more than is right, wants more than is allowed.

Deo favente, naviges vel vimine.

When God is with you, you may put to sea on a reed.

Dies quandoque roverca, quandoque est parens.
One day treats us a mother, another as a stepdame.

Discipulus est priori posterior dies.
To-day profits by yesterday's lesson.

Divisus ignis extinguetur celerius.
A fire that is not widesread is easily extinguished.

Dulce etiam fugites quod fieri amarum potest.
Shun, although it be sweet, what may become bitter.

Duplicatur bonitas, simul accessit celeritas.
Kindness is doubled when allied with promptness.

Equo currenti non opus calcaribus.
A fleet horse needs no spur.

Exire magnus ex tugurio vir potest.
A great man may come from an humble dwelling.

Ferrum, dum in igne candet, cudendum est.
Strike the iron while it is hot.

Formosa facies muta commendatio est.
A prepossessing countenance is a silent recommendation.

Fortuna vitrea; tum quum splendet, frangitur.
Fortune, like glass, is brilliant and fragile.

Geminat peccatum quem delicti non pudet.
Not to blush at one's fault, is to double it.

Gravior est inimicus qui latet in pectore.
*Our greatest enemy is the one that lurks within our
own breast.*

Excelsis multo facilius casus nocet.

The higher the dignity, the greater the fall.

Humilis nec alte cadere, nec graviter potest.

He who is not high, suffers little from his fall.

In sterculino plurimum gallus potest.

The cock is king of the roost.

Intensus arcus nimium facile rumpitur.

The bow that is strung too tight is easily broken.

Ita amicum habeas, posse inimicum fieri ut putes.

*Conduct yourself with your friend as if you thought
he might one day become your enemy.*

Labor juventuti optimum est obsonium.

For youth nought so sharpens the appetite as labor.

Leonem mortuum etiam catuli morsicant.

When the lion is dead even the little dogs try to bite it.

Lepores duo qui insequitur, is neutrum capit.

He who hunts two hares at a time, catches neither.

Magnam fortunam magnus animus etiam decet.

A large heart is becoming to a large fortune.

Malus ipse fiet, qui convivet cum malis.

*He who associates with the wicked will become wicked
himself.*

Musco lapis volutus haud obducitur.

A rolling stone gathers no moss.

Nemo esse iudex in sua causa potest.

No man can be a judge in his own case.

Non cito ruina perit, is qui rimam timet.

He who feels uneasy about a leak in the roof of his house, rarely perishes beneath its ruins.

Non omni eundem calceum induces pedi.

The same shoe does not fit every foot.

Omne vitium semper habet patrociniū suum.

There is no vice that has not its excuse ever ready.

Omnes æquo animo parent, digni ubi imperant.

Everybody obeys him who is worthy to command.

Parium cum paribus facilis congregatio est.

Kindred spirits naturally come together.

Pipere qui abundat, oleribus miscet piper.

He who has much pepper puts pepper in his cabbage.

Peccatum extenuat qui celeriter corrigit.

He who corrects promptly a fault, renders it less serious.

Pirum, non ulmum, accedas, si cupias pira.

If you are seeking pears, look for them on a pear-tree and not on an elm.

Prius ovem, credo, ducet uxorem lupus.

The wolf will wed the lamb before I believe it.

Queis thura desunt, hi mola salsa litant.

Those who have not incense, offer salted cakes to the gods.

Qui debet, limen creditoris non amat.

The debtor avoids passing his creditor's door.

Qui properat nimium, res absolvit serius.

He who goes about a thing too fast, finishes it too late.

Quidquid futurum est summum, ab imo nascitur.

That which rises the highest, always begins at the bottom.

Regum fortuna casus præcipites rotat.

Fortune takes delight in hurling kings from her wheel.

Scintillæ non fabrorum terrent filios.

Blacksmiths' children are not frightened at sparks.

Spina etiam grata est, ex qua spectatur rosa.

The thorn is not unpleasant when it bears a rose.

Non aliter vives in solitudine, aliter in foro.

You should not live one way in private, another in public.

Vel strangulari pulchro de ligno juvat.

One is glad to find a beautiful tree, even though it be for the halter.

Beneficia dare qui nescit, injuste petit.

He who will not grant a favor has no right to ask one.

Caret periculo, qui etiam tutus cavet.

He is furthest from danger, who is on his guard even when in safety.

Bis interimitur, qui suis armis perit.

He dies twice who perishes by his own weapons.

Cui prodest scelus, is facit.

He who profits by a crime, commits it.

SENTENTIÆ SELECTÆ P. TERRENTII AFRI.

Obsequium amicos, veritas odium parit.

Obsequiousness makes friends, truth enemies.

(*And.*, act. I, sc. 1.)

Facile omnes, quum valemus, recta consilia ægrotis
damus.

*While we are in good health, we easily give wise counsel
to the sick.*

(*And.*, act. II, sc. 1.)

Novi ingenium mulierum:

Nolunt ubi velis; ubi nolis cupiunt ultro.

*I know the disposition of women. You wish something,
they do not wish it; You do not desire a thing,
they desire it with their whole heart.*

(*Eun.*, act. IV, sc. 8.)

Tacent, satis laudant.

They are silent, that is praise enough.

(*Eun.*, act. III, sc. 2.)

Homo sum: humani nihil a me alienum puto.

*I am a man. Nothing that pertains to humanity is
foreign to me.*

(*Heaut.*, act. I, sc. 1.)

Dies adimit ægritudinem hominibus.

Time bears away our sorrows.

(Heaut., act. III, sc. 1.)

Nam deteriores omnes sumus licentia.

License contaminates insensibly all of us.

(Heaut., act. III, sc. 1.)

Jus summum sæpe est summa malitia.

Extreme justice is oftentimes extreme malice.

(Heaut., act. IV, sc. 5.)

Nulla est tam facilis res quin difficilis sit,
Quam invitus facias.

*There is nothing easy, that does not become difficult
when done unwillingly.*

(Heaut., act. IV, sc. 6.)

Pudore et liberalitate liberos

Retinere satius esse credo quam metu.

*Honor and noble sentiments, are in my opinion, a more
salutary curb than fear, for restraining the young.*

(Adelph., act. I, sc. 1.)

Hoc patrium est, potius consuefacere filium
Sua sponte recte facere quam alieno motu.

Hoc pater ac dominus interest. Hoc qui nequit,
Fateatur nescire imperare liberis.

*The duty of a father is to accustom his son to do right
of his own accord, and not through motives of fear.
In this does a father differ from a master. He who
knows not how, or does not wish to conduct himself
thus, must admit that he is incapable of governing
children.*

(Adelph., act. I, sc. 1.)

Ita quisque vult suum esse, ita est.

Children are what we wish them to be.

(Adelph., act. III, sc. 4.)

Ita vita est hominum, quasi quum ludas
tesseris.

The life of man is as a game of dice.

(Adelph., act. IV, sc. 7.)

Homine imperito nunquam quidquam injustius est,
Qui nisi quod ipse fecit, nil rectum putat.

*There is nothing more presumptuous than an ignorant
man; he finds nothing done well save what he does
himself.*

(Adelph., act. I, sc. 2.)

Quot homines, tot sententiæ.

Opinions are as numerous, as are men.

(Phorm., act. I, sc. 4.)

Rex eris, si recte facies.

If your conduct be noble, you will be a king.

Qui quæ vult dicit, quæ non vult audiet.

*He who says what he likes, must hear what he does not
like.*

SENTENTIÆ SELECTÆ JUNII JUVENALIS.

Fronti nulla fides.

Put not your trust in faces. (Sat., II, v. 8.)

Dat veniam corvis, vexat censura columbas.

Crows are pardoned, but the pigeons are found guilty.
(Sat. II, 63.)

Nemo repente venit turpissimus.

Infamy is never born full-grown. (Sat. II, 83.)

Græculus esuriens in cœlum, jusseris, ibit.

*Give the word and your hungry Greekling will climb
the clouds.* (Sat. III, 78.)

Omne animi vitium tanto conspectius in se.
Crimen habet, quanto major qui peccat habetur.

*In every human fault, the sinner's rank displays its
vileness on a pedestal of shame*
(Sat. VIII, 140.)

Cantabit vacuus coram latrone viator.

*A penniless traveller trolls his song in the highway-
wayman's face.* (Sat. X, 22.)

Mors sola fatetur,
Quantula sint hominum corpuscula.

*Death alone compels us to acknowledge how frail a
thing is the body of man.* (Sat. XII, 172.)

. Semita certe
Tranquillæ per virtutem patet unica vitæ.

*The only path which leads to peace of mind goes by
way of virtue.* (Sat. X, 363.)

Committunt eadem diverso crimina fato:
Ille crucem sceleris pretium tulit, hic dia-
dema.

*The same transgression brings different fates upon
different men. The reward of one man's iniquity
is the cross, while another wears the crown.*
(Sat. XIII, 104.)

Semper et infirmi est animi exiguique voluptas
Ultio.

*It is the dwarfed, weak, and mean spirit which takes
delight in revenge.* (Sat. XIII, 190.)

Nam scelus intra se tacitum qui cogitat illum
Facti crimen habet.

*The man who harbors an unspoken thought of wicked-
ness has all the guiltiness of sin.*
(Sat. XIII, 209.)

Dociles imitandis

Turpibus ac pravis omnes sumus.

All men are apt pupils in baseness and wickedness.
(Sat. XIV, 40.)

Nil dictu fœdum visuque hæc limina tangat
Intra quæ puer est.

*Let no sound or sight of shame pass the threshold which
leads to a young boy's home.* (Sat. XIV, 44.)

Maxima debetur puero reverentia: si quid
Turpe paras, ne tu pueri contempseris annos.

*Children have a claim to the greatest respect; if you
are meditating any baseness, do not rate their
understanding too low, but respect the innocence
of their age.* (Sat. XIV, 47.)

Interea pleno quum turget sacculus ore,

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia cres-
cit.

*While the money-bag keeps swelling almost to bursting
the dust of gold waxes stronger with every added
piece.* (Sat. XIV, 138.)

Exemplo quodcumque malo committitur, ipsi
Displicet auctori.

*Every act framed after a bad model is condemned by
its own author.* (Sat. XIII, 1.)

Stemmata quid faciunt ?

Of what avail are pedigrees ?

Ubi libertas, ibi patria.

Where freedom is, there shall my country be.

— Omnia mundana nugas æstimas.

Treat everything of this world as mere vanity.

SENTENTIÆ SELECTÆ OVIDII NASONIS.

Leve fit, quod bene fertur, onus.

The burden becomes light which is borne contentedly.
(Am. I, 2, 10.)

Flectitur obsequio curvatus ab arbore ramus :

Frangis, si vires experiere tuas.

*Use gentleness and you will bend the supple branch,
make trial of your strength and you will break it.*
(Art. II, 179.)

Terra salutare herbas, eademque nocentes,

Nutrit, et urticæ proxima sæpe rosa est.

*The earth nurtures wholesome and unwholesome plants
and oft the nettle is the neighbor of the rose.*
(Rem. 45.)

Principiis obsta: sero medicina paratur,
Quum mala per longas convaluere moras.

*Resist the first advances; too late is a cure attempted,
when through long delay the malady has waxed
strong.* (Rem. 91.)

Fertilis, assiduo si non renovetur aratro,
Nil, nisi cum spinis gramen, habebit ager.

*A field which is not cultivated assiduously by the plow,
will produce nought but grass and briers.*

(Trist. V, 12, 231.)

Sit piger ad pœnas princeps, ad præmia velox,
Et doleat quoties cogitur esse ferox.

*Let a prince be slow to punish and quick to reward;
let him grieve whenever he is forced to be severe.*

(Pont. I, 2, 123.)

Non est in medico semper relevetur ut æger;
Interdum docta plus valet arte malum.

*Not always can the physician succeed in curing him
who is sick; at times the disease is beyond the reach
of art.* (Pont. I, 3, 17.)

Non facile invenias multis in millibus unum
Virtutem pretium qui putet esse sui.

*Out of thousands of men it will not be easy to find one
who thinks that virtue is its own reward.*

(Pont. II, 3, 12.)

Os homini sublime dedit; cœlumque tueri
Jussit et erectos ad sidera tollere vultus.

God gave to man a countenance to look on high; and he commanded him to behold the heavens and to raise his face erect towards the stars.

(Met. I, 85.)

Medio tutissimus ibis.

In the middle course, thou wilt go most safely.

(Met. II, 136.)

Heu! quam difficile est crimen non prodere vultu!

Alas! how difficult it is not to betray a crime by one's looks.

(Met. II, 447.)

Usque adeo nulli sincera voluptas,
Sollicitique aliquid lætis intervenit.

No man's pleasure is unalloyed; some anxiety ever interposes itself amid joyous circumstances.

(Met. VIII, 453.)

Est Deus in nobis; agitante calescimus illo;
Impetus hic sacræ semina mentis habet.

A deity dwells within us; under his influence we glow with inspiration; this enthusiasm is an emanation from the celestial mind.

(Fast., VI, 5.)

SENTENTIÆ SELECTÆ VIRGILII MARONIS.

Trahit sua quemque voluptas.

His own peculiar pleasure draws on each one.

(Buc., II, 65.)

Non omnia possumus omnes.

We cannot all do all things.

(Buc., VIII, 63.)

Omnia fert ætas, animum quoque.

Age bears away all things, even the mind itself.
(Buc., IX, 51.)

Labor omnia vincit

Improbis, et duris urgens in rebus egestas.

*Persevering labor and want, ever in hardships pressing,
surmount every obstacle.* (Georg. I, 145.)

Nec vero terræ ferre omnes omnia possunt.

All soils are not able to bear all sorts of trees.
(Georg. II, 109.)

Adeo in teneris concuescere multum est!

Of such avail is custom in early years!
(Georg. II, 272.)

O fortunatos nimium, sua si bona norint,
Agricolas, quibus ipsa, procul discordibus
armis,

Fundit humo facilem victum justissima tellus.

*Ah! the too happy swains, did they but know their
own bliss! to whom, at a distance from discordant
arms, earth of herself most bountiful, pours out to
them from her bosom an easy sustenance.*
(Georg. II, 458.)

Felix qui potuit rerum cognoscere causas;

Atque metus omnes et inexorabile fatum

Subjecit pedibus, strepitumque Acherontis avari!

*Happy is he who has been able to find out the causes
of things, and who has cast beneath his feet all fears
and implacable fate, and the noise of devouring
Acheron!* (Georg. II, 490.)

Optima quæque dies miseris mortalibus ævi
Prima fugit; subeunt morbi tristisque senectus;
Et labor, et duræ rapit inclemëntia mortis.

The most pleasant days are the first to fly from wretched mortals; diseases and sad old age and labor come on apace; and the cruelty of inexorable death snatches you away. (Georg. III, 66.)

Tantus amor laudum, tantæ est victoria
curæ!

So great is the love of praise, so anxious the desire of victory. (Georg. III, 112.)

Viamque insiste domandi,
Dum faciles animi juvenum, dum mobilis
ætas.

Begin to train the young while their disposition is tender, while their age is pliant.

(Georg. III, 164.)

Sed fugit interea, fugit irreparabile tem-
pus.

But in the meanwhile time flies, flies irrevocably.

(Georg. III, 284.)

Alitur vitium, vivitque tegendo.

The distemper is nourished and grows by being concealed. (Georg. III, 454.)

Ingentes animos angusto in pectore versant.

They stir up great courage in a narrow breast.

(Georg. IV, 83.)

Tantæne animis cœlestibus iræ!

Is there such resentment in heavenly minds?

(Æn. I, 11.)

Forsan et hæc olim meminisse juvabit.

Durate et vosmet rebus servate secundis.

Perhaps hereafter it may delight you to remember these sufferings. Persevere and reserve yourselves for prosperous days.

(Æn. I, 203, 207.)

Non ignara mali, miseris succurrere disco.

Not unacquainted with misfortune I have learned to succor the distressed.

(Æn. I, 630.)

Timeo Danaos, et dona ferentes.

I dread the Greeks even when they bear gifts.

(Æn. II, 49.)

Quid non mortalia pectora cogis,

Auri sacra fames?

Cursed thirst of gold, to what dost thou not drive the hearts of men!

(Æn. III, 56.)

Degeneres animos timor arguit.

Fear argues a degenerate mind.

(Æn. IV, 13.)

Tacitum vivit sub pectore vulnus.

The secret wound rankles in her breast.

(Æn. IV, 67.)

Quis fallere possit amantem?

Who can deceive a lover?

(Æn. IV, 296.)

Fata obstant, placidasque viri Deus obstruit
aures.

*The fates stand in the way, and heaven makes deaf his
ears to compassion.* (Æn. IV, 440.)

Littus ama ;...
Altum alii teneant.

Keep to the shore ; let others stand out to sea.
(Æn. V, 163, 164.)

Possunt, quia posse videntur.

They are able, because they seem able.
(Æn. V, 231.)

Parcere subjectis et debellare superbos.

To spare the humble and crush the proud.
(Æn. VI, 854.)

Aude, hospes, contemnere opes, et te quoque dig-
num

Finge deo, rebusque veni non asper egenis.

*Dare then, my guest, to despise magnificence, and do
you also conduct yourself as becomes a god, and
be not disgusted with these our mean accommoda-
tions.*

(Æn. VIII, 364.)

Sua cuique deus fit dira cupido.

Each one's earnest inclination is his god.
(Æn. IX, 185.)

Audentes fortuna juvat.

Fortune favors the brave. (Æn. X, 284.)

Stat sua cuique dies, breve et irreparabile tem-
 pus
 Omnibus est vitæ; sed famam ostendere factis,
 Hoc virtutis opus.

*Everyone's day is determined; a short and irretriev-
 able term of life is given to all; but to lengthen
 out fame by deeds, is virtue's task.*

(Æn. X, 468.)

Facilis descensus Averni;
 Noctes atque dies patet atri janua Ditis:
 Sed revocare gradum superasque evadere ad
 auras
 Hoc opus, hic labor est.

*The descent to hell is easy; grim Pluto's gate is open
 night and day; but to retrace one's steps, and
 escape to the upper regions, this is a difficult
 undertaking.*

(Æn. XII, 126.)

Cuncti se scire fatentur,
 Quid fortuna ferat populi; sed dicere mus-
 sant.

*All must confess that they know what the interest of
 the people demands, but they hesitate to speak.*

(Æn. XI, 344.)

SENTENTIÆ SELECTÆ HORATII FLACCI.

Nil mortalibus arduum est.

Nought is too arduous for man to dare.

(Lyric. lib. I, 3.)

Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas
Regumque tures. O beate Sexti,

Vitæ summa brevis spem nos vetat inchoare longam.

Death comes alike to all—to the monarch's lordly hall
Or the hovel of the beggar, and his summons none shall
stay,*

*O Sestius, happy Sestius! use the moments as they pass;
Far-reaching hopes are not for us, the creatures of a day.*

(Lyric. I, 4.)

Durum! sed levius fit patientia

Quidquid corrigere est nefas.

*'Tis hard, great heavens, how hard! But to endure
Alleviates the pang we may nor crush nor cure!*

(Lyric. I, 24.)

Latus regnes, avidum domando
Spiritus, quam si Lybiam remotis
Gadibus jungas, et uterque pœnus
Serviat uni.

*A spirit covetous subdue,
And over ampler realms you reign,
Than if the far-off lands of Libya you
Annexed to Spain.* (Lyric. II, 2.)

Omnes eodem cogimur, omnium

Versatur urna serius ocius

Sors exitura, et nos in æternum

Exsilium impositura cymbæ.

One road, and to one bourne

We all are goaded. Late

* From Sir T. Martin's metrical translation.

*Or soon will issue from the urn
Of unrelenting fate
The lot that in yon bark exiles us all
To undiscovered shores, from which is no recall.*
(Lyric. II, 3.)

Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus; et celsæ graviore casu
Decidunt turres, feriuntque summos
Fulgura montes.

*The mighty pine is ever most
By wild winds swayed about and tossed,
With most disastrous crash
Fall high-topped towers, and ever, where
The mountain's summit points in air,
Do bolted lightnings flash.*
(Lyric. II, 10.)

Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obsoleti
Sordibus tecti; caret invidendâ
Sobrius aulâ.

*The man, who, with a soul serene,
Doth cultivate the golden mean,
Escapes alike from all
The squalor of a sordid cot,
And from the jealousies begot
By wealth in lordly hall.*
(Lyric. II, 10.)

Rebus angustis animosus atque
Fortis appare: sapienter idem
Contrahe vento nimium secundo
Turgida vela.

*Though sorrows strike, and comrades shrink,
 Yet never let your spirits sink,
     But to yourself be true ;
 So wisely, when yourself you find
 Scudding before too fair a wind,
     Take in a reef or two. (Lyric. II, 10.)*

*Truditur dies die,
 Novæque pergunt interire lunæ.
 Day treads down day, and sinks amain,
 And new moons only wax to wane.
 (Lyric. II, 18.)*

*Eheu, fugaces, Posthume, Posthume,
 Labuntur anni ; nec pietas moram
 Rugis, et instanti Senectæ
 Afferet, indomitæque Morti.*

*Ah, Posthumus, the years, the fleeting years
     Still onwards, onwards glide ;
 Nor mortal virtue may
 Time's wrinkling fingers stay,
 Nor Age's sure advance, nor Death's all-conquering
     stride. (Lyric. II, 14.)*

*Non enim gazæ, neque consularis
 Summovet lictor miseros tumultus
 Mentis et curas laqueata circum
 Tecta volantes.*

*For hoarded treasure cannot keep
     Disquietudes at bay,
 Nor can the consul's lictor drive away
 The brood of dark sollicitudes, that sweep
     Round gilded ceilings gay.
 (Lyric. II, 16.)*

Quid brevi fortes jaculamur ævo
 Multa? Quid terras alio calentes
 Sole mutamus? Patriæ quis exsul
 Se quoque fugit?

*Why should we still project and plan,
 We creatures of an hour?*

*Why fly from clime to clime, new regions scour?
 Where is the exile, who, since time began,
 To fly from self had power?*

(Lyric. II, 16.)

Æqua tellus
 Pauperi recluditur regumque pueris.
*Earth opens her impartial breast
 To prince and beggar both.*

(Lyric. II, 18.)

Æqua lege necessitas
 Sortitur insignes et imos;
 Omne capax movet urna nomen.

*Still Fate doth grimly stand,
 And with impartial hand
 The lots of lofty and of lowly draws
 From that capacious urn,
 Whence every name that lives is shaken in its turn.*

(Lyric. III, 1.)

Cum famulis, dominusque terræ
 Fastidiosus. Sed Timor et Minæ
 Scandunt eodem quo dominus; neque
 Decedit ærata triremi, et
 Post equitem sedet atra cura.

*But let him climb in pride,
 That lord of halls unblest,
 Up to his lordly nest,
 Yet even by his side
 Climb Terror and Unrest;
 Within the brazen galley's sides
 Care, ever wakeful, flits,
 And at his back, when forth in state he rides,
 Her withering shadow sits.*

(Lyric. III, 1.)

Dulce et decorum est pro patria mori.

*For our dear native land to die
 Is glorious and sweet.*

(Lyric. III, 2.)

*Virtus, repulsæ nescia sordidæ,
 Intaminatis fulget honoribus;
 Nec sumit aut ponit secures
 Arbitrio popularis auræ.
 Virtus, recludens immeritis mori
 Cœlum, negata tentat iter via;
 Cœtusque vulgares et udam
 Spernit humum fugiente penna.*

*Worth, all-indifferent to the spurns
 Of vulgar souls profane,
 The honors wears, it proudly earns,
 Unclouded by a stain;
 Nor grasps, nor lays the fasces down,
 As fickle mobs applaud or frown.*

*Worth which heaven's gate to those unbars,
 Who never should have died,
 A pathway cleaves among the stars,
 To meaner souls denied,
 Soaring in scorn far far away
 From vulgar crowds and sordid clay.*

(Lyric. III, 2.)

*Justum et tenacem propositi virum,
 Non civium ardor prava jubentium,
 Non vultus instanti tyranni
 Mente quatit solida, neque Auster
 Dux inquieti turbidus Adriæ,
 Nec fulminantis magna Jovis manus:
 Si fractus illabatur orbis,
 Impavidum ferient ruinæ.*

*He that is just, and firm of will,
 Doth not before the fury quake
 Of mobs that instigate to ill,
 Nor hath the tyrant's menace skill
 His fixed resolve to shake:
 Nor Auster, at whose wild command
 The Adriatic billows dash,
 Nor Jove's dread thunder-launching hand,
 Yea, if the globe should fall, he'll stand,
 Serene amidst the crash.*

(Lyric. III, 3.)

*Aurum per medios ire satellites,
 Et perrumpere amat saxa potentius
 Ictu fulmineo.*

*Through close lines on lines of sentries gold to cleave
its way delights ;
Stronger than the crashing lightning through opposing
rocks it smites. (Lyric. III, 16.)*

Quanto quisque sibi plura negaverit,
A Dis plura feret.

*Yes the more a man, believe me, shall unto himself
deny,
So to him shall the Immortals bounteously the more
supply. (Lyric. III, 16.)*

Crescentem sequitur cura pecuniam,
Majorumque fames. Multa petentibus
Desunt multa. Bene est, cui Deus obtulit,
Parca, quod satis est, manu.

*But as wealth into our coffers flows in still unceasing
store,
So, too, still our care increases, and the hunger still
for more.
Much will evermore be wanting unto those who much
demand.
Blest, whom Jove with what sufficeth dowers, but
dowers with sparing hand. (Lyric. III, 16.)*

Ille potens sui,
Lætusque deget, cui licet in diem
Dixisse: Vixi.

*Lord of himself that man will be,
And happy in his life always,
Who still at eve can say with free
Contented soul, "I've lived to-day."
(Lyric. III, 29.)*

Ridentem dicere verum
Quid vetat?

*“Yet why should truth not be impressed
Beneath the cover of a jest?”*
(Sat. I, 1, 24.)

Est modus in rebus, sunt certi denique fines
Quos ultra citraque nequit consistere rectum.

*“Yes, there is
A mean in all such things as this;
Certain fixed bounds, which either way
O'erstep, and you must go astray.”*
(Sat. I, 1, 106.)

Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.

*“Fools shunning faults at one extreme, off to the other
fly.”*
(Sat. I, 2, 24.)

Omnibus hoc vitium est cantoribus, inter amicos
Ut nunquam inducant animum cantare rogati;
Injussi nunquam desistant.

*“All singers have this failing; asked to sing,
Their minds to do so they can never bring,
But, leave them to themselves, and all night long
They'll go on boring you to death with song.”*
(Sat. I, 3, 1.)

Neglectis urenda filix innascitur agris.

*For fields unsown,
Untilled, are soon by worthless ferns o'ergrown,*
(Sat. I, 3, 37.)

Nihil sine magno
Vita labore dedit mortalibus.

*Nought
In life without much toil is bought.*
(Sat. I, 9, 59.)

Sed convivoris, uti ducis, ingenium res
Adversæ nudare solent, celare secundæ.

*But then the genius of a host,
As of a general, is most
Brought out, when adverse fates assail it,
A course of luck serves but to veil it.* (Sat. II, 8, 73.)

Jejunus raro stomachus vulgaria temnit.

*The stomach that's been on short commons, I'll swear,
Will hardly recoil from the plainest of fare.*
(Sat. II, 2, 38.)

Et mihi res, non me rebus submittere conor.

*And strive by outward circumstance to be
No more controlled, but make it bend to me.*
(Epist. I, 1, 19.)

Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.

*And so we see these poor unhappy Greeks
Must bear the scathe of their mad monarch's freaks.*
(Epist. I, 2, 14.)

Nam cur,

Quæ lædunt oculum, festinas demere; si quid
Est animum, differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti, qui cœpit, habet; sapere aude,
Incipe. Qui recte vivendi prorogat horam,
Rusticus expectat, dum defluat amnis; at ille
Labitur, et labetur in omne volubilis ævum.

Then why,
If 'tis your mind that's out of sorts, will you
Put off the cure with "Any time will do?"
Make a good start and you are sure to win.
So, then, have courage to be wise! Begin!
He that would mend his life, yet still delays
To set to work, is like the boor who stays
Till the broad stream that bars his way is gone,
But on still flows the stream, and ever will flow on.

(Epist. I, 2, 37.)

Sincerum est nisi vas, quodcumque infundis ac-
 cit.

In a foul vessel everything turns sour.

(Epist. I, 2, 54.)

Omne crede diem tibi diluxisse supremum:
 Grata superveniet, quæ non sperabitur, hora.

Regard each day as though it were thy last.
So shall chance seasons of delight arise,
And overtake thee with a sweet surprise.

(Epist. I, 4, 13.)

Naturam expellas furca, tamen usque recurret.
 Et mala perrumpet furtim fastidia victrix.

Turn Nature, neck-and-shoulders, out of door,
She'll find her way to where she was before;
And imperceptibly in time subdue
Wealth's sickly fancies, and her tastes untrue.

(Epist. I, 10, 24.)

*Cœlum, non animum mutant, qui trans mare cur-
runt.*

*However far o'er ocean we may range,
'Tis but the climate, not the mind, we change.*
(Epist. I, 11, 27.)

*Virtus est medium vitiorum, et utrinque reduc-
tum.*

*True wisdom's course is proved
To be from both extremes alike removed.*
(Epist. I, 18, 9.)

*Pictoribus atque poëtis
Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas :
Sed non, ut placidis cœant immitia ; non, ut
Serpentes avibus gementur, tigribus agni.*

*To dare whate'er they please has always been
The painter's, poet's, privilege, I wœn.
But 'twill not do to urge the plea too far.
To join together things that clash and jar,
The savage with the gentle, were absurd,
Or couple lamb with tiger, snake with bird.*
(Ars Poet. 10.)

*In vitium ducit culpæ fuga.
So unskilled writers, in their haste to shun
One fault, are apt into a worse to run.*
(Ars Poet. 31.)

*Sumite materiam vestris, qui scribitis, æquam
Viribus, et versate diu quid ferre recusent,
Quid valeant humeri ; cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.*

*All ye who labor in the Muse's bowers,
 Select a theme proportioned to your powers,
 And ponder long, and with the nicest care,
 How much your shoulders can and cannot bear.
 Once right in this, your words will freely flow,
 And thought from thought in lucid order grow.*

(Ars Poet. 38.)

Mortalia facta peribunt:

Nedum sermonum stet honos et gratia vivax.
 Multa renascentur, quæ jam cecidere, cadentque,
 Quæ nunc sunt in honore, vocabula, si volet usus,
 Quem penes arbitrium est et vis et norma loquendi.

*All earthly works, must pass away;
 And words, shall they enjoy a longer day?
 Some will revive that we no more allow,
 And some die out that are in favor now,
 If usage wills it so, for 'tis with her
 The laws of language rest as sovereign arbiter.*

(Ars Poet. 70.)

Si vis me flere, dolendum est

Primum ipsi tibi.

*Unless, then, in your voice a sob I hear,
 You will not wring from me a single tear.*

(Ars Poet. 102.)

Reddere qui voces jam scit puer, et pede certo
 Signat humum, gestit paribus colludere, et iram
 Colligit ac ponit temere, et mutatur in horas.

*Soon as the boy can talk and make his way
 Alone, he yearns with other boys to play,
 Flies into passions, cools again as fast,
 And shows a thousand moods that never last.*

(Ars Poet. 158.)

Imberbus juvenis, tandem custode remoto,
 Gaudet equis canibusque et aprici gramine campi;
 Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
 Utilium tardus provisor, prodigus æris,
 Sublimis, cupidusque, et amata relinquere pernix.

*The beardless youth, from guardian freed at length,
 Loves horses, dogs and sports, and games of strength;
 Ductile as wax when he to vice is wooed,
 Steel-hard to those who counsel him for good;
 Taking no heed to what will prove of use,
 Enthusiastic, prodigal, profuse,
 Full of wild longings, yet will cast away
 The things he yearned for most but yesterday.*

(Ars Poet. 161.)

Conversis studiis ætas animusque virilis
 Quærit opes et amicitias, inservit honori,
 Commisisse cavet quod mox mutare laboret.

*What change comes o'er his spirit as he nears
 The middle term of manhood's riper years!
 Money he seeks and friends, and hour by hour
 Toils like a slave to compass place and power;
 Cautious the while to do no single act,
 He would be fain hereafter to retract.*

(Ars Poet. 166.)

Multa senem circumveniunt incommoda, vel quod
 Quærit, et inventis miser abstinet ac timet uti;
 Vel quod res omnes timide gelideque ministrat,
 Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri
 Difficilis, querulus, laudator temporis acti
 Se puero, censor castigatorque minorum.

*Discomforts many on old age attend,—
Getting; and dreading what it gets to spend;
In all its counsels spiritless and chill,
Inert, irresolute, weak in hope and will,
Into the future ever prone to peer,
Harsh, crabbed, querulous, obstinate, austere,
Praising the brave old times when it was young,
And railing at the new with peevish tongue.*

(Ars Poet. 169.)

Carmen reprehendite, quod non
Multa dies et multa litura cœrcuit, atque
Præsectum decies non castigavit ad unguem.

*Do you, friends, chide all verses that have not
Been purged through days on days by blot on blot,
Touched and retouched, refined and re-refined,
Till not one flaw or speck is left behind.*

(Ars Poet. 292.)

Fabula, nullius veneris, sine pondere et arte,
Valdius oblectat populum meliusque moratur,
Quam versus inopes rerum nugæque canoræ.

*A play, though void of beauty, force, and art,
More charms an audience, holds them in its spell,
Than vapid trifles, sound they ne'er so well.*

(Ars Poet. 322.)

Quidquid præcipies, esto brevis.

Let all your precepts be concise.

(Ars Poet. 335.)

Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci.

*He wins all suffrages who, while he charms,
Instructs the soul, the heart to virtue warms.*

(Ars Poet. 343.)

Mediocribus esse poetis

Non homines, non Di, non concessere columnæ.

*But gods, and men, and booksellers refuse
To countenance a mediocre Muse.*

(Ars Poet. 372.)

Vir bonus et prudens versus reprehendet inertes,
Culpabit duros, incomptis illinet atrum
Transverso calamo signum, ambitiosa recidet
Ornamenta, parum claris lucem dare coget.

*An honest man, and wise withal, will blame
Lines that are harsh, or slovenly, or tame ;
Will cut ambitious ornaments away,
Force you to make what's dark as clear as day.*

(Ars Poet. 445.)

SENTENTIÆ SELECTÆ A. SENECAË.

Sequitur superbos ultor a tergo Deus.

An avenging God ever follows the proud.

(Herc. fur., act. II, sc. 1.)

Non est ad astra mollis e terris via.

*'Tis not a path of flowers that leads from earth to
heaven.*

(Herc. fur., act. II, sc. 2.)

Quæ fuit durum pati,
Meminisse dulce est.

'Tis sweet to remember what was hard to bear.
(Herc. fur., act III, sc. 2.)

Sæpe in magistrum scelera redierunt sua.
Oftentimes the evil falls on him who teaches it.
(Thyest., act. II, sc. 1.)

Serum est cavendi tempus in mediis malis.
'Tis too late to avoid evils when in the midst of them.
(Thyest., act. III, sc. 1.)

Pejor est bello timor ipse belli.
The fear of danger is greater than the danger itself.
(Thyest., act. III, sc. 3.)

Eripere vitam nemo non homini potest;
Et nemo mortem; mille ad hanc aditus patent.
To take away a man's life is within anyone's power;
to take death away no man is able; a thousand
open ways lead to it.
(Phoen., act. I, sc. 1.)

Non est, ut putas, virtus, pater,
Timere vitam, sed malis ingentibus
Obstare, nec se vertere, ac retro dare.

Virtue does not consist in hating life, as you would
have it, dear father, but rather does it consist in
bearing up manfully against the accidents of for-
tune and in never succumbing beneath its attacks.
(Phoen., act. I, sc. 1.)

Invisa nunquam imperia retinentur diu.

An odious government never lasts long.

(Phoen., act. IV, sc. 1.)

Pars sanitatis, velle sanari fuit.

To wish to be cured is a step towards the cure.

(Hippol., act. I, sc. 2.)

Alium silere quod voles, primus sile.

If you wish another to keep your secret, keep it first yourself.

(Hippol., act. III, sc. 2.)

Qui timide rogat

Docet negare.

He who is timid in asking invites a refusal.

(Hippol., act. II, sc. 3.)

Haud quisquam honeste flere quod voluit potest.

It is not becoming in anyone to grieve over a wished-for evil.

(Hippol., act. IV, sc. 2.)

Quanti casus humana rotant!

What unexpected events agitate the lives of men!

(Hippol., act. IV, sc. 2.)

Odia qui nimium timet

Regnare nescit.

He who is too fearful of hatred, knows not how to rule.

(Ædip., act. III, sc. 1.)

Quidquid excessit modum.

Pendet instabili loco.

Whatever goes beyond just limits, hangs over an abyss.

(Ædip., act. IV, sc. 2.)

Juvenile vitium est regere non posse impetum.

Not to keep the passions under restraint is a failing of youth. (Troad, act. II, sc. 2.)

Violenta nemo imperia continuit diu;
Moderata durant.

*A government founded on violence never stood long;
let it rest on moderation and it will thrive.*
(Troad., act. II, sc. 2.)

Fortuna opes auferre, non animum potest.

Fortune may deprive us of treasures, but not of courage.
(Med., act. II, sc. 1.)

Qui non vetat peccare, quum possit, jubet.

He who does not prevent the commission of a wrong when he is able, sanctions it.
(Troad., act. II, sc. 2.)

Iniqua nunquam regna perpetuo manent.

A tyrannical power is of short duration.
(Med., act. II, sc. 2.)

Qui statuit aliquid parte inaudita altera,
Æquum licet statuerit, haud æquus fuit.

He who gives a decision without having heard both sides, will not be considered just, even though his sentence be equitable.
(Med., act. II, sc. 2.)

Quod ratio nonquit, sæpe sanavit mora.

Time often furnishes a remedy for that which reason was unable to cure. (Agam., act. II, sc. 1.)

Id facere, laus est, quod decet, non quod licet.

Glory consists in doing what we ought to do, not in doing what we are permitted to do.

(Octav., act. II, sc. 2.)

Cui prodest, is facit.

He who profits by a crime, commits it.

Utrumque vitium est, et omnibus credere et nulli.

It is equally a fault to believe all men or to believe none.

Aut potentior te aut imbecillior læsit ;

Si imbecillior, parce illi ; si potentior, tibi.

He who has wronged you is either stronger or weaker than yourself ; be he weaker, spare him ; be he stronger, then spare yourself.

Turpe est aliquid loqui, aliud sentire ; quanto turpius aliud scribere, aliud sentire.

It is a disgrace to say one thing and think another ; but how much more disgraceful to write one thing and think another.

Sic cum imperiore vivas quemadmodum tecum superiorem velis vivere.

So live with an inferior as you would wish a superior to live with you.

Redire, cum perit, nescit pudor.

When modesty has once perished, it will never revive.

Quemcunque miserum videris, hominem scias.

Whenever you see a fellow-creature in trouble, remember that he is a man.

Præsentemque refert quælibet herba Deum.

Every little blade of grass declares the presence of God.

•

DE MENSURA PENULTIMARUM.

THE QUANTITY OF PENULTIMATES.

ăba.	
ăber.	
ăbo.	
ăbor,	<i>exc.</i> : lăbor (<i>verb.</i>) and compounds.
ăbus.	
ăcer,	<i>exc.</i> : ăcer, <i>maple-tree</i> , alăcer, măcer, săcer.
ăchus.	
ăco,	<i>exc.</i> : opăco, plăco, păco.
ăcus,	<i>exc.</i> : Căcus, merăcus, opăcus, Benăcus.
ădes,	<i>exc.</i> : clădes, Agelădes.
ădo,	<i>exc.</i> : cădo.
ădum.	
ădus,	<i>exc.</i> : suădus and compounds, Conrădus.
ăfer,	<i>exc.</i> : âfer.
ăger,	<i>exc.</i> : Meleăger, Tanăger.
ăges,	<i>exc.</i> : Paphăges, Theăges.
ăgo,	<i>in nouns, exc.</i> : Abdenăgo, Arpăgo, Paphlăgo.
ăgo,	<i>in verbs, exc.</i> : indăgo, propăgo.
ăgor,	<i>exc.</i> : refrăgor, suffrăgor.
ăgus,	<i>exc.</i> : chorăgus, făgus, Lăgus, săgus and comp.
ăla,	<i>exc.</i> : amygdăla, Burdigăla, phiăla.
ălis,	<i>exc.</i> : Castălis, oxălis, pardălis, Hispălis, Magdălis.
ălo,	<i>exc.</i> : ălo, to nourish, călo, <i>verb.</i>

- ălum, *exc.* : mălum, *apple.*
 ălus, *exc.* : mălus, *tree and mast*, pălus [i], quălus, squălus, tălus, Pharsălus, Sardanapălus.
 ăma, *exc.* : dăma, făma, squăma, trăma, Apăma, acroăma, thimiăma.
 ămas.
 ămen, *exc.* : ămen, tămen *and compounds.*
 ămis, *exc.* : infămis.
 ămo, *exc.* : ămo *and compounds.*
 ămum, *exc.* : Roterodămum.
 ămus, *exc.* : Adămus, cămus, hămus, rămus.
 ăna, *exc.* : ptisăna, Sequăna, Catăna, Ecbatăna, thyăna.
 ăne.
 ănis. *exc.* : cănis, Hypănis, Dardănis, Jordănis.
 ăno, *exc.* : căno *and compounds.*
 ănum, *exc.* : Aliphănum, Ambiănum, arcănum, Dănum, Mediolănum.
 ănus, *exc.* : ănus *old woman*, clibănus, cyănus, Dardănus, Eridănus, Libănus, Rhodănus, mănus, Oceănus, orphănus, plănus *rogabond*, platănus, Stephănus, faticănus *and other compounds of căno.*
 ăpa, *exc.* : păpa, răpa.
 ăpas.
 ăpes.
 ăphus.
 ăpis, *exc.* : Serăpis, sinăpis, āpis.
 ăpo, *exc.* : căpo, săpo.
 ăpus, *exc.* : căpus, năpus, scăpus, Priăpus.
 ăqua.
 ăra, *exc.* : āra, *altar*, tiāra.

- āris, *exc.* : calāris, canthāris, cappāris, Fabāris,
 hilāris, Pāris, Phalāris, Silāris, Tanāris,
 Tyndāris, Damāris.
- āro, *in verbs, exc.* : clāro.
- ārus, *exc.* : barbārus, cammārus, canthārus, hilā-
 rus, Bulgārus, Dejotārus, Hungārus,
 Icārus, Lazārus, lārus, Megārus, opi-
 pārus, Pindārus, scārus, Silārus, Tænā-
 rus, Tartārus, Tyndārus, vivipārus *and*
other compounds of pārio.
- āsa.
- āsis, *exc.* : Amāsis, Chareāsis, Phāsis *and nouns*
in oāsis, iāsis, like acroāsis, elephantiā-
sis.
- āso, *exc.* : Thrāso, Carcāso.
- āsus, *exc.* : carbāsus, cerāsus, Pegāsus, Caucāsus.
 petāsus, thyāsus, Damāsus.
- āta, *exc.* : apostāta, gabāta, tāta, Dalmāta, Ga-
 lāta, Sarmāta.
- āte, *exc.* : cāte, Hecāte.
- āter, *exc.* : āter *black*, crāter, frāter, māter.
- ātes, *exc.* : Crātes, *Name of man or of flower*, Hy-
 pocrātes, Socrātes *and other nouns end-*
ing in crātes, lātes, bātes *like Euribātes*,
 Pelātes.
- ātim, *exc.* : affātīm, stātīm.
- ātis, *exc.* : bātis, rātis, sātis, Eucrātis.
- āto, *exc.* : cāto, nāto *and compounds.*
- ātor, *exc.* : dātor, sātor, stātor, Eupātor, Philo-
 pātor.
- ātus, *exc.* : cātus, lātus [*eris*], Arātus, Callistrā-
 tus, Pisistrātus, Philostrātus.
- āves.

- āvis, *exc.* : āvis, grāvis
 āvo, *exc.* : cāvo *and compounds*, grāvo *and comp.*,
 lāvo.
 āvus, *exc.* : Batāvus, clāvus, flāvus, gnāvus, ignā-
 vus, nāvus, octāvus, pāvus, prāvus, rā-
 vus, Timāvus.
 ēber, *exc.* : crēber.
 ēca, *exc.* : crumenisēca *and other compounds of*
 sēco, Senēca.
 ēco.
 ēdes.
 ēdo, *exc.* : cēdo, ěre, ědo *to eat and compounds*,
 Macēdo. Pēdo, onis, talipēdo *verb*.
 ēdon, *exc.* : Sarpēdon *and other words which have*
an η in Greek.
 ēfa.
 ēga.
 ēgo, *in nouns*.
 ěgo, *in verbs*.
 ěgus, *exc.* : Cethēgus.
 ēla, *exc.* : Gēla.
 ěler.
 ēlis, *exc.* : periscēlis, Sicēlis.
 ēlo, *exc.* : gēlo *as and compounds*.
 ēlus, *exc.* : angēlus, Icēlus, obēlus, scēlus, Eutra-
 pēlus.
 ēma, *in neuter nouns* ; *exc.* : thēma, epithēma.
 ēmis, *exc.* : Arthēmis, Thēmis.
 ěmo, *exc.* : Dēmo, nēmo, tēmo, blasphemō.
 ēmum.
 ēmus, *exc.* : nēmus, Neoptolēmus, Rēmus, Telē-
 mus, Triptolēmus, Eupolēmus.
 ēna. *exc.* : advēna *and other compounds of venio*.

- Helēna, indigēna *and other compounds of*
gigno, Philomēna, Porsēna.
- ēne, *exc.* : bēne, Dexamēne, Melpomēne, Cte-
mēne, Nyctimēne.
- ēner.
- ēnis, *exc.* : juvēnis.
- ēno, *exc.* : gēno, Parmēno.
- ēnum, *exc.* : ebēnum.
- ēnus, *exc.* : ebēnus, gēnus *and compounds*, Helēnus,
tēnus, *and compounds*, Vēnus, Armēnus,
Axēnus, *and nouns ending in* mēnus *and*
xēnus.
- ēpo, *exc.* : rēpo *and compounds*.
- ēqua.
- ēquor.
- ēquus.
- ēra, *exc.* : camēra, cholēra, cumēra, fēra, hedēra,
littēra, opēra, patēra, phalēra, sēra, tes-
sēra, vipēra, Chimēra, Himēra, Odēra.
- ēro, *exc.* : incēro, persevēro, sēro, spēro *and*
compounds.
- ērus, *exc.* : Cerbērus, crepērus, extērus, fērus *and*
compounds, hērus, Hespērus, humērus,
ictērus, infērus, junipērus, lacērus, mērus,
numērus, postērus, propērus, puerpērus,
supērus, cratērus.
- ēsis, *exc.* : catachrēsis, catachēsis, dicecēsis, exo-
mologēsis, mathēsis, phrenēsis, phronē-
sis, poēsis, Agnēsis, Nēsis.
- ēsus, *exc.* : Ephēsus, Vogēsus.
- ēta, *exc.* : athlētā, comētā, crētā, mētā, monētā,
planētā, poētā, prophētā, rubētā, sētā,
proxenētā.

- ětas, *exc.* : Nicētas, Philētas.
 ěte, *exc.* : Anaxarēte, Nicarēte, Taygēte.
 ěto, *exc.* : inquitō.
 ětum, *exc.* : Prenētum.
 ětus, *exc.* : impētus, mētus, Paraclētus, Taygētus,
 vegētus, vētus *and nouns terminating in*
arētus like Panarētus, Philarētus.
- ěva.
 ěvo.
 ěber, *exc.* : lěber (*adj.*).
 ěbo, *exc.* : běbo *and compounds, cěbo.*
 ěbus.
 ěca, *exc.* : Afrěca, alěca, Armorěca, basilěca, bras-
 sěca, calantěca, carěca, cavatěca, Corsěca,
 fulěca, Lucaněca, maněca, meděca, peděca,
 persěca, pertěca, plastěca, canopěca, scu-
 fěca, Salmatěca, suběca, tuněca. Utěca
and the names of arts and sciences, like
Musěca, Rhetorěca.
- ěcax.
 ěcen, *exc.* : tiběcen.
 ěceps.
 ěcer.
 ěco, *exc.* : děco *is, and compounds* eraděco, ěco,
 iniměco, intrěco, lorěco, menděco *and*
compounds, spěco and compounds.
- ěcus, *exc.* : aměcus, antěcus, aprěcus, ceraměcus,
 fěcus, iniměcus, lumbrěcus, menděcus,
 postěcus, puděcus *and compounds, um-*
bilěcus and all barbaric words: Alarěcus,
 Ludověcus, Theodorěcus, etc.
- ěda.
 ědem, *exc.* : ědem, *m.*; ibědem, prědem *and comp.*

- ides, *exc.* : Ægīdes, Alcīdes, Aloīdes, Aristīdes, Belīdes, Euclīdes, Lycurgīdes, Neoclīdes, Ænīdes. Pelīdes, Therīdes, Tydīdes, Achillīdes.
- īdo, *exc.* : divīdo, gravīdo, lapīdo, madīdo, succīdo *and compounds from cādo, virīdo.*
- īdor, *exc.* : nīdor, strīdor
- īdus, *exc.* : īdus, nīdus, sīdus, fīdus *and compounds (except. perfīdus), Gaudefrīdus, Sigefrīdus.*
- īfer.
- īfex.
- īger.
- īgo, *in nouns, exc.* : līgo.
- īgo, *in verbs, exc.* : afflīgo, calīgo, castīgo, fastīgo, fīgo *and compounds, fatīgo, instīgo, vertīgo and compounds.*
- īgor.
- īgus, *exc.* : frīgus.
- īla, *exc.* : cunīla, Dalīla, pīla, *dam.*
- īle, *derived from a verb, exc.* : cubīle.
- īle, *derived from a noun.*
- īles.
- īlis. *exc.* : subtīlis, *and the words derived from a noun, except.* : dapsīlis, humīlis, parīlis, pestīlis.
- īlo, *in verbs.; except.* : bombīlo, mutīlo, pipīlo, rutīlo, simīlo, ventīlo, vigīlo, aquīlo.
- īlum, *exc.* : nihīlum.
- īlus, *exc.* : asīlus, crocodīlus, Ilus, Nīlus, primīpīlus, strobīlus.
- īma, *exc.* : līma, rīma.

- imen, *exc.* : petimen, regimen, specimen, tegimen, genimen.
- imis, *exc.* : nimis, semianimis and the compounds of animus.
- imo, *exc.* : limo and compounds.
- imus, *exc.* : bimus, imus, limus, matrimus, mimus, patrimus, primus, quadrimus resimus, Theotimus, Trimus, opimus, and in nouns in timus, like Philotimus.
- ina, *exc.* : asina, bombycina, buccina, carbasina, Catina, Felsina, femina, fiscina, fuscina, lamina, machina, nundinae, pagina, patina, Proserpina, sambucina, sarcina, Sarsina, trutina, domina, tibicina, Rumina.
- Inax.
- inis, *exc.* : cinis, oscinis.
- ino, *in verbs, exc.* : clino and compounds, divino, festino, popino, propino, sagino, supino.
- inor, *exc.* : opinor, peregrinor, propinor, vulpinor.
- inum, *exc.* : fascinum, succinum, Ariminum, Vendocinum
- inus, *exc.* : adamantinus and other names of metals (*exc.* : ebeninus), acinus, asinus, carcinus, carpinus, circinus, cophinus, crastinus, diutinus, facinus, fraxinus, fraginus, hornotinus, Linus, dominus, minus and compounds, pampinus, pristinus, ricinus, serotinus, Ninus, Mysinus.
- ipa, *exc.* : Agripa.
- ipes, *exc.* : stipes.

īpo,	<i>exc.</i> : stīpo <i>and compounds.</i>
īpus,	<i>exc.</i> : obstīpus, Eurīpus.
īqua.	
īque,	<i>exc.</i> : ubīque, utrobīque.
īquo,	<i>exc.</i> : obliquo.
īquus,	<i>exc.</i> : antīquus, inīquus, obliquus.
īra,	<i>exc.</i> : bivīra.
īri.	
īro,	<i>exc.</i> : evīro.
īrum.	
īrus.	
īsa.	
īsis,	<i>exc.</i> : Isis, <i>goddess.</i>
īso,	<i>exc.</i> : Pīso.
īsus,	<i>exc.</i> : cytīsus.
īta,	<i>exc.</i> : amīta, cicerbīta, cucurbīta, hospīta, hypocrita, instīta, Melīta, navīta, semīta, sospīta.
ītas.	
īte,	<i>exc.</i> : Melīte.
īter.	
ītes.	
ītis,	<i>exc.</i> : sītis.
īto,	<i>exc.</i> : dīto, dormīto, irrīto, marīto, prorīto, vīto <i>and compounds.</i>
ītor,	<i>exc.</i> : <i>nouns derived from a long supine</i> ; parasīto, nītor <i>and compounds.</i>
ītus,	<i>exc.</i> : marītus, invītus, rītus <i>and nouns derived from a long supine</i> (<i>exc.</i> : servītus, ambītus), Heraclītus.
īva.	
īves.	
īvis.	

- īvo.
 īvor.
 īvus.
 ōbo.
 ōbus. *exc.* : Jacōbus.
 ōcer.
 ōchus.
 ōco, *exc.* : præfōco, suffōco.
 ōcus.
 ōdes.
 ōdo, *exc.* : commōdo and compounds, mōdo and
 compounds.
 ōdus, *exc.* : commōdus, mōdus, synōdus, Exōdus,
 methōdus, Rhōdus, Hesiōdus, Evōdus.
 ōfa.
 ōga, *exc.* : eclōga, tōga.
 ōgo, *exc.* : cōgo.
 ōgus, *exc.* : pedagōgus, Artotrōgus.
 ōla, *exc.* : Bōla, Nōla, bibliopōla and other words
 terminating in pōla, Loiōla.
 ōles, *exc.* : indōles, sobōles, sōles.
 ōlis, *exc.* : Hermopōlis and other words termina-
 ting in pōlis, tirōlis.
 ōlo, *in verbs, exc.* : desōlo, insōlo, nōlo.
 ōlor, *exc.* : sōlor and compounds.
 ōlus, *exc.* : Cimōlus, Pactōlus, sōlus, Smōlus, Ci-
 mōlus, Ætōlus, Mausōlus.
 ōma, *in neuter nouns.*
 ōmen.
 ōmes, *exc.* : cōmes.
 ōmo, *exc.* : cōmo, prōmo and compounds.
 ōmum.
 ōmus, *exc.* : Cōmus, glōmus eris, Mōmus, prōmus.

- ōna, *exc.* : Matrōna (*Marne*), Axōna, Divōna, Somōna.
 ōne, *exc.* : anemōne, cōne, Diōne, Dodōne, pōne, Porphyriōne.
 ōno, *exc.* : sōno and compounds, tōno and compounds.
 ōnus, *exc.* : colōnus, cōnus, nōnus, patrōnus, prōnus.
 ōpa.
 ōpe, *exc.* : Sinōpe, Jōpe, Percōpe.
 ōpo.
 ōpus, *exc.* : Æsōpus, Canōpus, hyssōpus, pyrōpus.
 ōquo.
 ōquor.
 ōquus.
 ōra, *exc.* : amphōra, anchōra, mōra, remōra, Ebōra.
 ōras, *exc.* : Cōras, and nouns terminating in gōras like Anaxagōras Pythagōras.
 ōro, *exc.* : decōro and compounds, fōro and compounds, memōro and compounds, robōro and compounds, stercōro and compounds, vōro and compounds.
 ōror.
 ōrum, *exc.* : fōrum, octophōrum and others terminating in phōrum; Durostōrum.
 ōrus, *exc.* : Bosphōrus and others terminating in phōrus, carnivōrus and other words compounded with vōro, chōrus, tōrus, Olōrus.
 ōsa, *exc.* : Mōsa, rōsa.
 ōsis, *exc.* : words terminating in dōsis like apodōsis.
 ōsor.
 ōsus, *exc.* : Panirōsus.

ōtas.	
ōtens.	
ōtes.	
ōto,	<i>exc.</i> : nōto and compounds, rōto and comp.
ōtus,	<i>exc.</i> : antidōtus, quōtus, Nōtus, and nouns ending in brōtus, dōtus, Cleombrōtus, Herodōtus, Antidōtus.
ūber,	<i>exc.</i> : salūber, tūber, tumor.
ūbo,	<i>exc.</i> : in the noun.
ūbo,	in verbs, <i>exc.</i> : nūbo, glūbo and compounds.
ūca.	
ūco,	<i>exc.</i> : edūco, are.
ūcus.	
ūdo.	<i>exc.</i> : rūdo.
ūdus.	
ūfo.	
ūfus.	
ūga,	<i>exc.</i> : nūgæ rūgæ, salpūga, sanguisūga.
ūgo,	<i>exc.</i> : fūgo, jūgo and compounds.
ūgus.	
ūla,	<i>exc.</i> : mūla.
ūlis.	
ūlo,	<i>exc.</i> : adūlo.
ūlor,	<i>exc.</i> : adūlor.
ūlum.	
ūlus,	<i>exc.</i> : mūlus, cucūlus, Aristobūlus, Cleobūlus, Gætūlus, Iūlus, Theodūlus and other names which have ουλος in Greek.
ūma,	<i>exc.</i> : cucūma, Drūma, Nūma.
ūmen,	<i>exc.</i> : colūmen, docūmen, tegūmen.
ūmis,	<i>exc.</i> : cucūmis, incolūmis.
ūmo,	<i>exc.</i> : antūmo, hūmo and compounds, Lucūmo.

ūmor,	<i>exc.</i> : tūmor.
ūmus,	<i>exc.</i> : hūmus.
ūna	
ūnal.	
ūnis.	
ūno.	
ūnus.	
ūpes,	<i>exc.</i> : quadrūpes.
ūpo.	
ūpor.	
ūra.	
ūso.	
ūsus,	<i>exc.</i> ; Ebūsus, Volūsus, Genūsus.
ūta,	<i>exc.</i> : pūta.
ūto,	<i>exc.</i> : adjūto, argūto, mūto <i>and compounds</i> , nūto <i>and compounds</i> , refūto <i>and com-</i> <i>pounds</i> , salūto <i>and compounds</i> .
ūtor,	<i>exc.</i> : argūtor, scrūtor <i>and compounds</i> , ūtor <i>and compounds</i> .
ūtus,	<i>exc.</i> : arbūtus.
ūva.	
ūvo,	<i>exc.</i> : jūvo <i>and compounds</i> .

ÆSTIMATIO MENSURARUM.

STANDARD OF MEASUREMENT.

MEASURES OF LENGTH.

The basis of Roman measures was the foot, *pes*, which, for ordinary purposes, may be said to be equal to .9710 foot; thus we see that it was somewhat less than the English measure of the same name. It was divided into the *palmus*, the *uncia*, and the *digitus*.

		Our Nearest Equivalent.
<i>Pes, foot,</i>	= 12 <i>unciae,</i>	= 12 inches.
<i>Pollex,</i>	= 1 <i>uncia,</i>	= 1 “
<i>Sextans,</i>	= 2 <i>unciae,</i>	= 2 “
<i>Quadrans,</i>	= 3 <i>unciae,</i>	= 3 “
<i>Triens,</i>	= 4 <i>unciae,</i>	= 4 “
<i>Quincunx,</i>	= 5 <i>unciae,</i>	= 5 “
<i>Semissis,</i>	= 6 <i>unciae,</i>	= 6 “
<i>Septunx,</i>	= 7 <i>unciae,</i>	= 7 “
<i>Bes,</i>	= 8 <i>unciae,</i>	= 8 “
<i>Dodrans,</i>	= 9 <i>unciae,</i>	= 9 “
<i>Dextans,</i>	= 10 <i>uncia,</i>	= 10 “
<i>Deunx,</i>	= 11 <i>unciae,</i>	= 11 “
<i>Palmus,</i>	= ($\frac{1}{4}$ <i>pes</i>)	= 3 “
<i>Digitus,</i>	= ($\frac{1}{16}$ <i>pes</i>)	= $\frac{3}{4}$ “
<i>Palmipes,</i>	= ($1\frac{1}{4}$ <i>pes</i>)	= 15 “
<i>Cubitus,</i>	= ($1\frac{1}{2}$ <i>pes</i>)	= 18 “

			Our Nearest Equivalent.
Gradus,	=	(2½ pes)	= 30 inches.
Passus,	=	(5 pes)	= 60 "
Decempeda,	=	(10 pes)	= 120 "
Actus,	=	(120 pes)	= 1440 "
Milliare, Milliarum	}	= 5000 pes	= 1 mile.
Mille passuum.			

The Roman mile is less by some yards than the English mile.

SQUARE MEASURE.

The jugerum, the basis of square measure among the Romans, is 240 feet long by 120 wide, or 28,800 Roman square feet. Equivalent to $\frac{6}{10}$ of an acre.

Scrupulum,	=	$\frac{1}{288}$ jug.	=	100 sq. ft.
Sextulus, 4 scrupula,	=	$\frac{1}{72}$ "	=	400 "
Uncia, 6 sextuli,	=	$\frac{1}{24}$ "	=	2,400 "
Sextans,	=	$\frac{1}{12}$ "	=	4,800 "
Quadrans,	=	$\frac{3}{12}$ "	=	7,200 "
Triens,	=	$\frac{4}{12}$ "	=	9,600 "
Quincunx,	=	$\frac{5}{12}$ "	=	12,000 "
Semissis,	=	$\frac{6}{12}$ "	=	14,400 "
Septunx,	=	$\frac{7}{12}$ "	=	16,800 "
Bessis,	=	$\frac{8}{12}$ "	=	19,200 "
Dodrans,	=	$\frac{9}{12}$ "	=	21,600 "
Dextans,	=	$\frac{10}{12}$ "	=	24,000 "
Deunx,	=	$\frac{11}{12}$ "	=	26,400 "
Hæredium,	=	2 "	=	57,600 "
Centuria (100 hæredia),	}	= 200 "	=	5,760,000 "

MEASURES OF CAPACITY.

In measures of liquid capacity, the *sextarius* is taken as the basis. This unit was a little less than the English pint. It was divided into 12 parts, named like the 12 parts of the *as*. As *Uncia*, *Sextans*, *Quadrans*, *Triens*, etc.

Culeus,	=	960	Sextarii.
Amphora,	=	48	“
Urna,	=	24	“
Congius,	=	6	“
Sextarius,	=	1	“
Hemina,	=	$\frac{1}{2}$	“
Quartarius,	=	$\frac{1}{4}$	“
Acetabulum,	=	$\frac{1}{8}$	“
Cyathus,	=	$\frac{1}{12}$	“
Ligula,	=	$\frac{1}{48}$	“

The Roman dry measures are nearly the same as these, save that the basis is the *modius*. The *modius* was $\frac{1}{3}$ of an *amphora* and contained a little less than two gallons.

 ROMAN WEIGHTS.

The *libra* or pound was the basis of Roman weights. It was nearly equal in weight to 12 oz. avoirdupois. It was divided into 12 *uncia*, or ounces, and these latter were again divided; $\frac{1}{2}$ *uncia* = *semuncia*, $\frac{1}{3}$ = *duella*, $\frac{1}{4}$ = *sicilicus*, $\frac{1}{6}$ = *sextula*, $\frac{1}{8}$ = *drachma*, $\frac{1}{24}$ = *scrupulum*, $\frac{1}{48}$ = *obolus*.

Libra or As,		= 12 unciæ.
Uncia,	= $\frac{1}{12}$ libra	= 1 "
Sescunx,	= $\frac{1}{8}$ "	= $1\frac{1}{2}$ "
Sextans,	= $\frac{1}{6}$ "	= 2 "
Quadrans,	= $\frac{1}{3}$ "	= 3 "
Triens,	= $\frac{1}{4}$ "	= 4 "
Quincunx,	= $\frac{5}{12}$ "	= 5 "
Semissis.	= $\frac{1}{2}$ "	= 6 "
Septunx,	= $\frac{7}{12}$ "	= 7 "
Bessis,	= $\frac{5}{8}$ "	= 8 "
Dodrans,	= $\frac{3}{4}$ "	= 9 "
Dextans,	= $\frac{5}{6}$ "	= 10 "
Deunx,	= $\frac{1}{12}$ "	= 11 "

ROMAN MONEY.

In early times Roman money was made of copper, and the *as* as a coin, weighed a pound. This weight was gradually reduced to 1 ounce, this producing a corresponding depreciation in the value of the coin. The *as* was divided into twelve parts, the coins being named according to the number of ounces they contained.

As,	=	12 ounces.
Uncia,	= $\frac{1}{12}$ as	= 1 ounce.
Sescunx,	= $\frac{1}{8}$ "	= $1\frac{1}{2}$ "
Sextans,	= $\frac{1}{6}$ "	= 2 "
Quadrans,	= $\frac{1}{4}$ "	= 3 "
Triens,	= $\frac{1}{3}$ "	= 4 "
Quincunx,	= $\frac{5}{12}$ "	= 5 "
Semissis,	= $\frac{1}{2}$ "	= 6 "

Septunx,	=	$\frac{7}{12}$	as	=	7	ounces.
Bes,	=	$\frac{2}{3}$	"	=	8	"
Dodrans,	=	$\frac{3}{4}$	"	=	9	"
Dextans,	=	$\frac{5}{6}$	"	=	10	"
Deunx,	=	$\frac{1}{12}$	"	=	11	"

At the time of the reduction of the *as* to $\frac{1}{12}$ of its original value, the *denarius* was introduced as well as the *sestertius*, both silver coins. The *denarius* was equivalent to 10 *asses* and the *sestertius* to $2\frac{1}{2}$ *asses*. Their relative values in the classical period, may be thus expressed:

As,	=	1 to 2	cents.
Sestertius ($2\frac{1}{2}$ <i>asses</i>),	=	5	"
Quinarius,	=	10	"
10 <i>asses</i> or 4 <i>sestertii</i>	=	1 <i>denarius</i>	= 20 "
1,000 <i>sestertii</i>	=	1 <i>sestertium</i>	= \$50.00
Aureus,	=	25 <i>denarii</i>	= 5.00

The *sestertium* was not a coin, but a sum of money.

ROMANÆ, ARABICÆQUE NUMERORUM NOTÆ.

ROMAN AND ARABIC NOTATION.

1 I	60 LX
2 II	70 LXX
3 III	80 LXXX
4 IV; IIII	90 XC
5 V	100 C
6 VI	150 CL
7 VII	200 CC
8 VIII	250 CCL
9 VIIII; IX	300 CCC
10 X	350 CCCL
11 XI	400 CCCC; CD
12 XII	450 CCCCL
13 XIII	500 ID; D
14 XIIII; XIV	550 IDL; DL
15 XV	600 IDC; DC
16 XVI	650 IDCL; DCL
17 XVII	700 IDCC; DCC
18 XVIII	750 IDCC; DCCL
19 XIX; XVIIII	800 IDCCC; DCCC
20 XX	850 IDCCCL; DCCCL
30 XXX	900 IDCCCC; DCCCC; CM
40 XL	950 IDCCCL; DCCCL
50 L	1000 M: CIO; ∞; ∞

2000	MM; C D C D; ∞ ∞
3000	MMM; C D C D C D; ∞ ∞ ∞
4000	MMMM; C D C. D C D C D; ∞ ∞ ∞ ∞
5000	MMMMM; I D; V∞; V̇
6000	I D M; VI∞
7000	I D MM; VII∞
8000	I D MMM; VIII∞
9000	I D MMMM; IX̄ ∞; ∞ CC D
10000	CC D; D M; X; XM; CX; M
20000	CC D CC D; XX̄ ∞
30000	CC D CC D CC D; XXX̄ ∞
40000	CC D I D; CC D CC D CC D CC D; XXXX̄ ∞
50000	I D; L̄ ∞
60000	I D CC D; LX̄ ∞
70000	I D CC D CC D; LXX̄ ∞
80000	I D CC D CC D CC D; LXXX̄ ∞
90000	CC D CCC D; I D CC D CC D CC D CC D; LXXXX̄ ∞; XC̄ ∞
100000	CCC D; CM; C∞
1000000	CCCC D

LITTERARUM NOTÆ.

1°.—PRENOMENS.

<i>A, AV., AVL.</i>	Aulus, Aula.
<i>APP.</i>	Appius.
<i>C.; G.</i>	Caius.
<i>CN. GN.</i>	Cnæus.
<i>D.</i>	Decimus.
<i>K.</i>	Cæso.
<i>L.</i>	Lucius.
<i>M.</i>	Marcus.
<i>M', M?</i>	Manius.
<i>N.</i>	Numerius.
<i>P.</i>	Publius.
<i>Q.</i>	Quintus.
<i>SERV.</i>	Servius.
<i>SEXT.</i>	Sextus.
<i>SP.</i>	Spurius.
<i>T.</i>	Titus.
<i>TIB.</i>	Tiberius.

2°.—NAMES OF KINDRED, ETC.

<i>A.</i>	Amicus.
<i>ABN.</i>	Abnepos.
<i>C.</i>	Conjux.
<i>CONL., COLL.</i>	Conlibertus.
<i>F.</i>	Filius.
<i>FR.</i>	Frater.

<i>H.</i>	Hæres.
<i>L.</i>	Libertus.
<i>M.</i>	Maritus.
<i>M. F.</i>	Marci filius.
<i>N.</i>	Nepos.
<i>P.</i>	Pater.
<i>PRON.</i>	Pronepos.

3°.—NAMES OF WOMEN.

(Letters reversed.)

<i>Ɔ</i>	Caia, Conjux.
<i>ʼH</i>	Filia.
<i>ʼT</i>	Liberta.
<i>ʼW</i>	Mater, Mulier.

4°.—NAMES OF TRIBES.

<i>ÆM.</i>	Æmilia.
<i>AN.</i>	Aniensis.
<i>ARN.</i> or <i>ARNIEN.</i>	Arniensis.
<i>CLA.</i>	Claudia.
<i>CRU.</i>	Crustumina.
<i>COL.</i>	Collina.
<i>CORN.</i>	Cornelia.
<i>ESQ.</i> or <i>EXQ.</i>	Esquilina.
<i>FAB.</i>	Fabia.
<i>FAL.</i>	Falerina.
<i>GAL.</i>	Galeria.
<i>HOR.</i> or <i>HORAT.</i>	Horatia.
<i>LEM.</i>	Lemonia.
<i>MEN.</i>	Menenia.

<i>MÆC.</i>	Mœcia.
<i>OUF.</i>	Ofentina.
<i>PAL</i> or <i>PALAT.</i>	Palatina.
<i>PAP.</i> or <i>PAPIR.</i>	Papiria.
<i>POB., POP., PUBL.,</i> <i>PUPL., PL.</i>	Poblilia, Poplilia. Publilia, Puplilia.
<i>POL.</i>	Pollia.
<i>POM.</i> or <i>POMP.</i>	Pomptina.
<i>PUP.</i>	Pupinia.
<i>QUI</i> or <i>QUIR.</i>	Quirina.
<i>ROM.</i>	Romilia.
<i>SAB.</i>	Sabatina.
<i>SCA</i> or <i>SCAP.</i>	Scaptia.
<i>SER.</i> or <i>SERG.</i>	Sergia.
<i>STEL.</i>	Stellatina.
<i>SUB.</i>	Suburana.
<i>TER.</i>	Terentina.
<i>TRO</i> or <i>TROMEN.</i>	Tromentina.
<i>VEJEN.</i>	Veientina.
<i>VEL.</i>	Velina.
<i>VET.</i>	Veturia.
<i>VOL.</i> or <i>VOLT.</i>	Voltinia.*

5°.—VARIOUS ABBREVIATIONS.

<i>A.</i>	Absolvo.
<i>A. D.</i>	Ante diem.
<i>A.</i>	Ager, annis, Augustales.
<i>Æ. CUR.</i>	Ædilis curilis.
<i>A. P. R. C.</i>	Anno post Romam con- ditam.
<i>A. U. C.</i>	Anno urbis conditæ or ab urbe condita.

<i>C. CIV. D. D. PUBL.</i>	Corona civica data decreto publico.
<i>C. R.</i>	Civis Romanus.
<i>C. R. C.</i>	Cujus rei causa.
<i>C.</i>	Condemno.
<i>C. S. H. S. S. S. V. T. L.</i>	Communi sepulchro hic siti sunt; sit vobis terra levis.
<i>COS.</i>	Consul, Consule.
<i>COSS.</i>	Consules, consulibus.
<i>COS. II.</i>	Consul iterum.
<i>COS. III.</i>	Consul tertium.
<i>D.</i>	Divis, Decimus, Dies, Decurio.
<i>D. B. J.</i>	Dis bene juvantibus.
<i>D. D.</i>	Dono dedit, Deo dicavit.
<i>D. D. D.</i>	Dat, dicat, dedicat.
<i>D. M.</i>	Diis Manibus.
<i>D. O. M.</i>	Deo Optimo Maximo.
<i>D. Q. S.</i>	De quo supra.
<i>F. C.</i>	Faciendum curavit.
<i>F. Q.</i>	Flamen Quirinalis.
<i>H. S. E.</i>	Hic situs est.
<i>H. R. I. P.</i>	Hic requiescit in pace.
<i>H. S. V. F. M.</i>	Hoc sibi vivens fieri mandavit
<i>H.-S. or HS.</i>	Sestertius, sestertium.
<i>HS. X.</i>	Sestertii decem.
<i>HS. X̄</i>	Sestertia dena.
<i>HSX̄</i>	Sertertiumdecies.
<i>ID.</i>	Idus.
<i>IMP.</i>	Imperator.

<i>KAL.</i>	Kalendæ.
<i>L.</i>	Libra.
<i>LL.</i>	Dupondius.
<i>N. L.</i>	Non liquet.
<i>OB.</i>	Obiit.
<i>O. E. B. C. Q.</i>	Ossa ejus bene condita quiescant.
<i>P.</i>	Posuit, passus, pedes.
<i>P. C.</i>	Patres conscripti.
<i>P. P.</i>	Pater Patriæ.
<i>PS.</i>	Plebiscitum.
<i>P. M.</i>	Pontifex Maximus, Pas- sus mille.
<i>R.</i>	Roma, Romanus.
<i>R. P. C.</i>	Reipublicæ causa.
<i>S.</i>	Salutem, Sacrum.
<i>S. C.</i>	Senatus consultum.
<i>S. D.</i>	Salutem dicit, dat.
<i>S. P. D.</i>	Salutem primum dicit.
<i>S. P. Q. R.</i>	Senatus populusque Ro- manus.
<i>S. V. B. E. E. Q. V.</i>	Si vales bene est, ego quidem valeo.
<i>S. V. V.</i>	Si vos valetis.
<i>S. E. V.</i>	Si eis videretur.
<i>S. T. V.</i>	Si tibi videbitur.
<i>S. T. T. L.</i>	Sit tibi terra levis.
<i>T. C.</i>	Testamentum constituit.
<i>T. F. J.</i>	Testamento fieri jussit.
<i>TR. PL.</i>	Tribunis plebis.
<i>TR. POT.</i>	Tribunitia potestate.
<i>U. R.</i>	Uti rogas.
<i>X. V.</i>	Decemvir.

XV. VIR. S. F.

Quindecimvir sacris faciundis.

III. V. R. C.

Triumvir Reipublicæ constituendæ.

V.

Vixit.

V. S.

Voto suscepto.

P. R. E.

Post reges exactos.

TABELLA VIGILIARUM NOCTIS HORARUMQUE DIEI APUD ROMANOS.

DIES.	DAY.	NOX.	NIGHT.
Matutinum 1a hora.	Morning, 6 h.	Vespertin. 1a h. (1a vigilia)	6 h. Evening.
Tempus. 2a	7	Tempus. 2a	7
3a	8	3a	8
4a	9	4a (2a vigilia)	9
5a	10	5a	10
6a	11	6a	11
Meredies. 7a	Midday 12	Media nox 7a (3a vigilia)	12 Midnight.
8a	1	8a	1
9a	2	9a	2
10a	3	10a (4a vigilia)	3
11a	4	11a	4
12a	5	12a	5

TABELLA CALENDARUM, NONARUM, IDUUM.

MARTIUS, MAIUS, JULIUS (QUINTILIS), OCTOBER. 31	JANUARIUS, AUGUSTUS (SEXTILIS), DECEMBER. 31	APRILIS, JUNIUS, SEPTEMBER, NOVEMBER. 30	FEBRUARIUS 28 29 q. a.
1 Kalendis.	Kalendis.	Kalendis.	Kalendis.
2 VI	IV Ante	IV Ante	IV Ante
3 V Ante	III Nonas	III Nonas	III Nonas.
4 IV Nonas	Pridie Nonas.	Pridie Nonas.	Pridie Nonas.
5 III	Nonis.	Nonis.	Nonis.
6 Pridie Nonas.	VIII Ante	VIII Ante	VIII Ante
7 Nonis.	VII Ante Idus.	VII Ante Idus.	VII Ante Idus.
8 VIII	VI	VI	VI
9 VII	V	V	V
10 VI	IV	IV	IV
11 V	III	III	III
12 IV	Pridie Idus.	Pridie Idus.	Pridie Idus.
13 III	Idibus.	Idibus.	Idibus. An. Biss.
14 Pridie Idus.	XIX Ante	XVIII Ante	XVI Ante
15 Idibus.	XVIII Ante	XVII Ante	XV Ante
16 XVII	XVII	XVI	XIV
17 XVI	XVI	XV	XIII
18 XV	XV	XIV	XII
19 XIV	XIV	XIII	XI
20 XIII	XIII	XII	X
21 XII	XII	XI	IX
22 XI	XI	X	VIII
23 X	X	IX	VII
24 IX	IX	VIII	VI
25 VIII	VIII	VII	V
26 VII	VII	VI	IV
27 VI	VI	V	III
28 V	V	IV	Prid. Kal. III
29 IV	IV	III	
30 III	III	Pridie Kalendas mensis sequentis.	
31 Pridie Kalendas mensis sequentis.	Pridie Kalendas mensis sequentis.		Pridie Kalendas mensis sequentis.

INDEX.

	PAGE.
Utility and General Division of the book...	3
Manner of using Guide to Latin Conversation	7

Vocabulary.

God, the inhabitants of heaven, hell.....	9
Time, division of time.....	10
Air, water and fire.....	12
Minerals.....	13
Trees, plants, flowers, fruits.....	16
Animals.....	25
Cries of animals.....	32
Parts of the human body.....	34
Qualities and defects of the human body; diseases, wounds, death.....	37
Apparel of men and of women.....	41
Of the soul: qualities and defects of the intelligence, of the will; the passions.....	44
Of a city, and of its parts.....	54
Of the inhabitants of a city.....	57
Age, relationship.....	60
Of a house, and of its parts.....	62
Principal articles of furniture of a house....	66
Table victuals.....	71

	PAGE.
Grammar	74
Poetry	76
Rhetoric	77
Rivers, streams.....	80
Mountains.....	82
Different countries.....	83
Cities.....	85
Mathematics	88
Astronomy	93
Physics	94
Architecture	96
Music	97
Painting and sculpture.....	98
Medicine	99
Mechanical arts and artisans.....	100
Games, amusements.....	108
List of Latin Comparatives and Superlatives	111
Verbs whose Preterites and Supines may present difficulties to beginners.....	135
Grammatical Construction of Question and Answer	148

Different Forms of Conversation.

For greeting.....	162
Concerning the health.....	163
To go, to part.....	165
To come, to return.....	167
On good and bad weather.....	169
Age, condition, manners.....	170
To speak, to tell.....	172
To ask, to accord, to refuse.....	175
To do a favor, to give thanks.....	176

510 *Guide to Latin Conversation.*

	PAGE.
Different uses of the verb to do.....	177
To think, to have a thought.....	179
On banquets, repasts.....	181
Evening, night, sleep.....	183
To sell, to buy, to pay.....	185
On various games.....	187
Disputes, accusations.....	188
To listen attentively, to be attentive.....	189
To observe, to see, to perceive.....	192
To explain, to clear up a difficulty.....	193
To study, to read, to learn by heart.....	195
To translate, to compose, to write.....	197
To make a pen, to write.....	199
On letters, and how they should be signed...	200
Various familiar expressions.....	204
Various questions.....	211
Idioms and proverbs.....	217
Current Latin expressions.....	223

Varia Colloquia.

PRIMA PARS.

A Deo capienda primordia.....	233
Formulæ salutandi et valedicendi in con- gressionibus	235
Formulæ bene precandi.....	238
Arma scholastica.....	240
Cœmptio armorum scholasticorum.....	243
Formulæ petendarum facultatem.....	247
Rogatur varia facultas egredienda schola....	249
Petitur facultas ad varia.....	252
Obsequia scholastica invicem præstita.....	258

	PAGE.
Officium janitoris scholæ.....	263
Officium præfecti pensorum.....	265
Decurionis munus.....	267
Officium præfectorum decuriæ.....	269
Censura variarum culparum.....	270
Formule disputantium Latine.....	273
Concertatio	276
Comparatio nominum, verborumque conjungatio	278
Nomenclatura.....	280
Iterum nomenclatura.....	283
Catechismus	285

SECUNDA PARS.

Euntes in ludum.....	288
Tarde ludum petentes.....	290
Absentiæ, excusatio.....	292
Absentes	295
Amissus et promissus liber.....	297
Chartæ in membranam consultæ	298
Mutatio calami.....	300
Calami apparatus.....	301
Frustratio petiti atramenti.....	303
Elementorum conformatio.....	305
Silentium et attentio	307
Observator	309
Accusatio varia scholastica.....	311
Temeraria suspicio.....	315
Colloquium in schola.....	317
Somnus in gymnasio.....	318
Litigium.....	320
Hora producta.....	322

512 *Guide to Latin Conversation.*

	PAGE.
Munditia librorum.....	323
Cantus musicus.....	325
Studium rerum ediscendarum.....	327
Recitatio	329
Suggestio.....	330
Repetitio	332
Explicationum repetendarum ratio.....	334
Disputatio	337
Scriptio	339
Emendatio scriptionis.....	341
Concertatio scriptionis.....	344
Examen.....	348
Præmia	351

TERTIA PARS.

Virtus in teneris.....	354
Pensum diurnum.....	356
Pecunia petitur mutuo; datur.....	359
Vale dicitur in amici discessu.....	360
Invisitur sodalis æger.....	362
Vestientes se et reliqua peragentes.....	365
Cubitum dicessuri.....	368
E somno suscitati, precatio matutina.....	370
Sese vestibus exuentes, preces ante somnum	372
Præparatio ad convivium.....	376
Mensæ extractio.....	378
Narratio convivii.....	379
Peccata in templo comitti solita.....	382
Ministerium sacri.....	384
Dies remissionis.....	387
Dimissio improvisa.....	389
Petitio lusus.....	391

	PAGE.
Deliberatio de lusu.....	394
Ludus globulorum.....	396
Ludus turbinis.....	399
Lusus pilæ.....	401
Lusus velitaris.....	406
Lusus globorum missilium manu.....	412
Jactus lapidum aut discorum ad metam.....	414
Ludus lapidum orbiculorum ad metas.....	416
Ludus nucum.....	421
Ludus tudicularis.....	424
Excursus in glaciem.....	427
Mensis Marianus.....	429

Sententiæ selectæ.

Sententiæ selectæ Publii Syri.....	441
Sententiæ selectæ P. Terrentii Afri.....	447
Sententiæ selectæ Junii Juvenalis.....	449
Sententiæ selectæ Ovidii Nasonis.....	452
Sententiæ selectæ Virgilii Maronis.....	454
Sententiæ selectæ Horatii Flacci.....	459
Sententiæ selectæ A. Senecæ.....	474
De mensura penultimarum.....	480
Æstimatio mensurarum.....	493
Æstimatio ponderum.....	495
Æstimatio nummorum.....	496
Romanæ, arabicæque numerorum notæ.....	498
Litterarum notæ.....	500
Tabella vigiliarum noctis horarumque diei apud Romanos.....	506
Tabella calendarum, nonarum, iduum.....	507

Standard Educational Books

PUBLISHED BY

JOHN MURPHY & CO.,

BALTIMORE, MD.

HISTORY.

Preparing text-books on this study for beginners in an attractive and interesting manner is a very important consideration, for upon it much of the pupil's progress depends. In **Fredet's, Vuibert's, Kerney's and Lingard's Histories** this matter has received special attention at the hands of their authors, which in a great measure explains their popularity and success.

FREDET'S ANCIENT HISTORY. From the dispersion of the sons of Noe to the Battle of Actium and the change of the Roman Republic into an Empire. By Rev. Peter Fredet, D. D., Professor of History in St. Mary's Seminary. 12mo, half leather, 543 pages, price \$1.50.

FREDET'S MODERN HISTORY. From the coming of Christ, and the change of the Roman Republic into an Empire to the year of Our Lord 1887. By Rev. Peter Fredet, D. D., Professor of History in St. Mary's Seminary. 12mo, half leather, 736 pages, price \$1.50.

The histories combine all the qualities such works should possess, — candor in the treatment of all questions, accuracy of scholarship, and sound reflections upon the harmony of events with the order of Providence, are the principal features which designate the works of Dr. Fredet as the most useful manual for use in Catholic schools.

VUIBERT'S ANCIENT HISTORY. From the creation of the world to the fall of the Western Empire in A. D. 476, with maps, plans of cities and views of battle-fields. By Rev. A. J. B. Vuibert, S. S., A. M., Professor of History in St. Charles College, Md. 12mo, cloth, price \$1.50.

Besides separate maps of the Empires of Alexander and Augustus, of Egypt, Palestine and Phoenicia, Mesopotamia, Asia Minor, Greece, Italy and Gaul, it contains plans of cities of Rome, Athens, Jerusalem and Syracuse, and the battle-fields of Marathon and Thermopylae.

KERNEY'S COMPENDIUM OF HISTORY. A Compendium of Modern and Ancient History. By M. J. Kerney, A. M. Corrected, enlarged and brought down to date. With questions adapted to the use of schools, by Dr. John O'Kane Murray, M. A. 12mo, cloth, price \$1.25.

Taken as a whole Kerney's Compendium may fairly claim to be the most complete summary of Ancient and Modern History contained in any one volume in the English language.

KERNEY'S FIRST CLASS BOOK OF HISTORY. Designed for pupils commencing the study of History. With questions adapted to the use of schools. By M. J. Kerney, A. M. Revised, enlarged and brought down to date. 18mo, half arabesque, price 60 cts.

In the present edition, that portion embracing Sacred and Ancient History has been entirely rewritten. In Modern History the chapters on Greece and Switzerland and portions of other chapters are new, the whole being brought down to the present time.

ELEMENTARY HISTORY OF THE UNITED STATES. From the discovery of America to the year 1886. 16mo, boards, price 25 cts.

ONDERDONK'S HISTORY OF MARYLAND. From its settlement to the year 1887. By Henry Onderdonk, A. M. 16mo, cloth, price 75 cts.

LINGARD'S HISTORY OF ENGLAND. With a continuation to the reign of Victoria. By Rev. John Lingard, D. D. Abridged by James Burke, A. B. With an appendix to 1873. To which are added marginal notes and questions adapted to the use of schools. 21st edition. 12mo, half arabesque, price **\$1.50.**

BALMES' HISTORY OF CIVILIZATION. Protestantism and Catholicity compared in their effects upon the civilization of Europe. By Rev. J. Balmes. Royal octavo, cloth, price **\$3.00.**

NOETHEN'S HISTORY OF THE CATHOLIC CHURCH. From the commencement of the Christian Era to the Ecumenical Council of the Vatican. With an appendix to 1876. By Rev. Theodore Noethen. With questions adapted to the use of schools. 12mo, half arabesque, price **\$1.25.**

BIBLE AND CHURCH HISTORY. Catechetically arranged for the use of schools. 16mo, boards, price **30 cts. net.**

CATECHISM OF SCRIPTURE HISTORY. By M. J. Kerney, A. M. 18mo, cloth, price **75 cts.**

The object of this catechism is to familiarize young children with the truthful and interesting events recorded in the Sacred Scriptures.

CATECHISM OF ECCLESIASTICAL HISTORY. Abridged for the use of schools. 16mo, cloth, price **30 cts.**

DE VIRUS ILLUSTRIBUS URBIS ROMAE. New Edition. 16mo, cloth, price **40 cts. net.**

EPITOME HISTORIAE SACRAE. New Edition, 16mo, cloth, price **30 cts. net.**

IRVING'S SCHOOL CATECHISMS. Revised by M. J. Kerney, A. M. New Editions, with Illustrations. Square 16mo, cloth, price each 12 cts. net.

These Catechisms treat their themes exhaustively but simply. Prof. Kerney's recent revision and additions has added greatly to their value.

- Catechism of Astronomy.
  - Catechism of Botany.
  - Catechism of Practical Chemistry.
  - Catechism of Classical Biography.
  - Catechism of The History of England.
  - Catechism of Grecian Antiquities.
  - Catechism of Grecian History.
  - Catechism of Jewish Antiquities.
  - Catechism of Mythology.
  - Catechism of Roman History.
  - Catechism of Roman Antiquities.
-

HILL'S ELEMENTS OF PHILOSOPHY. By Rev. W. H. Hill, S. J., Professor of Philosophy in St. Louis University. Sixth Revised Edition. 12mo, cloth, price \$1.25 net.

HILL'S ETHICS ; or MORAL PHILOSOPHY. By Rev. W. H. Hill, S. J., Professor of Philosophy in St. Louis University. Sixth Revised Edition. 12mo, cloth, price \$1.25 net.

"An attentive study of these books of Father Hill will engraft such principles upon the minds of our people, of the men who are to make our laws and shape the destinies of our country, as will save them from fatal errors and secure our liberties against the evils which are rapidly undermining them."

MURRAY'S ENGLISH GRAMMAR. Adapted to the different classes of learners, with an Appendix containing Rules and Observations for assisting the more advanced students to write with perspicuity and accuracy. By Lindley Murray. 12mo, boards, price 40 cts.

KERNEY'S ABRIDGMENT OF MURRAY'S GRAMMAR. Designed to perfect students in the knowledge of Grammar, Parsing and the principles of Composition. By M. J. Kerney, A. M. 51st Revised and Improved Edition. 16mo, boards, price 25 cts.

LESSONS IN ENGLISH LITERATURE. By Dr. John O'Kane Murray, M. A. 18mo, half arabesque, price 75 cts.

The work is divided into four books. Book I gives a brief history of the English language; a bird's-eye view of its composition, and a history of English literature from Caedmon to Chaucer. Book II covers the English literature of Great Britain from Chaucer to the present time. Book III treats of the literature of Ireland, Celtic and English. Book IV embraces in brief the literature of America, and ends with a short Dictionary of Authors.

JENKINS' ENGLISH LITERATURE. The Student's Hand Book of British and American Literature. Containing Sketches, Biographical and Critical, of the most distinguished Authors from the earliest times to the present day; with selections from their writings. With questions adapted to the use of schools. By Rev. O. L. Jenkins, A. M., late President of St. Charles College. Fourth Revised Edition. 12mo, cloth, price \$1.25 net.

A CATECHISM OF CHRISTIAN DOCTRINE. With word meanings at the head of every chapter. Prepared and enjoined by order of the Third Plenary Council of Baltimore. Published by Ecclesiastical Authority. New Edition. 80 pages. Per hundred, \$3.50 net.

A CATECHISM OF CHRISTIAN DOCTRINE. Prepared by order of the Third Plenary Council. Per 100, \$2.50 net. Same abridged, per 100, \$1.50 net.

ARS RHETORICA. By R. P. DuCygne, S. J.
Third American Edition. 12mo, half leather, price
75 cts. net.

GUIDE TO LATIN CONVERSATION. By a
Father of the Society of Jesus. Translated from the
French by Prof. Stephen W. Wilby, of the Epiphany
Apostolic College, Baltimore. 24mo, half leather,
price \$1.00 net.

MURPHY'S ILLUSTRATED CATHOLIC READERS. A series of eight books, with 300 illustrations. Published with the approbation of His Eminence Cardinal Gibbons, Archbishop of Baltimore. Printed from new type on beautiful tinted paper, and bound in the most substantial manner.

Primer, - - 12 cts.	Third Reader, 60 cts.
Infant Reader, 16 "	Fourth Reader, 70 "
First Reader, 25 "	Fifth Reader, 85 "
Second Reader, 40 "	Sixth Reader, 1.00 "

THE PEABODY ILLUSTRATED READING BOOKS. This series of readers are printed on fine tinted paper from large clear type. Illustrated with over 300 fine engravings, and substantially and beautifully bound. In both their literary and mechanical departments they stand abreast of the most advanced series in the market, and in price they offer advantages to the consumer over all others.

Primer, - - 10 cts. net.	Third Reader, 35 cts. net.
Infant Reader, 12 " "	Fourth Reader, 40 " "
First Reader, 17 " "	Fifth Reader, 50 " "
Second Reader, 25 " "	Sixth Reader, 60 " "

JOHN MURPHY & CO., Publishers, Baltimore.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA

3 0112 064440396